

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ותשעים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת
שאלות בעל-פה
מעונות "משען" לטיפול בקשישים ובילדים במצוקה
פעילות מיסיונרית בקרב עולים מאתיופיה
שאלות ותשובות
פרסום הערכות שגריר ישראל לגבי תוצאות הבחירות בארצות-הברית
האחריות לאתרים הקדושים לאסלאם במזרח-ירושלים
פיצויים ליהודי רומניה
הגשת ארוחה לא כשרה לראש הממשלה בסעודה רשמית ביפן
הצעה לסדר-היום
הסכם ההבנות בעקבות מבצע דין-וחשבון
הצעות לסדר-היום
דוח ועדת-אגרנט
הצעה לסדר-היום
מפקד האוכלוסין של הערבים ביש"ע
הצעות לסדר-היום
פסגת ראשי מדינות ערב באלכסנדריה
הצעה לסדר-היום
שינוי במדיניות ישראל בנושא ירושלים
הצעות לסדר-היום
התבטאויות בירדן על התיירים הישראלים
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
ההתרחשויות ברחוב בר-אילן בירושלים בשבתות
שאלות ותשובות
ביטחון המפעלים באזור התעשייה בעטרות
שבט הג'הלין באזור מעלה-אדומים
התנכלות שוטרים לאזרח מקדומים
פגישות בין פעילי "חמאס" לבין נציגי הממשלה
העברת בית הנשיא לארמון-הנציב
הידברות בין ישראל לבין ה"חמאס"
שימוש במנורה כחולה מהבהבת במכונית שרד
הרכבת נשק גרעיני ליד מרכזי אוכלוסייה
הצעה לסדר-היום
יישובם של בני שבט אל-עזאזמה
הצעה לסדר-היום

יישובם של בני שבט אל-עזאזמה

הצעה לסדר-היום

הנהגת רפואה פרטית בבתי-החולים הציבוריים

הצעת חוק גוש-עציון, התשנ"ד–1993

(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

שאלות ותשובות

לשכות ההוצאה לפועל בחיפה, בחדרה ובעכו

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (עונשי חובה), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – תשלום מרבי עבור הכשרה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה–1994

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

הצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק העונשין (תיקון – מכירת נשק שלא כדין לגורמים עוינים), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש חובה ונסיונות מקילות), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – נציב תלונות הציבור), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעה לסדר-היום

ניתוקה הפיסי של שכונת נווה-נוי בבאר-שבע

הצעה לסדר-היום

בניית העיר מזור-אלעד

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – מועד החיוב במס והוצאת חשבונית), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת – יום רביעי, ג' בשבט התשנ"ה, 4 בינואר 1995.

אנחנו עוברים לשלב הראשון. אבל לפני כן, אני רוצה להעיר את תשומת לבכם, חברי הכנסת, למסמך שהונח על שולחנכם מטעם ועדת הכנסת. בשבועות האחרונים עסקה ועדת הכנסת בשאלה של התמשכות ימי ולילות הדיונים שלנו בכנסת והגיעה – אני מתאר לעצמי שבהסכמה רחבה מאוד – לכמה החלטות שבבסיסן עומד הרעיון של קיצור זמן הנאומים, וחס ושלום לא פגיעה בזכויות הדיבור של חברי הכנסת, או בחלקי כנסת, או באופוזיציה. כלומר, המתכונות של הצעות רגילות והצעות דחופות ושאליות נשארו כפי שהיו, אבל פשוט קיצרנו קצת או הרבה את זמני הדיבור, לא רק של חברי כנסת, גם – וכהוגן – של השרים, כך שנשמר פה האיזון.

אני מפנה את תשומת לבכם למסמך הזה. שאליות רגילות: התשובה של שר עד שתי דקות. שאלה נוספת – עד דקה. תשובה על שאלה נוספת – דקה. תאמינו לי שזה מספיק. שאליתא בעל-פה – המנגנון שהיה נשאר מבחינת הזמנים, אבל הורדנו את השואלים שאינם בעלי השאליתא. זאת אומרת, את שתי השאלות הנוספות. ישנו השואל, לו יש זכות לשאלה נוספת, אבל לא לשני הנוספים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל, כבוד היושב-ראש, זה הדבר היחיד שנתן אפשרות ביטוי.

היו"ר ש' וייס:

מייד אשיב לך. קודם כול אני קורא בפניכם את החלטות ועדת הכנסת.

הצעות רגילות לסדר-היום – – –

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חבר הכנסת לס. בוא נפריד בין דברים. כרגע אנחנו מקיימים ישיבת מליאה.

הצעות רגילות לסדר-היום – עשר דקות; דחופות – שלוש דקות. זה מספיק, תאמינו לי. התשובות של השרים על ההצעות הרגילות והדחופות קוצרו בהתאם. אין לי ספק שלתוך שלוש דקות או חמש דקות אפשר להכניס מסה היסטורית, וכן הלאה וכן הלאה. תעיינו במכתב. אנחנו לאט לאט נתרגל לזה. אני מקווה שבתנאים אלה נוכל לסיים את ישיבות הכנסת לא ב-02:00, אלא, נאמר, ב-01:15.

אם מישהו מחברי הכנסת לא מרוצה, הדרך היחידה לטפל בזה היא לפנות לוועדת הכנסת – היא שהחליטה ועל-פיה נפעל. לכן, אם לחבר הכנסת בא-גד או למישהו אחר יש הערה בעניין זה, הכתובת היא ועדת הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

הערה קצרה.

היו"ר ש' וייס:

לא צריך. הרי אני לא קובע את זה. אני מאוד מרוצה מהמסקנות, ואני תומך בהן, אבל לא אני קבעתי אותן.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לפי זה יהיו שלושה ימים וחצי בשבוע במקום עד 02:00 או 03:00, אולי עד 01:00. אתם לא רואים מה שקורה כאן?

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה לשרת העבודה והרווחה מאת חבר הכנסת חיים דיין, בנושא:
מעונות "משען" לטיפול בקשישים ובילדים במצוקה. בבקשה, חבר הכנסת חיים דיין.

מעונות "משען" לטיפול בקשישים ובילדים במצוקה

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, מכתבה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות"
עולה, כי ההסתדרות מקצצת במימון מוסדות "משען", דבר העלול לזרוק לרחוב מאות קשישים וילדים
ממשפחות הרוסות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם יממן המשרד את החלק המקוצץ של ההסתדרות?

3. בכמה כסף מדובר?

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי השרה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על שאילתה מס' 415, של חבר הכנסת
חיים דיין.

1, 3. לדברי מנכ"ל "משען", העבירה ההסתדרות הכללית לרשת "משען" 39.5 מיליון שקלים בשנת
1994 למימון פעולותיה בקרב ילדים במצוקה וקשישים. בשנת 1995 תעביר ההסתדרות סכום של
10-12 מיליון שקלים בלבד למימון פעולות אלה. אני קובעת, גם על דעת רשת "משען", שלמרות
קיצוץ זה, לא ייפלט ילד או קשיש החוסה במוסדות הרשת מטעם משרד העבודה והרווחה.

2. משרד העבודה והרווחה מממן את מלוא עלותה של ההחזקה השוטפת של הילדים והקשישים המופנים על-ידו למוסדות רשת "משען". המשרד איננו מנכה כל סכום בגין התוספת התקציבית שנותנת ההסתדרות הכללית ל"משען". לכן, המשרד לא יממן את התקציב שההסתדרות הכללית קיצצה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת, בבקשה, חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, מדברייך אכן הבנתי שכל המופנים דרך משרדך למוסד "משען" לא ייפלטו. עולה מהדברים, כפי שאני מבין, שמי שלא הופנה דרך משרד העבודה והרווחה, סיכויי להיפלט הם רבים. מהי מעורבותך בנושא הזה כדי שהאחרים לא ייפלטו? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. גברתי השרה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ברשת "משען" מוחזקים מטעם המשרד 540 ילדים בשלושה מוסדות: "עלומים", "בית אפל" ו"אונים", ו-120 זקנים תשושים בבתי-אבות. כשבדקנו את העניין פעם נוספת הבוקר, חבר הכנסת דיין, נמסר לנו שמה שהעבירה ההסתדרות הוא סכומים של 10-12 מיליוני שקלים. זו איננה המלה האחרונה. מתנהל משא-ומתן שההסתדרות אכן תעביר יותר כספים. אני קובעת כאן, מאחר שמדובר בפער מאוד גדול, בין 39.5 מיליון בשנה החולפת לבין מקסימום 12 מיליון בשנה זו – אנחנו איננו מתקצבים, ואין ביכולתנו לממן את הפער הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשרה. אנחנו עוברים עכשיו לשאלתה שהוצגה לשר לקליטת העלייה. השר ישיב על שאלתה בעל-פה מס' 420, מאת חבר הכנסת שאול יהלום, בנושא: פעילות מיסיונרית בקרב עולים מאתיופיה. בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום, שאלתך.

פעילות מיסיונרית בקרב עולים מאתיופיה

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, גוף הקרוי "הכנסייה הפנטאקוסטית", שאחד מיעדיה, כידוע לי, הוא המרת דת של יהודים לנצרות, מקיים פעילות מיסיונרית בקרב ילדים ונוער עולים חדשים מאתיופיה. הפעילות נערכת בבתי-הספר ובפנימיות. כך פורסם ב"ידיעות אחרונות" ב-19 בדצמבר 1994.

שאלתי:

האם משרדך ער לתופעה, ומה נעשה בנדון?

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובתך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת שאלו יהלום.

אני רואה בחומרה כל פעילות מיסיונרית המנצלת מצבי מצוקה של בני-אדם כדי לגייסם לדת פלונית או לכת פלמונית. במיוחד חמור הדבר כשמדובר בעדת יוצאי אתיופיה. זהו ניצול ציני של מצבי משבר הכרוכים בהלם הגירה ובמעבר מתרבות לתרבות.

ברצוני להביא לידיעת חבר הכנסת שאלו יהלום, כי עוד באתיופיה, כבר במאה ה-19, פעלו מיסיונרים פרוטסטנטים באופן אינטנסיבי בקרב עדת "ביתא ישראל" כדי לשכנעם להמיר את דתם. למרות מאמציהם, דבקה עדת "ביתא ישראל" ברובה בזהותה ובמסורתה היהודית, על אף הנתק המתמשך מקהילות יהודיות בשאר חלקי העולם.

עם זאת, במהלך 150 השנים האחרונות התפתחה תופעה של התנצרות בקרב מיעוט מקרב בני "ביתא ישראל", וכמה מהמתנצרים אף הפכו בעצמם למיסיונרים. לדאבונו, כמה מהם הסתננו לארץ, אם מכוח חוק השבות ואם בדרך של זיוף ורמייה.

התופעה הספציפית שאתה, חבר הכנסת יהלום, הזכרת, נוגעת לתנועה הפנטאקוסטית, שמרכזת כיום דווקא בארצות-הברית ולא באתיופיה. אני קיימתי לאחרונה התייעצויות עם אישים מרכזיים מבני העדה, עיצבנו קווי פעולה, ואנחנו מטפלים בנושא הזה. אני מקווה שנמצא את הדרך להתמודד אתה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום, שאלה נוספת.

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול, אני מעריך ומוקיר את הנכונות ואת הרוח החיובית שנובעת מתשובת השר, ושואל שתי שאלות קצרות: 1. האם מוכן השר להטיל על אחד מיועציו את הטיפול האישי בכל תלונה כזאת שתגיע, כדי שלא להשאיר את העניין לגלגלי הביורוקרטיה? 2. כל הדבר נובע, גם לפי דברי השר, ממצוקה, והנה דווקא בימים אלה אנחנו שומעים שרעיון גדול, חברתי, בנושא חצרות-יסף, נדחה על-ידי הממשלה – ליצור שם אינטגרציה של כל האזור, עם עולי אתיופיה ורוסיה. האם השר מוכן לטפל גם בכך?

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובתך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אתחיל מהשאלה השנייה, היא נושא בפני עצמו, והגישה שיוצגה כאן על-ידי חבר הכנסת יהלום איננה מקובלת על שום גורם שמטפל בנושא הזה, ולא אכנס לפרשת חצרות-יסף.

לגבי השאלה הראשונה – התשובה חיובית. שני אנשים יעסקו בעניין: עוזרת בלשכת השר והממונה על קליטת עולי אתיופיה במשרד הקליטה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לשר לקליטת העלייה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

סגן שר החוץ יעלה ויבוא אל הדוכן לענות על שאלות רגילות.

פרסום הערכות שגריר ישראל לגבי תוצאות הבחירות בארצות-הברית

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר החוץ ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בעיתונות נמסר, כי שגרירנו בארצות-הברית העביר למשרד החוץ דיווח על ההשלכות של תוצאות הבחירות לקונגרס ולסנאט בארצות-הברית, שהתקיימו בשבוע שעבר. לפי הפרסומים, מסר שגרירנו הערכות לגבי הקשיים שבפניהם נעמוד כתוצאה מתוצאות הבחירות ולגבי עמדתם של חברי קונגרס וחברי סנאט מן המפלגה הרפובליקנית.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן העביר שגרירנו בווישינגטון מסמך עמדה כפי שפורסם?
2. אם כן – כיצד הגיע המסמך לידיעת העיתונות ולא נשמר בסודיות המתחייבת?
3. האין פרסומים מן הסוג הזה גורמים נזק למעמדה של ישראל בארצות-הברית?
4. מה נעשה כדי לגלות את הגורמים האחראים לפרסום?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השגרירות בווישינגטון מעבירה כמקובל וכמצופה ממנה הערכות על אודות הנושאים השוטפים שעל סדר-היום.
2. אין בידי מידע כיצד ההערכה הנדונה מצאה את דרכה לכלי התקשורת.
3. מעמדה של ישראל בארצות-הברית איתן, ואין בפרסום אחד של נייר הערכה הנכתב בשגרירות כדי לחבל ביחסים המצוינים השוררים בין שתי המדינות. עם זאת, אין ספק כי התופעה של מסירת מידע חסוי למי שאינו מוסמך לקבלו הינה חמורה, ובהעדר אפשרות למנוע אותה לחלוטין, ראוי לנסות ולצמצמה ככל האפשר.

4. בהעדר אפשרות סבירה לגלות את הגורמים האחראים לפרסום באמצעים מקובלים ונוכח העובדה כי הפרסום לא פגע פגיעה ממשית בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, לא ראינו צורך לנקוט במקרה זה בצעדים חריגים.

האחריות לאתרים הקדושים לאסלאם במזרח-ירושלים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החוץ ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בכלי התקשורת התפרסם, כי יורש העצר הירדני, הנסיך חסן, אמר במסיבת עיתונאים בקזבלנקה, כי ירדן תעביר את האחריות הנוכחית שלה לאתרים הקדושים לאסלאם במזרח-ירושלים לרשות הלאומית הפלשתינית בשנת 1996.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הדברים כפי שהתפרסמו?

2. אם כן – האם סעיף 9 בהסכם השלום עם ירדן מקנה להם זכות ריבונית להעביר למי שהם רוצים את השליטה והאחריות?

3. מה ייעשה ביחס להצהרות אלה?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדברים אכן נאמרו.

2. לירדן לא הוענקה בסעיף 9 או בכל סעיף אחר בהסכם הזכות להעביר לצד שלישי את התפקיד שהעניקה לה ישראל במקומות הקדושים, וזאת במסגרת ריבונות ישראלית בירושלים.

3. מעמדה הסופי של ירושלים יוכרע בעת המשא-ומתן על הסדר הקבע. כל דיון מוקדם בסוגיה זו עלול לפגוע בסיכויי ההצלחה של התהליך.

פיצויים ליהודי רומניה

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החוץ ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

נודע לי, כי רומניה היא המדינה היחידה שעד היום לא שילמה פיצויים לאזרחיה היהודים שחיו בה בתקופת השואה. כמו כן, היא הלאימה רכוש יהודי רב ויקר ערך לבעליו ולמדינת ישראל, ואין לה כל כוונה לפצות את הנוגעים בדבר.

ברצוני לשאול:

1. האם הדבר נכון?

2. מה נעשה עד היום בנושא?

3. האם בדעת משרד החוץ לפעול בעניין?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. רומניה איננה המדינה היחידה שלא שילמה עד היום פיצויים לאזרחיה היהודים שחיו בה בתקופת השואה. למעשה, עד כה שום מדינה ממדינות מזרח-אירופה לא שילמה במלואם את הפיצויים ליהודים שזכאים להם. במדינות מספר נעשו צעדים חלקיים לתשלום פיצויים, וזאת רק לאותם יהודים שהיו בהן בזמן השואה והם תושביהן בהווה.

2. בנושא בכללותו מטפל זה שנתיים ומעלה ארגון איל"ר – ארגון יהודי עולמי להשבת רכוש. שותפים בו, מחד גיסא, ארגונים יהודיים עולמיים, ובראשם הסוכנות היהודית והקונגרס היהודי העולמי, ומאידך גיסא – ממשלת ישראל. הוא יוזם פעולות ומקיים במדינות מזרח-אירופה מגעים עם ראשי השלטון ועם הקהילות היהודיות בהן כדי להגיע להסדרים נאותים להשבת רכוש יהודי, ציבורי ופרטי, ללא יורשים, ושל רכוש פרטי של היהודים הגרים מחוץ למדינות הללו.

3. משרד החוץ פועל בעניין זה עם משרד האוצר ומשרד המשפטים, באמצעות ועדת שרים וועדת המנכ"לים, המנחים את מרכיב הממשלה באיל"ר. נציגויות ישראל במדינות הנוגעות בדבר משתתפות באופן קבוע ומסייעות בפעולות איל"ר.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת – במסגרת עד דקה. אנחנו מתרגלים את השיטה החדשה, ובינתיים היא עובדת טוב מאוד.

פיני בדש (צומת):

אדוני סגן השר, לגבי רומניה, שתי שאלות קצרות: 1. האם המשטר החדש משתף פעולה בעניין הזה של רכוש של יהודים? 2. אני חוזר אל הנושא של רב-החובל שעצור ברומניה – ויקטור בן-כנען. מאחר שהמשטר שם אינו צפוי, וכשאנשים נעצרים במדינות כאלה קשה מאוד להבין את מהות המעצר, פניתי כמה פעמים בנושא, ואני רוצה לדעת מה נעשה עד היום.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני יכול לומר שיש אוזן קשבת בממשלה של רומניה לנושא שאיל"ר מעלה. אני לא יכול להגיד שהאוזן הקשבת הזאת כבר באה לידי ביטוי בהיענות.

אשר למעצרו של ויקטור בן-כנען: הדבר הזה ידוע לנו ומטופל על-ידי השגרירות שלנו ברומניה. קשה מאוד לטפל בנושא הזה, כפי שאתה בעצמך רמזת בשאלתך, ואני מקווה שנוכל להביא לפתרון הולם של הבעיה.

הגשת ארוחה לא כשרה לראש הממשלה בסעודה רשמית ביפן

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החוץ ביום כ"ה בטבת התשנ"ה (28 בדצמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" (רצ"ב) פורסם, שארוחה שהוגשה בעת ביקור ראש הממשלה, יצחק רבין, ביפן לא היתה כשרה. עוד נאמר, שהשגריר עמוס גנור לקח על עצמו את האחריות למתן מאכלי טרפה לראש הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה והתבטאות השגריר נכונות?

2. אם כן – מה הן ההנחיות לנציגי ישראל לגבי הקפדה על הכשרות באירועים רשמיים?

3. מה בדעתך לעשות כדי שלא יישנו מקרים כאלו בעתיד?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. הידיעה אינה מדויקת ואינה שלמה. בגלל תקלה טכנית לא קיבלו ראש הממשלה וחלק מהפמליה את מנות המזון שהוזמנו עבורם. במסגרת אחריותו הכוללת לביקור קיבל השגריר על עצמו את האחריות גם לתקלה זו.

2. ההנחיות לנציגויות ישראל הן שלא להגיש אוכל לא כשר באירועים רשמיים.

3. אנו חוזרים ומאזכרים הנחיות אלה לעתים מזומנות.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, חבר הכנסת אברהם ורדיגר, אם יש. עד דקה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן שר החוץ, מה פירוש שהשגריר לקח על עצמו אחריות? מהי תגובתכם על עצם הדבר שהוא הכשיל את ראש הממשלה ואת פמלייתו?

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא השגריר הכשיל את ראש הממשלה. כאן קרתה תקלה טכנית מצערת, שעמדנו עליה, והאחריות הכוללת היא אחריותו של השגריר לכל ביקור מהסוג הזה. אם כבודו מתכוון לכך שהמשמעות של אחריות היא שהוא יסיק מסקנות אישיות, אין בכך כל צורך, לדעתנו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, כיוון שנותרה לך חצי דקה ולי אסור לשאול שאלות, אני רוצה לומר: אתמול פורסם בעיתונות, שהסיים הפולני חוקק חוקים אשר מונעים כל אפשרות של החזרת רכוש יהודי או כל רכוש שהוא לעם. הייתי רוצה להפנות את תשומת לבכם, כי לגבי העם היהודי יש פה שאלות כבדות ביותר. אם תוכלו לברר וליידע אותנו, בכל דרך שהיא, אודה לך מאוד.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אנחנו בהחלט נבדוק את הנושא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

הסכם ההבנות בעקבות מבצע דין-וחשבון

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום – הצעות לסדר-היום. אני מפנה אתכם לדף ההצעות. יעלה ויבוא חבר הכנסת דב שילנסקי ויציג לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 5687: הסכם ההבנות בעקבות מבצע דין-וחשבון. זאת הצעה דחופה, אשר על כן הוקצו לה רק שלוש דקות.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה. אני אשתדל. אני מבין שאני הראשון בשיטה החדשה.

היו"ר ש' וייס:

זה יהיה מעניין, ואתה תיתן דוגמה בתור סגן יושב-ראש הכנסת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני אשתדל לתת דוגמה. אני אדבר מהר.

היו"ר ש' וייס:

אתה חייב לתת דוגמה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה לסדר. אנחנו מקבלים הודעות והחלטות של ועדת הכנסת בעניין התקנון. יש שם שינויים מפליגים, ואני תמה מדוע לא מביאים את הנושא הזה לאישור מליאת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

זה לא שינוי בתקנון, אלה החלטות.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, זה שינוי בתקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע פתרון. האמן לי. יש לך טענה, והיא מבוססת. הרבה פעמים טענותיך מבוססות. תעלה את זה על הכתב או תפנה ישירות ליושב-ראש ועדת הכנסת, ואנחנו נטפל בזה בכובד ראש ובמהירות. בינתיים יש לעבוד לפי זה. ואגב, זה עובד די טוב.

בבקשה, חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם יורשה לי, אני רוצה להוסיף משפט בנוגע למה שכבודו אמר קודם ביחס לרכוש יהודי פולין. אני רוצה להצטרף לזה ולהגיד שלא מדובר רק על יהודי פולין אלא גם לגבי הארצות הבלטיות וארצות מזרח-אירופה נוספות. עם ישראל מפסיד מיליארדים מפני שאנחנו לא עושים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אם יורשה לי לעדכן אתכם בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מאפשר לך להשתלב איכשהו, תוך דקה.

דן תיכון (הליכוד):

ביום רביעי שעבר קיים דיון בנושא הזה. אני מציע שתזמינו את לביא, מנכ"ל קרן היסוד. יש ארגון שמטפל בעניין הזה ועוקב מדי יום ביומו אחרי מה שקורה, גם בפולין.

היו"ר ש' וייס:

האמן לי שאנחנו יודעים על כך. אנחנו עוסקים בזה כל הזמן, גם חבר הכנסת דב שילנסקי וגם אני.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, קצר זמני מלספר את החרפה ואת הבושה של המוסד הזה שאתה מסתמך עליו, שלא עושה שום דבר, רק עושה רעש. יש לי עליו ביקורת גדולה ביותר. אדוני היושב-ראש, אפילו מילימטר אחד, אפילו שבר של חדר לא הוחזר לאנשים פרטיים אפילו באמצעות הארגון הזה, שלא עושה שום דבר ורק מבזבז כסף.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, הם לא יכולים לענות. בואו נחזור לסדר: הסכם ההבנות בעקבות מבצע דין-וחשבון. חבר הכנסת דב שילנסקי, רק עכשיו אני מתחיל למדוד את הזמן.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבוע התבשרנו בשורה משמחת. בכלל, הממשלה הזאת ממלאת אותנו כל יום בבשורות משמחות, אחת אחרי השנייה. היא בישרה לנו על הסכם שלום, ובעקבות זה באה שפיכות דמים; הסכם שלום – הדברת הציונות; הסכם שלום – הפקרת הביטחון; הסכם שלום – הפקרת ארץ-ישראל. ומה היא הבשורה שאני רוצה לדבר עליה? והיא באה מפי שר החוץ שמעון פרס בכבודו ובעצמו, האיש שנושא את דגל התבוסתנות בישראל בימינו; נושא את הדגל ברמה. נדמה לי שאין מי שיכול להתחרות בו; אולי רק סגנו. והוא אומר: ה"חיזבאללה" לא חרג מהסכם ההבנות שהושג בעקבות מבצע דין-וחשבון. נדמה לי שזו הפעם הראשונה ששר בישראל מודה בקיום הסכם כלשהו.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ש' וייס:

סגן שר הביטחון.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה לשאול קודם כול, מה הוא ההסכם הזה? איך ייתכן שנעשה הסכם כזה? קודם כול הייתי רוצה לדעת מי חתם על ההסכם. אולי מישהו יגיד לי. אולי אני טועה. קריאת הביניים של חבר הכנסת זאבי היתה נכונה, כי היה צריך לשבת כאן נציג משרד החוץ. מי חתם על ההסכם? האם אני, אזרח בישראל, צריך לשמוע שלפחות ארבע בירות בעולם יודעות בדיוק מה ההסכם ואני כחבר כנסת בישראל אינני יודע? האם ניתן לנו דין-וחשבון ונאמר לנו מהו ההסכם של מבצע דין-וחשבון? איפה הדמוקרטיה?

אדוני היושב-ראש, אתה מדבר על כבוד הכנסת, ובצדק, ואני מכבד את זה. אבל איפה כבוד הכנסת כאשר מסתירים מאתנו את ההסכם? עד כמה שאני יודע – כי אין לי כל הפרטים – ה"חיזבאללה" חוגג ברצועת הביטחון. האם זה לפי ההסכם או זה מחוץ להסכם?

ובדקה האחרונה שנותרה לי, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שהדברים האלה חמורים בעיקר כאשר שמעון פרס אומר אותם בשמחה. אני רוצה לדעת: מאז ההסכם המחפיר, כמה חיילי צה"ל נפלו, כמה פגזים נפלו ברצועת הביטחון? וגם על היושבים בה צריך לחשוב, כי הם שומרים עלינו.

אדוני היושב-ראש, איזו נחמה למשפחות שיקיריהן נפלו אחרי מה שנקרא "ההסכם", כאשר המשפחות יושבות ובוכות ושומעות מפי שר החוץ שה"חיזבאללה" לא חרג משום הסכם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דב שילנסקי. אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך, על-פי הכללים החדשים, חמש דקות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היה לי יותר נוח לענות לולא הזכרת את הנופלים, חבר הכנסת שילנסקי. נפלו לפני, נפלו אחרי – אנחנו נמצאים במלחמת קיום, וזה לא דבר חדש. יש אויבים שקמו עלינו להשמידנו, וזו מטרתם. "חיזבאללה" – אחד מהם.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל איך אפשר להגיד שהם לא חרגו מן ההסכם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חכה, אני עונה עכשיו. אני אומר שהיה לי יותר קל לענות לולא הכנסת את עניין הקורבנות. כי, לצערי, קורבנות יש לנו במשך כל השנים האלה כתוצאה מהמלחמה על עצם קיומנו; לפני הבנה כזאת או אחרת או אחריה.

המדיניות של הממשלה הזאת היא להגיע סוף סוף להסכמי שלום. הלוואי, וזו התקווה, שהם באמת ימנעו קורבנות. אם כי יש חלקים רבים בעולם שבהם שורר שלום, אבל פעולות טרור כאלה ואחרות קורות שם. אני מקווה שזה לא מה שיקרה אצלנו.

בגבול לבנון נמשכת המלחמה הזאת, מלחמת הגבול, כמעט מאז הקמת המדינה. היו לה פנים שונות, היו לה עליות, היו לה ירידות. השיא היה מלחמת לבנון. במבצע של"ג ישבנו בלבנון כשלוש שנים, עשינו מעין הסכם שלום – לא יצא מזה שום דבר. הגענו לרצועת הביטחון. ההערכה שלי היא, שהמלחמה בתנאים של אז לא היתה הכרחית, אבל יש ממשלה בישראל והיא המחליטה.

תוך כדי המלחמה בלבנון קם לפעולה ממשית הגוף הזה – "חיזבאללה". האידיאולוגיה שלו היא השמדת ישראל. מה שבטוח הוא, שהוא טוען כי כל זמן שתהיה נוכחות צה"לית בדרום-לבנון תימשך פעילותו. הם עושים זאת.

מבצע דין-וחשבון בא לאחר מספר גדול מאוד של אירועים בתקופות של ממשלות שונות – גם מה שאנחנו קוראים השמאל וגם הימין – ובכלל זה המלחמה בלבנון. אף אחת מהתשובות לא שמה קץ מוחלט לפעילות נגדנו.

מה הבעיה שלנו בצפון? תושבים שלנו חיים זה עשרות שנים תחת אש ותחת סיכוני אש. אני חוזר ומזכיר, שכל השיטות שנקטנו לא הביאו לרגיעה מלאה; אפילו לא לרגיעה. אני מדגיש את הנקודה הזאת, כי לנו חשוב ביותר שתושבי ישראל החיים לאורך גבול לבנון יחיו עד כמה שאפשר בשקט.

כשאתה אומר הסכם, אם אתה מתכוון להסכם כתוב – לא היה הסכם כתוב. אף פעם לא הצגנו אותו כי אין הסכם כתוב. כל הזמן דובר על הבנה. מטרתה של ההבנה היתה לוודא, שעד כמה שאפשר יהיה פחות ירי על תושבינו בצפון. זו המשימה העיקרית, הבלעדית, של רצועת הביטחון.

דב שילנסקי (הליכוד):

מה יש בהסכם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין הסכם.

זזה תפקידו של צה"ל, לדאוג לשלומם וליכולת קיומם של אנשינו בצפון.

אחת ההבנות היתה, שאנחנו לא נפגע בכפרים, ביישובים אזרחיים שלהם, והם לא יירו ירי כלשהו על יישובים שלנו. אני יכול לומר, שבמרבית התקופה ההבנה הזאת נשמרת. יש אירועים כאלה או אחרים שההבנה הזאת איננה נשמרת בהם, ואנחנו מטפלים בזה בצורה כזאת או אחרת.

כמי שהיה פעמיים אלוף פיקוד צפון, כמי שהיה הרמטכ"ל, אני יכול לומר לך, שאין ספק שמבחינת היישובים והתושבים, לא מבחינת צה"ל – השנה האחרונה היא מן השנים היותר שקטות. מה שאנחנו רוצים הוא שיהיה שקט גם לנו, למדינה, למשפחות, לצבא. את זה אפשר יהיה להשיג, כנראה, בהסכם של שלום.

לכן, מה שאתה קורא "הסכם" זו הבנה. ההבנה הזאת נשמרת ברובה. כתוצאה מזה תושבי הצפון יכולים פחות או יותר לחיות חיים שלווים, ואני מקווה שנגיע למצב שיהיה שקט מוחלט.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה אתה מציע?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אתה מציע להעביר לוועדה, אדוני סגן השר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

כיוון שהנושא של לבנון נדון כל הזמן גם במליאה וגם בוועדה, אני מציע שתסתפק בתשובתי זו. אבל אם אתה רוצה להעביר את הנושא בוועדה או לקיים דיון במליאה, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

דיון בוועדה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

בוועדה.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, יש לך דקה לרעיון אחר. אני מודה מאוד לסגן השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מקבל את הפתרון של מערכת הביטחון לקיום אזור דרום-לבנון כ-buffer-zone, אזור חיץ בין הצדדים. אני מקבל גם את מבצע דין-וחשבון, שבא כי לא יכולנו יותר. אינני מקבל את הסיכום של ההבנות לאחר מבצע דין-וחשבון, כי ההבנות האלה אומרות: ניתן שלום, שקט, ליישובים, אבל נפקיר את החיילים של צה"ל ושל צד"ל לאש חופשית של ה"חיזבאללה". כי מזה שאסור להם לפגוע ביישובים משתמע מה שמותר להם: מותר להם לפגוע בחייל צה"ל, מותר להם לפגוע בחייל צד"ל. ולאחרונה הם גם מפירים את ההבנות האלה בכך שהם יורים מתוך יישובים שלהם, דבר שבולם אותנו או מונע מאתנו – חוסם בפנינו את האפשרות להגיב.

לכן אני חושב, שאנחנו מבזבזים את מבצע דין-וחשבון. ירינו כל כך הרבה תחמושת, יותר מאשר בכל המלחמות – אני חושב שאני לא מגזים – וגרמנו סבל נורא לאוכלוסייה שלהם. 350,000-300,000 איש קמו ונדדו, ואחרי כל זה מותר להרוג את דני ואת מוסטפא – את דני מצה"ל ואת מוסטפא מצד"ל.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני צריך לענות?

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה לא צריך לענות על זה, אדוני סגן השר, כי זו כבר התוספת, זה הטרמפּ הלגיטימי והרצוי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה – נכון, חברי חבר הכנסת שילנסקי?

דב שילנסקי (הליכוד):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מצביעים. מי תומך בכך שהנושא שהציע חבר הכנסת שילנסקי יעבור לוועדת החוץ והביטחון? מי נגד? ההצבעה החלה. נדמה לי שההצעה תתקבל פה-אחד.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אני חייב להימנע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אי לכך הנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

דוח ועדת-אגרנט

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום שלנו הוא: דין-וחשבון ועדת-אגרנט. יש פה שמונה הצעות – מס' 5720, 5722, 5725, 5726, 5729, 5730, 5736 ו-5745. הנושא הוכר כהצעה דחופה לסדר-היום. שלוש דקות לכל נואם. גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את חברה בוועדת הכנסת ואת בוודאי שותפה להחלטות האלה.

דן תיכון (הליכוד):

נלך היום הביתה בשעה 15:00.

היו"ר ש' וייס:

לא, דני, אתה תראה שגם היום נלך הביתה מאוחר. ואם נלך הביתה ב-15:00, זה רק משום ששר האוצר חולה ועל שמונה הצעות הוא לא יוכל להשיב. גם זה יהיה בוודאי בשעה 18:00 או 17:00.

דן תיכון (הליכוד):

שר האוצר עשה אותי חולה ובסוף נהיה חולה בעצמו.

היו"ר ש' וייס:

אולי תעשו קיזוז.

דן תיכון (הליכוד):

לרופא היה יום מעניין ביום – – –

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פרסומו המלא, או כמעט מלא, של הדין-וחשבון של ועדת-אגרנט יאפשר לציבור הישראלי ולחוקרים ללמוד היבטים שונים של הפרשה הקשה והמכאיבה שאיננו יכולים לשכוח אותה, של מלחמת אוקטובר 1973. הפרטים על דיווחי המודיעין, על החולשות בתיאום בין הזרועות השונות – כל אלה מחדשים ומחדדים את הזעזוע שפקד את החברה הישראלית, זעזוע שכמותו לא ידעה החברה הישראלית עד לאותה מלחמה.

אבל היום, במיוחד היום, מעלעול בדפי הדוח הזה – אני חושבת שאנחנו צריכים ללמוד את הלקח הפוליטי הציבורי מאותו דוח. הבעיה של מלחמת אוקטובר 1973 לא היתה אם רב-סרן כזה או קצין אחר מסרו או לא מסרו את הדוח בעוד מועד, אם שר הביטחון הזהיר או לא הזהיר. יש הרבה עובדות שמעידות על אזהרות כלליות מפני סכנת מלחמה. הבעיה היתה אותה קונצפציה שקרית, שכאילו בכל מלחמה, תהיה אשר תהיה, ידה של ישראל תהיה תמיד על העליונה, משום שיש לנו עליונות צבאית; והנקודה השנייה של אותה קונצפציה היתה, שהכיבוש הוא בעצם בלתי הפיך.

מה אומרים גם שר הביטחון וגם גורמים אחרים שמצוטטים בדוח? הם אומרים: בתנאים כאלה וכאלה ניתן להגיע לשלום עם מצרים ועם סוריה. הם אומרים את זה במפורש, והתנאים היו ידועים כבר אז. התנאים היו: נסיגה מכל השטחים הכבושים והסכמה על פתרון שיכבד את הזכויות של כל העמים והמדינות באזור.

אנחנו הרי מדברים על מלחמה שפורצת אחרי שמתקבלת החלטה 242 של מועצת הביטחון; אנחנו מדברים על מלחמה שפורצת לאחר שכבר נעשו גישושים והיו לפניה מגעים שלא העלו דבר. לכן השבר הגדול של מלחמת 1973, מלחמת יום הכיפורים; זה השבר של הקונצפציה. אלא שאחר כך, כשבקבות אותו שבר הגיעו לשלום עם מצרים וחתמו על שלום שפירושו היה החזרת כל סיני תמורת שלום עם מצרים – אחרי זה נאלצנו להמתין עוד שנים ארוכות עד להסכם עם הפלשתינים, גם במדריד וגם באוסלו.

לכן, אם על סדר-היום עומדת היום השאלה של שלום עם סוריה תמורת החזרת רמת-הגולן, ואם ב-1973 נרפאנו מהקונצפציה, פירוש הדבר שהממשלה צריכה לעשות את הצעד הברור של החזרת רמת-הגולן תמורת שלום עם סוריה. וזאת תהיה המסקנה הנכונה מלקחי דוח-אגרנט.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. עכשיו חבר הכנסת דוד מגן, אם הוא מסכים להתחלף עם חבר הכנסת משה פלד, כי הוא בא בריצה.

אני מזכיר שלפי הסידור החדש יש שלוש דקות לכל דובר. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, לא כאן המקום ולא זה הזמן לפתוח בוויכוח על הסידורים החדשים, שעל-פיהם גם את הנושאים הכבדים, אם הם מגיעים במסגרת הצעה דחופה לסדר-היום, צריכים להקיף בשלוש דקות. לפי דעתי – – –

היו"ר ש' וייס:

יש שמונה דוברים בנושא זה, ובכל פרלמנט בעולם נותנים שתיים עד שלוש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

בסדר, יש על זה ויכוח, אבל לא כאן המקום.

היו"ר ש' וייס:

אבל בוועדת הכנסת תנסה.

דוד מגן (הליכוד):

לפי דעתי, זה יהפוך את הדיונים בכנסת לדיונים רדודים, שטחיים.

היו"ר ש' וייס:

תכליתיים, לפי השקפתי, ולא נחזור זה על דברי זה, וזהו.

דוד מגן (הליכוד):

ודאי לא כאשר מדובר בלקחי דוח ועדת-אגרנט, גם אם הנושא מגיע כהצעה דחופה לסדר-היום. אבל אני כבר אומר, אדוני סגן שר הביטחון, שאני אעמוד על כך – ואני מקווה שתסכים – שההחלטה תהיה לקיים דיון במליאה, ובמסגרת הדיון במליאה – – –

היו"ר ש' וייס:

כל אחד יקבל שלוש דקות, וזה יהיה בסדר.

דוד מגן (הליכוד):

אז זאת לא תהיה הצעה דחופה לסדר-היום ואפשר יהיה לדבר ברצינות ולהעמיק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מגן, אתה יודע שגם בדיונים כאלה כל אחד מקבל שלוש דקות. באמת ברוח טובה – בכל פרלמנט בעולם זה בין שתיים לשלוש דקות. אנחנו המצאנו את הפרלמנטריזם? במשך שנים אנשים חוזרים זה על דברי זה. הראשונים, טוב להם, אבל אחר כך – השמיני, התשיעי. אתה יודע מה? זה דיון לוועדת הכנסת. למה לנהל את זה פה? אני תומך מאוד בשיטה הזאת. בוא נתחיל בדיון.

דוד מגן (הליכוד):

אומר לך מה עשיתי לגבי הדיון החשוב הזה. ניגשתי לספרייה ובדקתי את הדברים ביסודיות. חיננו אותי להשתדל להיות יסודי. כשראיתי שיש לי שלוש דקות – – –

היו"ר ש' וייס:

נקיים את הדיון הזה בוועדת הכנסת. כל חבר פרלמנט בעולם ניגש לספרייה ומתכונן.

דוד מגן (הליכוד):

לא נותרה לי ברירה אלא להקיף את הנושא בצורה רדודה – כדרכה של העיתונות בדרך כלל – הייתי אומר אפילו בצורה שטחית.

היו"ר ש' וייס:

זו הצעה דחופה לסדר-היום. אם חבר כנסת חושב שנושא מסוים ראוי לזמן יותר ארוך, יואיל בטובו להעלותו במסגרת ההצעה הרגילה שלו, ואז יקבל עשר דקות. אני לא רוצה להתווכח אתך כאן, נקיים את הוויכוח בוועדת הכנסת. עכשיו אתה מתחיל ואני מודד את הזמן.

דוד מגן (הליכוד):

בנושא כל כך חשוב, שעוד יספק עבודה רבה להיסטוריונים, הנוגע לוועדה ממלכתית שהוקמה על רקע מחדל, פעולות ומעשים שהיו לקראת יום הכיפורים, 6 באוקטובר 1973 – אני מקווה שנוכל לתרום תרומה של ממש במהלך הדיונים במליאת הכנסת באשר לחקר הנושא ולימוד הלקחים.

לצד האמירה שלי לגבי עבודתה של התקשורת, אני רוצה לשבח את אלכס פישמן – אדם שאני מעריך את ידיעותיו ואת כושר הניתוח שלו – ולצטט את דבריו מראשית השבוע, עם פרסום הקטעים שהיו חסויים מעין הרבים עד ל-1 בינואר 1995.

כך כותב מר פישמן המוכשר: "אין בדוח-ועדת אגרנט שום חידוש דרמטי. ובכל זאת, כשאתה קורא בו, קשה לך להבין איך יכולת להיות אז כל כך תמים. איך 'עבדו' עליך כשציירו לך תמונה של צבא ענק וגנרלים גדולים. איך באו חמשת חברי הוועדה, גירדו רק שכבה דקה של צבע מן הממסד הביטחוני של ערב יום הכיפורים וגילו שם תמונת בלהות של בלגן, כדי לקבור אותה שוב ל-20 שנה. למה בעצם החביאו אותו? האם פחדו שהאויב ידע, או שחששו שהציבור בישראל ידע את האמת המרה, המבישה הזו? 20 שנה קראנו על אותו מחדל בכתבי-עת ובספרים. עכשיו העובדות גם ממוסמכות, מתועדות ומנומקות. 20 שנה התעללו בדוח ועשו דיסקרדיטציה למחבריו. מי שהתרגל לבעוט בו ימשיך לעשות זאת גם היום, שכן הוא מגיע אל הציבור מותש, מוכה וחלש. מי שחיפש בו מזרז לפצעיו – לא ימצא אותו. להיפך, הדוח הזה מביא את מלוא הנימוקים למסקנות האישיות שהוציאו מחבריו נגד כמה מגיבורי טרגדיית מלחמת יום הכיפורים. הטענות נגד מחברי הדוח – שהתעלמו מחלקו של הדרג המדיני במחדל – נכונות, אבל אין בנימוק הזה כדי לפסול את העובדות המופיעות בו לגבי תפקודו של הפיקוד הבכיר לפני המלחמה ובתחילתה.

"מלחמת יום כיפור היתה אחד האירועים הטראומטיים המרכזיים שידעה החברה הישראלית, ולכן הדוח הזה, על חסרונותיו ומכאוביו, חיוני כל כך שיעמוד לנו כל העת מול העיניים – שזה לא יקרה שוב. הדוח התפרסם באותו יום שבו התחלפו רמטכ"לים בצה"ל – צירוף מקרים סמלי."

כשאני צריך להקיף את הנושא בשלוש דקות, אני נדרש לעבודתו המוכשרת של מר אלכס פישמן, אשר בתמציתיות רבה ובמלים נוקבות מתאר בדיוק את התחושה של הציבור הישראלי ואת הצו שחל עליו, ובמיוחד על הכנסת, בנושא זה.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, כי היה זה שר הביטחון המנוח, משה דיין, שבשלבם הראשונים של המלחמה – אשר בסופה ניצחנו, אך העלינו לשם כך קורבן גדול מאוד – צוטט כאומר, כי אנו נמצאים על סף חורבן בית שלישי. על סף חורבן הבית השלישי ועדת החקירה העלתה את אשר העלתה ואנחנו לא נלמד ולא נלמד את הדורות הבאים את ממצאי הוועדה ואת הדברים שהוועדה לא הגיעה לחקירתם עד היום? לשם כך דרושה עבודת הכנסת, דרוש דיון במליאת הכנסת, ואני מקווה כי הוא יוליד טיפול יותר יסודי במלאכת הלימוד ובהפקת הלקחים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רק מציע, אבל אני אומר לכם שדיון במליאת הכנסת בנושא הזה הוא הדבר האחרון שצריך לעשות אחרי שהיום נדון בזה שעה; זה נושא טיפוסי לוועדה.

אני פונה עכשיו לחבר הכנסת משה פלד. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, השבוע פורסם דוח-אגרנט לציבור הרחב; דוח הוועדה שהוקמה לאחר הנוראה במלחמות ישראל. נזקה ורישומה של מלחמת יום הכיפורים אינם רק באלפי הבנים שאיבדה ישראל, שהרי חיי אדם אינם ניתנים למדידה בפרמטר סטטיסטי יבש. הטראומה והשבר הנוראי המלווים את החברה הישראלית מאז אותה מלחמה קשים לא פחות, קשים מנשוא.

היום, שנה וחצי לאחר פרסום הסכם אוסלו, כאילו חבר קושי נוסף אל אוסף קשיי מלחמת יום הכיפורים. המחשבה, ההבנה וההבחנה בדמיון המדהים בין ימינו אנו לבין אותם ימים שהובילו אל מלחמת יום הכיפורים אינן מרפות ואינן נותנות מנוח; האנלוגיה לימינו פשוט מדהימה.

החומר שהיה ידוע אז והיה צריך להתייחס אליו אל מול הטיעונים שנשענו רק על מה שהדרג המדיני היה רוצה שיהיה, מזכירים בדיוק את מצבנו היום. הקונצפציה האומרת כי אנחנו חזקים ולכן יכולים לקחת סיכונים היתה שגויה אז בדיוק כשם שהיא שגויה לחלוטין היום. תפיסת השלום שהיתה בנויה אז לא על מידע אמיתי – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה הקונצפציה של שטחים מונעים מלחמה גם היא היתה שגויה?

משה פלד (צומת):

מכיוון שיש לי רק שלוש דקות, לא אכנס אתך לוויכוח.

גם אז, בתחילת שנות ה-70, בנו המצרים חזית פוליטית הן ערבית והן של מדינות העולם השלישי, ולממשלת ישראל היה נדמה כאילו ויתרה מצרים על האופציה הצבאית ופניה לשלום. זו היתה הונאה עצמית בהתגלמותה. הרי אין זה שהעובדות והנתונים מוסתרים מעיני הפוליטיקאים; הם פשוט אינם רוצים להביט נכוחה ולהסתכל בהם. הפוליטיקאים של אז היו כמו הפוליטיקאים של היום. ב-1973 היתה תפיסה בקרב המדינאים שלא תהיה מלחמה, וכך גם היום. הממשלה מחזיקה בקונצפציה של שלום והתוצאות – ב-1973 היתה מלחמה איומה ונוראה, וכך גם היום – המציאות טופחת על הפנים ואין שלום.

אפילו עניין הנתק בין הפיקוד העליון לבין הגייסות בשטח ניתן להשוואה בין שתי התקופות. בשעה 04:30 ידע הרמטכ"ל שתפרוץ מלחמה. החיילים בשטח קיבלו את המידע הזה רק כשנפלו הפגזים הראשונים על ראשיהם – בשעה 14:00 או 13:45. זו בדיוק הפרה של האיזון העדין בין צורכי המפקדים להשהות את הפקודות על מנת לקבל מידע לבין הצורך של החיילים בשטח לקבל את המידע מוקדם ככל האפשר על מנת להתכונן טוב ככל האפשר.

האם היום החייל בצומת נצרים מבין היטב את הוראות הפתיחה באש או את כוונות מפקדיו? האם יגיב החייל כפי שצריך להגיב חייל או שיגיב כפי שאונסים אותו להגיב ומסרסים את תגובותיו כדי לרצות את הפוליטיקאים שמרמים את העולם בשלום מדומה?

אני מוותר על העלאת נקודות רבות, אבל אני רוצה לסיים בדברי קישור של הימים של אז – אוקטובר 1973, לימינו אלה – ימי אפרת וימי שבט: לפריחה ולא לקמילה, לבנייה ולא להרס, לחיים ולא לחידול. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל; אברהם יחזקאל. תעשה מה שעשה חבר הכנסת פני בדש: הוא היה רשום כפנחס, הלך למשרד הפנים ובתעודת הזהות שלו החליף את השם לפני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדברים שנפרסו בפני הציבור הרחב עקב הפרסום של חלקים נרחבים מדוח-אגרנט, צריך לתפוס אותם בהקשר הרחב של הדברים ולא בהקשר המכני והטכני. לדעתי, המסקנה מתחייבת היא: צבא, ככל שיהיה גדול, צריך להבין שהכוח שלו הוא בכך שהוא מבסס את עמדתו על עקרונות של צדק, על עקרונות של כיבוד זכויותיהם של עמים אחרים; לא נתפס, ולא משתעבד, למושגים של כוח. השתעבדות למושגים של כוח מביאה לשחצנות, ליהירות ולמפלה.

רבים מהסופרים ומהפרשנים בעולם הערבי אמרו: אלמלא היה מה שהיה ב-1973, לא היה נפתח הפתח למשא-ומתן ולא היה מתחיל העידן של ניסיון לפתור את הבעיה הסבוכה במזרח התיכון על-יד שולחן הדיונים – אם מדינת ישראל היתה נתפסת לעמדה של הכוח ושל הניסיון להמשיך ולהחזיק בשטחים שנכבשו ב-1967 בכוח.

הרי זה ברור מעצם העובדה, שמאז חתימת ההסכם עם מצרים לא פרצה שום מלחמה. אילו נחתם ההסכם לפני 1973, היתה נמנעת המלחמה הזאת והיו נחסכים חייהם של קורבנות רבים.

המסקנה המתחייבת היא, שמלחמה איננה תכלית בפני עצמה ואיננה פתרון לסכסוכים. במלחמות אין מנצחים, במלחמות יש רק מפסידים. במלחמות מקפחים חיי אדם. הפתרון צריך לבוא על-ידי משא-ומתן; על-ידי הכרה בזכויות של המדינות השכנות לחיות גם הן בביטחון, לא פחות ממדינת ישראל;

על-ידי הכרה בזכותו של העם הפלשתיני, שאנחנו עכשיו בעידן של ניסיון למצוא את הפתרון הסופי אתו; על-ידי הכרה בזכותו לחיות במדינה עצמאית כמו שחי העם בישראל במדינה עצמאית.

הגיע הזמן שהעם הפלשתיני יחיה במדינה עצמאית ליד מדינת ישראל. אחרת, אם מנציחים את הכיבוש הישראלי בגדה המערבית, אם ממשיכים במדיניות המוטעית של התנחלויות והתפשטות של הפקעת אדמות בגדה המערבית, הרי זה יוצר את העילה לסכסוך הבא, לעימות הבא. לאחר מכן נהיה חכמים יותר, נקים עוד ועדות ויהיו עוד מסקנות ויהיו עוד פרסומים. צריך להבין את הדברים ולחסוך אותם בעוד מועד. כיבוש מוליד מלחמות. כיבוש מוליד תסכול, שנאה ומרירות.

אני מבקש שמזכירות הכנסת ויושב-ראש הכנסת יאשרו את ההצעות הדחופות שהוגשו בקשר להריגתם של השוטרים הפלשתינים ברצועת-עזה. לדעתי, אילו היה מקרה הפוך ושוטר פלשתיני היה פוגע בחיילי צה"ל, היתה קמה צעקה גדולה והיה מתקיים דיון מידי. אנחנו לא צריכים לנהוג בצורה שונה מפני שההרוגים הם בני העם הפלשתיני. הם השותפים לתהליך השלום, וחשוב שיתקיים דיון גם בכנסת לגבי האירוע הטרגי שהתרחש ברצועת-עזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, יש החלטות של נשיאות וזה לא המקום לערער עליהן. מכיוון שהעלית והזכרת, ובכך יש גם כן הפרה של כללי המשחק, אני אגיד לך: אם היית רואה את הרכב המציעים לא היית מציע את מה שהצעת פה. אחר כך אני אסביר לך. לא זה היה השיקול. השיקול היה שסדר-היום עמוס. אם כבר דיברת פוליטית, אמרת בדיוק את ההיפך ממה שהיית צריך להגיד. תודה רבה.

חבר הכנסת אברהם יחזקאל. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני יושב-ראש הכנסת, סגן שר הביטחון – אדוני סגן השר, אני מוקיר אותך ואת הגינותך ואת אמינותך. אני מנסה כרגע להתעלות מעל השיקולים המפלגתיים הפוליטיים, שהרי אותה ממשלה, ממשלה בראשותה של תנועת העבודה, היא גם הממשלה ששולטת היום.

תרשה לי לומר, שפרסום החלק הנוסף של דוח ועדת-אגרנט 20 שנה אחרי הוא בחזקת מאוחר מדי; אני לא רוצה לומר: אולי מעט מדי, שהרי זו מרביתו של הדוח.

השאלה שצריכה להנחות אותנו, אנשי הציבור, היא – ואדוני יושב-ראש הכנסת מנסה לתת כלים נוספים בידיה של הכנסת – האם אין זה מן הראוי שלגבי אירועים מלחמתיים תוגש הצעת חוק פרטית או ממשלתית לתיקון חוק ועדות חקירה ממלכתית; ואני אניח הצעת חוק פרטית שאומרת שדוחות מן הסוג הזה – חוץ מאשר הנושאים הביטחוניים שבהם – יפורסמו לא יאוחר מחמש שנים לאחר כתיבתם.

מה קורה היום, אחרי 20 שנה? אחרי 20 שנה לא ניתן לא להסיק מסקנות ולא להפיק לקחים. מי שמינה ועדת חקירה ממלכתית מינה אותה כדי לחקור את ליקויי המאורות. ממשלת ישראל דאז לקתה בליקויי מאורות. זו האמת לאמיתה. היו לה הכלים, היו לה הערכות של גורמי הצבא. ממשלה שלקתה בליקויי מאורות – צריכה היתה הוועדה לפרסם את מסקנותיה. לפרסם אותן לא אחרי 20 שנה. פרסום לאחר 20 שנה הוא פרסום בעייתי.

מן הראוי יהיה שדוחות כאלה יפורסמו – לפי הצעת החוק הפרטית שאני אגיש – חמש שנים לאחר יום סיום עבודת הוועדה. זה יהיה דבר ממשי מבחינה ציבורית. זה לא יותיר שאלות לאורך שנים רבות. בעידן של תקשורת ובעידן של הדלפות ובעידן של פתיחות לא ניתן לאגור מידע כמו של דוח ועדת-אגרנט במשך 20 שנה. ילדי 1973, חלקם חיו משמועות. הם חוו את החווייה הטרגית של המלחמה על בשרם. אז מה יהיה עכשיו? יצא דוח ועדת-אגרנט. אילו מסקנות אנחנו מסיקים? האם תהיינה מסקנות ציבוריות, פוליטיות, צבאיות?

אתן לכם דוגמה. בדוח עצמו מופיעה – לפי עדותו של חבר הכנסת לשעבר חיים צדוק – השאלה של דיווח לוועדת החוץ והביטחון. נאמר בדוח, שבידי ועדת החוץ והביטחון, על אף העובדה ששמעה את הסקירות באינטנסיביות, אדוני יושב-ראש הכנסת, לא היו הכלים לשקול ולבדוק אותן מערכות מודיעין, למשל. השאלה שתמיד צריכה להנחות אותנו: מה הם הכלים שיש בידי אנשי הציבור?

הצעה שנייה, אדוני סגן שר הביטחון, ובזה אני מסיים – הגיע הזמן שגם ראש הממשלה הנוכחי ייזום הצעת חוק ממשלתית שמעמידה לימינו מועצה לביטחון לאומי. צריך להניח הצעת חוק שאומרת: תקום מועצה לביטחון לאומי שתעמוד לצדו של ראש הממשלה. ראש הממשלה לא יכול לשקול את כל הערכות המצב לבדו. ראש הממשלה לא יכול להחליט לבדו.

אם נעגן מינהל תקין ברמה הזו של ביטחון, צבא ושלום, אולי נצליח לתקן את מה שהיה בעבר. מלחמת יום הכיפורים היתה מחדל. צריך להכין את הכלים כדי שלא יהיה מחדל נוסף. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יחזקאל. עכשיו – חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, ערך הפרסום של דוח ועדת-אגרנט, לפחות החלקים שפורסמו עכשיו, אינו ערך היסטורי בלבד. למען ההיסטוריה יש במדינות מתוקנות תהליכים שקובעים מתי מפרסמים דברים, מתי מוציאים מהארכיון. גם לגבי דוח ועדת-אגרנט עברה תקופה ארוכה. אבל אני חושב שיש לזה ערך אקטואלי.

אני רוצה לומר, בניגוד לכמה דוברים קודמים, בעיקר בניגוד לחבר הכנסת אלסאנע, שהמסקנה שלי היא לגמרי אחרת ממסקנתו. עיקר המסקנה צריך להיות חוסנו של הצבא. דוח ועדת-אגרנט מטפל בתופעה טראומטית חמורה ביותר שקרתה לעם ישראל, בעיקר בגלל תפקודו הלקוי של הצבא.

מלחמת יום הכיפורים היתה מלחמת טראומה מכל מיני בחינות אחרות. המסקנות שצריך להסיק ממלחמת יום הכיפורים הן מעבר לתפקוד הצבא, הן ביחסים שבין העמים שסובבים אותנו והן בענייני מדיניות.

אבל מה שמעסיק אותנו כרגע בדוח הזה הוא חוסנו של הצבא. אין לנו מספיק כלים כדי לדעת, אדוני סגן השר, אם הצבא מספיק חסין, לפחות מבחינת הנקודות שהועלו בדוח: קבלת החלטות, הזרמת קבלת החלטות, מוכנות מבחינת תוכניות פעולה או תוכניות מגירה, ביקורות של תוכניות מגירה – כל מיני נושאים שבדרך כלל אנחנו לא מדברים עליהם כאן. אלה נושאים שאני מתאר לעצמי שמדברים עליהם בפורומים מסוימים, ודאי לא במליאת הכנסת ולא דרך הצעות לסדר-היום. אבל, הנה הנושאים עלו ונחשפו לעין כול.

עלו בעיות פיקודיות מאוד חמורות, בעיות פיקודיות שאי-אפשר לתאר שיהיו – בעיות פשוטות של קשר, לא רק קשר טכני אלא גם קשר בין מפקדי צבא. עלו בעיות של אישור וקבלת החלטות. עלו אולי דברים של אי-בהירות בפקודות, דבר שאנחנו מדברים עליו הרבה מאוד – אנו חוזרים ואומרים שיש אי-בהירות בפקודות מסוימות. גם היום, אדוני סגן השר, יש אי-בהירות בפקודות מסוימות, אני לא יודע עד איזה דרג, אני מדבר על דרג החייל הפשוט. אני לא יודע אם כל מ"פ יודע בדיוק מה צריך לעשות כאשר הוא נתקל במשטרה פלשתינית. אני לא יודע אם כולם יודעים בדיוק איך עליהם לנהוג בכל מצב.

העליתי את ההצעה לסדר-היום, כי אני לא רוצה שחש ושלום בעוד זמן-מה – כולנו מתפללים שהצבא לא יצטרך להראות את חוסנו בהיקף שהיה במלחמת יום הכיפורים, אבל אם זה יקרה, חלילה, שלא יגידו שישבה פה הכנסת בחודש שבט התשנ"ה, פורסם הדוח ואף אחד לא אמר מלה. העניין עבר כאילו לא היה. אף אחד לא עורר. למה לא עוררתם את הצבא? למה לא עוררתם את שר הביטחון? למה לא עוררתם את ראש הממשלה? אנחנו מעוררים את העניין, אנחנו מבקשים לעורר אותו במלוא חומרתו, ואני אומר שוב, אין לי ברירה אלא לבקש לדון בעניין זה במליאה, ואני לא רוצה לדון בו במליאה – – –

היו"ר ש' וייס:

זו תהיה שגיאה. אני לא אעלה את זה לפני עוד שנה-שנתיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני חושב שיש פורום פרלמנטרי מתאים של ועדת החוץ והביטחון שצריך לעסוק בעניין הזה וצריך לראות באמת איך הוא מביא לידי כך שלפחות תהיה ביקורת ציבורית כלשהי, אם כי חשאית, אבל ציבורית כלשהי, שתראה שהדברים תוקנו או מתוקנים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש להשפיע עליכם להימנע מהחזרה הזאת שמעלים נושאים למליאה ואחר כך עוד הפעם למליאה. אין לנו זמן לזה, זה לא הגיוני. מה, היום זה לא מליאה? זאת שגיאה. אני רואה מה עומד לפני. יש לי נושאים מ-1983 שיגיעו תוך שנתיים, שלוש שנים – כבר לא בקדנציה שלי. אל תעשו את השגיאה הזאת.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו מקיימים את הדיון הזה לא כדי לנסות ולבנות את הצבא או לתקן אותו מעל הבמה הזאת. ברור לנו לחלוטין שמדובר באספקטים פוליטיים, מדיניים, ומהלקחים שצריכים להיות מופקים מן הדוח הזה ומפרסומו עדיין מהדהדים גם קולות התותחים והטנקים וגם זעקות הכאב של המלחמה הקשה, הרעה ההיא. הייתי אומר מלחמה איומה, אולי מיותרת, משום שאולי ניתן היה גם למנוע אותה; לא ברגע האחרון, אבל ניתן היה למנוע אותה.

אדוני היושב-ראש, יש לקחים רבים בתחום הצבאי, ואני אדגיש כאן רק שניים. אחד, לגבי נושא המודיעין שהיה, מבחינת ההערכה, הכישלון הגדול ביותר. אני רוצה לומר, שלימוד הלקח מן העובדה שהמודיעין כשל כישלון כל כך כואב, כל כך צורב, נלמד והמודיעין היום שונה לחלוטין. לפחות בתחום המודיעין הקרבי, בעיקר בתחום ההערכה, נלמדה התפיסה שבמודיעין חייבת להתקיים פתיחות ומתקיימת פתיחות. יש דעות שונות, והן נשמעות גם כלפי הקברניט וגם כלפי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

העניין השני הוא, שגם היום, בידיעה שרמת ההפתעה קטנה יותר מבעבר, אנחנו יודעים שיכול להיות מצב שבו עדיין יכולה להיות הפתעה ומתארגנים לקראתו, ואסור להרפות מהתפיסה הזאת, משום שהיא יכולה, חלילה – גם אם בפרומילים או בחלקי פרומילים – להתממש.

אבל, אדוני סגן שר הביטחון, אני רוצה להדגיש את העוול הקשה שנעשה בדוח הזה – ולעניות דעתי הוא היה עוול מכוון; נחקר בו הדרג הצבאי, בעיקר הדרג הצבאי, ולא נחקר הדרג המדיני כפי שהיה צריך להיחקר ולא הופקו הלקחים מהעיוורון. ממצאי הקונצפציה לא היה הצבא. הצבא קיבל את הקונצפציה מהדרג המדיני ואימץ אותה.

לדאבוני הרב, אני מוכרח להזהיר ולומר: במדינת ישראל עדיין יש מגזר פוליטי גדול מאוד של ממשיכי הקונצפציה. כי מה בעצם היתה הקונצפציה? הקונצפציה אמרה, שעם הגבולות האלה, עם השטחים האלה ועם הכוח הזה שיש לנו, לא תהיה מלחמה ואין סכנה שיתקיפו אותנו. כלומר, ההישענות על שטחים ועל כוח – זה היה אבי אבות הקונצפציה.

הימין במדינת ישראל עדיין מנסה להישען על הקונצפציה הזאת, כי בעצם מה יש לו לומר? הרי יש דבר שהממשלה הזאת למדה כלקח אמיתי, מדיני וצבאי-ביטחוני, והוא העובדה שצריך להתכונן למלחמה וצריך להילחם באלה שאמורים להביא את המלחמה. אבל הממשלה למדה גם את הלקח של מלחמת יום הכיפורים – שכדי למנוע מלחמה עתידית צריך ללכת בתהליך של שלום; כדי למנוע סכנה שניפול עוד הפעם קורבן לאסון כמו זה שהיה צריך להישען לא רק על הכוח ועל הכנתו למטרת

הכרעה, אלא גם לבנות תהליך מדיני כזה שיוריד את רמת הסיכון של המלחמה ככל האפשר קרוב לאפס.

וכדי להביע מעט נחת, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שאחד הלקחים החשובים, שלא רק אנחנו צריכים ללמוד מהדוח הזה אלא גם אויבי מדינת ישראל – גם להם כדאי ללמוד – הוא, שגם כאשר צה"ל ומדינת ישראל נתפסו במצב הקשה ביותר, החמור ביותר, השאנן ביותר, כשצה"ל לגמרי לא היה מוכן לכך, צה"ל והמדינה התאוששו, השיבו מלחמה, וניצחנו. את זה צריכים ללמוד שכנינו: את מדינת ישראל לא ניתן להכריע צבאית. לא ניתן להכריע אותה בכלל. אפשר רק לחיות על-ידה ולא לחיות על החרב נגדה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אדוני, בבקשה. לפי הנהלים החדשים, שלוש דקות לרשותך. תודה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דוח-אגרנט, שנחשף בימים אלה לעינו של כל דורש, ממשיך לעורר עניין – מי שחשב שביומה הראשון של החשיפה יזדנבו תורים ארוכים של אזרחים אשר ציפו כאילו לחשיפתו, נראה שיתאכזב.

מלחמת יום הכיפורים ופתיחתה זכורות לנו היטב. מחנות מחנות מגויסים, רבים מהם עטופים בטליתות, יצאו מבתי-הכנסת ישר לקומנדקרים אשר עמדו מוכנים להוביל את החיילים, במיוחד אלה שבמילואים, לחזית. יום הכיפורים תשל"ג לא יישכח במהרה, והוא חרות בזיכרוננו לעולמי עד.

הקמת ועדת-אגרנט היתה תשובה על הזעם והמרירות שהצטברו בציבור, אשר הרגיש עצמו מרומה, כעין קץ לגאווה שרק כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה ואין בלתנו.

מי שיקרא את הדוח או קטעים ממנו, לא ימצא בו תשובות על השאלות הרבות, ואפילו לא תשובה על השאלה: מי אומנם האשם הראשי במחדל? לא הוטלה אשמה על אישיות מסוימת, אלא ברמז על הרמטכ"ל דדו, עליו השלום; בוודאי לא על הדרג הפוליטי מבחינת אחריות מיניסטריאלית. והסיבה נשארה תמוהה ולא ברורה.

התברר, ללא ספק, שראשי צה"ל מהדרג הבכיר ביותר וכן המערכת הפוליטית חיו בקונצפציה מוטעית, כי כוחנו עמנו ותמיד נהיה המנצחים.

במלחמה נוראה זו התברר, שאף שצה"ל היה מוכן, חזק, מצויד במיטב הציוד ומפקדיו מהמעולים והנועזים ביותר, במיוחד לאחר מלחמת ששת הימים כאשר כל חלקי ארץ-ישראל שבו אלינו, בכל זאת חשנו במחדל הגדול. בדוח מציינים זאת ברורות.

בסייעתא דשמיא ארץ-ישראל ניצלה. צה"ל נחל ניצחון מזהיר על שונאינו בצפון ובדרום. ישראל הוכיחה שוב, שבעזרת השם וברחמינו כי רבים, על אף הכישלונות והמחדלים, צה"ל הוא בלתי מנוצח. ואם מדברים עמנו שלום, זה אך ורק כי שונאינו הגיעו למסקנה שלא ניתן לנצח את ישראל בשדה הקרב.

זכינו בסייעתא דשמיא לשוב לארצנו אחרי אלפיים שנות גלות מרה, ואין כוח שבעולם להחזיר את הגלגל אחורנית. אבל כמובן אסור לנו, ומהיה זאת שגיאה פטאלית, אם נאמץ את הקונצפציה כי החתירה לשלום מסלקת את כל הסכנות האורבות לנו. היא עלולה לסנוור את המנהיגות, במיוחד זאת אשר עומדת כעת בראש השלטון.

המדינות השכנות שכבר חתמנו עמן הסכמי שלום וכן הישות הפלשתינית, שאנו בונים ומטפחים, צריכות לדעת, שאין ישראל מוכנה להתקפל ולהצטמק. עליהם גם לדעת שהאיום האמיתי על משטריהם הוא לא ישראל אלא הפונדמנטליזם האסלאמי בלבושים שונים – אש"ף, "חמאס", "הג'יהאד האסלאמי" או "חיזבאללה".

על כן, רבותי חברי הכנסת, עלינו להתנגד לתכתיבים להפסיק את הרחבת ההתיישבות המפוארת שלנו בארץ-ישראל המשוחררת, כפי שזה קרה באזור אפרת רק השבוע. כי השלום לא בכך תלוי, ועדיין הוא רחוק מאתנו כרחוק מזרח ממערב.

תפילתנו להשם יתברך שנתחזק באמונה לדבוק בתורתנו הקדושה ובמצוותיה, לשמור מכל משמר על ארץ-ישראל בבת עינינו, כי אין לנו מקום אחר, כי זוהי תקוותנו היחידה, להמשך קיומו של עם ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ורדיגר. אומרים לי כאן שהיתה איזו הערה, שבזמן מלחמת יום הכיפורים אמר בזמנו לובה אליאב, שעדיף היה אילו חבר הכנסת ורדיגר היה שר הביטחון.

אני מודה לך על הדברים שאמרת.

אבקש מסגן שר הביטחון, חבר הכנסת מוטה גור, להשיב. בבקשה, אדוני. גם כאן יש נהלים חדשים. השר מוגבל לעשר דקות. אני יודע שבדרך כלל אתה לא עובר את הזמן, גם אם זמנך לא היה מוגבל.

דן תיכון (הליכוד):

תכננו לחזור הביתה בשעה 01:00.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, על ועדת-אגרנט וההשלכות שלה הייתי יכול לדבר הרבה יותר מעשר דקות, אבל עברו 20 שנה ולכן, ברשותכם, לא אגע אף באחת מהפרשיות שעולות בדוח.

בניגוד לדעתו של יושב-ראש הכנסת, שהנושא איננו ראוי לדיון במליאה, מכיוון שעברו כל כך הרבה שנים וכדומה, אני חושב שהוא ראוי וראוי להיות נדון במליאה, מכיוון שאנחנו נוגעים כאן בשאלות המתייחסות ליסודות המדיניות הלאומית שלנו. כרגע אף אחד לא דן בשאלה אם הדוח, בנקודה כזאת או אחרת, היה יותר מדויק או פחות מדויק.

אני לא יכול לברוח מאחריותי האישית בעניין. התמניתי לרמטכ"ל אחרי מלחמת יום הכיפורים. מובן שהדוח היה מונח על השולחן. עברתי עליו באופן יסודי. הצטערתי אז לומר – אמרתי את זה לחברי הוועדה ואמרתי את זה אחר כך בפומבי – שבדוח זה היו הרבה מאוד עוולות ומסקנות לא נכונות. הם פשוט התבססו על עובדות שלא היו לגמרי נהירות. לכן, מי שרוצה לדון בפרטי הדוח מלפני 20 שנה, יעסוק לו במחקר או ישב באיזו ועדה וידון בו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא היה אפשר אז לערער על הדוח הזה? לא היתה אינסטנציה לזה?

דוד מגן (הליכוד):

צריך לזכור, שסגן השר מוטה גור היה הרמטכ"ל הראשון שנדרש להפיק לקחים מהדוח הזה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני הפקתי אותם.

אני יכול לומר לך, האינסטנציה היתה ועדת החוץ והביטחון. אני יכול לומר, שבועדת החוץ והביטחון רשומים 912 לקחים טקטיים-טכניים, אבל הם לא נגעו בשאלות הבסיסיות של המדיניות, ויכולתם לראות את זה עכשיו פה בדברים שנאמרו מעל הדוכן הזה.

יש שתי גישות, שתיהן מתבססות כביכול על הדוח: אחת של חבר הכנסת משה פלד, לגבי המשמעות המדינית של הדוח שהיא – אני משתמש במלים שלי – אף שעל.

משה פלד (צומת):

לא זה מה שאמרתי. אמרתי שאז היתה קונצפציה שגויה וגם היום הקונצפציה שגויה – שאנחנו חזקים ויכולים לקחת סיכונים. גם היום אומרים את זה בממשלת ישראל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני שמח שחזרת על זה, כי זה יותר מדויק מן הציטוט שלי. מובן שיש שמנתיים ומגיעים למסקנה הפוכה. לכן אני חושב שיש מקום לדון בנושא הזה כאן, כי הוא נוגע בבעיות המרכזיות של מדיניות הקיום והביטחון של ישראל.

ברשותכם, אני רוצה, לכן, לנגוע רק במספר קטן מאוד של נקודות. האם אפשר להימנע בעתיד מהפתעה? מייד אחרי מלחמת לבנון פרסם חוקר, סגן-אלוף במילואים, צביקה לניר, ספר ששמו "מהפתעה לתדהמה". הוא שואל: איך זה שאותם אנשים שהיו קשורים להפתעה של יום הכיפורים יכלו לעשות את מלחמת לבנון והם נדהמו שהיא לא הצליחה כפי שהם תכננו?

האם באמת אפשר להימנע באופן טוטלי מהפתעה? זה נושא שמחייב תשומת לב של הממשלות, מתוך הנחה שאי-אפשר להיות בטוחים וכל הזמן צריכים להיות עירניים וחשדניים, שמא במה שאנחנו עושים טמון גרעין הפוך, כפי שאז עלתה אחת ההצעות, שמימשנו אותה, של איפכא מסתברא במודיעין. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו את השאלה הזאת, כי אין לה תשובה אחת. היא מחייבת עירנות מדינית-צבאית בלתי פוסקת. למשל, מה הסיכוי שהאויב יפתח במלחמה בתנאים שאנחנו חושבים שהם הכרחיים לו. אמר לנו גנרל גמאסי בזמן המשא-ומתן עם מצרים, שכאשר תהיה מלחמה בעתיד היא לא תהיה מלחמת השמדה צבאית; היא תהיה מלחמה עם מטרות פוליטיות. בשביל זה יספיק גם צבא חלש. כי הכוונה היא לא לנצח בשדה הקרב, הכוונה היא להגיע להישגים מדיניים.

זו אחת השאלות שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו ללא הרף. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו: האם מדיניות הביטחון של גבולות בטוחים, של "נחכה לטלפון", של "שארם-אל-שיח' בלי שלום" עדיפה? האם זו היתה מדיניות נכונה? האם היא נכונה באופן בסיסי למדינת ישראל?

אני רוצה להזכיר לכם דבר שלפעמים שוכחים אותו. בזמן המשא-ומתן לשלום עם מצרים, כאשר עזר ואני היינו בקהיר, עלתה הצעה להקים בסיני 20 יישובי דמה. והתחילו לעבוד; התחילו לעבוד. כאשר עלתה בממשלה השאלה: הכיצד? אתן לכם את התשובה שלא תאמינו שניתנה, אבל אם תחפשו בפרוטוקולים תמצאו אותה מלה במלה: יהיו לנו 20 יישובים מפוזרים בסיני, עד – – – , ובשבתות ניסע לבקר ביישובים, וכך נשיג מודיעין על הצבא המצרי בסיני. כי צה"ל אמור היה להיות בנגב. תמהתי: מה, זו תפיסת הביטחון – שהיישובים מגינים על המדינה וצה"ל יושב מאחור?

אני עושה אתנחתא לרגע ושואל אם גבעת-התמר, חבר הכנסת דוד מגן, היא התנאי הביטחוני העיקרי. עוד מעט אענה על שאלה של חבר הכנסת רפאל איתן על מספרים, על דמוגרפיה – – –

משה פלד (צומת):

האם אתה חושב שגבעת-התמר היתה הולכת להיות יישוב דמה? איזה מין השוואה היא זו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מדבר על יישוב דמה, אני מדבר על מדיניות של ההתיישבות כחלק מהתפיסה הלאומית-הביטחונית הכוללת.

דוד מגן (הליכוד):

השאלה היא אחרת לגמרי: מה המשמעויות העתידיות כתוצאה מהפסקת העבודה הזאת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מצוין, אני מקבל את הניסוח הזה. אני רק אומר, שזו שאלה שמחייבת תשומת לב בלתי פוסקת, כי ההערכה שגבולות הביטחון ימנעו מלחמה צריכה להיות שאלה.

דיברנו על גבולות בטוחים. מה אני יכול לעשות? אותה ממשלה שאנחנו שירתנו תחתיה, שאמרה כי מוטב שארם-אל-שיח' בלי שלום, שינתה את עמדתה אחרי יום הכיפורים. ומכאן אני עובר לנקודה השלישית, ואני אומר שזה נושא שראוי להיות נדון פה. האם באמת מוכרחים עוד מלחמה בדרך, או שיכולים להגיע להבנה ולהסדר של דו-קיום ללא מלחמות, אלא על בסיס הלקחים של מלחמות קודמות? זה נושא שאין עליו תשובה חד-משמעית, והוא מחייב תשומת לב, ולכן חשוב הדיון בנושא הזה.

יש גם השאלה של הקשר בין הרמה המדינית ובין הרמה הצבאית – כל הדיבורים על כך שאנשי הצבא מתערבים בפוליטיקה, מצד אחד, והממשלות כן שומעות או לא שומעות לאנשי הצבא, מצד שני. למה? כי זו שאלה מתמדת. כי במדינת ישראל אין כמעט נושאים מדיניים ללא השלכות ביטחוניות, ולהיפך.

אין תשובה אחת לאנשים השונים. שרי הביטחון הם אנשים שונים, ראשי הממשלות שונים, הרמטכ"לים שונים, ולכן חשוב שהנושאים יהיו נדונים ואף אחד לא ייפול שבי בקונצפציה של מישהו אחר. אם אומר לכם, שכאשר נדונה האפשרות של הסכם חלקי ב-1970, המטה הכללי אמר שיש דיונה במרחק 11 קילומטר מהתעלה ויותר רחוק מהדיונה הזאת אי-אפשר לסגת – זה היה רציני? זה היה חלק של תפיסה שלא נדונה בצורה מספקת. לכן הנושא הזה חשוב.

המסקנה שלי מוועדת-אגרנט היא לא לגבי מה שהיה לפני 20 שנה, אלא שהנושאים הביטחוניים והמדיניים המרכזיים שלנו יידונו במלוא הפתיחות ללא הפסק. אני לא מדבר על פרטים כאלה ואחרים

שיאה להם הסודיות, אלא על התפיסות הבסיסיות שחייבות להיות נדונות ללא הפסק. לכן, מבחינתי היה רצוי שיתקיים דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון.

אני מבין שכל המציעים בעד דיון במליאה. מונחת לפני רשימה של חברי כנסת עם הצעות אחרות. ראשון המציעים הוא חבר הכנסת רחבעם זאבי, שמציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת הגברת תמר גוז'נסקי. בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, דוח ועדת-אגרנט טוב היה לולא בא לעולם, כי הוא מלאכת רמייה. הוא היה מושפע פוליטית, הוא עשה עוול לדרג הצבאי, הוא העדיף את הדרג המדיני.

הוועדה החליטה שהיא עוסקת רק ביום השמיני בחודש, שרירותית. אבל ביום השמיני בחודש אני הייתי הקצין הבכיר במטה הכללי, ולא נחקרתי על-ידי הוועדה. וזו לא היתה ועדה שעבדה בחיפזון. שנה וחצי היא ישבה על המדוכה. היא לא הגיעה לחקור אותי, כי היא ידעה מה אגיד לה. היא לא חקרה את רב-אלוף חיים בר-לב, זיכרוננו לברכה, שהיה נציג הרמטכ"ל גם בחזית הדרום וגם בחזית הצפון. במשך שנה וחצי לא הגיעו לחקור אותו – לא אותי ולא אותו. עסקו בכל מיני זוטות והגיעו למסקנות שאינן מסקנות, וחבל שהוועדה הזו באה לעולם.

הערה נוספת במסגרת הדקה שיש לי. אני רוצה לעשות צדק עם צה"ל. זה הניצחון האדיר ביותר שהיה לצבא-הגנה לישראל בכל שש המלחמות שהיו לו. דווקא משום מצב הפתיחה האומלל של הפתעה אסטרטגית סיימנו את המלחמה הזאת 100 קילומטר מקהיר, 40 קילומטר מדמשק. לא היה ניצחון צבאי מזהיר כמו זה, עם המחיר הכבד והכואב ועם הבושה של ההפתעה וחוסר העירנות בשלב הפתיחה. כניצחון צבאי זה ניצחון מזהיר שלומדים אותו בכל הצבאות האחרים. לכן, כשחברי אמרו פה: "המלחמה האומללה הזאת", אני נוטה לפרש את זה כמלחמה אומללה מבחינת המחיר הכואב, אבל לא מבחינת מה שצה"ל ביצע.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת סאלח סלים מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד. בבקשה, אדוני, דקה לרשותך.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, הימים וההתפתחויות המדיניות הוכיחו, שלא היה צורך בוועדת-אגרנט וגם לא בכל המלחמה הזאת, כי היא היתה מיותרת ובאה מפני שאדמות של אחרים נכבשו. לו היו הממשלות בישראל שומעות לקול השלום ונסוגות עוד לפני המלחמה, היינו חוסכים הרבה קורבנות בין היהודים ובין הערבים, היינו חוסכים את כל המלחמה הזאת, היינו חוסכים את ועדת-אגרנט – לא היה צורך בה ולא היה צריך לחפש אשמים. אני חושב, שהאשם הראשון הוא הדרג המדיני שמחליט על המדיניות, ולא הדרג הצבאי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סלים. אני מזמין את חבר הכנסת אסעד אסעד, שמציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע, כי חבר הכנסת טלב אלסאנע מערב מין בשאינו מינו. מלחמת יום הכיפורים היתה מלחמה טראומטית לכל עם ישראל, אולי היא גם ניפצה את הקונצפציה שהיתה אז. באותה תקופה הייתי קצין צעיר, ושמעתי מה שאמר שר הביטחון דאז, במאי 1973: בעשור הנוכחי העולם הערבי – לא מצרים ולא סוריה – לא יוכל לפתוח במלחמה נגד ישראל. אבל הקונצפציה הזו התנפצה, וצר לכולנו שהוועדה חקרה והסיקה מסקנות אך ורק לגבי הדרג הצבאי.

כאן יש אולי לקח חשוב מהמלחמה הזאת, שהיתה טראומטית: העולם הערבי הגיע להכרה שאין פתרון צבאי לסכסוך הישראלי-הערבי. נתוני הפתיחה של המלחמה היו לטובתם בכל המובנים הצבאיים. לכן, כתוצאה מהמלחמה הזו, החל תהליך השלום והגיע השלום עם מצרים ב-1979, לאחר הסכמי קמפ-דייוויד. מובן שתהליך השלום הקיים היום בין ישראל לבין העולם הערבי, גם הוא תוצאה של המלחמה שהיתה אז.

אני רוצה לומר מלה נוספת לסגן שר הביטחון. אמרתי שהמלחמה פרצה כתוצאה מקונצפציה. לצערי, הקונצפציות עדיין קיימות. אני רוצה לשאול אותך לגבי הקונצפציה של רצועת הביטחון בדרום-לבנון: האם זו קונצפציה המטעה את כולנו? האם בהמשך לא נצטרך ועדת חקירה אחרת כדי לחקור את מה שקורה שם?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם ורדיגר, אשר מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

קריאה:

הוא אינו נמצא כאן.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

קיבלתי רשות.

היו"ר ר' אדרי:

התקנון מאפשר לו, מה אני יכול לעשות. יכול להיות שצריך לשנות את התקנון.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שאלתי את יושב-ראש הבית, והוא אמר לי שזה מקובל.

היו"ר ר' אדרי:

זה נכון.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, מלחמת יום הכיפורים הוכיחה עד כמה לא ניתן לסמוך על כוחי ועוצם ידי, אבל אני רוצה לנצל עכשיו את הבמה הזאת, את המקום הזה, כדי למחות. אני מזהיר את עצמנו: קיימת מגמה – והיום היא היתה בכנסת, ביוזמתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל – להקמת קזינו באילת, בארץ הקודש. לחמנו שנים נגד זה, ונמשיך להיאבק. מטרותיו של קזינו ברורות. זוהי עשיית הון של המשקיעים, זוהי סכנה של השחתת הנוער, ואין צורך להרחיב את הדיבור על כך.

לשם כך, אדוני היושב-ראש, הוזמנה היום לוועדת הכלכלה ראש עיריית לאס-וגאס, הגברת ג'ואן ג'ונס, אשר השתתפה בדיון כדי לשכנע אותנו להקים בישראל קזינו, מקום הוללות וטומאה. אנחנו מוחים על כך. לא תיעשה נבלה כזו בישראל.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי באותו נושא – דוח ועדת-אגרנט.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אי-אפשר למנוע מחדל כמו ב-1973, כאשר מדובר בדרג מדיני הנתון ללחצים ולכל מיני שיקולים. אפשר לצמצם את הנזק, וצמצום הנזק הוא בכך שהכוח – הצבא – יהיה גדול וחזק, ישלוט בשטחים חיוניים, וכל המערכת הלאומית – המדינה – תתפוס שטחים, תקים עליהם יישובים ותסלול כבישים, כדי שאם הדרג המדיני יעשה שגיאה, יהיה מי שיבלום, יהיה מי שיחפה על גיוס המילואים ויהיה מי שינצח. אי-אפשר למנוע שגיאות כאלה.

סגן שר הביטחון הביא השוואה למלחמות אחרות. אין להשוות בין המלחמות. המחדל של יום הכיפורים נבע מן הדרג המדיני, מן המדיניות השונה; קודם היינו יוזמים תמיד. הססמה היתה שמדינת ישראל תעביר את המלחמה לשטח האויב. זו היתה הפילוסופיה הביטחונית. אחרי 1967, ב-1973, הפילוסופיה הזאת השתנתה. לכן נבנתה קונצפציה, כדי לחפות על השינוי בפילוסופיה הביטחונית או להצדיק אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רפאל איתן. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא סתם ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן מסדר-היום. אנחנו עדים השבוע להשתלחות של אנשי מרצ, אנשי השמאל, המסיתים את הערבים לתקיפה של כל נושא ההתנחלויות ומדליקים מדורות בקרב כל ערביי יהודה ושומרון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה שטויות. יש גבול.

רון נחמן (הליכוד):

אני מזהיר, לאור הלקחים של ועדת-אגרנט, מפני שפיכות דמים. כאשר אמר חבר הכנסת רפאל איתן שזו בעיה של מדיניות – יושבים אנשי מרצ בממשלה וחבריה בכנסת ומסיתים את הערבים לשפיכות דמים כאסטרטגיה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הם רוצים שלום.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודיע כי היום, 4 בינואר 1995, הונחה אבן היסוד לוועדת החקירה הבאה, אשר תתבקש לבדוק את חלקם של אנשי מרצ בהסתת האוכלוסייה הערבית נגד ישראלים ובהדלקת המדורות שיביאו למלחמה נוראה באזור. והם ייתנו את הדין, בדיוק כמו שנתנו את הדין אחרי דוח ועדת-אגרנט.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

דבר כזה לא היה ולא נשמע.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אני מבקש מחברת הכנסת תמר גוז'נסקי: אפשרתי לך להעיר הערות פעמיים ולא הגבתי. אני מודה לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, עוד מעט אתה מדבר.

משה פלד (צומת):

אתם מנצלים את הדמוקרטיה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא בעד הכיבוש. הוא לא זקוק לא לבגין, לא לחד"ש ולא לאף אחד.

היו"ר ר' אדרי:

אני רוצה להסב את תשומת לבכם לכך שאף אחד לא מקשיב לכם ואף אחד לא מבין מה אתם אומרים. איני מבין למי אתם מדברים. אני מודה לכם.

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עד היום המלצות הדוח – ואיני מתייחס כרגע לפרסום הדוח – לא יושמו בחלקן הגדול, וזה כולל את כל נושא המנגנון מסביב לראש הממשלה, נושא ההרתעה ונושא ההחלטות.

תהליך קבלת ההחלטות של ראש הממשלה לקוי, אינו טוב, לא רק בתחומים ביטחוניים אלא גם בנושאים כלכליים. אני מתייחס כרגע למלחמת יום כיפור ולדוח ועדת-אגרנט. מנגנון קבלת ההחלטות של ראש הממשלה לא טוב. מי שיקרא את המלצות ועדת-אגרנט יראה שהיא המליצה לערוך סדר בכל נושא קבלת ההחלטות על-ידי ראש הממשלה – כולל הקבינט, המועצה לביטחון לאומי וכדומה. שום דבר מזה לא יושם, ואני מקווה שבעתיד לא נשלם על כך מחיר כבד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם ורדיגר, ומייד אנו עוברים להצבעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אחרי 1967 שררה במדינה הזאת אווירה של אופוריה, של שחצנות ושל רגש עליונות. כל הקריאות של העולם הערבי לשלום – ובכלל זה הקריאות של הנשיא סאדאת המנוח – התקבלו בעמדה עוינת המנוגדת לשלום. אנחנו זוכרים את ההתבטאויות של גולדה מאיר בזמנה, כאשר התעלמה מקיומו של העם הפלשתיני ומכל הפניות של הנשיא סאדאת לעשיית שלום. התוצאה היתה ב-1973.

אני חושב שזה צריך לשמש לקח לכל אלה הרוצים לחזור היום על אותה אופוריה ומתעלמים מהקריאות של הנשיא אסד, המוכן להגיע להסדר שלום עם ישראל, המבוסס על העיקרון של נסיגה מלאה תמורת שלום מלא.

אני חושב שכל אלה שמדברים היום על התנחלויות וכיבושים שיהיו כאילו ערובה לביטחון מדינת ישראל – טועים. המשך הכיבושים, המשך השליטה בעם אחר, המשך ההתנחלויות – הם מביאים למלחמות נוספות ולקורבנות נוספים. לא יועילו כל האופוריות הללו שמדברים עליהן גם היום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לשאול – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בבקשה, כבוד סגן שר הביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני, אין פה שאלות. אני יכול לתת רשות להערה לסגן שר הביטחון. אתה סיימת, בבקשה, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משפט אחרון, ברשותך, אדוני היושב-ראש. רק שלום צודק באזור הזה, ללא כיבושים, ללא שליטה בעם אחר וללא התנחלויות, יבטיח שלום אמת למדינת ישראל ושלום לאזור כולו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דראושה. אדוני סגן שר הביטחון, רצית הערה, אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רציתי לשאול את ההיסטוריון דראושה מה הביא למלחמת 1967.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת – דיון במליאה בהצעת חברי הכנסת המציעים בדבר דוח ועדת-אגרנט; וההצעה האחרת – של שמונה חברי כנסת המציעים להסיר את ההצעות הנ"ל. אנחנו מתחילים בהצבעה. מי בעד? – הכוונה לדיון במליאה. מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד 18, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה הדחופה לסדר-היום בדבר דוח ועדת-אגרנט תובא לדיון במליאת הכנסת. אני מודה לכל המציעים. אני מודה לסגן שר הביטחון, חבר הכנסת מרדכי גור.

הצעה לסדר-היום

מפקד האוכלוסין של הערבים ביש"ע

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 5542 בנושא: מפקד האוכלוסין של הערבים ביהודה, שומרון ועזה, מאת חבר הכנסת רפאל איתן. אדוני, בבקשה, לרשותך שלוש דקות. סליחה, אדוני, אני טועה – זו לא הצעה דחופה לסדר-היום, לרשותך עשר דקות. בדרך כלל חבר הכנסת רפאל איתן לא מנצל את כל עשר הדקות; זאת אני יודע מניסיון.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נצטרך לעשות כלים שלובים בין ההרצאה הזאת לבין ההרצאה הבאה שלי, והזמן יתאזן.

פורסם שבחוגים "גבוהים" במערכת השלטון שלנו נדהמו מהנתון המציג את גודלה של האוכלוסייה הערבית בשטחים כהרבה יותר גדול מהידוע. אמר בשעתו שר החוץ, מר פרס: בעוד 40 שנים יהיו הערבים רוב בארץ-ישראל. אם זה נכון – מה הן המסקנות הנדרשות? אם זה לא נכון – לצורך מה נאמרו הדברים הללו? נכון שהאוכלוסייה הערבית גדלה בקצב מהיר. "נכה אותם דרך הרחם", אמר

ערפאת לפני כמה שנים. הוא חזר על זה גם בזמן האחרון. אם כן, מה הן המסקנות של מי שעומד בראש המדינה?

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא אמר: הנשק הסודי של הפלשתינים זה הרחם של האשה הפלשתינית.

רפאל איתן (צומת):

אם כן, מה הן המסקנות? חלוקת הארץ? ואם תחולק יואט קצב הגידול? זוהי בעצם האלטרנטיבה היחידה המוצגת לציבור. אבל זאת הונאה.

הארץ הזאת קטנה וצפופה, אין לחלקה או לפצלה לחלקות שדה אתניות, דתיות ולאומיות. היישוב היהודי חייב לשמור על פער דמוגרפי גדל והולך על-ידי עידוד ילודה, קליטה נכונה של עלייה והתיישבות על כל פיסת קרקע פנויה בכל חלקי ארץ-ישראל ורמת-הגולן.

לחשוב על תשתית לאומית – מים, כבישים, ייצור מזון, פיזור אוכלוסייה לטווח של 20 ו-30 שנים. זו פעילות שאסור שתהווה מחלוקת פוליטית, כי קיומה של המדינה תלוי בדבר.

מה שקורה בימים אלה ברחבי הארץ – ביטוי נוסף למאבק על ארץ-ישראל על אדמות ויישובים ולהתנהגות הממשלה – מהווה סימן היכר חמור ביותר וסימן שאלה חמור ממנו באשר לעתיד ובאשר לשיקול דעתה של הממשלה בעתות משבר. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן.

כעת אני מזמין את אדוני סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מרדכי גור, ששייב על הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול נצטרך להתייחס ברצינות לשאלה עצמה: למה? א. כי היא נשאלה; ב. כי היא עובדה. אחר כך אחד יכול להסיק את המסקנות שהוא רוצה.

בין הפוקדים השונים את האוכלוסייה הערבית יש הפרש של 300,000; אבל האוכלוסייה הערבית בשטחים מונה בין 2.2 מיליונים ל-2.5 מיליונים. אלה המספרים. הם מבוססים על מפקדים שהיו משנת 1967, עדכונים וכדומה.

עכשיו באה השאלה השנייה, והיא שאלה של מדיניות, שאתה, חבר הכנסת איתן, העלית, וזו כמובן הזדמנות לחזור על כמה אמיתות מדיניות אשר נאמרו גם לפני הפרסום של המפקד הזה. אבל הרי מהתחלה – זאת אומרת, מאז הקמת המדינה – זו היתה השאלה המרכזית. מה משמעותה של מדינה יהודית, מדינה שיש בה רוב יהודי מכריע? מה זה מכריע? מיליון או 3 מיליונים? אני יכול לומר לך, שככל שהפער יותר גדול, מבחינת היותה של המדינה יהודית – זה מחייב. אנחנו רוצים רוב יהודי בולט ומכריע בכל הכיוונים.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא משנה. הם יהיו פה רוב במשך השנים גם אם הפער יהיה ענק. כל הדמוגרפים אומרים לנו, שהם יגיעו להיות רוב גם בארץ-ישראל הגדולה וגם בישראל הקטנה, אלא אם נתפכח בטרם פורענות ותהיה היפרדות העמים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא רוצה להיכנס כרגע לדיון על היפרדות העמים, אבל גם אתה תסכים אתי – אני לא צריך בשביל זה את בעלי המקצוע – שאם הפער הוא של 4.5 מיליוני יהודים מול מיליון ערבים – הוא שונה לחלוטין מאשר אם זה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

דוחה את הקטסטרופה לשנת 2040.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עכשיו שינו יודעים שמספר השנים שאתה נקבת גדול מאוד. דברים שונים יכולים לקרות בהן. הדבר הכי מבורך שיכול להיות זה שבאמת תהיה עלייה רבתי למדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

כל 100,000 עולים דוחים את הקטסטרופה בשנה אחת בלבד. יבואו חצי מיליון יהודים – זה יהיה בשנת 2045.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אינפורמציה חשובה מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, לכן נתתי לך אפשרות להעיר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול לומר לך, חבר הכנסת זאבי: באחד מימי השישי, בשיחה משפחתית, כאשר העליתי את השאלה – אני חושב שסיפרתי את זה פה – אם בשביל להגיע לשלום מוכרחים להגיע קודם לשבר בעם, אמרה לי הבת הבכירה: אבא, תשאירו גם לנו משהו לעשות. אמרתי: בסדר, אני רוצה להיות בטוח שאני משאיר את התנאים הכי טובים.

הפער באוכלוסייה הוא אחד האלמנטים החשובים – כאשר אנחנו מדברים על אפשרות של דו-קיום – ראשית כול, לקיומה של מדינה יהודית כמדינה יהודית; ושנית, ליכולת ההתמודדות שלה כחברה הומוגנית. העם היהודי היה תמיד עם יותר קטן. זה לגבי המספרים.

אני רוצה לומר לך, בדרך הודיתי לחבר הכנסת זאבי על המלים שהוא אמר לגבי צה"ל במלחמת יום הכיפורים, ותיכף תבינו למה אני מקשר את שני הדברים האלה. מי שעקב בשבוע האחרון אחרי המתרחש ברוסיה שואל את עצמו באיזה עולם אנחנו חיים. יש פה רוסיה ענקית, היא כבר לא ברית-המועצות, אבל היא עדיין רוסיה ענקית עם צבא ענקי. תראה מה קורה שם. למה הם לא יכולים להשתלט? וכאשר אנחנו רואים את התמונות ושומעים על חוסר הכשרון של הצבא הלוחם, אתה מזדעזע מפני מה שיכול לקרות אם חס וחלילה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חוסר רצון או חוסר כשרון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לפי הערכתי, שני הדברים נובעים זה מזה. לכן אני מעלה את הנושא. כי מה שקרה בחברה הסובייטית, או בחברה הרוסית, הוא התפרקות כוללת מערכים, והצבא איננו יכול למלא את תפקידו. צבא ענק עם פוטנציאל עצום איננו מסוגל לעמוד בכלום.

למה אני מעלה את זה? כי הנקודה שהעלה חבר הכנסת זאבי קודם היא בעלת חשיבות עצומה, כי במלחמת יום הכיפורים אומנם התגלו עם ישראל וצה"ל במלוא תפארתם. ברגע הקשה ביותר, בתנאים המסובכים ביותר, הצליחו לצאת ולגבור כפי שגברו. ולא סתם קראו לזה המלחמה של הטנקיסט ושל הלוחם, כי גם אם היו טעויות ברמה הבכירה, כושר הלחימה, רצון הלחימה, המוטיבציה של הלחימה היו כאלה שאפשרו את הניצחון. אי-אפשר להגזים גם בחשיבות החלטות שהתקבלו תוך כדי ניהול המלחמה, החלטות נכונות.

אני אומר את הדבר הזה, כי מעל ומעבר לכל ויכוח שלנו על תוכנית מדינית כזאת או אחרת, מה שצריך לוודא הוא שצה"ל יהיה צבא עם מוטיבציה מלאה, ושיהיה בו השילוב המלא של הרצון ושל היכולת, של הכרת הצורך עם היכולת לממש את הצורך. זה איננו קשור בדיון אם הולכים לקראת שלום או לא. כי ברוסיה זו מלחמה בתוך כביכול שלום. זאת אומרת, שאנחנו צריכים ליצור את התנאים הטובים ביותר, שאם חס וחלילה תהיה מלחמה – בהם נילחם, והמוטיבציה תהיה הגבוהה ביותר.

זו הסיבה לכך שאמרתי שאני חושב שחשוב שהנושאים האלה יידונו במליאה, כי זו האחריות הציבורית המלאה, הטוטלית, בהחלטות מדיניות אסטרטגיות – לא להתחבא בחדרים ספונים אלא לדון בהן באופן גלוי, בזמן.

אינני יודע מה חבר הכנסת רפאל איתן רוצה לעשות עם המספרים הדמוגרפיים; אם אתה רוצה לערוך עליהם דיון במליאה או דיון באחת הוועדות. אני מציע, על מנת להעביר את המספרים, נעביר אותם קודם לוועדה, ואחר כך תוכל להעלות את העניין, אם תרצה, לדיון במליאה.

רפאל איתן (צומת):

באיזו ועדה? ועדת הפנים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

ועדת הפנים, בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובתך.

אנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת הפנים של הכנסת? מי נגד? ההצבעה החלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

על מה מצביעים?

היו"ר ר' אדרי:

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה, כפי שאדוני חבר הכנסת איתן הסכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז מי שמצביע בעד, פירוש הדבר לוועדת הפנים. אין הצעה אחרת. מאחר שאין הצעה אחרת, הנושא עובר לוועדת הפנים. גם סגן שר הביטחון הסכים עמך, חבר הכנסת איתן.

היו"ר ר' אדרי:

כן.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

תשעה תומכים, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן בנושא: מפקד האוכלוסין של הערבים ביש"ע, עוברת לוועדת הפנים של הכנסת. תודה למציע, תודה לסגן שר הביטחון.

הצעות לסדר-היום

פסגת ראשי מדינות ערב באלכסנדריה

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: פסגת ראשי מדינות ערב באלכסנדריה – הצעות לסדר-היום מס' 5700, 5704, 5708, 5713, 5724 ו-5733. ראשון הדוברים, חבר הכנסת רחבעם זאבי – אדוני, בבקשה. מאחר שההצעות דחופות, שלוש דקות לכל מציע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, פגישת הפסגה של מצרים, סוריה וסעודיה באלכסנדריה זומנה בבהילות ביוזמתנו ועל-פי דרישתו של הנשיא אסד, שחושש כי כל מדינות ערב נופלות לזרועותיה של ישראל והוא יישאר בודד, עם נשיא עירק שנוא נפשו, בלי שלום עם ישראל. אסד יזם ופהאד הסכים ומובארק זימן והפסגה התקיימה.

ישראל רשאית וחייבת לשאול את מצרים מדוע זו התגייסה למאמץ הסורי לעכב את הנורמליזציה ביחסי ישראל עם מדינות המרחב. אולי עשתה זאת מצרים כדי להראות את מקומה הבכיר במדינות ערב, ואולי עשתה זאת כבמה נוספת לדרישותיה לבלימת כושרה הגרעיני של ישראל.

אם כך ואם כך, ישראל צריכה לתבוע תשובה ממצרים. ובל נשכח שמובארק עדיין לא ביקר בישראל, בעוד ראש הממשלה רבין היה אצלם פעמים מספר ואפילו נתן למצרים את הכבוד והיוקרה לארח את הוועידה המשותפת עם אש"ף.

פסגת אלכסנדריה באה לתאם פעולות כדי לבלום את השתלבותה של ישראל במרחב. האם זוהי שאיפה של מדינה כמצרים, שנתנו לה את כל סיני, את שדות הנפט ושדות התעופה?

מצרים מגלה גם פעילות בולמת המכוונת למנוע את חידוש הקשרים עם מדינות אפריקה, והיא תומכת בנסיגה מלאה של ישראל מהגולן ותובעת הקמת מדינה פלשתינית בכל יש"ע שבירתה ירושלים.

על כל אלה אמר שר החוץ שלנו, כי הוא אינו רואה בפעילות מצרים משום פגיעה באינטרסים של ישראל. לדידו, הרוק הזה הוא רק גשם, ואולי אפילו גשם ברכה.

את אסד אפשר להבין. הוא נשאר בלי הפטרון הסובייטי, והוא שמע על המהפך הפוליטי בקונגרס ובסנאט האמריקני, שתוצאתו היא אף פרוטה אמריקנית לדמשק, והוא רואה את המצעד של ירדן, עומאן, קטאר, בחריין, מרוקו ותוניס בכיוון לירושלים. הוא נבהל והלך אצל מובארק לתנות צרותיו, והוא מוכן אפילו להחזיר את עירק לחיק האומה הערבית.

פאהד איננו מאושר מהדילוג של ישראל על סעודיה והצבת דגליה בארצות המפרץ, ובשל כך הוא קצת מרמה את האמריקנים באשר לשותפות שלו בפסגה הזאת וקצת פותח את הארנק התפוח שלו. פאהד עושה מיקח טעות, כי תמיכתו בסוריה ובגורמים רדיקליים בעולם הערבי לא תעמוד לו כאשר יגיע תורו לטיפול על-ידם.

אומנם החלטות הפסגה הסתירו במקצת את מטרותיה האמיתיות. הן עוסקות בנסיגה ישראלית מהגולן ומדרום-לבנון; הן תומכות בפלשתינים, לרבות דרישה לשליטה במזרח-ירושלים, והן תובעות את טיהור המזרח התיכון מכל סוגי הנשק להשמדה המונית, במיוחד נשק גרעיני, וזאת התרומה המצרית להחלטות הגלויות. את ההחלטות באשר לבלימת ההתפייסות של ישראל עם העולם הערבי הם כמעט הסתירו.

אינני תמה על האמריקנים ששתקו על הוועידה הזאת, אבל איפה ממשלת ישראל? איזו מדיניות היא נוקטת? מדוע היא לא מדברת בתקיפות עם מצרים?

השיטה הזאת של "לא להרגיז את הערבים" לא יכולה להביא ברכה לישראל. משרד החוץ שלנו כבר נקט אותה בעבר, לדוגמה, כאשר העלים והשתיק את המידע בדבר מעורבותה של דמשק בפיצוץ בית הקהילה היהודית בבואנוס-איירס, כאשר נהרגו שם למעלה מ-100 בני אדם. משרד החוץ חשש שפרסום הידיעות האלה יחבל במאמציו למסור לאסד את רמת-הגולן ולהביא עוד "שלום" מפוקפק. וכך משרד החוץ מחפה על דמשק הטרוריסטית.

פסגת אלכסנדריה מעוררת שאלות קשות לישראל, והיא איננה משיבה עליהן. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל איתן, גם כן באותו נושא: פסגת ראשי מדינות ערב באלכסנדריה. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המפגש באלכסנדריה, שבו לא לקחו חלק חוסיין, קדאפי, ערפאת וסדאם חוסיין, נועד כנראה, לפי הפרסומים, להרגיע את העולם המוסלמי הקיצוני הרגעה שלה נזקקים השליטים הדיקטטורים הערבים, כדי שלא ייהפכו הם עצמם ומשטריהם מטרה לקיצונים הפועלים בשם המהפכה האסלאמית.

שר החוץ יורד מצרימה לשמוע דברי הרגעה וכזב, כדי שתידחה ההתפכחות מכל ההונאה הכבירה הזאת, שנקראת "תהליך"; הונאה המלווה בפיתיונות של קילוסים, ביקורים, הזמנות ואירוחים, המעבירים אנשים על דעתם ומונעים מהם שיקול דעת מעמיק ויסודי, וגורמים לסחרור פסכילוגי, שאין ממנו מוצא אלא הרס עצמי, חורבן עקרונות הציונות וסיכון קיומנו כמדינה עצמאית בארץ-ישראל.

פסגת אלכסנדריה מוכיחה, שאין פניהם של הדיקטטורים הסובבים אותנו לשלום אמת אלא לתיאום מהלכים שנועדו לשלול ממדינת ישראל כושר עמידה מול עולם ערבי מוסלמי עויין וקיצוני.

ומצרים מעמידה עצמה בראש המהלכים הללו. דעת הקהל במצרים, על-פי המתפרסם שלשום, שוללת יחסים נורמליים עם מדינת ישראל, ושום תחנונים של שר חוץ לא יועילו, כי השליט יוצא נשכר מהלך הרוח הזה, שאולי מקבל ממנו עידוד, וזה הצידוק העצמי לעמדותיו ולהתנהגותו כלפיו.

פני הערבים למלחמה, ומלחמה איננה רק הפעלת כוחות בחזית, בגבולות, אלא גם בעורף – זה הטרור. מלחמה בכל המובנים שלה כוללת גם צעדים כלכליים, שנועדו לערער את המשק הישראלי. מלחמה היא צעדים מדיניים, שנועדו לשלול ממדינת ישראל תמיכה בין-לאומית בהווה ובשעת משבר הצפוי לבוא בעתיד. מאבקה הגלוי של מצרים בכל הקשור לאמנה לאי-הפצתו של נשק גרעיני הוא הוכחה לכך שמצרים רואה באופציה הגרעינית הישראלית את המכשול האחרון הניצב בפניה לפני מלחמת השמד. לכן מצרים טורחת בכל המישורים לגרור אותנו למחויבויות שאין מהן דרך חזרה. יש בתוכנו אנשים שעדיין תפוסים במלכודת האשליות, ואותם אנשים מכובדים, אבל טיפשים, עלולים לסבך את המדינה בכך שיסכימו וייכנעו לדרישות מצרים. ובכך תוכיח מצרים לעולם הערבי שביכולתה להכריע את מדינת ישראל עוד בטרם נורתה ירייה אחת.

לפסגת אלכסנדריה כמה פנים: הפן הכל-ערבי, הפן המוסלמי, פן ההונאה כלפיו ופן המכוון לעולם המערבי. אסור לתת אמון בדברים כאלה ואסור להפקיר את גורלנו ועצם קיומנו בידי אלה השואפים להשמדתנו.

ואם אסור, מה מותר? כל הסכם, כל מפגש, כל שיחה, כל משא-ומתן יתרחשו מתוך עמדת חשדנות, באורך רוח וסבלנות, תוך שמירת שטחים חיוניים ברמת-הגולן וביהודה ובשומרון להבטחת ניצחוננו במקרה של מלחמה, ולא חזרה – אנחנו עלולים לחזור – על שגיאתו של הדרג המדיני ב-1973. יש הוכחות שהדרג המדיני ב-1995 עלול לחזור על אותן שגיאות, ויש בתוכו, בממשלה, גם אנשים שהיו אז.

אילו היה לאותה שלישיית דיקטטורים שמץ של עניין בקידום תהליך שיביא ליצירת מזרח תיכון אחר, הם היו מדברים אחרת, מפרסמים אחרת, מזמינים את משרתיהם בממשלת ישראל להיות נוכחים ומשקיפים, וכיוצא באלה מחוות, להראות לעולם ולשכנע את הקיצונים שנחסמת דרכם.

אני מבקש עוד שתי דקות.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני. אני מבקש לסיים, זמנך תם.

רפאל איתן (צומת):

אבל לא זו היתה מטרתם, אלא פירוש אחר ל"מזרח תיכון חדש עם בנק אחד גדול" של מר פרס ולהקתו. הם אומרים: אל תבלבלו לנו את המוח ואל תשבשו לנו את הלך המחשבה המוסלמי-הערבי. מזרח תיכון אחר יהיה אזור נקי מזרים, מטוהר מתרבות אחרת, כובשת ושולטת במוסלמים – וזה אנחנו.

זה מה שמקרינה פסגת אלכסנדריה: קרני כזב והונאה החוצה, והפגנת אחדות קיצונית, לוחמנית, בלתי מתפשרת, פנימה – לעולמם, לקהלם, לרוצחים הסובבים בתוכם ומאיימים על חייהם.

רציתי להגיד עוד דברים רבים, אבל אני מסיים: אנחנו במלחמה מפנים ומאחור. עכשיו, אנשים מפוכחים היו "עושים חושבים" ובוחנים כל מהלך מתחילתו, נלחמים בטרור בכל הכוח, בכל מקום ובכל שיטה, מחזקים יישובים, מרחיבים תחומי התיישבות, מפזרים אוכלוסייה בכל רחבי ארץ-ישראל הקטנה, מג'נין ועד רפיח, לאורך ולרוחב. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן. אני מזמין כעת את חבר הכנסת נסים זוילי, גם כן באותו נושא. בבקשה, אדוני. שלוש דקות, אדוני.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, אני בטוח שאתה מסכים עם כולנו, שפסגת אלכסנדריה היתה מיותרת ואולי מזיקה. אחד ההישגים הגדולים של הסכם אוסלו היה, שהוא פתח את הדרך ואת האפשרות למשא-ומתן ולמגעים ישירים בין מדינת ישראל לבין כמעט כל אחת ממדינות ערב. הגענו לצפון אפריקה, הגענו למרוקו, הגענו לתוניס, הגענו לנסיכויות, נפתחות אפשרויות עם אלג'יר, עם מדינות נוספות. הניסיון לשלב מחדש חזית כל-ערבית, בעיקר בהקשר של משא-ומתן לשלום עם ישראל – זו גישה שגויה מבחינתו של העולם הערבי, זו גישה שעלולה להקשות כל אפשרות להתקדם בתהליך המדיני, זו גישה שטומנת בחובה חזרה למצבים שמאוד לא היינו רוצים לחזור אליהם.

אני יודע שאין באפשרותה של מדינת ישראל להשפיע על כל אחת משלוש המדינות אם כן לקיים או לא לקיים את הפסגה, וזאת לא הנקודה. לפני עשרה ימים, כשאפשר אסד לרמטכ"ל צבא סוריה להיפגש עם הרמטכ"ל שלנו, והם נפגשו, בדרג בכיר, כדי לנסות להתמודד עם הנושא של הסדרי ביטחון שיבטיחו את תהליך השלום בינינו לבין סוריה, רצינו לראות בזה איתות חיובי של מנהיג ערבי נוסף שמוכן לעשות צעדים מעשיים לקראת השלום.

פסגת אלכסנדריה באה, לטענת המצרים, כדי למנוע מצב שבו סוריה תסיק מסקנות מרחיקות לכת לגבי האפשרות של בידודה בעולם הערבי. אנחנו חתמנו הסכם שלום עם ירדן בניגוד לכל הציפיות – כולם העריכו שירדן תחתום הסכם עם ישראל רק אחרי סוריה – אנחנו קידמנו את מערכת היחסים עם מרוקו ותוניסיה ומדינות ערביות אחרות בניגוד לכל הציפיות, אף-על-פי שעדיין לא היתה פריצת דרך משמעותית עם סוריה. המצרים טענו, אני לפחות יודע את זה אישית: אנחנו חוששים שסוריה מבודדת תנקוט יוזמות שתנגודנה את המגמות של התהליך המדיני. אולי יש לה השפעה על מה שקורה בקרב הציבור הפלשטיני, יכול להיות שיש לה השפעה מסוימת על ירדן, ודאי וודאי שיש לה השפעה על מדינות ערביות נוספות, ורצינו לשמור את סוריה במעגל של הקונסנסוס לקראת התהליך המדיני. זו טענה שאפשר להתייחס אליה בכבוד רב, אף-על-פי שאני מפקפק מאוד אם זה היה בדיוק היעד, אם זו היתה בדיוק המטרה שגם סוריה ראתה בפסגת אלכסנדריה.

לדעתי, בפסגת אלכסנדריה סוריה קיבלה אולי חיזוק נוסף להקשחת עמדותיה. יכול להיות שדווקא סעודיה ומצרים הבהירו לה שהן יגבו אותה והן ידאגו לגיבוי נוסף ככל שהיא תצטרך כדי לעמוד על מה שהיא חושבת שהם תנאים נאותים לתהליך שלום עם מדינת ישראל.

אדוני שר החוץ, חשוב מאוד שהעולם כולו ידע, שסוריה תדע, שמדינות ערב תדענה, שארצות-הברית תדע, שאנחנו לא נחתום על הסכם שלום עם סוריה שבמסגרתו לא יבטח ביטחונה של מדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת נסים זוילי. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד לוי. בבקשה, אדוני.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משום שעומדות לרשותי שלוש דקות על-פי הקביעה האחרונה של ועדת הכנסת, ומשום החשיבות שהיתה בפגישה שהיתה אתמול לשר החוץ שלנו עם נשיא מצרים, אסטה מן הנוהג והחובה של איש אופוזיציה לפולמוס או לביקורת ואתמקד, וזה העיקר, באינפורמציה שמסר שר החוץ לכנסת בעקבות הפגישה הזאת עם נשיא מצרים.

מה למדת, אדוני, מן הפגישה הזאת? למה נועדה הפסגה באלכסנדריה על-פי בקשתו של הנשיא אסד? מה המשמעות של הפסגה הכלל-ערבית שאמורה להתקיים בסוף החודש כהמשך של אותה פסגה משולשת באלכסנדריה? מה צפוי שם? האם אתה רגוע? האם אין אנו עומדים בפני חזית כוללת שתאלץ את ישראל להתקפל, או תביא לבידודה, או תצביע עליה כמכשול לשלום אם היא לא תישמע לכל התביעות והדרישות המופנות אליה מכל עבר? הרי זו השאלה המרכזית.

קראתי בעיתונות, ששר החוץ שלנו נוטה להאמין לדבריו של הנשיא המצרי, או לדברי ההרגעה שלו. כדאי שנדע מה הביא לתחושה הזאת; מה אמור להיות בוועידה של הליגה הערבית, שעומדת להתכנס בסוף החודש; מה המשמעות של המסרים שנמסרו לך, כפי שפורסם, על-ידי הנשיא מובארק מסוריה, מחאפז אסד; על מה מתבססת ההנחה שתוך שישה חודשים יהיה שלום בין ישראל לסוריה.

הם יודעים מה הם רוצים. אנחנו זכאים לדעת מהי עמדתה של ממשלת ישראל ואם אכן העמדה הזאת – שאנחנו לא יודעים אותה – נמסרה בעקבות המסר או המידע שהועבר לשר החוץ שלנו על-ידי הנשיא מובארק על מנת שלא תהיינה טעויות.

הדבר הזה מהותי, משום שאנחנו עלולים לעמוד – עם כל המאמצים שהממשלה הזאת עשתה וויתורים מרחיקי-לכת, אנחנו עלולים לעמוד בפני חזית כלל-ערבית ובפני מצב שכולם יפעלו כפי ששמענו שמצרים פעלה, והדברים יצאו ממשרדי ממשלה – כפי שהיא פעלה נגד ישראל בזירה הבין-לאומית.

קודם כול, האם זה נכון? ואם זה נכון, האם שר החוץ שלנו לא רואה פעילות זו בחומרה רבה? הרי מצרים, שעמה אנו חיים בשלום, היתה צריכה להיות המדרבנת ולא המתווכת; ועוד כאשר מתווכ מצהיר על עמדתו החד-צדדית, שהוא דוגל בנסיגת ישראל מכל רמת-הגולן ומכל השטחים, כפי שהוא אומר, ובמדינה פלשתינית שבירתה ירושלים. מבחינת היותו נשיא של מדינה ערבית אין לי טענות אליו, אבל מבחינת פעילותו נגד ישראל, יש לי טענות. מבחינת קביעתו כמתווכ מרצוננו, כאשר אנחנו שומעים את עמדותיו – זו התאבדות מדינית וגם סכנה של פגיעה באותו שלום שיש לנו עם המדינה הגדולה הזאת.

לכן, אדוני היושב-ראש, זוהי הזדמנות לשמוע משר החוץ כאן בכנסת ישראל, מה למד מהמפגש הזה, מה היה בוועידת הפסגה הזאת, מה אמור להיות בכינוס הליגה הערבית בסוף החודש, מה עמדתה של מצרים vis-a-vis הפעילות הטרוריסטית.

אנחנו מצטדקים ואנחנו מנסים להרגיע, אבל איש אינו עושה דבר כדי לקיים את חלקו הוא גם בהסכם שאני מתנגד לו – ואני חושב שהסכם אוסלו הוא טעות ממדרגה ראשונה, ואני חושב שרוב אזרחי ישראל כך רואים זאת לנוכח ההתפתחות, ובפרט ובעיקר בנושא החשוב והחיוני לכולנו, בנושא הביטחון. יש הידרדרות כאשר הצד השני אינו עושה כלל; יש האומרים שאינו עושה די.

והשאלה היא: האם הוא באמת יכול? האם הוא באמת רוצה? אני חושש מאוד שבשני הדברים האלה לא רק שהוא לא הוכיח את עצמו, אלא מסתבר יותר ויותר שבשלב השני שממשלת ישראל חתומה עליו בהסכמים אנחנו ניכנס למצב הרבה יותר מסוכן ממה שהוא היום, כי הפרטנר או שלא רוצה או שלא יכול או שניהם יחד.

על ממשלת ישראל לפקוח עין. איננו נמצאים במצב שמותר לנו לחיות בשלווה ולהאמין, גם אם חולמים אנו; ומותר לחלום, אבל כאשר הרגליים הן על הקרקע וכאשר העיניים פקוחות לסכנות שעדיין אורבות לנו. כאשר אשמע את דברי שר החוץ, אולי יהיה בהם באמת כדי להרגיע. כי כאן עלי לומר, שאנו מודאגים מאוד מהחזית הערבית אשר מסתמנת ואשר תעמיד את ישראל בבידוד ותחזיר אותנו אחורה, למצב שהיה לנו לפני מדריד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד לוי. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לשאול את כבוד שר החוץ מה קורה כעת במחסום ארז, בבית-חנן שבצפון עזה. האם הידיעות שמתקבלות בשעה האחרונה לגבי כניסת כוחות צה"ל לתחום הרשות הפלשתינית נכונות? האם יש אמת בידיעות הללו והאם קיים חשש להתנגשות אלימה בין המשטרה הפלשתינית לכוחות צה"ל? ואם אכן יש חשש כזה, אני פונה לשר החוץ ומבקש ממנו להתערב כדי למנוע אפשרות של התנגשות כזאת שתפגע בסיכויי קידום תהליך השלום ובסיכויי קידום המשא-ומתן בין הרשות הפלשתינית למדינת ישראל.

ולפסגת אלכסנדריה. שמעתי כמה מהנאומים כאן שמנסים לזרוע בהלה לגבי תוצאות פסגה ערבית, כיוון שכל מפגש ערבי, כל תיאום ערבי וכל אחדות ערבית מבהילים אותם. אני חושב שאחדות ערבית יכולה דווקא לסייע לקידום תהליך השלום. כאשר יש פילוג בעולם הערבי, זה לא מועיל לא למדינת ישראל ולא לעולם הערבי וזה לא מסייע לקידום תהליך השלום. על כן שלושת ראשי המדינות הערביות שנפגשו – הנשיא מובארק, המלך פאהד והנשיא אסד – שלושתם תומכים בתהליך השלום, רוצים בקידומו, פועלים כדי לדרבן את האזור כולו להגיע להסכם שלום צודק ובר-קיימא.

אני רוצה להזכיר, שהססמה שהנשיא אסד חוזר עליה – ובססמה הזאת תמכו גם הנשיא מובארק, המלך פאהד והעולם הערבי כולו – היא נסיגה מלאה תמורת שלום מלא. אני רוצה לשאול: מה רע בססמה הזאת? הרי ראש הממשלה יצחק רבין אמר פעמים רבות שעומק הנסיגה הוא כעומק השלום. אם העולם הערבי בא ואומר: נסיגה מלאה תמורת שלום מלא, שיבטיח את הביטחון של כל האזור הזה, שלום בר-קיימא, שלום יציב ושלום אמת, מה רע בכך? למה ממשלת ישראל לא תאמץ גם היא ססמה כזאת ותביע נכונות לנסיגה מלאה מהגולן ומדרום-לבנון תמורת שלום מלא עם סוריה ועם לבנון, שיפתח את האפיק לשלום כולל באזור הזה כולו?

ואם מישהו חושב שאפשר להגיע לשלום עם סוריה תוך השארת חלקים מהגולן תחת שלטון ישראלי, הוא טועה. מה שהיה עם מצרים – שלום מלא תמורת נסיגה מלאה, זאת הססמה וזו הערובה הטובה ביותר להשגת שלום עם סוריה, עם לבנון ועם העולם הערבי כולו.

אני חושב שהתפקיד שמצרים ממלאת הוא תפקיד מבורך; היא הובילה את העולם הערבי לשלום אמת, שלום כולל וצודק עם מדינת ישראל. ואני חושב שכל הביקורת הזאת נגד מצרים, המוטחת היום בכנסת או בחלק מאמצעי התקשורת במדינת ישראל, אין לה על מה להתבסס. מצרים ממלאת תפקיד מבורך, שיש לחזק אותו כדי להגיע לשלום כולל ויציב באזור כולו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דראושה. אחרון הדוברים בנושא הזה – חבר הכנסת יוסף עזרן. בבקשה, אדוני. שלוש דקות לרשותך.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הבית, קלטתי את הידיעות המטאורולוגיות מאוסלו. קר מאוד שם. רוח קרה, מקפיאה עצמות, מנשבת מאוסלו, ונראה שזה השפיע גם על ההסכמים. אני לא בא כעת להאשים אף אחד. הרי זו תופעת טבע, וצריך להתמודד עם איתני הטבע. יש רוח המקפיאה את כל עצמותיו – עד לשד העצמות – של הסכם אוסלו. אני מבין את אדוני השר. הוא הלך, ובצדק, להפשיר קצת, לחמם את עצמותיו של ההסכם הזה בשמש החמימה של מצרים. וזו זכותך להציל מה שאפשר, ואני לא אומר את זה בציניות, אני אומר את זה בכנות.

הדבר שממנו אני מודאג, אדוני שר, הוא שמא יש כאן איזה תרגיל של הסחת דעת והסטת דעתנו כאשר אנחנו מועסקים בוועידה זוטא. ושאלתי היא – אני לא יודע, לגבי מה שלא ברור לי אני אומר שאני לא יודע: האם אין קשר בין חימום הגזרה והסלמת האלימות במחסום ארז-על-ידי הרשות הפלשתינית וביזמתה? בעיקר אני מאשים את המשטרה הפלשתינית, שהחלה את חימום הגזרה הזאת. והאם זה לא מתואם עם הוועידה זוטא של מצרים, שמכינה את הוועידה של הליגה הערבית?

אדוני שר החוץ, אתה יודע מתי הייתי יכול להיות רגוע? אילו היו מזמינים אותך, כפי שאיפתך, ובצדק – בשבילי זה היה יום טוב. אם ישראל תצטרף באמת לליגה הערבית, כפי שאתה שואף – ואני לא רואה בזה שום פגם, להיפך – אז אתחיל לראות בהסכם אוסלו לא רק הסכם של מעבדה שאינו עומד במבחן המציאות. המציאות היא שאתה צריך לדאוג שהסכמי אוסלו לא יחוסלו, ואתה תדאג, אדוני השר – אני משוכנע בכך, כי הרי הניסיון שלך הוא רב מאוד – שלא יסיטו ולא יסיחו את דעתנו באלימות של הסכמי אוסלו ולא יביאו אותנו לכך שנתעסק בנושא הזה, שהוא די שולי, כאשר שאלה קיומית של מדינת ישראל עומדת על הפרק.

מי יודע מה התיאום שיש פה, חימום הגזרה, ערעור כל ההסכמים האלה, כשמצד אחד, הליגה הערבית מתכוננת – ואני ביקשתי ואמרתי שאני אהיה רגוע אם יזמינו את כבוד השר, שהרי הוא רוצה שנצטרף לשם.

שאלה אחרונה, אומנם לא נוגעת אליך, אבל לא הצלחתי לשאול אמש את כבוד ראש הממשלה, כאשר הסביר את העניין של גבעת-התמר וגבעת-הזית ואמר – וזה לגיטימי מה שהוא הסביר, לגיטימי מבחינתו – שהוא רוצה קודם כול רצף טריטוריאלי, אבל גם מקום שהריבונות הישראלית חלה עליו. אני מבין את הטיעון הזה. אם כן, השאלה הנשאלת היא, מה עם רמת-הגולן, שבינתיים – ואני מקווה שזה יימשך – החוק הישראלי חל עליה במלוא מובן המלה? למה מייבשים אותה?

סיירתי שם לפני שבועיים וראיתי, מצד אחד, את שפעת המים ואת ברכת שמים היורדת לכינרת, ומצד אחר ראיתי את הכבישים המשובשים, עם המהמורות. איך ייתכן שמקום שהחוק הישראלי – שחוקק בכנסת ברוב מכריע, כמעט מוחלט – חל עליו, ברמת-הגולן, גם אין אוכלוסייה ערבית, אדוני השר, כל הזמן מדברים אתנו על הבעיה הדמוגרפית? אני מבין – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש 19,000 ערבים סורים דרוזים שחיים ברמת-הגולן.

יוסף עזרן (ש"ס):

איפה הם גרים, ברמת-הגולן?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כן.

יוסף עזרן (ש"ס):

כל הכבוד לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יותר מאשר היישוב היהודי. אל תשכח אותם.

יוסף עזרן (ש"ס):

לא שכחתי. קודם כול, אני מודה לך שהזכרת, אבל אני מתכוון לכך שביש"ע, למשל, האוכלוסייה מעורבת. יש מקומות שבהם אין ריכוזים יהודיים, אלא הכול מעורב. ולא שאני מסכים עם התיאוריה. אני רק אומר שהתזה הזאת ברורה ומובנת; חוזרים עליה כמוטו. אבל ברמת-גולן היהודים יושבים שם לבדם ומעבדים אדמת טרשים וסלעים ואדמת בזלת, שהיתה מלאה נחשים ועקרבים, ובשום פנים – אני אומר לך, גם לשיטתך, לטובת השלום – מעולם אסד לא היה מדבר אתנו אם היא היתה נשארת בשיממונה ובחורבנה. ולכן אני לא אומר לך מה אני חושב, אני שואל – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה חושב שבלי החזרת רמת-הגולן אסד יעשה שלום?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה, פעם אחת הערת ואפשרתי לך. אני מודה לך, אדוני.

יוסף עזרן (ש"ס):

ואני התייחסתי בכבוד לדבריו. אני רק אומר דבר אחד. אני שואל את ראש הממשלה, ואני מקווה שאזכה למענה ולתשובה: למה נייבש את רמת-הגולן? תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת עזרן. אבקש מאדוני שר החוץ להשיב על ההצעות של ששת חברי הכנסת בדבר פסגת ראשי מדינות ערב באלכסנדריה. אדוני, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתחיל בשאלות של חבר הכנסת דוד לוי, שכן, בעצם האינפורמציה קובעת את העמדות סביב הוועידה הזאת.

אין זאת הפעם הראשונה שיש ועידת פסגה או ועידות פסגה במזרח התיכון. בדרך כלל, במשך 46 שנים, רוב הוועידות עסקו בשאלה כיצד להכריז מלחמה על ישראל או לפגוע בה. אפילו הוועידה הזאת, שאני לא מתלהב ממנה, דיברה על הצורך בשלום כולל כאופציה אסטרטגית במזרח התיכון. זה שוני, בין שאנחנו רוצים בזה ובין שאיננו רוצים בזה.

בצד האינפורמטיבי, אם אני מנתח את מה שהיה בוועידה הזאת, הוועידה הזאת התייחסה לכמה נושאים, ואני מניח שכל מדינה היה לה עניין בנושא מסוים.

הנושאים שעלו שם נגעו לאופי הערבי של המזרח התיכון. לפי דעתי, בנושא הזה שלוש המדינות לא עומדות כל כך בוויכוח עם ישראל אלא בתוך העולם הערבי עצמו מול הפונדמנטליזם, מול עמדות יותר נוקשות, ומבחינתן יש להן צורך להוכיח שהן אינן בוגדות במהות או בישות הערבית. הן די מותקפות על זה, פעמיים: פעם על-ידי המדינות שהן יותר קיצוניות מהן; פעם על-ידי המדינות שהן יותר מתונות מהן. העובדה שהיו רק שלוש מדינות מראה שלא השלום פיצל את המזרח התיכון אלא שהשלום נאבק במזרח תיכון מפוצל גם בעולם הערבי, והוועידה הזאת לא הקטינה את מידת הפיצול.

אני מעריך שמצרים, שהיא המובילה את תהליך השלום, רוצה להוכיח ליתר העולם הערבי, שהיא נאמנה גם להובלה, נאמר, בצביון הערבי; שהיא המדינה החשובה ביותר בתוכו. אפשר להסכים, אפשר לא להסכים, אבל אני לא בטוח שזה נוגע כל כך לישראל, הייתי אומר שזה יותר נוגע לוויכוח המתנהל בתוך העולם הערבי.

אני מניח שהאינטרס המרכזי של סעודיה היה עניין עירק. יש שם כמה מרכיבים: הנושא הראשון מדבר על הישות הערבית, על המולדת הערבית, שכפי שהם אומרים אנחנו חברים בה.

הנושא השני נוגע לעירק. ממה שלמדתי במצרים – זה לא שפאהד נלהב כולו לעמדות הסוריות; הוא בא מפני שהוא חושב שצריך להגיע לאיזה הסדר בנושא העירק. אגב, שלוש המדינות לא פנו לאו"ם שיקל על עירק אלא פנו לעירק שתקבל את דעת האו"ם. אני מדבר על מה שהתפרסם, אני לא מדבר עכשיו על שום דבר אחר.

הנושא השלישי. יש כאן דבר מעניין שאני רוצה להגיד עליו כמה מלים. הם אומרים שלפני שמקימים מזרח תיכון כלכלי צריך להקים כלכלה ערבית בתוך המזרח התיכון. אני יודע שבתוך העולם הערבי מהלכת גרסה, שישראל רוצה להגיע לכלל דומינציה, לכלל השתלטות כלכלית על המזרח התיכון. על הנושא הזה היתה לי שיחה די ארוכה הן עם נשיא מצרים והן עם שר החוץ של מצרים, ואגיד בקיצור את מה שאמרתי: אנחנו לא מפנים שליטה על שטחים ערביים כדי להגיע לשליטה על כלכלה ערבית; אם כבר רוצים לשלוט – עדיף שטח מאשר כלכלה. אנחנו מוותרים על זה, משום שאנחנו לא רוצים לשלוט על עם אחר.

מי שמדבר על ויתורים טריטוריאליים – הוויתור הטריטוריאלי הגדול היה בסיני. בעזה לא היה ויתור טריטוריאלי אלא היה ויתור על תושבים, ואלה שני דברים שונים. בכל סיני אין אותו מספר אנשים שיש ברצועת-עזה, אף-על-פי שגודלו של סיני הוא פי אלף מגודלה של רצועת-עזה. מי שוויתר על סיני אל ינסה לבכות כאן כל היום על שטחים ולהעמיד פנים.

דבר שני שאמרתי לנשיא מצרים הוא, שאני לא מכיר מושג שנקרא כלכלה ערבית, אני מכיר עוני ערבי. יש כלכלה עולמית, יש כלכלת שוק. חוץ מזה, עם יכול להחליט להיות עני, או להחליט להיות עשיר. אגב, אם עם ינסה לעשות כלכלה לפי קווים לאומיים, מן הסתם הוא יישאר עני. אמרתי לו: ישראל איננה זקוקה לשוק המזרח-תיכוני בשביל הכלכלה שלה. במידה מסוימת – אני אומר את זה בגילוי לב – החרם הערבי זירז את המשק הישראלי להתקדם לעבר כיוון אחר, בעיקר של היי-טק, טכנולוגיה ומדע, וברוך השם אנחנו עושים חיים לגמרי לא רעים. ישראל לא זקוקה לזה. לישראל גם אין שום אמביציה להיות המוביל במזרח התיכון; יש לה שכנוע פנימי, שאם רוצים שלום קבע צריך רמת חיים יותר גבוהה במזרח התיכון.

אמרתי לנשיא מובארק: כל העולם מחזר אחרינו. אתם לא רוצים את הסיוע שלנו – תפדלו, אנחנו לא לוחצים עליכם ולא מבקשים מכם שום דבר. רק תגידו לנו ואנחנו נצא. אתם לא רוצים להסתייע בקשרים של ישראל, בכושר של ישראל – בבקשה, תודה רבה. אנחנו לא לוחצים ולא מבקשים. התשובה שקיבלתי ממנו על המקום: חס ושלום.

אמרתי לנשיא מובארק: הנה ישראל משתפת פעולה עם מצרים בתחום הכלכלי. אני רוצה לשאול אותך: איפה מצרים מרגישה שליטה ישראלית? איפה יש רווחים לישראל? איפה יש כאן ניסיון להשתלט? הוא אמר: אתה צודק במאה אחוזים.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת רפאל איתן, שהחיים אצלו מאוד פשוטים – על דבריו שפרס רוצה בנק והם אמרו: אל תבלבלו את המוח. זה סגנון מאוד יפה. בווינגטון התייצבה משלחת משולשת של מצרים, ירדן וישראל וביקשה את הקמת הבנק המזרח-תיכוני. מדוע זה בלבול מוח? מפני שזה מתאים לאמירה ולשליפה לא רצינית?

אני רוצה לחזור ולומר, שמצרים הביעה באוזני רצון בכלכלה מזרח-תיכונית עם שותפות ישראלית. חזרתי ואמרתי, שאין לנו שום כוונה לשלוט, או להנהיג, או אפילו להופיע בתור שכאלה.

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת רחבעם זאבי ולחברי כנסת אחרים בעניין האופציה הגרעינית. יש לנו ויכוח עם מצרים בעניין האופציה הגרעינית. כשאני אומר שיש לנו אתה ויכוח, אני גם רוצה להגיד במה אין ויכוח. מצרים איננה תובעת שישראל תתפרק מהמראה המעורפל העוטף את האופציה הגרעינית שלה לפני שיהיה שלום במזרח התיכון. הם לא אומרים: עכשיו. גם מצרים, שיש לנו אתה חילוקי דעות, חבר הכנסת דוד לוי, אומרת: שלום פלוס מזרח תיכון נקי מנשק גרעיני. הנוסח שלנו הוא – והם מסכימים אתנו – שאנחנו אומרים: מזרח תיכון נקי ממלחמות יהיה מזרח תיכון שיכול לדון על מזרח תיכון נקי מנשק גרעיני, מזרח תיכון נקי מסכנת הרס יהיה גם נקי ממכשירי הרס. אפשר לקבל ואפשר שלא לקבל את זה, אני רק מוסר אינפורמציה.

בעניין השלום לא מקובל עלי מה שהם אמרו. אמרתי לעמיתי המצרים: אתם רוצים למלא תפקיד בינינו לבין סוריה – בבקשה, אבל אז תתייצבו לימין השלום ולא לימין אחד הצדדים שמנהל משא-ומתן. אתם רוצים – בבקשה, תתמכו בשלום כמו שתמכתם בעניין הפלשתיני. בעניין הפלשתיני, יותר מאשר במקרה אחד סברה מצרים שהעמדה הישראלית היא הסבירה. אמרתי להם: התייצבותכם, אפילו באופן מילולי, לצד העמדה הסורית, גורמת להקשחה בעמדה הסורית. אני מסכים עם זה. עם זה, בכל ההודעה שפורסמה אין שום התניה של התקדמות בצד הסורי בכינון יחסים או קידום תהליך השלום במקומות אחרים. דבר זה נקי מכל התניה. יש כאן התייחסות לסוריה per se – רק אליה.

כאן אני רוצה להשיב לחבר הכנסת דראושה. אם אתה אומר שהנוסחה של ראש הממשלה דומה לנוסחה של נשיא סוריה, מדוע שלא יקבל את נוסחת ראש הממשלה? מבחינת ההיגיון שלך, מדוע ראש הממשלה צריך לקבל את הנוסחה שלו?

הסברנו לעמיתינו המצרים את הדברים הבאים. אמרנו: לא חשוב כלל מה היא העמדה הסורית, מבחינתנו; יכול להיות שגם לסורים לא חשוב מהי העמדה הישראלית. מה שחשוב הוא, שלפני שמתחיל משא-ומתן אין שום סיכוי שישראל תודיע שאנחנו מקבלים את העמדה הסורית ואחר-כך ננהל משא-ומתן, כמו שאנחנו לא תובעים מהסורים שהם ישנו את עמדתם לפני שמתחיל משא-ומתן. זה לא מתקבל על הדעת. בשביל מה צריך משא-ומתן? מפני שיש כאן שני עמים שלכל אחד מהם יש עמדה, כל אחד רשאי – זה לגיטימי – לבוא לשולחן המשא-ומתן עם העמדה שלו ולנהל משא-ומתן כדי לבטל את הפער הקיים בין שתי העמדות. לא מקובל עלינו, ואף אחד לא ישכנע אותנו, שלפני המשא-ומתן צריך לקום ולהגיד "קדוש, קדוש, קדוש" לעמדה הסורית. לא. כמו שאנחנו לא אומרים לסורים: תגידו "קדוש, קדוש" לעמדה שלנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עובדתית מתנהל משא-ומתן.

שר החוץ ש' פרס:

המשא-ומתן מתנהל באופן מפוצל ביותר. מה שהיה – היה נושא אחד מתוך ארבעה נושאים, ואנחנו אמרנו שעמדת ישראל לא תוכל להתגבש אלא אם כן תהיה התייחסות סימולטנית לארבעת הנושאים האלה. וארבעת הנושאים האלה הם: סידורי הביטחון, אופי השלום, הקו הסופי של הנסיגה ומרחב של זמן כדי לבחון כל צעד וצעד – האומנם הוא עומד במבחן המציאות?

דוד לוי (הליכוד):

האם נכונה הידיעה שבקונטקסט הזה ישראל ביקשה 18 חודש?

שר החוץ ש' פרס:

אין לזה יסוד. אנחנו, מבחינת הזמנים, מפנים כל הזמן את תשומת הלב ללוח שהיה עם מצרים – בין הצעד הראשון לצעד השני חלפו לפחות ארבע שנים, ואחרי הצעד הראשון היתה נורמליזציה. אנחנו למדנו מהניסיון. אנחנו לא אומרים לאף אחד – אנחנו לא אומרים לסורים קבלו את עמדתנו. לא. אתם תבואו עם עמדותיכם, אנחנו נבוא עם עמדותינו, ובשביל זה יהיה משא-ומתן כמו שהיה עם כל אחד אחר.

בעניין ההרגעה – למה לי להרגיע. הופיע נשיא מצרים קבל עם ועדה, בפני הטלוויזיות הישראליות במיוחד, והסביר כמעט אותם הדברים שאני הסברתי – שהוועידה הזאת לא נועדה נגד ישראל, היא נועדה למטרות אחרות, בעיקר כדי לקדם את תהליך השלום. הוא הכחיש שיש איזו התניה, הוא הכחיש שיש איזו החלשה במערכת היחסים בינינו לבין מצרים.

אתמול הוסיפו המצרים שניים-שלושה דברים שאולי כדאי לשים לב אליהם. מה שקרה – מה שלא קרה קודם לכן במצרים – שהם הסירו את ההגבלות בעניין המסחר בין ישראל לבין מצרים. יש עכשיו הרבה מאוד יוזמות, ואכן באו לראשונה לישראל יזמים מצרים בכל התחומים בהיקף חסר תקדים. הסירו את כל המגבלות בעניין התיירות, פעם ראשונה. זה לא קרה מייד אחרי הסכם קמפ-דיוויד – יש כ-20,000 תיירים מצרים השנה בישראל. אף-על-פי שעניין דיר-אל-סולטן עדיין לא נפתח. אתמול הם אמרו עוד שני דברים בפומבי. דבר אחד – יש פורום ים-תיכוני שיזמו אותו, כנראה, המצרים עם הצרפתים, וישראל לא הוזמנה אליו. אנחנו אמרנו: לא בא בחשבון שתנסו להקים קלוב שאנחנו שוב פעם נהיה מוחרמים בו. קם שר החוץ המצרי ובפני הטלוויזיה הישראלית הוא אמר: מצרים תתמוך בצירופה של מדינת ישראל לפורום הזה. אחר כך הוא נשאל: האם מצרים תומכת בחרם הכלכלי נגד ישראל? ותשובתו היתה: לא, בין מצרים לבין ישראל אין חרם כלכלי.

בשיחה שהיתה עם הנשיא ועם שר החוץ – שארכה למעלה משעתיים – הגענו, לפי דעתי, לשורה של הבנות לגבי המשך התפקיד. יכולים להגיד מה שרוצים, עובדה היא שחל שינוי במזרח התיכון.

חבר הכנסת עזרן, הקור בנורבגיה אומר שקר בנורבגיה. במזרח התיכון זה שמונה חודשים יש שינוי עמוק, ולמרות כל הצרות. לפי דעתי, חלק מן הצרות נובע מקיום משא-ומתן. כאשר קיים משא-ומתן, גם הצד הפלשטיני וגם הצד הישראלי משמיעים כל הזמן טענות בפומבי. בסוף מקבלים את הטענות במקום העובדות. כל אחד רוצה להשיג יותר. אמרתי גם לפלשתינים: כל היום אתם הולכים ומתלוננים ומתלוננים. מה אתם מתפללים, שבני עמכם לא רואים מה שקרה? מתי היה לכם מצב כזה?

אני לא מסתיר את זה. אני לא חושב שאם טוב לפלשתינים, רע ליהודים. אני חושב שמותר, כמו בסקנדינביה וכמו באירופה, שיהיה טוב לכל אחד מהעמים. אנחנו לא בונים על התנשאות ולא בונים על שנאה.

דוד לוי (הליכוד):

וההיפך כן?

שר החוץ ש' פרס:

חס ושלום, חס ושלום. מי שיושב אתנו הודיע שהוא מפסיק את האלימות; והוא הפסיק את האלימות. ומי שיושב אתנו רוצה לשתף פעולה אתנו. גם לו יש חששות, גם לו יש אופוזיציות, גם לו יש בעיות. אבל אנחנו מאמינים – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מתיר אלימות של אחרים. אתה מוליך שולל.

שר החוץ ש' פרס:

– – במערכת יחסים אחרת לגמרי, מערכת יחסים נורמלית של עמים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי שהתחייב לך שימנע אלימות איננו מונע אלימות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, עד עכשיו היה דיון שקט.

שר החוץ ש' פרס:

מוטב להוליך שולל מאשר להטיף שנאה. אין לך פתרון, אין לך הצעה. אתה מציע לעם לעצום את העיניים וללכת להפוך את מדינת ישראל למדינה דו-לאומית. זה כל הפטפוט הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה יותר טוב.

שר החוץ ש' פרס:

שום דבר אחר. אין לך פתרון לעזה, יש לך קריאות ביניים. אתה יכול לעשות כאן פיליבסטר יום ולילה. את הזמן אתה יכול לאכול, אבל את הפתרון אתה לא יכול למצוא. אתה לא יודע, אין לך מושג. תעלה פעם על הבמה ותגיד מה לעשות בעזה, מה לעשות ב-360,000 דונם עם מיליון תושבים. אין לכם פתרון. תפסיקו להשלות את העם.

מיכאל איתן (הליכוד):

היום עזה הורגת יותר יהודים.

שר החוץ ש' פרס:

שום מחשבה, שום הצעה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, מספיק. הערת הערה אחת, הערה שנייה. מספיק.

שר החוץ ש' פרס:

אבל "דיאטה" של ציטטות אי-אפשר לעשות. אין אף אחד, אף רגע אחד שמציע לעם במדינת ישראל מה לעשות ברצינות ברצועת-עזה, חוץ מאחדים מכם, שבשקט ובאופן חשאי באים אלינו ואומרים: תודה לאל מה שעשיתם. חברים שלכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

100 הרוגים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, לא חובה להגיב על כל משפט.

שר החוץ ש' פרס:

אין לכם פתרון לא לעזה ולא ליהודה ושומרון, מפני שהבעיה איננה שטחים, הבעיה היא תושבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

ההרוגים לא אומרים את זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אוטונומיה פרסונלית במקום אוטונומיה טריטוריאלית.

שר החוץ ש' פרס:

אין לכם שום פתרון, יש לכם במקרה הטוב ביותר הפצת אשליות.

אני רוצה לדבר על התקיפות. אני די תקיף כדי שלא להשתמש בשפה תקיפה. אין לי צורך. אני לא בתיאטרון, אני לא צריך לעשות הצגה לאף אחד. אנחנו מביאים מהלך מדיני בן-גוריוניסטי.

רחבעם זאבי (מולדת):

בן-גוריון אמר: טרנספר.

שר החוץ ש' פרס:

אני חשבתי שבן-גוריון גם אמר חלוקה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אמר ועשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר החוץ, על דבריך. יש הצעות אחרות. ראשון המציעים, חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת נסים זוליל. דקה לרשותך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר החוץ, לפחות במליאת הכנסת אסור לנו, כחברי הכנסת, לטאטא עובדות אל מתחת לשטיח, וצריך להגיד בקול ברור ונהיר את אשר עינינו רואות. נשיא מצרים לא ביקר מעולם בישראל. נשיא מצרים אחראי לכך שמערכת החינוך במצרים מלמדת ומטמיעה חומר נגד זכות הקיום של מדינת ישראל. רק לפני כמה שבועות הזכרנו כאן בפעם נוספת מפות שהמצרים מפיצים. השם ישראל לא מופיע בהן. מופיע המושג פלשתיין.

אני לא צריך להזכיר לך את הטראומה שעברו חברי המועצה הישראלית ליחסי חוץ, אשר רק לפני שבוע נפגשו עם העילית האינטלקטואלית של מצרים וחזרו הנה אבלים וחפויי ראש, אחרי שלמדו כי כותבי הטורים, המשפטנים, אנשי הצבא והדיפלומטים הבכירים במצרים חשים יחס של ניכור כלפי ישראל.

הטענה שלהם, שישראל צריכה לחדול מהמאמצים לכונן יחסים דיפלומטיים עם מדינות המפרץ וצפון-אפריקה, היא טענה מגוחכת. הם מאשימים אותנו בכך שאנחנו רוצים לתקוע טריז, כביכול, באחדותו של העולם הערבי.

דומני כי מי שדיווח לך, דיווח נכון. עוד רחוקה הדרך להשגת התקרבות של ממש בין המדינות, בין מצרים לבין ישראל, במיוחד לנוכח הדברים שנאמרו במפגש לפני שבוע.

אני חושב, כי טוב יהיה אם המצרים ידעו שאנחנו לא עוברים לסדר-היום, שאיננו מתרפסים ואיננו כנענים לכל מיני שיגיונות. אנחנו תובעים כנות ויחס של כבוד הדדי בין שתי המדינות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן; בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חבר הכנסת מיכאל איתן, בעצם אתה צודק שהטורר מעזה עבר לכנסת. זה מה שאנחנו רואים בימים האחרונים. אם לזה התכוונת, אני מסכים אתך.

רחבעם זאבי (מולדת):

איך אתה משווה – – –

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לפנות אליך, ידידי וחברי הטוב, חבר הכנסת, האלוף, באופן מיוחד אני מציין – האלוף רחבעם זאבי. הרי אני לא יכול לדבר למען השלום. אני מכיר את יכולתך ואני מכיר את רצונך. האירועים האחרונים שקרו בכנסת, בעיקר על-ידי חברך לסיעה – התקנון לא מאפשר לנו לעשות כהוא זה. לכן אני פונה אליך: אולי אתה תיתן לו עונש, שחודש ימים לא יופיע חברך לסיעה, בא-גד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד לוי. דקה אחת לרשותך. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

על זה אתה מתחנן?

רענן כהן (העבודה):

לא, אני פונה אליו שיעשה את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני פשוט מנצל את התקנון. אומנם אני מסכים עם חברי וידידי, חבר הכנסת דוד לוי, שאמר שמחובתנו לתת תשומת לב רבה למה שקורה היום במצרים. אנחנו חייבים לחמם את האווירה ואת ההסכם, כי לא יעלה על הדעת שדווקא מצרים, שאנחנו בהסכם שלום אתה מעל 15 שנה, תנסה להוביל למהלך שיקרר את השלום במזרח התיכון.

לכן, אני קורא לך, אדוני שר החוץ, להיות עירני ולעשות הכול כדי לקדם את השלום, להביא כמה שיותר מהר להסכמים נוספים ולהזמין את נשיא מצרים שיבוא לכאן. אולי בהופעה שלו הוא יוכל להוכיח את כנותו בדברים שאמר אתמול בטלוויזיה, שהוא לא מנסה להפריע. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת בוחבוט. חבר הכנסת משה פלד – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עזרן. בבקשה, אדוני, דקה אחת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, ברצוני לשאול אותך שלוש שאלות.

היו"ר ר' אדרי:

במסגרת דקה אחת.

אסעד אסעד (הליכוד):

האם העובדה שנציגים ישראלים נפגשו עם נציגים מעירק באו"ם, למורת רוחה של ארצות-הברית, הביאה להכשר הפסגה בקהיר, שיזמה סוריה, כמובן, וקראה לעולם הערבי להחזיר את עירק לחיקו?

שאלה נוספת. אנחנו יודעים שהמלך חוסיין חתם על הסכם שלום עם מדינת ישראל. האם בגלל העובדה שהוא חתם על הסכם שלום והיה אמיץ בכך שהוא חתם על הסכם שלום, סוריה מנסה להוציא אותו מהמסגרת הזאת?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אסעד, אני מבקש להסב את שימת לבך. אנחנו לא בשאלות ותשובות, ואין תשובות על השאלות שלך.

אסעד אסעד (הליכוד):

שאלה שלישית, האם כתוצאה מהפסגה הזאת, תהליך ההתקרבות בינינו לבין מדינות המפרץ יואט או ייעצר בכלל? תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אחרון, חבר הכנסת מיכאל איתן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, אדוני, דקה לרשותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מספיק להוליך שולל את העם. ערפאת אומר: אנחנו נאבקים להגשמת החלום הפלשתיני. אתה יודע יפה מה זה. אחמד יאסין, אומר ערפאת, צריך לעמוד על ידי. אין הבדל ביני לבין אחמד יאסין, אומר ערפאת. אתה יודע מה זה.

ערפאת לא מכבד את חתימת ידו. הוא התחייב בהסכם עזה-יריחו למנוע מיליציות, למנוע נשק מארגונים ומבודדים, לרוקן את הרצועה מחומרי נפץ, מתחמושת וכיוצא באלה, להבטיח את שלום היישובים. כל הדברים האלה לא מתקיימים. במקום זה יש לנו טרור. עזה הפכה מרכז טרור שגבה מחיר דמים שבמשך שנים רבות לא ידענו כמותו. כל זה זוכה פה לברכתך. מה אתה, שר חוץ?

יורם לס (העבודה):

מה הצביעות הזאת – – –

היו"ר ר' אדרי:

זמנו תם והעניין נגמר. תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני שר החוץ, האם ברצונך להשיב?

יורם לס (העבודה):

— — —

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אף אחד לא שומע אתכם.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

לא קיבלת רשות, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לדעת לפי איזה סעיף בתקנון שר החוץ משיב.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אני לא הייתי משיב אילולא אמר חבר הכנסת דוד מגן שאנחנו מתרפסים.

דב שילנסקי (הליכוד):

לפי איזו פרוצדורה?

שר החוץ ש' פרס:

מותר לי להשיב.

היו"ר ר' אדרי:

אתה יכול.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להפנות את תשומת לב היושב-ראש.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא דיון עכשיו.

היו"ר ר' אדרי:

אני פועל לפי סעיף 50, ולשר החוץ מותר להשיב.

דב שילנסקי (הליכוד):

בכל שלב של הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא דיון עכשיו.

רענן כהן (העבודה):

— — —

רפאל אלול (העבודה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אתם רוצים לעשות סדר חדש בכנסת לפי הנוחיות?

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן העביר את הטרור מעזה לכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הדיון נגמר.

היו"ר ר' אדרי:

הדיון עוד לא הסתיים. אדוני השר, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת דוד מגן, שמדבר על מתרפסים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

סעיף 50 דן בדיון סיעתי או בדיון אישי. תקרא את הסעיף. זו פרשנות – – –

שר החוץ ש' פרס:

אתה היושב-ראש?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, גם אתה רוצה לעשות סדר כאן? כך החלטתי, על-פי סעיף 50.

מיכאל איתן (הליכוד):

סעיף 50 לא חל פה.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שאתם גורמים לאי-סדר בכנסת. אתה לא יודע במה מדובר.

מיכאל איתן (הליכוד):

סעיף 50 לא חל פה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להסב את שימת לבך לסעיף 97 לא לסעיף 50. על מה אתם מסתמכים?

משה קצב (הליכוד):

קודם אמרת סעיף 50.

היו"ר ר' אדרי:

גם סעיף 50 וגם סעיף 97.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להשיב על השאלות. לפי התקנון היו צריכים רק להציע הצעות. היות שנשמעו כמה הערות
אני רוצה – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

נרגעת, אדוני? צדקנו, אדוני?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

הוא אף פעם לא יירגע.

מיכאל איתן (הליכוד):

סעיף 97 חל. סעיף 50 לא חל.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני פעלתי על-פי התקנון. תודה לך, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

דליה איציק (העבודה):

לך אין כבוד למליאה.

שר החוץ ש' פרס:

אמר חבר הכנסת דוד מגן שיש כאן התרפסות; נשיא מצרים לא ביקר בישראל. האם מותר לי להזכיר לך בנימוס, כל הנימוס, שמ-1980, כאשר עלה הנשיא מובארק לתפקיד נשיא מצרים, עד 1992 – —

קריאה:

זה היה ב-1981.

שר החוץ ש' פרס:

יוצא מן הכלל. מ-1981 עד 1992 הליכוד היה בשלטון. מה נזכרת עכשיו, תגיד לי?

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל ראש ממשלת ישראל לא נסע לקהיר.

שר החוץ ש' פרס:

מה נזכרת עכשיו? אז לא התרפסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

כשהם בשלטון – הם לא מתרפסים.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר החוץ ש' פרס:

אני מבקש לא להפריע לי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, אף אחד לא מקשיב.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

לא, אל תעזור לי, אדוני סגן השר.

שר החוץ ש' פרס:

מילאתם פיכם מים.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן השר, אתה לא מסייע לי. אתה לא מסייע.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא אדוני, אני לא ארשה לך. אתה לא מסייע לי. אני יכול להסתדר בלעדיך. אני מודה לך, אדוני.

שר החוץ ש' פרס:

מילאתם פִּיכֶם מִים. לא היתה תיירות, לא ביקר הנשיא, לא ביקרו תעשיינים ויזמים. עכשיו זו התרפסות. איזה מין סטנדרד כפול. זה אני משיב לך.

ועכשיו אני רוצה לומר לחבר הכנסת מיכאל איתן: טרור היה גם כשלא היה הסכם אוסלו. בלבנון, בטרור, נפלו לנו המספר הגדול ביותר של אנשים, בלי הסכם אוסלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הסכם אוסלו אמור היה לפתור את הבעיה.

שר החוץ ש' פרס:

אין כל קשר בין טרור לבין הסכם אוסלו. בחודשיים האחרונים יש ירידה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אני יכול לדבר בלי הפרעות?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, דיברתם, שאלתם, אתם רוצים תשובה – בבקשה, אנא מכם, הקשיבו.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת הנגבי, תשמע.

קריאה:

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, גם מה שאתה אמרת, לא כולם הסכימו לזה, אבל לא הפריעו לך.

שר החוץ ש' פרס:

מה הטקטיקה של החברים האלה? כל היום הם מצטטים: זה אמר, זה אמר.

קריאה:

היו"ר ר' אדרי:

אחר כך, אדוני. אדוני, נתתי לך. זה לא הוגן. אני מבקש ממך, אדוני.

שר החוץ ש' פרס:

העובדה היא שה"פתח" איננו ארגון טרוריסטי עוד. העובדה היא שבחודשיים האחרונים הטרור מהשטחים שבהם יש רשות פלשתינית ירד ולא עלה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא נכון. מספר ההרוגים כפול. על מה אתה מדבר? בשנה האחרונה יש פי-שניים הרוגים.

שר החוץ ש' פרס:

אתה גם סטטיסטיקאי? אתה הכול? אתה לא סטטיסטיקאי. הטרור ירד, לא יועיל לך.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת. חברי הכנסת, אני מבקש.

שר החוץ ש' פרס:

העניין הזה, להפיץ פחד, פאניקה – למה? אין לכם פתרון. עוד לא שמענו מהצד הזה מלה אחת מה צריך לעשות בעזה. מה לעשות בעזה? לא שמענו מכם מלה אחת. לא שמענו מכם מלה אחת. אתם ממלאים את פיכם בציטטות מטופשות, מפני שציטטות יש ברוך השם למכביר בכל מקום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ואתה מדבר על עידן השלום, מזרח תיכון חדש, מזרח תיכון חדש.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אני מבקש. היו שאלות, אנא מכם, הקשיבו לתשובות.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת אסעד אסעד. לא היה שום מגע בין נציגים ישראלים לנציגים עירקים, לא באו"ם ולא בשום מקום אחר. אם סוכנויות עירקיות מפיצות שמועות כאלה – זו לא סיבה מספקת לחברי כנסת בישראל לצטט את זה.

סוריה גם לא היתה שבעת רצון כשהיה ההסכם עם מצרים. אז מה, לא עשינו הסכם עם מצרים מפני שסוריה לא היתה שבעת רצון?

צחי הנגבי (הליכוד):

עוד לא היה מכתב – – –

שר החוץ ש' פרס:

לשאלה אם יואט הקצב במגעים עם נסיכויות המפרץ – לפי דעתי, לא. לא יואט שום קצב. אנחנו נמשיך בתהליך השלום. זו הדרך היחידה האמיתית למנוע את הריסתה של ישראל כמדינתו של העם היהודי.

צחי הנגבי (הליכוד):

להוריד אתכם – זו הדרך היחידה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר החוץ.

חברי הכנסת, לפני שנעבור להצבעה, אני שואל: חבר הכנסת זאבי, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת זוילי איננו. חבר הכנסת דוד לוי?

דוד לוי (הליכוד):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת עזרן איננו.

אנחנו עוברים להצבעה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אני לא מתנגד להעברת הנושא לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אני מבין שאינך מתנגד לדיון במליאה.

שר החוץ ש' פרס:

אני בעד.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים: מי בעד קיום דיון במליאה ומי בעד הסרת הנושא מסדר-היום? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 30

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

מאחר שחברי הכנסת זוילי ועזרן לא נוכחים כאן, על-פי הסדר החדש, הצעותיהם לא ייכללו בדיון שיתקיים.

דוד מגן (הליכוד):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, הערה לפרוטוקול.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

בעקבות דברים שהיו, אני מבקש להבהיר, שבכל מקום שאמרתי נשיא מצרים, הכוונה היא לחוסני מובארק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. זה יירשם.

הצעה לסדר-היום

שינוי במדיניות ישראל בנושא ירושלים

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 5732 בנושא: שינוי במדיניות ישראל בנושא ירושלים, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן. אדוני, בבקשה, הבמה לרשותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה בדיוק קורה פה? אני רואה ששר החוץ, שצריך להשיב על הצעתי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, סגן שר החוץ נמצא כאן, והוא ישיב על הצעתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבנתי. יש חילופי גברי. לשר החוץ לא כל כך נוח אתי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אגיד לך למה. פעם הכרתי אותו להחזיר שעון שהוא קיבל במתנה. לא מזמן היה לי אתו מפגש בכנסת, אולי הוא לא כל כך רוצה לשמוע על כך. זה לא נעים לו. עם ערפאת יותר קל. ערפאת אומר לו כל הזמן: תודה רבה, תודה רבה, תודה רבה. אני מקשה עליו – הוא הולך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת איתן, בושה וחרפה.

יורם לס (העבודה):

מספיק ללכלך.

היו"ר ר' אדרי:

העניין שאתה מציע יותר חשוב מאשר הערה שולית.

יורם לס (העבודה):

מה קרה? מה אתה מלכלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, זה לא שולי. זה עלבון שהשר קם והולך.

אדוני, ההצעה שלי לסדר-היום מתייחסת להתבטאות של שר החוץ ברשת CNN, המהווה שינוי במדיניות של הממשלה לגבי ירושלים. הוא צריך לבוא הנה ולהסביר למה הוא התכוון, מדוע הוא אמר את הדברים שהוא אמר שם ומה המשמעויות של הדברים שהוא אמר שם. מדוע הוא קם עכשיו והולך? מדוע? זו פגיעה. זו התחמקות. לא נוח לו – הוא שולח את סגן שר החוץ.

דב שילנסקי (הליכוד):

אילו שר החוץ לא היה פה, אפשר היה לומר שסגן שר החוץ נמצא פה. זה מקובל. אבל שר החוץ היה פה. כשמועלה נושא שקשור לשר החוץ – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

דב שילנסקי (הליכוד):

שר החוץ לא הלך. שר החוץ ברח.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה יש לך? אתה יותר גרוע מחבר הכנסת בא-גד. תחזור בך.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש מי שמכבד את כנסת ישראל ויש מי שלא מכבד.

דב שילנסקי (הליכוד):

שר החוץ לא הלך. שר החוץ ברח.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני יודע גם למה. אני אסביר לך גם למה הוא ברח.

רחבעם זאבי (מולדת):

כי את כנסת ישראל הוא לא מכבד. הוא מכבד את אחמד טיבי ואת פייצל חוסייני.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, את ערפאת. ערפאת אומר לו כל הזמן "תודה רבה", ואילו אני כועס עליו כל הזמן. אז הוא הולך לדבר עם ערפאת. זה יותר נוח לו.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני חושב שאנחנו לא מתקרבים לדיון. אדוני, נעבור לדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

מייד, אבל אני רוצה לומר: בהיתקלות הקודמת ביני לבין שר החוץ הוא אמר כאן: אני שמח ששר האוצר נענה לבקשה והעביר אתמול 25 מיליון שקלים בשביל דברים שמגיעים לרשות הפלשתינית. קמתי ממושב ושאלתי אותו: אדוני שר החוץ, על-פי איזה חוק? אין לכם סמכות על-פי החוק. אומר שר החוץ של מדינת ישראל: יש הסכם אוסלו, לא צריך שום חוק ישראלי. אני אומר לו: אדוני השר, אתה עושה את זה בלי סמכות. הוא אומר לי: תלך לבג"ץ. אתם יודעים, לא הייתי צריך ללכת לבג"ץ, כי היועץ המשפטי שלו אמר לי ואמר לו: אדוני שר החוץ, אתה לא יודע על מה אתה מדבר. צריך חוק. הוא עצר והפסיק. אז הוא עומד פה ומדבר בביטחון, כי את כל הדברים הוא יודע, והוא עומד פה ומדבר בצורה כזאת. ועכשיו הוא קם והולך. זאת השיטה. רק ליד מקהלת אומרי הן וחנופים טוב לו.

ועכשיו לגופו של עניין. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר קמה ממשלה זאת אמר ראש ממשלת ישראל את הדברים הבאים: הממשלה תוסיף לבסס ולחזק את ההתיישבות היהודית לאורך קווי העימות בשל חשיבותם הביטחונית, ובירושלים רבתי. ממשלה זו, כמו כל קודמותיה, מאמינה כי אין חילוקי דעות בבית הזה בדבר נצחיותה של ירושלים כבירת ישראל. אמר ראש הממשלה, יצחק רבין: ירושלים השלמה והמאוחדת היתה ותהיה לעולמי עד בירתו של עם ישראל בריבונות ישראל, מוקד לגעגועיו ולחלומותיו של כל יהודי. והוסיף במשנה תוקף: הממשלה – שלו – נחושה בדעתה כי ירושלים אינה נושא למיקוח. גם השנים הבאות יעמדו בסימן הרחבת הבנייה בירושלים רבתי. והוא סיים את הקטע בנאומו כשהוא אומר: כל יהודי דתי וחילוני נשבע – אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. שבועה זו מאחדת את כולנו.

כך אמר פה ראש הממשלה. ירושלים אינה נושא למיקוח. הוא אמר את זה כאן. אבל מה הוא עשה? בהסכם אוסלו נאמר במפורש, והממשלה שלו התחייבה, שבתוך שנתיים לאחר ההסכם יתחיל דיון על נושא ירושלים. על נושא ירושלים.

איך אפשר לעמוד פה ולעשות מהדבר הכי קדוש לעם היהודי משהו ציני. זה לא מס על הבורסה, זה לא חוק בריאות, זה אפילו לא רמת-הגולן. זה הקונסנזוס הלאומי. אם אשכחך ירושלים... לא יהיה משא-ומתן על ירושלים... הממשלה הזאת נחושה... כמה זמן ארכה הנחישות הזאת? עד שחתמתם על הסכם שירושלים היא חלק ממשא-ומתן.

אבל לא רק זאת, אלא שנוסף על כך, היה לזה המשך, תוך הונאת הכנסת שולחים מכתבים ונותנים התחייבויות מאחורי גבה של הכנסת. ואיך אמר כאן שר החוץ קודם לכן?

משה נסים (הליכוד):

מאחורי גבה של הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאחורי גבה של הממשלה, של הכנסת, והכול כדי לרצות את ערפאת. ייתנו לו מעמד. ואיך אמר כאן שר החוץ? אז תלך לבג"ץ. לא מעניין אותו כלום.

לא זאת אף זאת, יום יום ושעה שעה מתבסס שלטון אש"ף בירושלים, והממשלה אומרת: אנחנו לא רואים. לא רואים. ועכשיו הגענו לשיא השיאים. ביום שישי לפני עשרה ימים, בהופעה ב-CNN, כאשר נשאל שר החוץ של ממשלת ישראל מה יהיה, לדעתו, הפתרון בנושא ירושלים, הוא אמר לא פחות ולא יותר אלא את הדברים הללו: כל צד יבוא עם עמדתו, ובסוף תתקבל פשרה שאינה תואמת את עמדתו של כל צד וצד.

משה נסים (הליכוד):

על מה זה, על ירושלים?

מיכאל איתן (הליכוד):

על ירושלים, על ירושלים. אלה המלים שהוא אמר.

ואני שואל היום את כנסת ישראל: אין שום כבוד לדברים החשובים האלה? אין שום כבוד לירושלים, למחויבות לירושלים? באה הממשלה, מתייצבת בפני הכנסת, עומד כאן ראש הממשלה ונשבע פעם נוספת בשם כל הבית הזה אמונים לירושלים, ושר החוץ שלו אומר בריאיון בטלוויזיה לעולם: אל תיקחו את זה ברצינות, זה בכלל לא רציני, אנחנו כבר יודעים שלא נעמוד על עמדתנו, אנחנו כבר יודעים מראש שההצעה הזאת לא תתקבל. אלה סתם מלים, זה סתם נייר.

ולמה אומר זאת שר החוץ? כי הוא רוצה לכרסם בעמדת ישראל בנושא ירושלים, והוא רוצה להכשיר את דעת הקהל – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן – – –

יורם לס (העבודה):

היה צפוף – – –

היו"ר י' עזרן:

אז מה אני צריך לעשות, להפסיק את הצפוף?

מיכאל איתן (הליכוד):

היה לי קטע בכלל לא רלוונטי. עוד שלוש דקות.

היו"ר י' עזרן:

אז אני מעדיף להפסיק את זה, ולא אותך.

יורם לס (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

זה בסדר, יש לו עוד דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה המסר – – –

משה נסים (הליכוד):

הוא השתכנע על-ידי סגן שר החוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. המסר הוא לערפאת, כמו שהבטיחו לו קודם: אל תדאג. הציבור בישראל עדיין לא קונה את עניין ירושלים. אנחנו לא יכולים לתת לך את ירושלים, אבל אנחנו נכשיר לאט לאט את דעת הקהל. והנה זה הדבר שהוא עושה – יוצא לעולם ואומר מראש שישראל לא תעמוד על עמדותיה. כך הולכים למשא-ומתן על ירושלים? כך עומדים מאחורי המלים: אם אשכחך ירושלים? כך שומרים על הקונסנסוס הלאומי? כך מונעים מלחמת עמים?

אתם רוצים למסור את ירושלים? תלכו לבחירות ותגידו: טעינו, אנחנו לא מסוגלים לשמור על אחדות ירושלים. אבל תפסיקו עם ההליכה הזאת בכחש – לרמות את הכנסת, לרמות את העם, ולהשביע את רצונו של ערפאת. את התמורה ממילא הוא לא נותן לכם. ועוד עומד כאן שר החוץ ואומר: התהליך הוכיח את עצמו.

היו"ר י' עזרן:

נא לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים. עם כל הכבוד, אדוני, אני מצטער מאוד, היושב-ראש הקודם נתן כאן לשר החוץ לדבר מעל ומעבר למה שקבוע בהחלטת ועדת הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

שרים לא מוגבלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, בוועדת הכנסת הוחלט ששר לא ידבר יותר מעשר דקות – – –

היו"ר י' עזרן:

אני לא אתווכח אתך על מה שהיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא תתווכח אתי, אבל אני נאבק על זכויותי. השר קם והלך – – –

היו"ר י' עזרן:

אני לא הייתי כאן – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

אם אתה תדבר יותר מעשר דקות, אז בהצעה שלי להוריד את ההצעה שלך גם אני אדבר יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מגביל אותך.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אל תאיימו בינתיים על היושב-ראש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסיים ולומר, שראש הממשלה צריך לבוא לכנסת ולהודיע אם חל שינוי במדיניותו. אם חל שינוי במדיניותו, הוא חייב לדווח על כך לכנסת. ואם לא חל שינוי במדיניותו, הוא חייב לקרוא לשר החוץ ולומר לו: בכל רגע שמישהו ישאל אותך מה היא מדיניות ישראל ביחס לירושלים, אתה תקרא לו את הדברים הבאים: ירושלים השלמה והמאוחדת היתה ותהיה לעולמי עד בירתו של עם ישראל בריבונות ישראל, מוקד לגעגועיו ולחלומותיו של כל יהודי. אתה, שר החוץ, תאמר לו מה שאני, יצחק רבין, אמרתי לכנסת והתחייבתי: הממשלה נחושה בדעתה כי ירושלים אינה נושא למיקוח. את זה אתה צריך להגיד לשר החוץ, שלא יבוא ויאמר שכל צד יבוא עם דעותיו ובסוף נקבל עמדה אחרת. זאת עמדת ישראל, אין בלתה.

חטא גדול עשיתם, שהסכמתם למשא-ומתן על ירושלים. היום אתם מוסיפים פשע על החטא הזה, ומחלישים את עמדתנו במשא-ומתן הזה. כאשר תגיעו למשא-ומתן, יוסי ביילין, פרס וכל השמאל כבר יציפו את הארץ כמלוא יכולתם בוותורים, בוותורים ובוותורים על ירושלים. ואיך תיראה אז ממשלת ישראל?

דליה איציק (העבודה):

תפסיק אותו, אדוני היושב-ראש. מה זה, בלי סוף? כמה כוח צריך לגייס?

היו"ר י' עזרן:

הוא עמד לרדת. מה לעשות? סגן שר החוץ ישיב על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מיכאל איתן. עשר דקות, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת איתן העלה בעצם שני נושאים שונים וקרובים. נדמה לי ששמעתי מפיו איזו אי-נחת מהסכם אוסלו, בקשר לנושאים שעל סדר-היום, בעניין הסדר הקבע.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת איתן, לא רק ממשלות המערך אלא גם ממשלות הליכוד, במשך כל השנים דיברנו על כך שאנו רוצים להגיע עם הצד השני למשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים. ההבהרה היתה, שכל צד רשאי להעלות מה שהוא רוצה במשא-ומתן, בלי לחייב את הצד השני. הצד השני, הפלשתינים במקרה הזה, הציבו הרבה תנאים מוקדמים. כמו שהיום הנשיא אסד אומר, לפני שיתחיל משא-ומתן, התנאי הוא שתסכימו מראש לוותור על רמת-הגולן, כך אש"ף, לפני שהתחיל המשא-ומתן, אמר: אנחנו לא נגיע אתכם בכלל להסכם, אם לא תתחייבו מראש שהאוטונומיה תכלול את מזרח-ירושלים, שתורידו התנחלויות ודברים היוצאים באלה. מובן שלכך לא הסכמנו, והגענו למה שהגענו.

אנחנו לא התנגדנו לכך, ולדעתי בתבונה – אם כי אני סובייקטיבי – שנושאים כאלה ואחרים יעלו על סדר-היום של הסדר הקבע, בלי שאף אחד יתחייב מה קורה אתם. באותה מידה יכולת להגיד שהעובדה, למשל, שנושא הפליטים עולה במשא-ומתן הרב-צדדי או הדו-צדדי, פירושה שקיבלנו את מה שנקרא אצלם זכות השיבה. לא מיניה ולא מקצתיה, הסכמנו לקיים את הדיון הזה על שולחן המשא-ומתן.

אני לא מציע לאיש מאתנו, ודאי לא למי שירושלים יקרה לו, ונדמה לי שפה אנו באמת מאוחדים, להציג את עצם ההסכמה שלנו שהנושא יועלה על-ידם, כאילו הסכמנו לעמדתם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל התחייבתם שהנושא אינו נושא למיקוח. כך אמר ראש הממשלה לפני הכנסת: ירושלים אינה נושא למיקוח.

סגן שר החוץ י' ביילין:

והוא צדק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אתם הולכים למשא-ומתן על ירושלים. התחייבתם לכך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אמרנו שעל סדר-היום של המשא-ומתן יועלו כל הנושאים הקשורים להסדר הקבע, וביניהם גם נושא ירושלים. זו לא התחייבות שלנו להתמקח על ירושלים. זו התחייבות שלנו להאזין לטענותיהם לגבי ירושלים. אני מציע שהדבר הזה יהיה בהיר, שלא ניתן גם להם איזו תחושה שזו אינה המציאות.

אני מתקשה להבין, מהי כאן המוטיבציה. אני יכול להבין את המחלוקת שיש בינינו לגבי הרבה מאוד נושאים, אבל להגיד היום גם מפוך לפלשתינים, תדעו לכם, יש כאן מחויבות ישראלית להגיע אתכם למיקוח על ירושלים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל שר החוץ אמר שתהיה פשרה. ב-CNN הוא אמר: תהיה עמדה שלא תהיה מקובלת עלינו.

היו"ר ש' וייס:

מיקי, מיקי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת איתן, אני לא יכול להתחרות אתך. אף פעם לא קראתי קריאת ביניים, אני עוד חושב לעשות את זה פעם. אני עוד שוקל. בינתיים הצגת שני דברים, האחד הוא הסכם אוסלו, ולכך התייחסתי. הדבר השני הוא הריאיון של השר פרס ב-CNN, ולכך עוד לא התייחסתי.

להלן העובדות: השר פרס רואיין ב-14 בדצמבר לתחנת הטלוויזיה ITN, והריאיון שודר ב-CNN ב-22 בדצמבר. והנה מה שנאמר בתרגום המוצלח ביותר לעברית שיכולתי אני לעשות: חוסיין אמר שהמקומות הקדושים צריכים להיות תחת ריבונות האל. המלך חסן אומר דברים דומים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן שר החוץ, אני מבקש סליחה לדקה, אני לא מדבר על הקטע הזה. הוא נשאל שם מה יהיה עתיד המשא-ומתן, ואז הוא ענה כך: אמנות המשא-ומתן היא, שכל צד בא עם העמדה שלו, ובמהלך המשא-ומתן מגיעים לעמדה שלישית, שלא היתה עמדתו של שום צד בהתחלת המשא-ומתן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אתה תאפשר לסגן השר לענות.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא מה שאתה אמרת כאן.

היו"ר ש' וייס:

תאפשר לו לענות, אתה דיברת מעבר לזמן, עכשיו זו לא קריאת ביניים אלא המשך נאום. הוא יענה על-פי מיטב הבנתו. ההנחה היא שלסגן שר החוץ יש הבנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני הגשתי הצעה לסדר-היום ושאלתי: האם האמירה הזו, שתרגמתי אותה עכשיו, מהווה שינוי מדיניות. עד היום היתה לישראל עמדה לגבי ירושלים, ועכשיו סגן שר החוץ מצטט קטע מתוך הריאיון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, כמו שחבר הכנסת יכול לדבר בכל נושא, השר או סגן השר יכולים לדבר. אחר כך נעשה הערכת נאום. הרי אתה בקי בכללים האלה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת איתן, אני מתייחס כאן לקטע היחיד בריאיון המתייחס לירושלים. אם תביא לי קטע אחר, אודה לך ואודה בטעותי. אני ממשיך בציטוט: למעשה הוויכוח היחיד שלנו הוא עם אש"ף, הרוצה לחלק את העיר, או שהעיר תהיה לא מחולקת, אך יהיו בה שתי בירות.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא הקטע.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול כך, תסלח לי, סגן השר ישיב מה שהוא רוצה. אם תהיה לך אליו תלונה, נפעל אחר כך. אני לא יכול להכתיב את הנאום לסגן השר, גם לא אתה. הרי זה כל כך ברור שהוא יכול להשיב מה שהוא מבין שהוא צריך להשיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, יש כאן הונאה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אז תגיש אחר כך אי-אמון בממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, לא – – –

היו"ר ש' וייס:

מפני שסגן שר החוץ הונה אותך. מה נעשה, תמצא דרך פרלמנטרית להיאבק נגד מה שמצטייר בעיניך כתשובה לא נכונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

גמרנו, אני לא יכול כך. באמת, על מה אתה מתווכח, אני אכתיב לו את התשובה? אתה תכתיב לו את התשובה?

מיכאל איתן (הליכוד):

תסלח לי, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך עכשיו להירגע. אני מפסיק להבין מה שקורה פה. הוא ישיב לך מה שהוא מבין. נקודה. כך היה בעבר וכך יהיה בעתיד. אם אתה לא מרוצה, יש דרכים פרלמנטריות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא מוכן. גמרנו. כל דבר אצלך במיקוח.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לברר דבר מה.

היו"ר ש' וייס:

אין לי עכשיו אפשרות לברר, הוא יענה כפי שהוא מבין.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, איך אתה מרשה דבר כזה?

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. מה אתך?

מיכאל איתן (הליכוד):

איך אתה מרשה זאת?

היו"ר ש' וייס:

אני לא צנזור של סגן השר, ואתה תשב. אני לא צנזור של שר ולא שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

כך אתה מגן על זכותי להגיש הצעה לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה שאכתיב לסגן השר את תשובתו? קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה, בצער רב. אתה רוצה להביא זאת לפעם השלישית? אני לא רוצה להביא זאת לפעם השלישית. אנו מבינים את כללי המשחק פה. אני לא מתווכח אתך יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הגשתי שאלתא וציטטתי מדברי השר, והוא מצטט דברים אחרים.

דוד לוי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, אי-אפשר כך. סגן השר ישיב כפי שהוא מבין.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, מספיק. הוא רוצה שאני אכתיב לסגן השר את תשובתו. יש לי קושי אינטלקטואלי לעשות את זה, ונדמה לי שגם לחבר הכנסת מיכאל איתן יש קושי. לשנינו יש קושי. הוא ישיב כהבנתו, ואתה לא תפריע לו יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר החוץ אמר שתהיה פשרה על ירושלים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, וזה מספיק. אתה יודע שאני לא אוהב לעשות את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני ממשיך בציטוט: אנחנו לא נלך על זה, לא נעשה מירושלים ברלין ולא תהיה שם חומה משום סוג שהוא. אלו הן שטויות. אנחנו נקיים משא-ומתן ונחשוב על פתרונות, אבל בשום מקרה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר שתהיה פשרה על ירושלים. במו פיו אמר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, קראתי אותך לסדר פעמיים, אני לא רוצה לעשות זאת בפעם השלישית. לאף אחד, בוודאי גם לא לך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא נשנה את עמדתנו – – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו, חברים, יש לי מספיק הפרעות פה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ירושלים תישאר בירת ישראל תחת ריבונות ישראל.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת מיכאל איתן: אם יש בריאיון הזה קטע אחר שאליו לא התייחסתי, ותוכל להראות לי אותו, אני אהיה הראשון שאודה בטעותי.

היו"ר ש' וייס:

זה fair play, זה הוגן מאוד.

סגן שר החוץ י' ביילין:

קראתי את הקטע היחיד בריאיון אשר התייחס לירושלים, לפי מיטב הבנתי בשפה האנגלית, שהיא בוודאי לא בכל מאת האחוזים.

מיכאל איתן (הליכוד):

קיבלתי את זה מה-CNN.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אבל הוא הציע לך הצעה שלא תוכל לסרב לה, חבר הכנסת איתן.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא הוניתי אותך. אילו הייתי רואה קטע אחר, הייתי מביא אותו.

אני רוצה לומר לך דבר נוסף: המחלוקת בינינו היא עמוקה מאוד. אני חושב שיש בינינו מעט מאוד נקודות השקה. תהום פעורה בינינו לגבי פתרון הקבע, אבל אם יש דבר אחד שבו אין מחלוקת, זהו נושא ירושלים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר את זה ב-CNN, מה אתה רוצה ממני?

אברהם הירשזון (הליכוד):

הוא יענה עכשיו על מה שהוא רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא עונה על מה שהוא רוצה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תירגע. חבר הכנסת איתן, אני קראתי אותך לסדר פעמיים. אני מציע להביא את העניין לידי סיום. חבר הכנסת איתן, מספיק.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חושב שאין שירות גרוע יותר לעניין ירושלים המאוחדת כבירת ישראל הנצחית, כבירה יחידה בירושלים, מאשר להביא את הנושא הזה לדין במליאת הכנסת ולהציג כאילו בנושא הזה עמדותינו חלוקות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

מה הצעתך, אדוני סגן השר?

סגן שר החוץ י' ביילין:

הצעתי היא לקבל כל הצעה שחבר הכנסת מיכאל איתן מציע.

היו"ר ש' וייס:

יוצא מן הכלל, לא יכול להיות יותר טוב. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה הצעת דין במליאה.

דליה איציק (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש דין במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אתה ממליץ להעביר את הנושא לוועדה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

כל הצעה שחבר הכנסת מיכאל איתן רוצה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה שלו אוטומטית היא דיון במליאה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מצטרף להצעתו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוחבט מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. לרשותך לא יותר מדקה.

שלמה בוחבט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה משליט טרור. זאת התנהגות מכוערת. תפסיקו להעלות כל שני וחמישי את נושא ירושלים. אתם בסך הכול מדרבנים את הפלשתינים ומזכירים להם שיש על מה לדבר. ירושלים אחת. תפסיקו לבלבל את המוח. חבר הכנסת מיכאל איתן, תפסיק את הקשקושים שלך, תפסיק להתבטא בצורה מכוערת. אני מודיע בצורה חד-משמעית: מדיניות ממשלת ישראל היא ירושלים אחת.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. שלא תבואו בטענות שלא ידעתם איך להצביע או שלא ישבתם. יש שתי הצעות: יש הצעה לדון בנושא במליאה, הצעה של בעל ההצעה; ויש הצעה של חבר הכנסת שלמה בוחבט להסיר את הנושא מסדר-היום. סגן השר לא הציע שום הצעה. אנחנו מצביעים על הנושא: שינוי במדיניות ישראל בנושא ירושלים, הצעת חבר הכנסת מיכאל איתן. ההצבעה החלה. רבותי, איש איש על-פי מצפונו.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 27

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, 27 נגד, 18 בעד, אין נמנעים. הדיון כבר התקיים היום, והוא בוודאי יבוא אלינו פעם נוספת. תודה רבה לכם. אין דיון, ההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעות לסדר-היום

התבטאויות בירדן על התיירים הישראלים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין את סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עזרן, לחזור לפיקוד, בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, הצעה לסדר-היום בנושא: התבטאויות בירדן על התיירים הישראלים – הצעה לסדר-היום של חברת הכנסת דליה איציק, מס' 5734, במסגרת שלוש דקות. מה אני יכול לעשות, כך הגבילו אותי. אני אגביל גם את השר, מפני שכולם מוגבלים כאן. מוגבלים בחשבון, אבל לא בחשבון בנק, בחשבון דקות; חס ושלום.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, הבית הזה, שמורגל להרבה ביקורת איש על רעהו, מפלגה מול מפלגה, חבר מול חבר, נדמה לי, אדוני השר עוזי ברעם, שהגיע הזמן שגם נדע להגיד לך מלה טובה, בצורה חברית ובצורה אמיתית, על כך שזכית בסקר שנערך ב"קול ישראל", בתוכנית כלכלית שנקראת "צבע הכסף", במקום הראשון מקרב השרים בממשלה, כשר שמעריכים ומכירים ומוקירים את פעולתו הכלכלית.

אדוני השר, אני מודה, אני לא הייתי צריכה סקר כזה. אני מכירה אותך מירושלים הרבה מאוד שנים. תמיד האמנתי בך. תמיד חשבתי שכשאתה לוקח משהו לידיים הוא גם נראה כך. מי שמכיר את ערכי, ידע והאמין שאם תיקח לידך תיק הוא גם יראה בדיוק – – –

היו"ר י' עזרן:

חבל שעזב את משרד הדתות.

דליה איציק (העבודה):

אומרים שחבל שעזבת גם את תיק הדתות.

היו"ר י' עזרן:

זה היה נראה אחרת היום.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, צריך להודות על האמת, תיק שנראה לכאורה, ממבט ראשון, כאילו זניח, כאילו לא חשוב מספיק, הפכת אותו לחגיגה תיירותית נבונה וחכמה. אני רוצה להגיד לך כאן, מעל הבמה הזאת: כל הכבוד.

ובכל זאת, אני קצת מוטרדת, אדוני השר. לפני כחודשיים שמענו את המלך חוסיין מצהיר: יהיה לנו שלום מיוחד. והנה, עבר פרק זמן סביר – במיוחד ראש הממשלה ושר החוץ, שבנו את ההסכם עם ירדן בתבונה, בזהירות ובשכל, לבנה אחר לבנה, טוו חוט אחר חוט – והדרך הזאת שהיתה רצופת בעיות, שסוף סוף הגענו אל תחילתה, נראה שמשהו עומד לאיים עליה.

ישראלים המבקרים בירדן יוצרים בהתנהגותם דימוי גרוע למדינת ישראל. אדוני השר, זו תופעה שחוזרת על עצמה גם במדינות אחרות, והפרסומים הבולטים מתייחסים גם לטורקיה, כמו שאתה יודע. אני שואלת את עצמי: מה קורה לאותו ישראלי כשהוא מגיע לחוץ-לארץ? האם כל אותן תכונות, בכל זאת הטובות, שאנחנו מכירים כאן בארץ, משתנות לחלוטין והוא הופך להיות משהו אחר ממה שאנחנו מכירים? האם נתת את דעתך לעניין זה?

היו"ר י' עזרן:

את מכירה את כל הישראלים?

דליה איציק (העבודה):

אני מכירה את רוב הישראלים. בסך הכול אין לנו מה להתבייש בישראלים, אבל איכשהו כשהם מגיעים לחוץ-לארץ – – –

היו"ר י' עזרן:

על הכבישים הם לא בסדר.

דליה איציק (העבודה):

זה נכון. על זה אתה יודע שאני מסכימה אתך לגמרי.

בנימין טמקין (מרצ):

אנחנו.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו; אני מסכים, סליחה, אני לא מוציא את עצמי מן הכלל.

דליה איציק (העבודה):

איכשהו כשהישראלים מגיעים לחוץ-לארץ, משום-מה רואים רק את הרע שבהם והטוב נעלם. דומה שלפעמים אתה קצת מתבייש ואתה אפילו אולי מנמיך את טון הדיבור בשפה העברית כשאתה נמצא בחוץ-לארץ, שמא יזהו אותך באותה קבוצה שאוהבים לא לאהוב בחוץ-לארץ.

אני לא חשה שזו גזירה משמים. אני משוכנעת שאפשר לעשות משהו בעניין הזה. אני, שמאמינה בחינוך ובתהליך החינוכי, חושבת שאפשר להתחיל בתוכנית חינוכית כלשהי. אגב, בעבר, עד שצעיר היה מגיע לנסיעה לחוץ-לארץ – זה היה יקר מאוד. וכשהיית מציע מתנה לבן שלך או לאחיין שלך, נסיעה לחוץ-לארץ לכבוד הבר-מצווה – זו היתה יכולה להיות מתנה נהדרת. היום, ישראלים צעירים גילאי 17-18 בחוץ-לארץ – זה כמעט מחזה נפוץ. אולי באמת צריך להתחיל בחינוך לנסיעות לחוץ-לארץ בשביעית או בשמינית, לשים ידינו עליהם כבר אז ולהפוך אותם למה שאנחנו רוצים שהם יהפכו.

המפגש שנוצר בין העמים האלה, בין ירדן לבין ישראל, שהוא מפגש מאוד עדין ומאוד רגיש, אני מאוד מיוחדת שהוא בכל זאת עלול לקבוע את טיב השלום. אני מאוד מבקשת ממך שתיתן דעתך לעניין.

עוד הערה אחת, אדוני השר. האזנתי פעם לתוכנית רדיו שהשתתפת בה. צלצלה אליך אשה ואמרה: האם אתה יודע שבימי חיי לא ראיתי בית-מלון בגודל טבעי? אתה יודע שמעולם לא יכולתי לנוח בבית-מלון? אני מאוד רוצה להיות פעם אחת בבית-מלון, ואין לי יכולת כלכלית לכך. אמר לה השר באופן ספונטני: הנה אני מסדר לך ארבעה ימים כאלה, לך לנוח. ושמעת את קול הצהלה והשמחה בקולה של האשה הזאת, ולא יכולת שלא להתרגש.

ובכל זאת, המחירים בבתי-המלון יקרים מדי. יסלחו לי בעלי בתי-המלון, הם לא מתחלקים אתנו ברווחים, ובשעה שהם בצרה אנחנו מתחלקים אתם בהפסדים, ואתה יודע על מה אני מדברת. ואתה הולך לבית-מלון, והסנדוויץ' יקר וכוס הקפה די יקרה, שלא לדבר על האירוח שהוא יקר מאוד. ועכשיו תשלם אפילו על חנייה, אם אפשר להוציא ממך עוד קצת כסף.

אני משוכנעת שבמרץ שיש בך וביכולת שלך לדחוף דברים, אפשר גם בזה לטפל. שוב, אדוני השר, אני רוצה להגיד לך מלה טובה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה לקרוא לך פסוק מדברי הנביא יחזקאל, שמתמצת את כל מה שאמרת. "ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר להם עם ה' אלה ומארכו יצאו" – את רואה שכבר הנביא דאג לנושא שאת מעלה.

בנימין טמקין (מרצ):

זה ארוך מדי לססמה.

היו"ר י' עזרן:

זו לא ססמה, זה פסוק נפלא מאוד המשקף את חילול השם שנגרם בעיני הגויים. אני מקווה שנדע להתמודד עם זה בחינוך.

חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף לדברי חברת הכנסת דליה איציק במה שנוגע לשר עוזי ברעם, ואני רק מצטער על כך שאין הרבה הזדמנויות שבהן הכנסת מתעניינת בנושאים כמו התיירות.

הייתי אומר שזה ממש סמלי שאנחנו עולים לדוכן אחרי ארכיאולוג הצרות שעלה קודם לדוכן, לפני הדיון הזה. עלה לכאן חבר הכנסת מן הליכוד, מיכאל איתן, והוא דיבר על הארכיאולוגיה של הצרות: כמה קשה, כמה בעיות, כמה סכנות וכמה נורא. אני קורא לו הסימפטומולוג, הוא מדבר על הסימפטומים הקשים. מה הוא מגלה? שאנחנו בסכסוך קשה עם הערבים ועם הפלשתינים. יש לנו בעיות קשות מאוד. הוא מדבר כל הזמן על הצרות ועל הסכנות. רק דבר אחד הוא לא אומר: איך יוצאים מזה, איך בונים משהו אחר.

לפעמים שואלים אותי בעימותים פוליטיים, מה אנחנו רוצים פה, מה התוכנית; בקיצור, מה התוכנית. אני אומר שהתוכנית היא להפוך את המקום הזה למשעמם. מה זאת אומרת משעמם? למשל, מקום שבו אנשים מתרגשים בדיון על התיירות, על בריאות, על חינוך. מתרגשים ממש, כי מקדישים לכך מחשבה ומאמץ.

מה אומרת ההצעה הדחופה לסדר-היום שמעלים חברי הכנסת דליה איציק ובני טמקין? אנשים אפילו לא שמים לב לבעיות הנורמליזציה עם מדינה ערבית נוספת שאתה יש לנו שלום.

יכול פה מישהו לעלות, כמו שעושה הימין כל הזמן, ולהדגיש את הבעיות ואת הסכנות, כמה קשה וכמה נורא. מה אנחנו עושים? אנחנו דנים על יחסים בין מדינות שהחליטו לחיות חיים נורמליים, שתהיה תיירות ביניהן, שתהיה כלכלה ביניהן, כל מיני יחסים מסחריים – – –

היו"ר י' עזרן:

שלא נהיה תיירים בכנסת.

בנימין טמקין (מרצ):

– – – תחבורה. נושאים מהסוג הזה, וזה ממש מובן מאליו. חברי כנסת לא מתרגשים, עיתונאים לא באים לשמוע מה אנחנו אומרים פה.

היו"ר י' עזרן:

כמעט הפרלמנט של שווייץ, שם דנים על שוקולד חדש.

בנימין טמקין (מרצ):

ממש שווייץ.

מה הבעיה? אנחנו לא שווייץ, חברת הכנסת דליה איציק ואדוני היושב-ראש, אבל השאיפה היא להיות שווייץ, השאיפה היא לחתור לזה כל הזמן, לחתור להגיע לנרמול, ואז נדון בנושאים של נרמול.

אדוני השר, אני קורא בעיתון שיש בעיות, שיש תלונות על התיירים הישראלים. אני בטוח בדבר אחד: גם בטורקיה, עם כל הבעיות של התיירים הישראלים, הם רק מבקשים שיבואו יותר. אני מניח שיהיו בעיות עם תיירות שתבוא לפה ויהיו בעיות כלכליות. אני שומע שיש אכזבה בירדן, או לפחות כך הצהירו בהתחלה, מכך שעדיין אין מספיק השקעות רב-לאומיות בירדן בעקבות השלום. נו, אלה דאגות באמת חשובות.

היו"ר י' עזרן:

זה זמזם והשתקתי אותו. לא נתתי לו לתייר פה.

בנימין טמקין (מרצ):

יש לי מה לומר גם על שלוש הדקות האלה; אבל מה לעשות? מצפים מאתנו גם לומר דברים אינטליגנטיים, בעלי איזה עומק, לא לדבר בססמאות, ולעשות את זה בשלוש דקות. בסדר.

היו"ר י' עזרן:

בתמצית.

בנימין טמקין (מרצ):

ועוד אני צריך להתווכח מפעם לפעם עם היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

לא הורדתי לך מהזמן. אנחנו לא מתווכחים, אנחנו מתדיינים. פרלמנט של שווייץ, למה לא?

בנימין טמקין (מרצ):

מתדיינים.

היו"ר י' עזרן:

נדון על שוקולד, על השלכת ניירות ברחוב.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מקווה שהיושב-ראש איננו מתכוון בציניות לעניין.

היו"ר י' עזרן:

חס ושלום. אתה חושב שאני לא מקנא בשווייץ?

בנימין טמקין (מרצ):

מאה אחוז.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני לא מקנא.

היו"ר י' עזרן:

לא רק בשלום, בשלווה. הרב בניזרי, ודאי שכבודו מקנא בשלווה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מאוד קשה גם לדבר על הנושא בשלוש דקות וגם להתמודד עם זה.

היו"ר י' עזרן:

לא אפריע לך. לא אוריד לך מהזמן.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה רבה.

אין שום ספק שהיחסים האלה, נרמול היחסים עם מדינות ערב – אני מקווה שעד סוף הקדנציה הזאת יהיו לנו בעיות כאלה לא רק עם מצרים ולא רק עם ירדן, אלא יהיו לנו בעיות של תיירות ואכזבה מתיירים ישראלים בדמשק ובלבנון – שאלו יהיו הבעיות והשר עוזי ברעם יצטרך לעלות לכאן ולתת לנו הסברים על המאמצים התיירותיים המשותפים גם עם המדינות הללו.

אין שום ספק בדבר אחד, ביחסים הרגישים שנוצרו כאן אנחנו צריכים להיות רגישים במיוחד, כי אנחנו נתפסים, בצדק או שלא בצדק, כמעצמה כלכלית שיש לה יכולת השפעה על האזור שלנו, ואנחנו מוכרחים להיות רגישים – אגב, לא רק כתיירים, אלא גם כפוליטיקאים, כמדינאים, כשרים – לעובדה שכך אנחנו נתפסים שם, ואני מניח שגם אנחנו תופסים את עצמנו קצת כך. ומכיוון שכך, אני מאוד מאוד מברך את ממשלת ישראל על התחשבותה ברגישות הזאת בצד הירדני, ואני מקווה שכל הבעיות של הנרמול תהיינה הבעיות שיעסיקו אותנו בשנים הקרובות. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר יתייחס לנושא. בבקשה.

צר לי לומר ולהזכיר, שגם השרים מוגבלים לחמש דקות במקרה הזה. אבל אדוני יקבל תוספת.

שר התיירות ע' ברעם:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כמובן, אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק על דבריה וגם לחבר הכנסת בני טמקין שהצטרף אליהם. שמעתי דברים כנים, דברים שנאמרו גם באמונה, ואני מקווה שהנושא שלקחנו לידינו, גם בעזרתכם, חברי הכנסת, הוא נושא שנצליח להביא אותו לפסים שלא היו קיימים בעבר.

ייסלח לי אם אגיד מלה גם ליושב-ראש. אמרת בבדיחותא על תיק הדתות, אבל אני לא יכול לעבור על זה בבדיחותא. דע לך, אדוני הרב עזרן – אתה יודע שאני מעריך אותך – שאני אהבתי מאוד את עיסוקי בתיק הדתות, וחשבתי, ולא לתומי, שלעתים נכון שבתיק כזה יעסוק אדם שלא שייך לשום מפלגה דתית, אלא אדם שרואה לנגד עיניו את האינטרסים האמיתיים של הדתות, גם של הדת היהודית, וראיתי עצמי כשומר חותם של דבר שרוב הציבור שותף לו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כמו שבמשרד המשפטים ישב אדם שלא בקי במשפטים. על אותו משקל.

שר התיירות ע' ברעם:

במשרד הדתות לא צריכים מורה הלכה, תאמין לי. מורי הלכה הם הרבנים הראשיים. שם צריכים אנשים שיקבעו באמת-מידה של צדק ובתוקף את הנורמות האמיתיות בנושאים החילוניים של הדת, ולא בנושאים הדתיים. שר הדתות הוא לא פוסק, שר הדתות הוא זה שמנווט נכון את העגלה מבחינה ארגונית.

שמעתי היום את חבר הכנסת מיכאל איתן. איזה טון מתלהם על ירושלים. אבל הוא לא אמר מלה על כך שבקדנציה הזאת אנחנו חושפים את נצורות ירושלים ואת עתיקות ירושלים כפי שלא היה בעבר. ילך ויראה מה נעשה, יחד עם עיריית ירושלים, גם בתקופת טדי קולק וגם בתקופת יורשו, ביד-אבשלום, מה נעשה בגיא בן-הינום. הרי יש עכשיו תחייה בנושא חשיפת עתיקותיה של ירושלים, שימור ושחזור ברמה שלא היתה בעבר, וזה נעשה בסובלנות, עם הגופים האסלאמיים, שגם להם יש מה לומר בנושא העיר העתיקה.

מה אני יכול לעשות שמדברים על הישראלים בחוץ-לארץ? אני אומר תמיד, חברת הכנסת איציק, שאני רואה את עצמי כשר של התיירים הנכנסים – ופחות של התיירים היוצאים. אומרים תמיד על הגברים הישראלים, שהם לא כל כך מצטיינים בעבודת ידיים, הם הרבה יותר דברנים. והנה גברים ישראלים רק מגיעים לטורקיה – כולם שרברבים, מפרקים ברזים, מפרקים מתקנים מאוד מסובכים –

--

היו"ר י' עזרן:

לא כולם, אדוני.

שר התיירות ע' ברעם:

לא כולם, חלק לא.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

שר התיירות ע' ברעם:

ואני אומר: איך הגיעה פתאום המיומנות הטכנולוגית לרמה כל כך גבוהה? פה אנחנו לא רואים את זה בכלל. פה, בשביל פירוק דבר הכי קטן בחשמל, כל אחד מזמין חשמלאי.

היו"ר י' עזרן:

אבל כאן, אדוני השר, יש כ-60,000 עובדים זרים.

שר התיירות ע' ברעם:

מה אני יכול לעשות? כשבאתי פעם לרודוס, כשלא הייתי שר, והגיעו אתי כמה חברי כנסת דווקא מהליכוד, מנהל מלון ברודוס קרא לכולנו ואמר: תראו, לא נעים לי להגיד לכם, שילמתם והכול, אני מקווה שלפרק ברזים אתם לא יודעים. ואני לא יודע, באמת אצלי זה נשאר על מכוננו. ואני אומר את זה לא כבדיחה, אני אומר שאני שומע תלונות כמעט בכל מקום על הנושא הזה, וזה נושא, חברת הכנסת דליה איציק, שקשור הרבה יותר לוועדה שאת חברה בה מאשר למשרד שאני שייך אליו.

יש תלונות, כמובן, מה קורה בתחום הבילטרלי בין ישראל לבין מדינות ערב בנושא התיירות. תראו, מצרים, שעכשיו חזר ממנה שר החוץ, השנה הזאת היא השנה הראשונה שהגיעו ממנה תיירים – ממצרים – קרוב ל-15,000. לפני שנים באו 1,000, 2,000. מה שקרה הוא, שמצרים הסירה בשנה שעברה את המגבלה האדמיניסטרטיבית, והתחילו לבוא גם בעלי עסקים. אנחנו לא מדברים על זה, כי מי מסייעות האופוזיציה רוצה לומר מלה טובה על מה שקורה בין מצרים לישראל? מה שמדאיג אותם זה שהם לא יודעים מה נאמר בוועידת אלכסנדריה.

בנימין טמקין (מרצ):

תחזור על המספר. 15,000 תיירים מצרים באו לישראל בשנה האחרונה?

שר התיירות ע' ברעם:

כן, ב-1994. אני אתן מספרים יותר מדויקים, אבל על 12,000 ידעתי כבר עד חודש ספטמבר.

לגבי ירדן, אני מעולם לא חשבתי שמאזן התיירות בין ישראל לירדן יהיה חיובי לגבינו, אבל אני רוצה לומר: קודם כול, אל-מג'אלי לא אמר את הדברים שפורסמו בשמו, אלא הוא אמר מה אומרת האופוזיציה הירדנית.

שנית, אני רוצה להביא מספרים: 30,000 יצאו מישראל לכיוון ירדן מאז כינון היחסים, 13,000 מהם ישראלים. הם הוציאו שם – ממוצע של 400 דולר לתייר, 12 מיליון דולר עד עכשיו. הגבייה של ירדן מכל תייר – 50 דולר, 1.5 מיליון דולר. נכון שיש אנשים שבאים עם סנדוויצ'ים, אבל יש גם חוגים אורתודוקסיים שבאים לשם והם לא יאכלו בירדן, הם לא יאכלו בפטרה, הם לוקחים אתם את מזונם, ויש הידברות בין גורמי התיירות הישראליים לבין הירדנים על הנושא של כיבוד רגשותיהם של האורתודוקסים. אבל יש רבים שאוכלים שם וקונים שם, ובואו לא נדבר על מספרים, כי ניכנס להפרש בין האורתודוקסים לבין האחרים.

אני חושב שבנושא התיירות אנחנו נמצאים במעלה הדרך, והיה חשוב שהכנסת תדע שהפן של התיירות הוא לא פן של שעשועים או של קורת רוח או של רמת חיים, זה הפן הכלכלי האמיתי של מדינת ישראל. יותר מאשר כל תעשייה אחרת, תעשיית התיירות יש לה כוח להביא את ישראל לעצמאות כלכלית. אין עוד מדינה שיש לה שכיות החמדה הארכיאולוגיות וההיסטוריות של הנצרות, האסלאם והיהדות במיוחד, עם 300 ימי שמש בשנה. הקומבינציה הזאת היא קומבינציה מבטיחה מאוד לעתיד, והייתי רוצה שדבריו של חבר הכנסת טמקין, שאני עוד אעלה ואתנצל על התנהגות הישראלים בדמשק, יתקיימו עוד בימי היותי שר התיירות. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, ברשותך, רק אלמד זכות על מפרקי הברזים. כל הזמן ממשלת ישראל מדברת על ייבוא מים, אז לפחות מתחילים עם הברזים.

שר התיירות ע' ברעם:

אבל הם מביאים אותם בלי מים.

היו"ר י' עזרן:

זה סימן טוב, זו התחלה יפה.

חבר הכנסת יורם לס מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש פורמלית להסיר את ההצעה, כדי להצביע באוזניו של שר התיירות על חוסר סימטריה גדול מאוד במרכיב חשוב מאוד של התיירות, וזו התיירות של אנשי המקצוע והכנסים המקצועיים שמדינת ישראל מתברכת בהם בכל השטחים, החל בהנדסה, משפטים, רפואה, כשהתיירות מארצות ערב לאותם כנסים – שאליהם מגיעים מהונולולו ומכל העולם – דלה מאוד.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת טמקין, אתה מסתפק בתשובת השר?

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר י' עזרן:

שלום, לחיים ולשלום.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת בני טמקין, לא, לדון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

אם את לא תסתפקי, נדון.

בנימין טמקין (מרצ):

מה שהשר יבקש.

יורם לס (העבודה):

התיירות של אנשי המקצוע והקשרים המקצועיים הבילטרליים בין אנשים ישראלים לבין אנשים מארצות ערב השכנות הם דלים מאוד. יש יחס של עוינות מצד האגודות המקצועיות בארצות ערב כלפי האגודות המקצועיות בארץ, ואני מקווה שהממשלה תיתן את דעתה לעניין הזה ותגביר את תיירות אנשי המקצוע, שהיא אחת הדרכים ליצור קשר אמיתי בינינו לבין השכנים שלנו.

היו"ר י' עזרני:

תודה רבה לחבר הכנסת לס.

אני שואל את המציעה הנכבדה: את מסתפקת בדברי השר או רוצה דיון במליאה?

דליה איציק (העבודה):

אני מבקשת לדון במליאה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרני:

אדוני השר מסכים? אם כן, נצביע.

יש לנו הצעה להסיר והצעה לדיון במליאה. בבקשה, היכון להצבעה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת ד' איציק בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרני:

מכיוון שחבר הכנסת בני טמקין הסתפק בדברי השר, אני לא מצביע את הצעתו.

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק מלווה המדינה (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1995; הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות (תיקון מס' 4), התשנ"ה–1995; וכן נוסח מתוקן של הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1995, שבא במקום הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1994, שהונחה ביום כ"ה בטבת התשנ"ה, 28 בדצמבר 1994.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת יורם לס. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

ההתרחשויות ברחוב בר-אילן בירושלים בשבתות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: ההתרחשויות ברחוב בר-אילן בירושלים בשבתות, הצעה לסדר-היום מס' 5715, של חבר הכנסת הרב שלמה בניזרי. בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אתה לא צודק מבחינת התקנון. יש לך זכות להעיר, אבל אם אתה לא רוצה, תאבד זמנך ותורך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

האם השר יגיע או לא יגיע?

היו"ר י' עזרן:

אני לא יכול להשיב במקומו, כי הרי אדוני יודע שהתקנון קובע שהממשלה לא חייבת להשיב. אם היא רוצה, תשיב.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, השר בדרך.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, עוד יותר טוב. בבקשה, חבר הכנסת הרב בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בכוונה התעקשתי שכבוד השר יגיע, כי יש דברים שיש לטפל בהם ממש, ולכן הגשתי את ההצעה לסדר-היום.

הייתי רוצה להתחיל, לפני שאגע בבעיה, דווקא עם מעט רקע על הנושא של כביש בר-אילן, או כפי שהגדיר זאת אחד מכתבי "קול ישראל" – האינתיפאדה החרדית שמתרחשת בבר-אילן. טוב, אי-אפשר להגיע לחוצפה גדולה יותר מזו, שכתב יהודי ירושלמי יגיד על אנשים תמימים "אינתיפאדה חרדית", ואילו למפגיני מרצ שבאים לשם כל שבת ועושים פרובוקציות הוא יקרא "המפגינים התמימים של מרצ". אנחנו "האינתיפאדה החרדית".

רבותי, כביש בר-אילן עובר בלב לבה של שכונה חרדית. נכון שבעבר זאת לא היתה שכונה חרדית והיא הלכה והשתנתה עם הזמן. נכון שבעבר גם לא היה תהליך שלום, אבל המציאות השתנתה. יש מציאות שגורמת לשינוי דברים. כל תושבי השכונה, 99% מתושבי שכונת בר-אילן, פנו בבקשה לעירייה, שרק בידיה הסמכות לסגור את כביש בר-אילן, וביקשו ממנה, אחרי החתמת עצומה של כל אותם אלפי תושבים, לסגור את כביש בר-אילן.

זו בקשה לגיטימית ביותר, והיא בסמכות העירייה, ולא בידי חברי הכנסת. לנו אין שום זכות השפעה, אף שאני הגשתי בזמני הצעת החוק – והיא עברה בקריאה טרומית – שמחייבת את הרשות המקומית לסגור כל כביש שיש רוב של 80%, 90%, 95% של דתיים או לא-דתיים המבקשים זאת, אבל בינתיים היא נתקעה באיזה מקום.

כאשר הגיע בקיץ מארצות-הברית האדמו"ר מסאטמר, הוגשה בקשה למפקד המשטרה לסגור את כביש בר-אילן. הוא נהג בחוכמה, והכביש נסגר. לפני כחודשיים שוב ביקשו לסגור את הכביש לשעתיים לתפילת ערבית, כמחאה ספונטנית ויפה. הם רצו להתפלל שם, כמו שיש הפגנות בכיכר בתל-אביב ובכיכרות אחרות בארץ. הם ביקשו, ושוב נהגה המשטרה בחוכמה ואישרה זאת.

אבל מנגד החלה לדון ועדת-שטורם – מטעם עיריית ירושלים – בנושא סגירת הכביש. אנשי מרצ, שחששו שחש וחלילה יילקח מהם חופש התנועה במדינת ישראל, החליטו לערוך פרובוקציות. מאז, זה חודש וחצי מגיעים לשם בכל שבת כמה עשרות מפגינים הקוראים לעצמם מפגיני מרצ, ובדרך כלל מצטרפים אליהם גם חברים ממפלגת העבודה וגם חברים ממפלגתו של חבר הכנסת רפאל איתן, צומת. הם באים כל שבת, עומדים בצד ומתחילים בצעקות: דרוס כל דוס; השמד כל חרד; די.די.טי. לדתיים. כל מיני קריאות גנאי – – –

היו"ר י' עזרן:

אלה קריאות לרצח.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כל מיני שירים שפוגעים בגדולי ישראל. באותה תקופה היה העניין של דוד המלך, ואני לא רוצה משום כבוד הכנסת להזכיר את הדברים האלה, גם לא משום כבודו של דוד המלך. ההתבטאויות שם פגעו בצורה חמורה באנשים שעמדו מול מפגיני מרצ ואלה שנלוו אליהם.

כמובן, אותה אוכלוסיית חרדים שנמצאה שם לא טמנה ידה בצלחת ומנגד צעקו "שאבעס". אני חושב שזה דבר לגיטימי ביותר לצעוק כך. האווירה החלה להתחמם, וכמובן בכל צד יש אנשים שמעוררים פרובוקציות – – –

היו"ר י' עזרן:

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו שם חמומי מוח משני הצדדים, הפרובוקציות התחילו לחגוג, היו יידיי אבנים והתפרעויות, משני הצדדים, רבותי.

אחד האנשים הפרובוקטיביים ביותר בירושלים וראוי לכל גינוי הוא חבר מועצת עיריית ירושלים ארנן יקותיאל, שהוא, נדמה לי, יושב-ראש מרצ פה בירושלים. הוא קורא כל שבוע מעל דפי העיתון "כל העיר" לכל תושבי ירושלים לבוא עם מכוניותיהם ולעשות רונדלים וחארקות בתוך השכונות החרדיות באומרו: לא ניתן לחרדים להשתלט על ירושלים. הם משמיעים מוסיקה פרועה בתוך השכונות החרדיות, ואני מכיר היטב את הנושא כי אני גר באותו מקום. רבותי, השתוללות נוראה, נסיעה פרועה.

אני לא מתעלם מכך שכמה אנשים כנראה סגרו את הרחוב בניגוד לחוק. זו בעיה של המשטרה. מי שצריך לעשות סדר – זו המשטרה, לא אנשי מרצ.

הם באים כל שבת, אותם אנשים שמדברים על כך שכאשר יש מיעוט הוא צריך להיכנע לרוב. לא שאני מאמין בססמה הזאת, אבל הם תמיד אומרים: מי שהוא מיעוט צריך להיכנע. השבוע, באחד המאמרים בעיתון כתבה אמונה אלון, בצדק: אתם מדברים תמיד בשם הרוב. הנה שם יש רוב של אנשים דתיים שגרים באותה שכונה. מדוע אינכם מוכנים להתבטל בפני אותו רוב? הרי אתם בסך הכול מיעוט שצריך לעבור באותו מקום.

אבל אלה שמדברים על כך שצריך לוותר על שטחים, שצריך לעשות הכול תמורת שלום, כדי לחיות בשלום עם אחינו הערבים, כפי שהם קוראים להם, אלה באים ומדברים על בקשה לגיטימית ביותר של תושבים לסגור כביש ואומרים: חלילה וחס, כפייה דתית, רוצים להחזיר אותנו לשנות החושך.

רבותי, אני ממש מתפלא, אתם אלה שדיברתם על החזרת שטחים. אני הייתי נוסע לצפון דרך יריחו, ועכשיו אין לי כמעט האפשרות הזאת. אני צריך לנסוע דרך כביש עוקף-יריחו, סללו כביש מיוחד, או לנסוע דרך מרכז הארץ. כבר אמרתי לך בשבוע שעבר, חברת הכנסת נעמי חזן: אם יש כביש עוקף-יריחו, בעזרת השם יהיה עוקף בר-אילן.

שמה תאמרו, עד כדי כך אנחנו מקשים את חייהם של אותם תושבים חילונים? ברוך השם, התברר השבוע ב"כל העיר", עשו מחקר קטן, נסעו במכונית ורצו לראות כמה זמן ייקח לאותו נוסע אומלל שצריך לעבור בשבת בבר-אילן אם הוא יצטרך לעקוף את הכביש? כמה זמן? שתי דקות נוספות. ואם הוא יחמיר על עצמו וייסע באיזו דרך עוקפת נוספת, הוא יצטרך להוסיף ארבע דקות. נו, גברת חזן, בשביל השלום לא היה ראוי להוסיף שתי דקות או ארבע דקות להארכת הדרך?

אגב, באחד הדיונים בוועדת הפנים התברר לי, שיש עשרות רחובות בירושלים שסגורים בשבת, וזה לא מפריע לאיש. בהתחלה קצת קשה להתרגל, נוסעים שבת אחת או שתי שבתות – לא שאני נותן

המלצה לנסוע בשבת, אבל אלה שנוסעים, עושים עקיפה קטנה. מה קרה? תמורת השלום החזרנו שטחים, מחזירים את עזה, אתם מדברים על רמת-הגולן, מצדכם נחזיר גם את ירושלים, מפסיקים גם בנייה באפרת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב בניזרי, הם דואגים לעוד שתי דקות של חילול שבת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן. הנה רק השבוע המדינה סערה ורעשה כי באפרת, שם קנו אדמה ויש כל האישורים ורוצים לבנות, פתאום – חלילה וחס, אולי זה לא מוצא חן בעיני ערפאת, האם רוצים לסכן את השלום? כל הזמן מנופפים בדגל השלום. אתם הייתם מוכנים אפילו לפטר שרה בשביל השלום. אבל בשביל שלום עם חרדים, חלילה וחס. מה פתאום? החשוכים האלה, אנחנו נפקיד את חיינו בידיהם? הם יבואו ויכתיבו לנו? מי הם בכלל במדינה הזאת? כאילו זה קומץ אינדיאנים שנמצא פה בתוך איזו שמורה. שום יחס של בני אדם.

אני אמרתי בשבוע שעבר ברדיו: אני מבקש מכם, אנשי מרצ, תנו לחרדים 10%–20% מההאבה שאתם מרעיפים על הערבים. לפעמים יש בהתבטאויות ובמעשים שלכם שנהא כזאת, שאני לא מצליח להבין. אני חבר סיעה שנתנה את קולה לתהליך השלום, כדי לתמוך בכך שגם אתם תהיו בממשלה. אם זה היחס שלכם כלפי השלום עם היהודים, אבוי לנו. לא לחינם התבטאתי לפני שנה בבית מרצ בתל-אביב, שאחרי השלום עם הערבים, תהיה מלחמה בין יהודים ליהודים. והאמינו לי, שמלחמה בין יהודים ליהודים היא המלחמה הקשה ביותר.

אני יכול עוד לעמוד ולהתפלמס בנושא הזה זמן רב, אבל אני רוצה להתמקד בעניין שבגינו העליתי את ההצעה. בשבת האחרונה הגעתי לישיבה להרצאתי הקבועה, והנה ניגשו אלי תלמידים – ואצלי בישיבה, כולם בוגרי צה"ל. אני מדבר על ישיבה של חוזרים בתשובה, כולם אנשים ששירתו בצה"ל, בעזה ובלבנון ובכל המקומות. ניגשו אלי כמה חברים, באמת פייטרים רציניים, שהיו בצבא, ובסך הכול הם בישיבה כחצי שנה-שנה, וממשיכים לשרת במילואים. הם ניגשו אלי מזועזעים, וכאשר שאלתי מה קרה הם החלו לספר לי. הישיבה שלי גובלת ממש בשמואל-הנביא-בר-אילן. הם סיפרו, שאחרי ההרצאה השבועית של הרב אלבז, הם ניגשו לפנימייה. ההפגנה היתה בבר-אילן, והישיבה שלנו היא בערך חצי קילומטר משם – ואנשי משטרה הגיעו וחדרו פנימה תוך כדי רדיפה אחרי אנשים שצעקו שם "שאבעס".

אני לא בא, חס וחלילה, לתת את ידי לאלה שמשתוללים, שזורקים אבנים ומתפרעים. חלילה וחס, צריך להכות בהם בכל כוח ולטפל בהם בדרך הראויה להם. אני בא לדבר על אותם אנשים שצעקו "שאבעס", אלה שרצו למחות במלים. אבל, אדוני השר, השוטרים רדפו אחרי אברך אחד, השכיבו אותו על הרצפה, שישה שוטרים, הכו בו באלות, מכות אכזריות. יש לי עדות על כך מאנשים שהיו שם. אמא שלו עמדה בצד וצעקה: עזבו את בני. אתה יודע מה עשו לה השוטרים? באו ודחפו אותה הצדה.

סיפר לי אחד מבחורי הישיבה, שכאשר הוא שירת בעזה, אם הם היו תופסים מישהו מתפרע באמת והיו מכים אותו, הרי אם אמו היתה צועקת או אם אשתו וילדיו היו צועקים, היו משחררים אותו מייד. יש לנו לב יהודי. הוא אמר לי: השנאה של השוטרים כלפי המפגינים היתה נוראה.

אדוני השר, היה דבר נורא יותר. תוך כדי ההפגנה שלפו שוטרים אקדחים לעומת האנשים שבסך הכול עמדו וצעקו "שאבעס". עד היכן אנחנו מגיעים? זו היתה הפגנת מחאה, שלדעתי יש בה הרבה מן הצדק, גם כאשר אני שולל כל דבר של אלימות. אבל השוטרים, גם אם הם מתוסכלים מכך שלא נותנים להם לשבת בשבת בבית ומביאים אותם להפגנות, הם בחרו בתפקיד הזה והם צריכים להבין שאסור להם לבוא מתוך שנאה ומתוך עניין אישי.

לי יש הערכה רבה למשטרה, ואדוני השר יודע זאת. אני מדגיש את זה בכל הזדמנות. אבל אנחנו צריכים לבער את הנגעים, ואני מדגיש שאלה שוטרים בודדים שנוהגים באלימות כלפי אזרחים שלווים שזכותם הלגיטימית לבוא ולמחות. ולכן בקשתי אליך מעל במה זו – לפעול כדי לרסן אותם שוטרים ולנקוט דווקא נגדם יד תקיפה.

אני אפילו הגשתי שאילתא על כך שמצלמים אדם בווידיאו, בשבת – הביאו צלם גוי שצילם אותו, מראים איך הוא מכה ומשתולל. ומה התשובה שאני מקבל פה בכנסת? לא, השוטר אמר שהוא נגח לו בפנים ולכן הוא השתולל. סיפורים ותירוצים כאלה שלא מתקבלים על הדעת בדרך כלל.

לכן אני פונה אליך, אדוני השר, לפעול לריסון הדברים האלה, ואני אומר את זה מתוך כל הכבוד וההערכה שיש לי למשטרה, ולא כדי לפגוע, חלילה וחס. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת בניזרי. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

קריאה:

היו"ר י' עזרן:

זו הצעה רגילה. יש להם עשר דקות, ואני הקפדתי על הזמן. הוא אף ירד קצת לפני הזמן, חצי דקה.

שר המשטרה מ' שחל:

היו"ר י' עזרן:

אבל זה גם מקנה לך זכות להאריך, מפני שכעת מגבילים את כולם.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, מסתבר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב גפני, תאפשר בבקשה לשר להקשיב. כך מבקשים.

נעמי חזן (מרצ):

אם השר חייב להשיב לי, ועד לפני 30 שניות הוא לא ידע שהוא חייב להשיב לי, עדיף שהוא ישמע את דברי.

שר המשטרה מ' שחל:

– – –

היו"ר י' עזרן:

האמת היא שהוא לא חייב.

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאגי, על כל הדברים שהוא לא יודע הוא משיב יותר טוב.

היו"ר י' עזרן:

לא שהוא לא יודע, שהוא לא שומע.

משה גפני (יהדות התורה):

נעמי חזן (מרצ):

ועל דברים שהוא יודע הוא משיב מצוין, ואז אנחנו נפתח ויכוח בין "מצוין" לבין "יותר טוב".

אדוני השר, חברי הכנסת, מסתבר שחסימת עורקים מביאה להתקף לב, וזה מה שמתחיל לקרות בימים אלה בירושלים.

אני רוצה להתחיל מההתחלה ולהמשיך קצת הלאה ולראות אם אנחנו יכולים, גם באמצעות הדיון הזה, להגיע למצב של שמירה על המרקם העדין מאוד של ירושלים. ההתרחשויות בכביש בר-אילן בשבועות האחרונים, ואני נכחתי בחלקן, באו כתוצאה מכך שבאיזה שלב – ולדאבוני הרב, בהסכמת המשטרה בזמנה – נחסם רחוב בר-אילן, וזה הביא לשינוי משמעותי בסטטוס-קוו שקיים בירושלים זה שנים.

כל עוד נשמר הסטטוס-קוו, יש אפשרות לתושבי ירושלים לחיות את חייהם, לעשות את הסידורים הדרושים, להסתגל למצב הקיים ולהמשיך לשמר את אורח חייהם ולחיות לפי מצפונם. אבל מה? לפני חודשים מספר, באישור חד-פעמי, נחסם רחוב בר-אילן והסטטוס-קוו הופר. הסטטוס-קוו הופר, וברגע שהופר, נעשה ניסיון ליצור סטטוס-קוו חדש, שאיננו מקובל על חלק גדול מתושבי העיר.

מכאן נגררנו אנחנו, מרצ ושותפיו ותושבים חילונים אחרים בעיר, לתגובה, כדי למנוע הפרה של הסטטוס-קוו.

משה גפני (יהדות התורה):

נעמי חזן (מרצ):

יום יום אנחנו מתבקשים, ובכבוד רב נענים בדרך כלל לדרישות לשמירה על הסטטוס-קוו, אבל כשאנחנו איננו אלה שמפירים את הסטטוס-קוו אלא אחרים, אין לנו ברירה אלא להגיב על ניסיונות בוטים לשינוי הסטטוס-קוו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת בניזרי, אני באמת הקשבתי לך בשקט מוחלט.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נעמי חזן (מרצ):

יש לי הרבה מה לומר, ומשום שיש לי הפעם עשר דקות, קיוויתי שאוכל להתבטא. תשמע פעם אחת, תקשיב היטב גם לטיעון של הצד השני, ונראה אם אנחנו יכולים להגיע פה למצב שאנחנו לא נפר את הסטטוס-קוו – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

נעמי חזן (מרצ):

– – כי סגירת רחוב בר-אילן זו הפרה גסה ובוטה של סטטוס-קוו של שנים בירושלים, ואתה יודע את זה היטב.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נעמי חזן (מרצ):

בסוף דברי אתן לך דקה מזמני כדי שתוכל לשאול אותי שאלה, ואני אשיב לך ואנחנו נמשיך הלאה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת, לא אכפת לי שישאל, אבל – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בניזרי, נתתי לך לבטא את עצמך, וחברת הכנסת נעמי חזן היתה גם הוגנת, אבל אני לא אחשיב את זה. בבקשה. מה גם שהיא אומרת שזה על חשבונה. אתן לך רשות לשאול אחר כך, אבל לא על חשבונה. בבקשה להמשיך.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

מכאן שיש חשיבות להיסטוריה, יש חשיבות לטכנולוגיה ויש גם חשיבות לכך שלמעשה אנחנו באים בידיים נקיות וטוענים: אנחנו רוצים לשמור על הסטטוס-קוו, אל תשנו את הסטטוס-קוו, בוודאי לא כאשר מדובר בעורק ראשי לכל הדעות, שהוא חשוב לניידות של תושבי ירושלים כולם, גם בימי החול וגם בימי שבתות. זה עורק ראשי, כל מי שנוסע בו יום-יום יודע שבימי חול הוא חסום לגמרי בגלל פקקי תנועה, ובימי שבת אפשר לנסוע בו בקצת פחות צפיפות. לכן, אל תנסו לשנות את הסטטוס-קוו, כי אתם מחייבים אותנו להגיב על הניסיון הזה.

עכשיו אני רוצה להמשיך בטיעונים, כי בסך הכול מה שקורה בשבועות האחרונים הוא השתוללות רבתי. נאמרו פה דברים חריפים ביותר, חמורים ביותר, לגבי הביטויים של מפגיני מרצ ושותפיהם

בהפגנות הללו, וכמי שהשתתפה בהפגנות האלה אני רוצה להגיד, שאני דוחה מכול וכול את הדברים שנאמרו כאן. אני לא שמעתי במו אוזני, ואני הייתי נוכחת, את הדברים שמייחסים למפגינים שלנו במקום, ובאיזה מקום זה חשוב – חבר הכנסת בניזרי, אני מדברת אליך – לא ללבות את הרוחות בצורה כזאת שאנחנו נצטרך להגיב על דברים שלא נאמרו. אין בכך כל טעם. זה לא מקדם לא את האינטרס שלך ולא את האינטרס שלי.

והדברים שנאמרו מעל דוכן הכנסת – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה באת לשם? את גרה שם?

נעמי חזן (מרצ):

אני אסביר תיכף, ואני מקווה שאני גם אצליח בשקט ובהיגיון לשכנע אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת גפני, אני מקווה שאצליח גם לשכנע אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

הדברים שנאמרו כאן על יושב-ראש סיעת מרצ במועצת עיריית ירושלים, ארנן יקותיאל, הם הבל הבלים, ולא רק זאת. אני מוכרחה להודות, שארנן יקותיאל קיבל איומים, גם על משפחתו.

משה גפני (יהדות התורה):

מסכן.

נעמי חזן (מרצ):

כן, הוא מסכן. כל מי שמאיימים על משפחתו הוא מסכן.

משה גפני (יהדות התורה):

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, כל מי שמאיימים על משפחתו הוא מסכן.

היו"ר י' עזרן:

אסור לאיים.

נעמי חזן (מרצ):

והדבר הזה לא בא בחשבון.

משה גפני (יהדות התורה):

נעמי חזן (מרצ):

יפה.

בשבועות האחרונים נהנה חבר הכנסת בניזרי לספר בתקשורת ובכל דרך שהיא, שכאשר הוא הולך ביום שבת ברחוב בר-אילן, בחזרה מבית-הכנסת לביתו שלו, הוא דווקא מעדיף לעבור ליד מפגיני מרצ, משום שהוא מוצא שבצד השני של המתרס האיום והמיותר הזה – ואני מדגישה: האיום והמיותר הזה – צועקים עליו ותוקפים אותו. מסתבר – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

את שמעת – – –

נעמי חזן (מרצ):

כן, אני שמעתי על זה, ואני מחזיקה בידי דבר שקשור בדיוק בעניין הזה: את הציטטה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

מכאן נוצר מצב בלתי נסבל, חבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

— — —

היו"ר י' עזרני:

אני אתן לאדוני להגיב, כיוון שכאן נאמרו דברים ישירות נגדו. בבקשה להמשיך.

נעמי חזן (מרצ):

צר לי מאוד שאני צריכה להגן כאן על אנשים שאינם נוכחים ואין להם זכות הדיבור.

היו"ר י' עזרן:

למה זו זכות דווקא?

נעמי חזן (מרצ):

כן, לפעמים בנושאים חשובים זו זכות, ואני חושבת שזו זכותם של חברי הכנסת לעתים קרובות להתבטא בנושאים שהם חשובים.

חבר הכנסת בניזרי, אתה הזכרת בנאומך את המאמר של הגברת אמונה אלון, שהתפרסם לפני ימים מספר.

חיים דיין (צומת):

נעמי חזן (מרצ):

זו הצעה רגילה.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, יש לה זמן. זו הצעה רגילה ויש לה זמן. למעשה יש לה עוד שתי דקות.

נעמי חזן (מרצ):

ועוד שתי דקות.

חיים דיין (צומת):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אל תפריעו. אני לא אקזז את זמן ההפרעות האלה מהזמן העומד לרשותה.

חיים דיין (צומת):

אבל אמרו שגם בהצעה לסדר-היום יש שלוש דקות.

היו"ר י' עזרן:

אני יודע מה אמרו, אני יושב פה קצת. בהצעה דחופה – שלוש דקות, בהצעה רגילה לסדר-היום – עשר דקות. זה – לידיעתך.

נעמי חזן (מרצ):

גברת אמונה אלון ניסתה לומר לנו, שמשום שיש רוב חרדי ברחוב בר-אילן, חייבים לסגור את הכביש הזה; היא אמרה שצריך לעשות את זה מטעמים דמוקרטיים.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בניזרי, ולגברת אמונה אלון, שציטטת אותה: אל תשתמשו בטיעון הזה. המעמד והכבוד שניתנים היום לחוגים דתיים וחרדיים הם בתוקף היותכם מיעוט, וחברה דמוקרטית חייבת להגן על זכויות המיעוט. בניסיון להשתמש בטיעון של שלטון רוב ועריצות הרוב אתם שומטים מתחת ידיכם את הטיעון החשוב ביותר לחברה הדמוקרטית, המנסה להתייחס בכבוד לדרישות המוצדקות שלכם כמיעוט. נכון, ברחוב בר-אילן אתם רוב, בחברה הישראלית אתם מיעוט, ואנחנו נגן על זכותכם כמיעוט בחברה הישראלית, כי אנחנו מבינים שדמוקרטיה איננה דיקטטורה של הרוב.

משה גפני (יהדות התורה):

תודה רבה.

נעמי חזן (מרצ):

אל תשתמשו בטיעון, בארגומנט של עריצות הרוב כדי לסגור את רחוב בר-אילן.

משה גפני (יהדות התורה):

את מי את מייצגת?

נעמי חזן (מרצ):

כי אז, איפה תהיו כאשר אתם רוצים, בצדק, את הגנתנו?

משה מאיה (ש"ס):

מה ההבדל בין – – – לבין בר-אילן?

נעמי חזן (מרצ):

זו הגנה של הדמוקרטיה ושל שלטון החוק על סובלנות, על כבוד הדדי, תוך התייחסות אמיתית לדרישות מוצדקות של מיעוטים שונים בחברה שלנו.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

משה מאיה (ש"ס):

— — —

היו"ר י' עזרן:

למה אתם מדברים ביחד?

נעמי חזן (מרצ):

לכן, המאמר של אמונה אלון שצוטט מעל דוכן הכנסת הוא מאמר אנטי-דמוקרטי בעליל. אל תשתמשו בזה, זה לא מדויק ולא משרת את האינטרסים שלכם ולא את האינטרסים של אחרים.

בואו נשמור על הסטטוס-קוו כפי שהוא בירושלים, שמירה על עורקים ראשיים פתוחים ועל ניידות גם בשבתות וגם בחגים, אחרת לא יהיה שקט בעיר הזאת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. אדוני השר, ברשותך האדיבה, היא שאלה כמה פעמים את חבר הכנסת הרב בניזרי והוא התאפק מלהשיב, לכן הבטחתי לתת לו זכות התשובה – אבל לא להאריך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הדגשתי בפירוש, כי הטיעון שציטטתי מהמאמר של אמונה אלון לגבי רוב ומיעוט הוא טיעון שאני לא מקבל אותו כלל, וכי אני לא מאמין שרוב צריך לשנות ערכים משום שהוא רוב מול מיעוט. את יכולה לקרוא בפרוטוקול. אמרתי שלשיטתכם, אתם אומרים שאתם רוב וצריך לכפות את דעת הרוב על המיעוט, והמשכתי ואמרתי: הנה יש פה רוב עכשיו, למה אתם, המיעוט, לא מתבטלים. לכן, בבקשה, בפעם הבאה, במקום לכתוב את הנאום – תקשיבי.

העלית נגדי האשמות, שאני מעדיף לעבור ליד מפגיני מרצ. דברים שלא אמרתי בתקשורת אל תגידי בשמי; יכול להיות שאמרתי את זה בחוגים סגורים, אל תצטטי בתקשורת דברים שלא אמרתי.

לגבי הדברים שציטטתי על ארנן יקותיאל. במשך כמה שבועות כתוב בעיתון "כל העיר" שהוא קורא לציבור לבוא, להפגין ולעשות את כל הדברים הנוראים שציטטתי. זו מציאות קיימת.

עוד דבר. אמרת בקשר למצב עם החרדים – אל תשנו את הסטטוס-קוו. לפני תהליך השלום היה סטטוס-קוו עם הערבים: השטחים בידינו ואנחנו העם הכובש. למה לא תשאירי את הסטטוס-קוו הזה? מדוע שם את כן משנה סטטוס-קוו? יש דברים מסוימים שאתם מוכנים לשנות אותם.

היו"ר י' עזרן:

סטטוס-קוו הוא רק הסכם עם הדתיים, הרי זה מה שהם טוענים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני מדבר על כך שבמשך 27 שנה היה מצב מסוים עם הערבים וכך חיינו. שאלתי: מדוע לא יהיה כביש עוקף בר-אילן כמו שיש כביש עוקף-יריחו?

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת נעמי חזן תשיב בקיצור נמרץ, ואין עוד שאלות ותשובות, כי אנחנו חייבים לתת לשר לדבר.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לך על כך שעשית ניסוי חשוב במליאת הכנסת ונתת אפשרות להתדיינות.

היו"ר י' עזרן:

אבל סימפוזיון אני לא יכול לאפשר.

נעמי חזן (מרצ):

לא יהיה סימפוזיון, את זה ננהל בהמשך.

נקודה ראשונה. אני שמחה שחבר הכנסת בניזרי מסכים אתי על כך שיש חשיבות לשמירה על זכויות המיעוט. אם כך, אין בינינו מחלוקת, אבל בוא נעבוד ביחד כדי לממש זאת.

נקודה שנייה. אני דוחה מכול וכול, ואמשיך לדחות, את ההאשמות חסרות השחר שהוטחו כאן כלפי חלק ניכר מאזרחים מפגינים שומרי חוק במדינת ישראל.

נקודה שלישית – לגבי סטטוס-קוו. המושג הזה הוא בעל משמעות מצומצמת ביותר, כפי שאתה יודע היטב, והוא נוגע לכל מה שקשור להסדרים וליחסים בין דתיים לבין שאינם דתיים במדינת ישראל. הניסיון שלך להרחיב אותו להסכמים פוליטיים ומדיניים הוא מופרך מיסודו. אתה יודע היטב שהשתמשתי במושג הזה לתיאור מצב קיים בירושלים. אתם מנסים לשנות אותו, אבל לא תצליחו.

אולי פשוט נסכים שנקפיא את המצב כמות שהוא, ובצורה זו נעשה את הצדק הרב ביותר לציבור הרחב ביותר בירושלים ובמדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני מבקש מאדוני השר לעלות ולהתייחס אל הנושא הכבד הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מציע לשנות את שם השכונה לשכונת אל-חיידר.

היו"ר י' עזרן:

אדוני יקבל את רשות השידור, שהרי אתה רוצה לשדר בטלוויזיה. אתה רשום אצלי לרשות השידור.

משה מאיה (ש"ס):

אם זה יהיה תל-חיידר במקום תל-חרד, אז מרצ כולם יעמדו מאחורינו.

היו"ר י' עזרן:

מה כבודו אמר? במקום תל-חיידר תל-חרד? מעניין מאוד. אצל החרדים יש רק זיתים, אין תמרים.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילה היה רשום שההצעה לסדר-היום היא של חבר הכנסת שלמה בניזרי, ולתומי חשבתי שנקיים דיון רגוע שמשקף רק עמדה אחת. והנה, כמה דקות לאחר שחבר הכנסת בניזרי התחיל להציג את הצעתו נכנסה חברת הכנסת נעמי חזן לאולם המליאה, ותיארתי לעצמי שניהפך כאן לשדרת בר-אילן בזעיר אנפין. שמעתי את הטענות מכאן ומכאן, ואני מוכן להציע שמדי שבוע תקומו שניכם, תעלו את ההצעה כל אחד בטיעון שלו, ובלבד שתניחו לנו מהעיסוק ברחוב בר-אילן.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מסכימים.

שר המשטרה מ' שחל:

כשאני אומר "לנו" אני מדבר על המשטרה.

זה כמה שבועות הפכה ירושלים זירה של מתח במרקם העדין הקיים בתוך העיר על הפסיפס המגוון שבה. כמו כל משטרת ישראל אמונה משטרת ירושלים במיוחד על חובותיה לקיים את החוק, לבצע אותו ובד בבד לנסות להגיע להידברות כדי לא ללבות יצרים. אני מאמין לשניכם, שאיש מכם איננו רוצה להגיע למצב שבו היחסים יתדרדרו, על כל הוויכוח מסביב.

קראתי ושמעתי שמישהו מהצד השני פנה אל חברת הכנסת חזן והזכיר לה שיש לה בבית אנשים שהם בעלי זיקה לדת, למסורת ולהלכה.

נעמי חזן (מרצ):

זו לא בעיה אישית – – –

שר המשטרה מ' שחל:

זו לא בעיה אישית.

היו טענות רבות כלפי המשטרה, ובאופן אישי באו אלי לא רק נציגי המפגינים עם חבר מועצת העירייה ארנן יקותיאלי אלא גם אנשים אחרים. הטענה בפיהם היתה, שהמשטרה פועלת בגמישות יתר ובהעלמת עין מעבירות על החוק בכך שהיא מתירה לציבור החרדי בירושלים לעשות כאוות נפשו, ואיך יעלה על הדעת לסגור רחוב שהוא עורק מרכזי בעיר ולמנוע בו תנועה. לא רק זאת, אלה שהעזו ונסעו בו קיבלו מטר של אבנים, והטענה היתה שלפחות לגבי חלק מהם זה גבל בסכנת נפשות. היו חברי כנסת שטלפנו אלי.

והנה בשבת האחרונה המשטרה פעלה כפי שהיא פעלה. אני הקשבתי ושמעתי – המשטרה לפתע פתאום הפכה להיות מגינה על השמאל. היא נותנת אפשרות למרצ להפגין. רחמנא ליצלן, היא מתעלמת מהצרכים של הציבור החרדי. ולא רק זה, אשה בהיריון בחודש התשיעי קיבלה מכות. אתה באת עם סיפור על אם שבנה היה בעימות עם המשטרה, וגם אליה פנו השוטרים.

רבותי, אני רוצה אחת ולתמיד לבוא ולהוריד את העניין הזה. אני מבקש מכם להוריד אותו מסדר-היום. תאמינו לי, יש לנו משטרה שאיננה בעד או נגד שום צד. יש לנו משטרה במשטר דמוקרטי המודעת היטב לזכות להפגין ולהביע מחאה. ולא רק זה, אלא היא קיבלה ומקבלת הנחיות ממני, מהמפק"ל, מפיקוד המשטרה: תגלה סבלנות וסובלנות ואיפוק רב, כדי לאפשר לכל מי שרוצה למחות להביע את המחאה שלו.

אבל משטרת ישראל, על-פי הגדרת תפקידה בחוק, חייבת למנוע עבירות. אם הן נתגלו, היא צריכה לעסוק בתפיסת עבריינים, בשמירה בטוחה של הסדר הציבורי וביטחון הנפש והרכוש. אלה המטלות שמוטלות עליה. מה אתם רוצים ממנה? כל פעם אני שומע שהמשטרה הופכת להיות משטרה בעד או נגד.

אם יש ויכוח בין חילונים לדתיים, כל אחד לפי זווית הראייה שלו. אם יש הפגנה של ההסתדרות והמשטרה צריכה למלא את תפקידה, אני מקבל פניות: איך אתה מעלה על דעתך, חבר ממשלה מטעם מפלגת העבודה, אתה נותן לשוטרים שימנעו הפגנה של עובדים כמו עובדי תע"ש?

אני חייב לציין רק דבר אחד. הדרוזים, לאחר ההפגנה שלהם – שלחו מכתבי תודה. פעם ראשונה קיבלתי מכתבי תודה מראשי רשויות, הערכה למשטרת ישראל.

אני רוצה להביע פה את הערכתי למשטרה. היא ניסתה ומנסה להגיע להידברות. חבר הכנסת בניזרי, יש הידברות בין המשטרה לבין הציבור החרדי, גם במקרה זה. דבר אחד לא ברור לי, מדוע בהפגנות האלה הציבור הזה שורף את עגלות האשפה?

שלמה בניזרי (ש"ס):

בשבת הוא לא שורף.

שר המשטרה מ' שחל:

אז הוא שורף במוצאי שבת.

היו"ר י' עזרן:

בורא מאורי האש.

שר המשטרה מ' שחל:

דווקא מאשפה? מדוע? אחד כך הופכים את מצבורי האשפה וזה הופך להיות מטרד.

עמדת המשטרה היא, שכל עוד הרחוב הוא עורק ראשי ותנאי התנועה בו הם כפי שנקבעו, אנחנו לא נתיר לגורם כלשהו למנוע את התנועה ברחוב הזה. לכן, מי שיש לו טענה – יפנה. אתה רוצה לפנות לראש העיר – תפנה לראש העיר. אנחנו כמשטרה נבצע את המוטל עלינו. לא מפני שזה מוצא חן או לא מוצא חן. אז יבואו בטענה שהמשטרה נהגה באלימות, או בשנאה של שוטרים. אין שנאה של שוטרים. רבותי, השוטרים הם בנים שלנו. הם מבצעים את תפקידם. אני משבח אותם, הם מבצעים את תפקידם ללא משוא פנים כלפי כל קבוצה על-פי אותם כללים ועל-פי אותו קנה מידה.

רן כהן (מרצ):

ביום שישי בערב הם רוצים להיות בבית.

שר המשטרה מ' שחל:

בוודאי. האמת היא שאני במקומך הייתי מקבל את הצעתה של חברת הכנסת חזן. באיזה להט מדברת חברת הכנסת חזן על הסטטוס-קוו, באיזו ערגה היא רוצה את הסטטוס-קוו.

משה גפני (יהדות התורה):

בשבוע שעבר היא הציעה לבטל את הסטטוס-קוו.

שר המשטרה מ' שחל:

אז תקבל את זה. חבר הכנסת גפני, איך כתוב – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר י' עזרן:

דבר מקודש, הסטטוס-קוו. חבר הכנסת הרב גפני, אתה רשום אצלי. השרים מוגבלים בזמן. חבל על הזמן. אין לנו פה משטרה שיכולה להגן עליו.

שר המשטרה מ' שחל:

אם לפני שבוע חברת הכנסת חזן לא כל כך התלהבה מהסטטוס-קוו והשבוע היא מתלהבת ותומכת, הרי אין לאבד תקווה. כתוב: במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. מי יודע, אולי נגיע לחזון הזה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת נעמי חזן, נתתי לך אפשרות. לא סתם הפרעתי לך. נשמור על הסטטוס-קוו, ניתן לשר את האפשרות לסיים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע, אדוני היושב-ראש, שמליאת הכנסת תקיים דיון בנושא לא רק בקשר לרחוב בר-אילן. אני חושב, שמדי פעם יש מקום להעלות את הסוגיה הזאת של החיים ביחד, איך מכבדים האחד את זכויותיו של האחר. מן הנכון שהכנסת תעסוק בדברים אלה, כדי למנוע ממנה עיסוקים זרים, כפי ששמעתי. אני לא הייתי כאן במקום, ושמעתי שהיא תעסוק בדברים אלה. אם מישהו מהדוברים יתבל את דבריו גם בדברי תורה, נעשה גם איזו מצווה.

אני מציע שמליאת הכנסת תדון בנושא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, זה יתקיים ב-1998.

שר המשטרה מ' שחל:

עד אז לא תהיינה הפגנות.

היו"ר י' עזרן:

יש לנו שתי הצעות להסיר. אדוני השר צדק בדבר אחד. אי-אפשר להדליק את פחי האשפה בתור מאורי האש, כי אסור לברך עליהם בורא מיני בשמים. הרי צריך לברך גם על בשמים במוצאי שבת. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

כבוד השר ידע שהוא תרם לנו שלוש דקות. פלאי פלאים שקיצר.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, לפני הדקה שמוקצבת לי, אני מבקש לומר מלה לסדר.

היו"ר י' עזרן:

נו, בוא נשמע.

משה גפני (יהדות התורה):

אני הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום בעניין רחוב בר-אילן. הנשיאות לא אישרה אותה. היה ערעור בוועדת הכנסת. ועדת הכנסת דחתה את הערעור בשבעה קולות נגד שבעה. ראיתי שחבר הכנסת הרב בניזרי כבר הגיש הצעה רגילה לסדר-היום, והשר שחל צודק, אז לא הוספתי את ההצעה שלי כהצעה רגילה.

לפתע פתאום, כנראה למרצ יש פרוטקציה, אני סתם אומר את זה בהומור – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב גפני, אנא תתייחס לנושא. כי חבל, יש לנו פה הסכמה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני שואל, אדוני היושב-ראש, האם מקובל דבר כזה, שלפתע פתאום, לפני שהשר יודע, אפשר להגיש הצעה רגילה בנושא הזה.

היו"ר י' עזרן:

אני אעביר את דבריך לנשיאות. הלאה.

משה גפני (יהדות התורה):

עכשיו, לגופו של עניין. אני ביקשתי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן מסדר-היום. שכונת בר-אילן היא שכונה חרדית, דתית לכל דבר ועניין. מאה אחוז של התושבים הם תושבים דתיים. מרצ צועקת כל הזמן: בשכונות שלכם תגורו ככה שהרחובות יהיו סגורים כל הזמן.

אני רוצה לדעת, מה פירוש הביטוי סטטוס-קוו אצל חברת הכנסת חזן? מה היא עושה בשכונה הזאת? מה היא באה ללבות את היצרים שם?

אני פונה אל שר המשטרה. כבוד השר, אתה אמרת פה שיש מריבה על הכביש. אין שם מריבה. באים אנשים במספר מועט, אנשי מרצ, כדי לקדם נטיות פוליטיות שלהם, ואתה כמייצג את המשטרה אומר: יש שם שני צדדים. אין שני צדדים. באים לשם כמה אנשים שעושים פרובוקציה.

היו"ר י' עזרן:

עליך לסיים. עברו שלוש דקות. אני אסגור לך את הכביש, סליחה – את המיקרופון. השר אמר שנשמעו כאן שני צדדים. הוא לא אמר שיש מריבה בין שני צדדים. תתקן את עצמך.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מקבל את התיקון, אדוני היושב-ראש. המשטרה עושה את עבודתה, אין חולק על כך, אבל מאחורי המשפט הזה שהמשטרה עושה את עבודתה, אי-אפשר שלא להיתקל במספר מועט של שוטרים שעושים דברים לא חוקיים.

היו"ר י' עזרן:

לידיעתך, הרב גפני, כאשר יש הצעה דחופה לסדר-היום ויש הצעה רגילה, ההצעה הדחופה יורדת. זאת הסיבה וזה התקנון, אין מה לעשות. הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן היא הצעה רגילה, והצעה דחופה מתבטלת בפני הצעתה.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בניזרי, אף שלא אכפת לי אם בסיכומו של דבר היא תישאר, ולו למען אווירת הסטטוס-קוו.

אבל, עם כל הכבוד, אני רושם לפני שהשר הבטיח שהכבישים בירושלים יישארו פתוחים כפי שהם היום.

נדמה לי, שכל הנושא הזה לא היה עולה, הרבה יהודים היו שומרים שבת, נשארים בבית, והמשטרה היתה נהנית ונחה אחרי שבועות וימים קשים של מלחמה בטרור ובפשיעה, אילולא קם הציבור החרדי בירושלים – – –

היו"ר י' עזרן:

כבודו בעד מעצרי בית?

רן כהן (מרצ):

לא, לא.

היו"ר י' עזרן:

אתה אומר שהיהודים הדתיים יישארו בבית.

רן כהן (מרצ):

אני עוד לא ראיתי דבר כזה שהיושב-ראש מתווכח עם מי שמסיר.

היו"ר י' עזרן:

אני רק אומר ברוח טובה.

רן כהן (מרצ):

אני אפילו אציע הצעה קונסטרוקטיבית, אבל אני מבקש קודם כול להעמיד דברים על דיוקם. לא יצליחו ליצור מצב שבו יהיה דיקטט ודיקטטורה של מיעוט בירושלים על רוב הציבור הירושלמי והישראלי. שישכחו מהעניין הזה. אם אין טענה לציבור החרדי, אנא יביאו הסיעות החרדיות בשבוע הבא לפני הכנסת הסכמה של הרבנים ושל המפלגות הדתיות בירושלים שאין בכוונתם לסגור רחובות. בזה ייגמר העניין. אם לא, אז צריך להסיר את ההצעה.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת להצבעה. יש בפנינו שתי הצעות: הצעה להסיר והצעה לדיון במליאה, כולל הסכמת השר.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להפריד.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, נצביע גם על הצעתו של חבר הכנסת בניזרי וגם על הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן.

מי בעד דיון במליאה כהצעת המציע, חבר הכנסת בניזרי?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ש' בניזרי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, 17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון כשיגיע לכאן. תודה.

עכשיו אנחנו מצביעים על ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי חזן. מי בעד ההצעה להסיר?
מי בעד דיון במליאה?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת נ' חזן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, 14 בעד, אחד מתנגד, אחד נמנע. אני קובע שגם הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן תידון במליאה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. השר משה שחל, בבקשה.

ביטחון המפעלים באזור התעשייה בעטרות

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשטרה ביום כ"ה בטבת התשנ"ה (28 בדצמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 23 בנובמבר 1994 פורסם, כי מפעלי אזור התעשייה בעטרות מתמודדים יום יום עם זריקת אבנים, בקבוקי תבערה, הצתות וגנבות תכופות של ציוד ומכונות. האזור הוא מובלעת יהודית בתוך הכפרים הערביים הסובבים אותו ונמצא במרחק של קילומטר אחד מביר-נבאללה. המחסום של כוחות הביטחון נמצא לפניהם, ולכן אין הוא אוכף את ההוראות לגביהם ואזור התעשייה נשאר פרוץ.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה כדי שיהיה באזור זה ביטחון לבעלי המפעלים, לעובדים ולמפעליהם?

שר המשטרה מ' שחל:

משטרת ירושלים עושה מאמצים להקניית ביטחון לכלל תושבי העיר, ובכלל זה, כמובן, גם לאזור התעשייה בעטרות.

באזור מתקיימים סיורים קבועים, ומדי יום נתפסים מידי אבנים על-ידי המשטרה ונפתחת חקירה כנגדם.

מנהלי המפעלים באזור יסייעו לכוחות הביטחון בכך שיימנעו מהעסקת עובדים השוהים באופן בלתי חוקי באזור.

אני מוסיף על זה, אני משוכנע שאילו היו מבטלים את הבג"ץ שלהם נגד הקמת בית-הסוהר בעטרות, רמת הביטחון היתה הרבה יותר גבוהה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

שבט הג'הלין באזור מעלה-אדומים

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

שבט הג'הלין, שמאהלו נמצא במעלה-אדומים, מתגורר במקום זה 42 שנה. בשנה האחרונה השבט נמצא בהתדיינות משפטית עם המינהל האזרחי, על פינויו משטח מגוריו. בשלב זה נדון העניין בפני ועדת ערר. ביום 7 בנובמבר 1994 קיבלו 24 משפחות זימון לחקירה על-ידי משטרת מעלה-אדומים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מתערבת המשטרה בהליך משפטי?

2. מדוע ננקטים צעדים אלה?

3. מה ייעשה בעניין?

שר המשטרה מ' שחל:

3-1. הממונה על הנכסים באזור יהודה ושומרון מסר לבעלי האוהלים צווי פינוי, תוך אפשרות לערור לוועדת העררים המיוחדת בתוך 14 יום.

במקביל הגיש הממונה תלונה במשטרה בגין פלישה לאדמות מדינה, ולפיכך פתחה המשטרה בחקירה.

אולם, בבדיקה שנערכה על-ידי ענף החקירות במחוז שומרון ויהודה התברר שלא היה מקום לפתוח בחקירה נגד החשודים בטרם תכריע בעניין ועדת העררים המיוחדת, ותחנת מעלה-אדומים הונחתה בהתאם.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לאדוני השר על התשובה. אני מבינה, אם כך, שהחקירה במשטרה בטלה כל עוד הערר עומד בפני ועדת עררים. האם זה נכון?

שר המשטרה מ' שחל:

כן.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

התנכלות שוטרים לאזרח מקדומים

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר המשטרה ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

במשרדנו התקבל מכתב בעניין יחסם של שוטרים לאזרח אריה עופר מקדומים, בצירוף אישור רפואי על פגיעה. במעשה השתתפו רס"ר בראל מנשה, תומר שטראוס, דוד גנדר וג'מאל עתילה, וכל זאת עקב העדר תעודת זהות ולמרות בקשת האזרח לסור לביתו ולהראות את התעודה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על מקרה זה?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. הנושא הועבר לבדיקתה של המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

היו"ר י' עזרן:

כעת, אדוני השר, יוריד את כובע שר המשטרה ויחבוש את כובעו של ראש הממשלה. יש פה שאילות.

פגישות בין פעילי "חמאס" לבין נציגי הממשלה

חבר הכנסת ז' המר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

בעיתונות נמסר על פגישות חשאיות בין פעילים מה"חמאס" לבין נציגים רשמיים של ממשלת ישראל, ובכללם שר בכיר.

כמו כן, נמסר שאנשי ה"חמאס" קיבלו סכומי כסף, שהוגדרו כניסיון לשלבם בתהליך האוטונומיה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבודו על פגישות של נציגי ממשלה עם מנהיגים מה"חמאס"?

2. אם כן – מה היא מטרת הפגישות ומה הן תוצאותיהן?

3. האם באמת שולם כסף לנציגי ה"חמאס"?

4. האם שחרור אסירים מ"חמאס" קשור בשיחות אלו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא נערכו כל מפגשים של נציגים של ממשלת ישראל עם מנהיגי ה"חמאס".

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מאחלים לו רפואה שלמה במהרה בימינו אמן. כולם כבר מבינים למי.

העברת בית הנשיא לארמון-הנציב

חבר הכנסת ד' מנע שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

בכלי התקשורת פורסם, כי מנכ"ל בית הנשיא בדק אפשרות להעברת בית הנשיא לארמון-הנציב.

מאחר שרעיון המעבר הוא חשוב ביותר, ברצוני לשאול:

מה היא עמדת משרד ראש הממשלה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

העברת בית הנשיא ממשכנו הנוכחי איננה עומדת כלל על הפרק.

הידברות בין ישראל לבין ה"חמאס"

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

לאחרונה הופיעו בעיתונות הצהרות שונות מפי שרים בדבר הידברות אפשרית בין ישראל לבין ה"חמאס".

ברצוני לשאול:

1. מה היא ההשפעה שיש להצהרות השונות של השרים בנושא ההידברות עם הנהגת ה"חמאס"?
2. מה היא דעתו של ראש הממשלה לגבי ההשפעה שיש להצהרות השונות של השרים בנושא זה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הממשלה מתנגדת להידברות עם ה"חמאס" כל עוד ארגון זה ממשיך לבצע מעשי טרור ומתנגד לתהליך השלום.
2. עמדת הממשלה נקבעת על-ידי החלטותיה (של הממשלה) ובאה לידי ביטוי בהתייחסות של ראש הממשלה ושר החוץ.

שימוש במנורה כחולה מהבהבת במכונית שרד

חבר הכנסת ר' איתן שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

ביום ראשון, 13 בנובמבר 1994, בנסיעתה של השרה שולמית אלוני אל ישיבת הממשלה, הפעילה הנ"ל את המנורה הכחולה ונסעה במהירות של 126 קמ"ש. היא אף צולמה כך בתוכנית טלוויזיה.

ברצוני לשאול:

1. האם מותר השימוש ב"קוז'אק" לכל אחד?

2. אם כן – באילו מקרים?

3. אם לא – מה ייעשה בנדון?

4. מה נעשה לגבי מהירות נסיעתה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. על-פי תקנות התעבורה, השימוש בפנס מהבהב כחול ובסירנה מותר ברכב ביטחון או משטרה, וכן לרכב שרשות הרישוי אישרה אותו כרכב ביטחון.

2. מבדיקה שנעשתה ברשות הרישוי עולה, כי היתר כזה ניתן לרכב של ראש הממשלה, שר הביטחון ושר החוץ ולרכבים מסוימים של גורמי הביטחון.

3. מזכיר הממשלה יביא לידיעת השרים את האיסור בדבר שימוש במנורה מהבהבת במכוניותיהם.

4. נפתחה חקירה בנושא, ועל-פי תוצאותיה תיקבע דרך הטיפול.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חקירה של מי?

שר המשטרה מ' שחל:

אם ראש הממשלה אומר שנפתחה חקירה, אז נפתחה חקירה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

של מי?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יכול לומר לך.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, שר המשטרה, מה המשמעות של מנורה כחולה? האם זאת זכות לעדיפות בדרך או סימן לטיפול רפואי? פעם היו עושים טיפול במנורה כחולה על חבורה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא הבנתי את השאלה. אם חבר הכנסת רפאל איתן רוצה שהשר או השרה הנוגעים בדבר ישימו מנורה כחולה על האבנט, אני מציע שהוא יציע להם את זה באופן אישי.

היו"ר י' עזרן:

הוא מדבר על אבנטים וחגורות וכחולה. זה יכול לבלבל ולטשטש.

הרכבת נשק גרעיני ליד מרכזי אוכלוסייה

חבר הכנסת ס' סלים שאל את ראש הממשלה ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

בעיתון "מעריב" מתאריך 14 בנובמבר 1994 פורסם, שישראל מרכיבה ומאחסנת נשק גרעיני טקטי ליד מרכזי אוכלוסין כמו עילבון, יודפת, כפר-זכריה ותל-נוף.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה הנ"ל מדויקת?

2. נוכח מצב זה, האם תופסק הרכבת הנשק הגרעיני הטקטי והאם הוא יורחק ממרכזי האוכלוסין?

שר המשטרה מ' שחל:

1. הפרסום האחרון מצטרף לשורה ארוכה של פרסומים סנסציוניים וחסרי שחר שהתפרסמו על ישראל בהקשר הגרעיני.

2. ישראל לא הגיבה בעבר ואינה מתכוונת להגיב עכשיו על עוד פרסום אחד בנושא זה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אדוני השר סיים את תפקידו ואנחנו מודים לו.

הצעה לסדר-היום

יישובם של בני שבט אל-עזאזמה

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5647: יישובם של בני שבט אל-עזאזמה – של חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. סליחה, רק תשובה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ביקשתי מהמזכירות שייתנו לי רק דקה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אדוני, רק דקה אחת משם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

למה לא מכאן? כבר הגעתי.

היו"ר י' עזרן:

זו לא שאלה של הגעתי. אני טעיתי פשוט. כתוב פה: תשובה והצבעה. עם זאת, אני נותן לאדוני את האפשרות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

סוכם דרך מזכירות הכנסת – – –

היו"ר י' עזרן:

אצלי לא מופיע כלום. מה שמחייב אותי זה הפרוטוקול.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – – זה לא התפקיד שלי.

היו"ר י' עזרן:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת אלסאנע, אני מכבד אותך ואת זכויותיך, אותי מחייב מה שמונח לפני. אין לדין אלא מה שענינו רואות. כאן כתוב: תשובה והצבעה. עם זאת, לפני משורת הדין, כי אני חושב שהנושא חשוב, אדוני ייגש לשם ויאמר מה שרוצה לומר. תודה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

– – –

היו"ר י' עזרן:

להצעה לסדר-היום.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו"ר י' עזרן:

יש עוד הצעה, של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

נכון. אני יודע. אבל כבר הבטחתי. אני מצטער. כתוב פה: תשובה והצבעה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו"ר י' עזרן:

כתוב פה: תשובה והצבעה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר י' עזרן:

מה זה קשור? אנחנו נעשה הצבעה על זה ואחר כך על ההצעה השנייה. יש נוהל.

האשם מחאמיד (חד"ש):

למה לא אותה הצבעה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה לא תשובה משותפת על שתי ההצעות?

היו"ר י' עזרן:

אתם רוצים דיון משולב, לא אכפת לי. בבקשה, שיהיה.

בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבל על הזמן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אני העליתי את הנושא הזה בשבוע שעבר. לא קיבלתי תשובה מאחר שהעניין היה עומד ותלוי בבית-המשפט הגבוה לצדק. אני רוצה לחזור ולציין, שמדובר בבעיה רצינית מאוד של מדיניות הממשלה כלפי מגזר רחב, המגזר הבדואי בנגב, שלאחר 46 שנים אין מדיניות של קליטת המגזר הזה. המדיניות שמאמצות הרשויות השונות היא לרדוף אותם, לרמוס אותם ולעקור אותם מאדמותיהם.

מדובר בכ-500 משפחות המתגוררות באזור ביר-הדאג', בקרבת אשלים. יש להם שם בתי-הקברות שלהם ויש להם בור המים שלהם. לדעתי, אין שום סיבה, אם קיים יישוב אשלים שהוקם רק לאחרונה ויש שם משפחות מספר, שלא יוקם לידו יישוב בדואי נוסף, שיקראו לו כפי שירצו. מדובר ביותר מ-500 משפחות. אין סיבה לעקור אותם.

אני רוצה לציין, שבמהלך ישיבה שהיתה עם שר השיכון, שר השיכון היה מוכן לקבל את המלצתו של השר לאיכות הסביבה, שרמת-חובב, המקום שבו הם התגוררו קודם לכן, איננו ראוי למגורי בני אדם.

אנחנו באים היום ומציעים, תנו לאנשים האלה להישאר ולחיות באזור ביר-הדאג' עד שיימצא להם פתרון, אחרי 46 שנים. הגיע הזמן למצוא פתרון צודק לבעייתם על-ידי הכרה ביישוב לבני שבט אל-עזאזמה, במקום שהם נמצאים, באזור ביר-הדאג', ולא לעקור אותם, לא לרדוף אותם, כי מדיניות אחרת שפירושה לנסות לפנות אותם בכוח רק תזיק למערכת היחסים ולא תצמח מזה שום תועלת.

בסופו של דבר המדינה מחויבת לפתרון צודק. עדיף שתמצא את הפתרון היום ולא מחר.

היו"ר י' עזרן:

תודה. הבהרת את עצמך. לפי בקשתו של חברך לסיעה, חבר הכנסת האשם מחאמיד, סגן השר יתייחס לנושא אחרי העלאת הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא לא חברו לסיעה של חבר הכנסת טלב אלסאנע. הוא מסיעה אחרת.

היו"ר י' עזרן:

הוא חברו לדעה. תודה. שניהם הסכימו.

הצעה לסדר-היום

יישובם של בני שבט אל-עזאזמה

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, הצעה לסדר-היום מס' 5707, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לנושא שנדוש כל כך הרבה פעמים בכנסת, גם בכנסת הזאת וגם בכנסת הקודמת, אך לצערי הרב ללא כל תוצאות, ללא כל פרי. הכוונה למצוקתם הזועקת של הערבים הבדואים בנגב. מדובר כאן על שבט אל-עזאזמה, שהוא בעצם דוגמה לבעיות הבדואים בכלל, שהקיפוח וההזנחה כלפיהם הפכו לשגרה, במקום לבוא ולתקוף את הבעיה הזאת ישירות ובאומץ לא שגרתי המביא בחשבון את רצונם של הבדואים לחיות את חייהם שלהם.

פעמים מספר הצענו ליישבם ביישובים חקלאיים אשר יתאימו לאורח חייהם ולענפי פרנסתם המסורתיים. ב-1988 מינה שר הביטחון מר משה ארנס ועדה אשר דנה באפשרויות להקים יישובים חקלאיים. הוועדה יושבה, קבעה והמליצה על הכרה בכמה יישובים כיישובים חקלאיים. אך גם המלצות אלה, אדוני היושב-ראש, לא יושמו כלל.

ובימים אלה הוקמה בכנסת הזאת ועדה פרלמנטרית אשר דנה ודנה כאילו עוברים קורס אקדמי, ועדיין ללא תוצאות. ובינתיים הילדים בלי חינוך, במדינה שחרתה על דגלה חוק חינוך חובה; בלי מרפאות, בעידן של חוק ביטוח בריאות ממלכתי; בלי תשתית כלשהי – ללא מים, ללא חשמל, ללא מרפאה, ללא טלפון וללא תנאי דיור ראויים אלא תנאי דיור בלתי נסבלים.

מוצעים פתרונות. האגודה לזכויות לבדואים יזמה ב-1990 תוכנית אלטרנטיבית ליישובי הבדואים בנגב, שבה הוצע מגוון רב של צורות חיים לבדואים כמו לכלל אזרחי המדינה. אך תוכנית זו נדחתה. איש מהממשלה אינו יכול לשחרר את עצמו מאחריות. שבעה יישובים קיימים. זה לא דבר קדוש.

ואם הזכרתי דבר קדוש, אדוני היושב-ראש, היום קיבלתי מידע שבנחל בקע, בבאר-שבע, נפרץ בית-קברות מוסלמי, הוא נחרש, הוא מחולל. עצמות, גולגולות, שלדים של אנשים, זרוקים שם. חופרים שם, רוצים לסלול כביש בבאר-שבע. שבועיים עובדים שם, אדוני היושב-ראש, כאשר גולגולות מתגלגלות בין הדחפורים ובין רגלי בני אדם.

היו"ר י' עזרן:

של מי בית-הקברות?

האשם מחאמיד (חד"ש):

זה בית-קברות מוסלמי.

אני חושב שאדוני סגן השר לא שמע שחורשים בית-קברות בבאר-שבע כדי לסלול שם כביש. עצמותיהם של בני אדם שקבורים שם מוצאות, נזרקות לכל עבר. איך עושים כדבר הזה? אולי אדוני סגן השר, תוכל בטובך, תואיל בטובך להורות – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

— — —

היו"ר י' עזרן:

לא, לא. הנושא לא בית-הקברות, ודאי שלא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר י' עזרן:

הוא לא מוסמך לדבר בשם עמיתי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא רוצה שום תוצאות מאחורי הגב ולא מתחת לשולחן. אני רוצה שסגן השר יעלה פה ויאמר שהוא עוצר, כי אני לא מאמין לשום מלה שנאמרת בחדרי חדרים. פה צריך להיאמר שעוצרים את העבודה הזאת שגורמת לחילול קברות של בני אדם. לגבי אין הבדל בין קבר של יהודי לבין קבר של נוצרי או מוסלמי. כולם קדושים בעיני.

היו"ר י' עזרן:

הם לא מבחינים בין גולגולות לגלגלים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הם לא מבחינים, לצערי הרב.

אדוני היושב-ראש, יש בינינו הרבה הסכמות היום, אני שמח על כך.

אשר לבעיית אל-עזאזמה, אדוני היושב-ראש, הבעיה הזאת עומדת בראש סולם הבעיות בארץ. זו סוגיה כאובה של בני שבט אשר חיו על אדמתם עד שנת 1989. יש להם מסמכים. ראיתי שם באר מים ששימשה אותם במשך שנים רבות. ראיתי שם בית-קברות שבו טמונים יקיריהם ובני משפחותיהם, אבותיהם. בשנת 1989 הם נדרשו לעבור לרמת-חובב – כולנו יודעים מה זה רמת-חובב – בטענה שהאזור שבו שכנו נדרש לצורכי צבא כשטח אש. מתברר, אדוני היושב-ראש, שהאזור הזה מעולם לא היה מיועד לשטח אש.

האזרחים האלה הועברו לאתר מסוכן, אתר פסולת רעילה ברמת-חובב. אבל אפילו כאן, הם לא הורשו להקים אוהל או פחון. אפילו ברמת-חובב, באתר הפסולת הם לא הורשו להקים, כי יש שם מה שנקרא "הסיירת הירוקה".

יש שם "סיירת ירוקה" ומינהלת בדואים, אשר הפכו אותם לעבריינים ולפושעים. אנשים אלה ונשותיהם חלו במחלות שונות: הפלות, מחלות ריאות, דלקות שונות, וכאשר ראו שהשטח אינו שטח צבאי, אלא הוקמו בו חווה חקלאית ויישוב יהודי, הם חזרו לקרקעות השייכות להם. התברר שהשטח

הוא שטח צבאי כאשר מדובר בבדואים, ואינו שטח צבאי כאשר מדובר ביהודים. בני השבט גורשו מאדמותיהם והועברו לשטח שליד המפעלים הכימיים ברמת-חובב – צריך לזכור זאת – המהווים סכנה לחיי אדם.

נכון, אדוני היושב-ראש, הם עתרו לבג"ץ. נכון שבדיון הוחלט על-ידי נציגי השבט למשוך את העתירה. נכון שהוצע להם לפנות את השטח עד סוף החודש, עד 29 בחודש שעבר, אבל למיטב הבנתי השופטים לא עמדו על כך שהם יפוננו בכוח בתאריך מסוים.

הבנתי מהחלטת בג"ץ, מהפסיקה שהיתה, שהשופטים לא עמדו על כך שהשבט יפונה בכוח. היום שמעתי שיש תזוזה של כוחות משטרה ו"סיירת ירוקה" באזור אשלים, במגמה אולי להסתער על בני השבט.

בהזדמנות זו אני קורא לך, אדוני סגן השר, אני קורא לשר המשטרה ולכל הכוחות האחראים לנושא – אל הסיירות למיניהן – לא להפעיל כוח, לא ליצור מצב של עימותים שאיננו צריכים אותם.

אדוני היושב-ראש, רשמתי לי על פתק איזו הערה בלתי אחראית, שמאוד הפריעה לי. חבר כנסת – –
– האם עלי לסיים כבר?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, יש הגזירות החדשות, החל מהיום. דיברתי קודם, ומייד כאשר התחלתי לדבר התחיל השעון לצלצל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לו עשר דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

נאמר לי שיש לי עשר דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש לי עשר דקות, משום שזוהי הצעה רגילה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמה זה לפי הגזירות של היום? האם נותנים עשר דקות להצעה רגילה? אני מבין כי החל מהיום יש עוד שינויים. לא כיוונתי את השעון, כמה זמן אתה צריך?

דוד מגן (הליכוד):

האם נתקבלו היום החלטות נוספות?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן, לגבי שאילתות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתמול התקבלו.

דוד מגן (הליכוד):

אני יודע שאתמול התקבלו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה מתכוון – בעקבות הרב בא-גד?

דוד מגן (הליכוד):

הצעה רגילה נשארה במסגרת עשר דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תכף אשים לנגד עיני את כל הגזירות. על מנת שלא להפסיד זמן, כמה זמן אתה צריך?

האשם מחאמיד (חד"ש):

שלוש-ארבע דקות מקסימום.

דוד מגן (הליכוד):

באופן יוצא מן הכלל, אני תורם לך דקה מזמני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תודה; אני מודה לך מאוד.

היתה פה הסתה פרועה על-ידי חברי כנסת. שמעתי את חבר הכנסת פני בדש, היושב בעומר, ביישוב של ארמונות, ומסתכל על הפחונים של הבדואים מטרבין-אלסאנע, עזאזמה ואחרים, והוא מוציא פנינים ואומר: התחילה ההסתערות על ארץ-ישראל. הוא מערב מין בשאינו מינו, מדבר על ההתנחלות ומשווה אותה לערב עזאזמה ולבדואים בנגב. אני חושב שזהו חוסר אחריות, זוהי הסתה פרועה, וחבל שחבר כנסת בישראל אינו מבדיל בין אזרחים בישראל לבין מתנחלים בשטח לא שלהם.

אדוני היושב-ראש, אני חייב להזכיר לכם שנכחתי באותו דיון בבג"ץ, ושלושת השופטים – וזה דבר חשוב מאוד – בהביטם עלי ועל חברי לדעה, ואני מקווה שיהיה גם בסיעה, חבר הכנסת טלב אלסאנע

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא אמרתי מי אל מי. אני הגון, טלב. לכן אני אומר, כאשר הייתי עם חברי טלב אלסאנע בבית-המשפט העליון, באותו בג"ץ, שלושת השופטים פנו אלינו, ובהביטם אלינו אמרו בסוף הדיון, שיש כאן בעיה, שאי-אפשר להשאיר את מצב הבדואים כפי שהוא היום, ואולי חברי הכנסת יכולים להתערב

ולסייע בנושא זה. לדבריהם, בקלות ובבירור ניתן היה להבין שהבעיה היא פוליטית ולא משפטית. הממשלה יכולה לקבוע לפתור את הבעיה האנושית שלהם.

לכן אני קורא לכל הצדדים ולממשלה שלא להיגרר לאלימות, ובראש ובראשונה למשטרה, ל"סיירת הירוקה". אני מבקש – וזה לא יהיה מנוגד להחלטת בג"ץ – להשאירם במקומם עד אשר ימצא פתרון קבע למצוקתם. למה לתעתע בהם? למה לשחק בהם כבכדור המועבר ממקום למקום? קרקע אי-אפשר לגנוב, קרקע אי-אפשר לסחוב, קרקע אי-אפשר לשדוד. מדוע לא יישארו שם עד אשר יהיה פתרון שישיב את רצונם של כל הצדדים? אני מאוד מודה לך, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, גם לך יש עשר דקות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, בעקבות הערתך אני רוצה לומר, שאני לומד מגדולים. אמרת ששבח וייס מקפיד על הזמן – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא אמרתי. אדוני היושב-ראש, הכנתי תשובות עתידיות, וזו תשובה של משרד ראש הממשלה. יש לי גם תשובות של משרד השיכון. עמדתי להפתיע את היושב-ראש, חשבתי שהיושב-ראש שבח וייס ישב כאן, והכנתי תשובה בת שורה אחת, על מנת להעביר את הנושא מייד לוועדה. הייתי רוצה שכך תפעל הכנסת, אולי זה יביא אנשים לידי התפכחות, כדי שלא יפריעו באופן קבוע. עוד לפני שאני עולה לבמה, כבר מדברים על הזמן. עשר דקות הן הרבה, אעשה זאת בשבע דקות. תן לי את שלוש הדקות אחר כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אודה לך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמה עשרות משפחות משבט העזאזמה, שהתגוררו בעשרות השנים האחרונות ברמת-חובב, העתיקו את מושבן לאזור הידוע בשם ביר-האדג'. אם אני טועה, חבר הכנסת אלסאנע יתקן אותי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ביר-האדג'.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לביר-האדג', ותפסו בו חזקה שלא כדין. לטענתם, הפעולה הזו נעשתה בשל הסבל הנגרם להם מן הגזים הרעילים הנפלטים לאוויר מאתר סילוק הפסולת שבאזור.

שאלת זכויות השימוש בקרקע שאליה פלשו משפחות אלה תלויה ועומדת בבית-המשפט מאז 1989. רק 16 מן המשפחות טוענות בכלל לזכויות כאלה.

ברשותכם, אני רוצה לפרט. מדובר במשפחות מספר מאבו-גרדוד, שגרות באזור חורשת רמת-חובב משנות ה-60 ועד היום. בתאריך 4 ביולי 1989 פלשו האנשים לאזור אשלים בטענה לתביעת בעלות על שטח של כ-13,000 דונם, אשר חלקו שטח אש של צה"ל. השטח רשום בספרי אחוזה על שם מדינת ישראל אז 31 ביולי 1961.

בתאריך 9 ביולי 1989 הגישו המשפחות, באמצעות עורך-הדין רוזנצווייג, בקשה בדרך המרצה לקבלת צו מניעה זמני, כדי שלא נפנה אותן. השופט הנדל נעתר לבקשתן, והן קיבלו צו מניעה זמני במעמד צד אחד. מספר התיק – 1100/89. בתאריך 5 ביולי 1989 החליפו הפולשים את עורך-הדין שלהם – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

למה אתה קורא להם פולשים? אולי הם חוזרים לאדמה שלהם – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כבר אמרתי שאלה אדמות של מדינת ישראל, חלק מהן שטח אש של צבא-הגנה לישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, סגן השר יענה לסגן השר מסאלחה. אל תתערב בשיחה בין סגני שרים. מי אנחנו, חברי כנסת פשוטים, שנתערב בין סגני שרים.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר בן-מנחם, אני מוסיף לך שתי דקות בשל קריאות הביניים. גם אני התערבתי ובזבזתי רבע דקה מזמנו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני חוזר על המשפט האחרון: בתאריך 25 ביולי 1989 החליפו החוזרים, הפולשים – תקרא לזה איך שאתה רוצה, הרי אני קורא את מה שכתוב לי, ומאחר שאמרתי שזה שטח של מדינת ישראל, וחלקו שטח אש של צה"ל, אז מגדירים אותם כפולשים, וכך זה לא רק לגבי הבדואים, אלא לגבי כל מי שפולש בשטח כלשהו, גם ישראלים יהודים בכפר-שלם, בשכונת-התקווה ובמקומות אחרים. כך קוראים לזה, מה לעשות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

השטח הזה לא שלכם. זה לא נכון – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

קראת כבר מספיק קריאות ביניים. אני מבקש לא להפריע.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אולי תסכים אתי בסופו של דבר. תן לי לגמור. תשמע לאן הגענו ומה אנחנו מתכוונים לעשות. בינתיים אני מדבר רק על הרקע. אתה רואה שאני נמצא עדיין בשנת 1989. עוד לא הגעתי לשנת 1994. חכה, מייד אגיע.

אני מצטער שאני חוזר בפעם השלישית על הקטע הזה. אני מבקש שתפסיקו לקטוע אותי באמצע. בתאריך 25 ביולי 1989 החליפו החוזרים, פולשים, את עורך-דינם – –

אני מבקש רק שלא תראו במלה "חוזרים" מלה מוסמכת מטעם הממשלה. אתם ביקשתם להשתמש במלה "חוזרים"; פולשים לפי הכתוב.

– – ועורך-הדין מתי סלע, שמייצג אותם, הגיש שוב בקשת רשות ערעור, מס' 857/89, בבית-המשפט המחוזי בבאר-שבע. גם הפעם, לאחר שמיעת שני הצדדים, ביטל השופט את צו עיכוב ביצוע שהיה קודם.

בתאריך 10 באוקטובר 1989, לאחר שבוטלו כל הצווים, פינו הפולשים את השטח וחזרו למקום מושבם באזור חורשת רמת-חובב.

פלישה חדשה. בתאריך 11 בדצמבר 1994 פלשו שוב כ-40 משפחות בדואיות לאזור אשלים, והפעם עם נבחר ציבור, וביניהם עורך-הדין תופיק ג'ברין מאגודת-הארבעים בצפון, והתיישבו באזור אשלים ליד בית-הדאג', נכון להיום, על מנת ליצור תקדים. על תוכניות הפלישה נודע ל"סיירת הירוקה" עוד שבוע קודם מפי בדואים, ונכון להיום, מיתוספות עוד ועוד משפחות מדי יום.

נואף מסאלחה (העבודה):

– – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בתאריך 15 בדצמבר 1994 הוגשה תלונה במשטרת ירוחם על הסגת גבול; נרשם כאירוע מס' 2 בהמשך לאותו יום.

נכון להיום, הם עדיין בשטח. כדי לקבל סיוע מהמשטרה הועבר כל החומר ליועץ המשפטי של המשטרה לבדיקה. המשטרה אישרה את הפינוי, והיא עושה הכנות לכך.

לקבוצה הנ"ל הוצע בעבר לגור בשכונה חדשה שתוכננה בעיירה שגב-שלום, שכונה מיוחדת לבעלי עדרים ושכונת רועים. יושב-ראש המינהלת איתר שלושה אתרים להקמת החווה החקלאית, על-פי סיכום בפגישה שהיתה אצל שר הבינוי והשיכון ביום 28 בדצמבר 1994, שבה השתתפו חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת טלב אלסאנע. האתרים יוצגו בפני המשפחות לאחר שיתפנו משטח הפלישה.

ברשותכם, אני מבקש לפרט את ההצעה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו היתה הצעה של שר השיכון – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

שמת לב שאמרתי הצעה? אמרתי: הצעה. אל תדאג. אני עומד בהבטחה שלי.

בפגישה שהיתה ב-28 בדצמבר, בהשתתפות חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה וחבר הכנסת טלב אלסאנע, אליהו בבאי, יושב-ראש מינהלת הבדואים בנגב, גלעד אלטמן, מפקד "הסיירת הירוקה", אבו-גרדוד דכילאלה, נציג המשפחות, הוצע:

א. בתוך חודשיים יאוחר שטח על-ידי מינהלת הבדואים בדרום להקמת חווה חקלאית, שתוסדר על-פי החוק לכ-100 משפחות. כל זאת בתיאום עם נציג משפחת אבו-גרדוד משבט העזאזמה; ב. בהתאם לסעיף א', הטיפול במשפחות הפולשות יחל רק עם התפנותן מהשטח באשלים בהתאם לצו בית-המשפט. הטיפול יוחל רק עם פינוי המקום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לאן, חזרה לרמת-חובב – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חברת הכנסת גוז'נסקי, כאשר משפחה כלשהי פולשת היום לדירת "עמידר", לדירת "פרזות" או לדירה אחרת של המדינה בכל מקום ומקום בארץ, אפילו היא זכאית, היא פשוט חייבת לעזוב את המקום, כי אנחנו לא נותנים יד לאנשים שפועלים בניגוד לחוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני פשוט שואלת לאן.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תני לי לסיים את דברי ותשמעי.

ג. המשפחות תתפנינה באופן זמני לאחד מהאתרים הבאים: תל-שבע, ערוער, שגב-שלום ורמת-חובב. יש פה ארבעה אתרים. ואם זה לא מוצא חן בעיניהם, יש אתרים נוספים; ד. משפחות שתצינה לעבור להתגורר באחת העיירות, תקבלנה שטח מתאים לכך; ה. ייעשה מאמץ להקצות למשפחות שטחים למרעה ולזריעה; ו. אין בהסכמות אלה כדי לפגוע באחד הצדדים.

אלה ההצעות של שר הבינוי והשיכון, בהשתתפות חברי הכנסת שהזכרתי קודם. אני מציע לאפשר לנציגי הממשלה להמשיך לקיים משא-ומתן עם נציגי המשפחות במטרה למצוא את הפתרון ההולם. אבל אני חוזר ומדגיש, שזה יהיה תוך דרישה בלתי מתפשרת מהבדואים לכבד את החוק ואת החלטות בית-המשפט.

פתרון יושג במשא-ומתן בין הצדדים, ולא פה, מעל במת הכנסת. לכן אני מציע להסתפק בדברי, להמשיך בטיפול כפי שהוא נעשה, בהשתתפות חברי הכנסת, בהשתתפות נציגי התושבים ובהשתתפות כל הנוגעים בדבר, לרבות נציגי משרדי הממשלה.

נואף מסאלחה (העבודה):

למה לא ועדת הפנים – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אגיד לך מדוע לא ועדה. חבר הכנסת סגן השר ידידי נואף מסאלחה, אתה ואני משופשפים מספיק ויודעים מה קורה בכנסת. אנחנו לא נמצאים כאן זמן רב כמו חבר הכנסת מגן ואחרים, אבל אנחנו כאן קדנציה שנייה ואנחנו מכירים את הדברים. אם אתה רוצה למשוך את זה הרבה מאוד זמן, אין לי

בעיה. מה שתגידו מקובל עלי. אבל בגלל הטיפול של משרדי הממשלה מול התושבים, עם ההצעה של שר הבינוי והשיכון, שהיא לדעתי הצעה מצוינת, ובשיתוף מלאה עם חברי הכנסת ונציגי המשפחות, נראה לי שמוטב שנשאיר את זה בדרג הזה ונמשיך להתקדם. אם תציעו דיון במקום אחר, אני לא חושב שזה יתרום לעניין, אבל זו זכותכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אין סתירה. אפשר לדון ואפשר לדון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני אגיד לך במה הסתירה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. יש דמגוגיה, ואני מכיר את הכנסת, נטייה למשוך דברים ולעשות הרבה מאוד רעש, ויש מציאות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מבקש להבין מה בדיוק ההצעה הקונקרטית שלך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ההצעה הקונקרטית שלי היא לאפשר למשרדי הממשלה להמשיך לטפל בנושא הזה יחד עם הנציגים של הבדואים. הם יושבים יחד ודנים בנושא ואנחנו רוצים שהם יתקדמו. אני הצעתי להסתפק בדברי. יש שדורשים דיון. אם הם רוצים דיון, זו בעיה שלהם. הם יכולים לדרוש, אני לא אתנגד לכך. אבל אני לא חושב שזה יועיל לאותם אנשים, כי הנושא הזה מורכב, ואנחנו רוצים לקדם אותו.

אני חוזר ומבקש שיתפקו בדברי. אם תהיה הצעה אחרת מצד מי שהעלו את ההצעה לסדר-היום, אקבל אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם חברי הכנסת טלב אלסאנע והאשם מחאמיד מסתפקים בדברי השר?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מציע שזה יעבור לוועדה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה לא יכול להציע זאת.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע את ועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, מאחר שלא מסתפקים בדבריך, מה אתה מציע? להסיר, להעביר למליאה, לוועדה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מקבל את ההצעה להעביר זאת לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לוועדת הכספים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע, עוד לא הוחלט לגבי ועדה.

לפני כן חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד. אחרי כן נכבד את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר, לא חשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

תיכף נראה. את הצעת להעביר לוועדה. אם כן, רק חבר הכנסת מגן מבקש להסיר. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבעיה סבוכה. הכנסת נדרשה לנושא רק לפני שבועות מספר במסגרת שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אדוני סגן השר, אם יש אי-אלו אנשים במשרדך ובמינהל מקרקעי ישראל אשר ממשיכים להציע הצעות כגון חזרה להתיישבות למרגלות רמת-חובב, סימן שאותם אנשים לא בקיאים בבעיה ואינם רגישים לזכויות הפרט של אנשי השבט.

עם זה, אני מאמין כי מעורבות אישית של שר הבינוי והשיכון, כפי שהצגת כאן, יחד עם אלי בבאי, שעושה עבודה נאותה, יחד עם עבודה נאותה של חברי הכנסת שהעלו את הנושא, וחברי כנסת אחרים, עבודה שכזו יכולה להביא לתוצאות טובות ומעשיות יותר מאשר דיון פורמלי בוועדה.

אני מנסה יחד עמכם למצוא דרך להשאיר את העניין תלוי ועומד, לאפשר לאותם גורמים, לשר הבינוי והשיכון, לחברי הכנסת ולנציגי השבט להידבר לא על רמת-חובב אלא על אתרים אחרים, ולהעלות רעיונות אחרים, שהעליתי באוזני האנשים הקשורים לעניין, ואם לא יבוא העניין לידי פתרון בזמן הסביר, אז נוכל לבקש להסתפק בדיון.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשאיר את העניין תלוי ועומד; לא להסתפק בתשובת סגן השר, משום שהמשמעות היא הורדת הנושא מסדר-היום. הייתי ממליץ על הדרך הזאת, להשאיר את העניין תלוי ועומד חודש-חודשיים, והלוואי שלא נזדקק לדיון נוסף.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני חבר הכנסת דוד מגן, אתה יכול לבקש פה רק דבר אחד בהתאם לתקנון – להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

כמובן, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולנו מבינים. כולנו במקצוע הזה של חברי כנסת.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מלה אחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. אני מצטער. חזקה עלי הוראת היושב-ראש להקפיד על הזמן. גם כך כבר הלכו כמה דקות לאיבוד ועוד יורידו אותי מתפקידי, רבותי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא ניתן להם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגש להצבעה. קודם כול אשאל את חבר הכנסת טלב אלסאנע אם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לוועדה. מאחר שיש שתי הצעות, ועדת הכנסת תחליט איזו ועדה תדון בנושא.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מסכים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, יש לנו שתי הצעות, להעביר לוועדה ולהסיר. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש לצרף את קולי, אדוני היושב-ראש.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם אני מבקש לצרף את קולי בעד.

היו"ר ד' שילנסקי:

נצרף עוד שני קולות. כרגע יש 12 קולות בעד, אין נגד ואין נמנעים. נצרף את קולותיהם של חברי הכנסת עמנואל זיסמן ורענן כהן, ואז התוצאה היא 14 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת טלב אלסאנע והאשם מחאמיד עוברות לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה יידון הנושא.

הצעה לסדר-היום

הנהגת רפואה פרטית בבתי-החולים הציבוריים

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת פרופסור יורם לס להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 5744, בנושא: הנהגת רפואה פרטית בבתי-החולים הציבוריים. בבקשה, יש לך שלוש דקות.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להניח בפני הכנסת הצעה לסדר-היום בנושא: הנהגת רפואה פרטית בבתי-החולים הציבוריים. אני מרשה לעצמי לומר, שזה אחד הנושאים היותר רגישים בציבור בישראל היום. יש בו שינוי בסולם הערכי של מדינת ישראל.

לפני שאגע בעצם העניין, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביע מחאה על אי-נוכחותו של שר הבריאות בדיון החשוב הזה בכנסת. אני מעריך ומכבד מאוד את ידידי סגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה, ומוקיר את פעולותיו בשטח הבריאות, אבל אני חושב שאי-נוכחותו של שר הבריאות, כאשר מהצד שלו יצאו כל השמועות בעניין הנהגת רפואה פרטית במערכת הציבורית, קודם כול נוגדת את תקנון הכנסת בסעיף 88(ב), שם מדובר על כך שחבר הממשלה יענה על הצעות לסדר-היום, ועל עניין זה ובנושא ערכי חשוב זה הייתי מצפה ששר הבריאות יענה.

לא הייתי אומר דברים אלה אלמלא ראיתי היום בעיתון כותרת גדולה, שבה שר הבריאות חושף בנאום בבאר-שבע, ואני מצטט: יחידות מיוחדות מחסלות חוליות מחבלים מסוכנות. מדובר באויב אכזר ומתוחכם, אומר שר הבריאות, "הג'האד האסלאמי", "חיזבאללה" וכו'. אם יש לשר הבריאות זמן לעסוק בבאר-שבע בנושא ה"חיזבאללה", אני מבקש שיתייצב בפני הכנסת ויגיד בפיו מה עמדתו בעניין הנהגת רפואה פרטית בבתי-חולים ציבוריים.

ולעצם העניין, אדוני היושב-ראש – זה הרבה יותר משלוש דקות, משלושים דקות. ראשית, אני רוצה להיכנס להסבר קצר על בדיקה שעושים בבית-החולים, שנקראת ביופסיה. ביופסיה, רבותי חברי הכנסת, היא החדרת מחט ארוכה לתוך עומק האיבר, נטילת דוגמית של רקמה – ובודקים את הרקמה כדי לברר את מצבו של החולה. זו הביופסיה.

ומה שהולכים לעשות כאן, רבותי חברי הכנסת, זה מצב שחולה ייכנס לבית-החולים ויעשו לו ביופסיה של הארנק שלו. קודם כול יבדקו מה יש לו בארנק. יכניסו לשם מחט, ואז יתחילו לטפל.

אדוני היושב-ראש, במצב שאנחנו יודעים שעומד להשתרר בשנת 1995, של מחסור ב-400 מיליון שקל בבתי-החולים הציבוריים, של חוסר אפשרות לעשות פעולות, בכלל זה חודרניות, כפי שעשו בשנת 1994, מצד אחד יתפנו מתקנים ויעמדו ללא שימוש, ומצד שני יבואו בעלי הכסף ויקבלו את

הרופא הטוב יותר, את החדר הטוב יותר. האם זו הבשורה שאנחנו מביאים לעם ישראל לקראת הנהגת חוק ביטוח בריאות?

אני מרשה לעצמי לומר שלא כך הדבר, ואני מבקש, לאור היעדרו של שר הבריאות ולאור החשיבות הגדולה של הנושא, שהעניין הזה לא יועבר לוועדה אלא יידון במליאת הכנסת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רוצה להפנות תשומת לב חברי הכנסת לכך שדין סגן שר כדין שר לעניין נטילת רשות הדיבור במסגרת העניינים שמסר לו השר. זו החלטת ועדת הפירושים. אני מניח שהשר מסר לסגן השר מסאלחה את הסמכות לענות על ההצעה לסדר-היום הזאת.

אני מפנה את תשומת לב השר – היות שזה היום הראשון לתקנות החדשות, או כפי שחברי הכנסת מכנים אותן "הגזירות החדשות", והגזירות הן לא רק לחברי הכנסת אלא גם לשרים ולסגני שרים – שיש לאדוני חמש דקות, ואני כבר הפעלתי את השעון.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

דוד מגן (הליכוד):

לשר יש חמש דקות, ולסגן שר – שתיים וחצי דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. חבר הכנסת מגן, אתה היית שר ואתה הולך להגן על זכויות השרים. אני הייתי סגן שר, ואני אגן על זכויות סגני השרים.

דוד מגן (הליכוד):

כשאתה היית יושב-ראש הכנסת לא דיכאנו את הכנסת כפי שעכשיו רוצים לדכא. אפשר היה לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הרי אני לא אשבח את עצמי, אבל בכל אופן אני מודה לך על המחמאות.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, כדי לעשות את זה קצר וענייני, חבר הכנסת יורם לס, אני מהתחלה רוצה להגיד לך, ולא בסוף, שאני בעד דיון במליאה. אני אבקש שגם השר ישתתף וגם אני אשתתף בדיון הכללי. זה אולי עונה על הדרישה שלך, בלי לפגוע בזכויותיהם של סגני השרים.

אדוני היושב-ראש, בהתאם לכללים הקיימים, אין אישור של משרד הבריאות לבתי-החולים הממשלתיים להנהיג שירותי רפואה פרטית בבתי-החולים בתחומי שירות הכלולים בסל השירותים של קופות-החולים. השירותים הרפואיים היחידים שקיימים היום בבתי-החולים הממשלתיים וניתנים על בסיס פרטי הם שירותים שאינם כלולים, כאמור, בסל וכוללים את השירותים הבאים – בוודאי פרופסור לס יודע, הוא היה מנכ"ל משרד הבריאות: רפואת שיניים, בדיקות סקר, זאת אומרת בדיקות לאנשים בריאים אשר רוצים לעבור בדיקה רפואית כוללת, תקופתית; שירותים בתחומי הרפואה הכירורגית הקוסמטית; שירותים לתיקון קוצר ראייה; שירותי רפואה משלימה, הרפואה האלטרנטיבית.

שירותי רפואה מקובלים כמו ניתוחים או שירותים מרפאתיים לא קיימים בבתי-החולים הממשלתיים, ובשלב זה אין תוכנית מגובשת ומוסכמת להכנסת שירותי רפואה פרטית בתחומים אלה.

גם טיפולים בתושבים שלא היו מבוטחים, כמו תיירים אשר מקבלים שירותים בבתי-חולים תמורת תשלום, מבוצעים במסגרת המחלקות והמרפאות הרגילות, ואין כל העדפה למטופלים אלה, אפילו מדובר בתיירים עשירים, חבר הכנסת לס.

בכל מקרה, אם תהיה תוכנית לרפואה פרטית בבתי-החולים הממשלתיים, היא תיעשה בתנאים כאלה שלא תהיה פגיעה ברמת השירות מבחינת איכותו, נגישותו, זמינותו וכיוצא באלה. לחולים המופנים על-ידי קופות-החולים, השירותים יינתנו באופן כזה אשר מבחינת זמן ומיקום לא יהיו על חשבון השירותים הניתנים לשאר החולים.

יש לציין, כי זה עשרות שנים קיימים שירותי רפואה פרטיים בכמה בתי-חולים ציבוריים, כדוגמת "הדסה", "שערי צדק", "ביקור חולים" ואחרים. שירותים אלה ניתנים, כאמור, זה זמן רב, במתכונת אשר אינה אמורה לפגוע ברמת השירות הניתנת למטופלים המופנים על-ידי קופות-החולים. משרד הבריאות אומנם איננו מפקח על שירותי רפואה פרטית הניתנים בבתי-חולים אלה, אולם לפי מידע הקיים במשרדנו, המערכות המקבילות של רפואה ציבורית בצד הרפואה הפרטית פועלות בדרך כלל לשביעות רצונם של המטופלים בשתי המסגרות.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהנושא חשוב ואני בעד דיון במליאה בו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש לנו רק הצעה אחת. כבר הפעלתי את השעון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להעביר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת לס מתריע על אפשרות שהולכת כנראה, על-פי כלי התקשורת, וקורמת עור וגידים: יהיו שני סוגי רפואה בישראל.

אדוני סגן השר, בדברי תשובתך הקצרים – אני מבין שהאילוצים חייבו אותך לקצר – הצבעת על חופש העיסוק וחידושה של הליברליות גם בנושא הזה, כאילו אין בידיכם למנוע את העניין.

אני חושב, שהתפתחות של רפואה פרטית, כפי שהצביע עליה חבר הכנסת לס, עלולה לגרום לקיטוב מיותר, ורצוי שדווקא באמצעות בתי-החולים הציבוריים יינתנו שירותים ברמה גבוהה יותר, כדי שהפער, אם חלילה יתהווה, יהיה מצומצם עד כמה שאפשר.

לכן אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה ולא לדון בה במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, הקול שלך כל כך חזק וצלול, ואף שקיבלתי עכשיו הודעה שהמיקרופון שלך מקולקל ואי-אפשר לתקן אותו, כולנו חשבנו שאתה מדבר באמצעות המיקרופון.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

לא, אני הבנתי שלא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, המיקרופון מקולקל, והדברים מתוקנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכל חברי הכנסת, שאם הם יקבלו רשות לדבר מהמקום, שלא ידברו מהמיקרופון הזה ודבריהם לא ייקלטו.

חבר הכנסת דוד מגן, מה הצעתך? הצעת להעביר לוועדה?

דוד מגן (הליכוד):

אני הצעתי להעביר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יורם לס?

יורם לס (העבודה):

אני ביקשתי דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה לא הסכמת לדיון בוועדה.

יורם לס (העבודה):

אני לא מסכים לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יופי.

חברי הכנסת, השעון מופעל.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שישה בעד. אני רוצה להגיד: ציבורית, חבר הכנסת לס, יש לך שבעה תומכים, כי אני רציתי להצביע בעד, אבל יושב-ראש הכנסת ביקש ממני להתקזז, והנימוס תמיד מחייב לקזז את יושב-ראש הכנסת.

יורם לס (העבודה):

הנימוס וההדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

וההדר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

קיזזת אותו רק בהצבעה הזאת, אני מבין.

היו"ר ד' שילנסקי:

בכול.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עמדתך בעניין ידועה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, אין נגד ואין נמנעים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יושב-ראש הכנסת התקזז בלי רשות הסיעה שלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

יושב-ראש הכנסת צריך היה לצאת בתפקיד ממלכתי והוא עמד לא לצאת, הוא עמד להישאר פה ולבטל את האירוע. קשה היה לו ולא נעים היה לו לבטל את האירוע. במקרים כאלה היו מקזזים גם אותי, ואני צריך לעשות כלפי אחרים מה שעשו כלפי.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בפרוטוקול מופיע שהצבעת בעד, משום שכאשר שאלת את חבר הכנסת לס אם הוא בעד דיון במליאה, והוא ענה לך "הן", אמרת: יופי. לא רק שתמכת, גם התלהבת.

היו"ר ד' שילנסקי:

כשאמרתי "יופי", התכוונתי שהנה יש פה אחדות דעים. זה היה ספונטני.

ובכן, הנושא יידון במליאה.

חברי הכנסת, הנושא הבא: פתיחת האוניברסיטאות בפני שכבות רחבות יותר במדינה – הצעה של חבר הכנסת שלמה בוחבוט. חבר הכנסת שלמה בוחבוט איננו.

דוד מגן (הליכוד):

לא, צריכה להיות שאילתא ותשובה לשר המשפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בוחבוט מאבד את התור.

אדוני שר החינוך והתרבות, אנחנו מעריכים מאוד – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

אבל אני הגעתי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

זה לא לפי הסדר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה לא לפי הסדר. לפי הסדר עכשיו חבר הכנסת בן-אלישר.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפי הסדר, רבותי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

עכשיו הצעת החוק שלי – הצעת חוק גוש-עציון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, אני קורא מהנייר המונח לפני: פתיחת האוניברסיטאות. זה מה שמונח בפני, חברי הכנסת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא, הצעת חוק גוש-עציון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי אדוני מזכיר הכנסת יבהיר אם אני טועה? טוענים שאצל חברי הכנסת מונח סדר-יום שלפיו חוק גוש-עציון קודם.

יורם לס (העבודה):

יש שני סדרי-יום שונים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה מונח אצלכם, חברי הכנסת?

דוד מגן (הליכוד):

שאלתא ותשובה לשר המשפטים, ואחרי כן – הצעת חוק גוש-עציון.

היו"ר ד' שילנסקי:

וחבר הכנסת שלמה בוחבוט לא רשום אצלכם?

דוד מגן (הליכוד):

לא. הוא רשום בשבוע שעבר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא רשום בלבנו, אבל לא על הנייר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני בדילמה – מה לעשות. תיכף, רבותי, כדי שלא יהיה קיפוח, אני מבקש להתייעץ.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מוכן להעביר את הצעתי לשבוע הבא. אין לי התנגדות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בשבוע הבא אני לא אהיה כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מאמין לחברי הכנסת מכל הצדדים – גם מימין וגם משמאל מודיעים לי שאין שלמה בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש שלמה בוחבוט, אבל ההצעה לא מופיעה בסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם בנייר המונח בפני חבר הכנסת שלמה בוחבוט שמו לא מופיע, נכון? אם יש הסכמה שאני אקדים את חבר הכנסת בוחבוט – – –

קריאה:

לא.

רענן כהן (העבודה):

להעביר לשבוע הבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מקבל את מה שמונח בפני כל חברי הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

אבל השר והמציע מוכנים לשבוע הבא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני קיבלתי הודעה ממזכירות הכנסת, שאני משיב עכשיו על הצעה לסדר-היום של חברי הכנסת שלמה בוחבוט ויורם לס. נאמר לי כי יש השמטה בלוח ההצעות מהבוקר, ובטעות יסודה. אני מוכן לעלות ולענות כעת ועכשיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני מעריך את זה מאוד. אבל כאשר בפני כל חברי הכנסת מונח סדר-יום אחר, אני חייב לכבד את מה שמונח בפני כל חברי הכנסת. לאחר מכן יכול לבוא חבר כנסת ולהגיד שהוא הוטעה. אילו היתה הסכמה כללית, הייתי מכבד זאת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

האם תוכל להעביר את הנושא לשבוע הבא, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' שילנסקי:

לי אין סמכות להעביר לשבוע הבא. זה תפקידו של יושב-ראש הכנסת. אבל אני מניח שיושב-ראש הכנסת ישקול את הדבר ויכלול את הנושא בשבוע הבא.

שאלות ותשובות אינן יכולות להיות עכשיו, כי שר המשפטים איננו.

חבר הכנסת בן-אלישר, האם אתה מוכן להעלות את הצעת החוק שלך כאשר השר איננו?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מוכן.

היו"ר ד' שילנסקי:

עם כל הכבוד, אם הוסיפו סעיף שלא היה קודם לכן, או שהושמט בטעות, זה צריך היה להיות מונח על שולחן חברי הכנסת. זה לא נעשה, ובין חברי הכנסת אין הסכמה לשנות.

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש. אתה נפגש הרבה עם ידיך חבר הכנסת זיסמן גם בירושלים. תמשיכו את השיחה בבית על כוס קפה או על כוס תה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת בן-אלישר, אני לא מאמין שאתה תגיע עוד מעט לדבר.

הצעת חוק גוש-עציון, התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת בן-אלישר להעלות את הצעת חוק תתשמ"א, הצעת חוק גוש-עציון, התשנ"ד-1993.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה שיש מהומה בקשר לסדר-היום, היתה מהומה בממשלה, יש מהומה בכל מקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה, אדוני, כבר על הבמה, ולא נהוג להוריד את מי שכבר עלה על הבמה, אלא אם כן הוא מסכים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא, אני מבקש לא רק שלא להוריד את מי שעל הבמה, אלא גם לא להוריד את הצעת החוק שאני מבקש להגיש כאן לקריאה טרומית, בעניין החלת המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה על גוש-עציון.

אדוני היושב-ראש, גוש-עציון היה מאז ומתמיד נושא חלומותיו של כל ישראלי, אני יכול אפילו לומר של כל יהודי.

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל, מאוד קשה לי לדבר כך. הצעת חוק בעניין גוש-עציון ראויה להתייחסות אחרת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר שהמבוכה של המערך תפריע – – –

דוד מנע (הליכוד):

אני מסכים עם כל מלה שאמר חבר הכנסת הירשזון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אין מערך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אנחנו יודעים את זה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אין מערך היום, לא יהיה מערך מחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הרב עזרן, אני אודה לך אם תשב, כי אז האספה תתפזר. סביב כבודו יש אספה בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

היו ששאלו אותי מדוע אני מציע להחיל את המשפט, השיפוט והמינהל הישראליים על גוש-עציון דווקא עכשיו. קודם כול, אפשר היה להחיל את הריבונות הישראלית גם לפני כן. מדוע דווקא עכשיו? אני לוקח את אפרת כמשל וכדוגמה.

דווקא האירועים שהתרחשו עכשיו בגבעת-התמר, אדוני היושב-ראש, מובילים אותי יותר מאי-פעם בעבר להכרה, שצריך להחיל מייד את המשפט, השיפוט והמינהל הישראליים על גוש-עציון.

ארשה לעצמי לצטט מלה שהשתמש בה – כך קראתי בעיתון אבל אני מאמין הפעם לאותה מלה, ותיכף תראו, חברי הבית, מדוע – מלה שהשתמש בה שר החוץ בפגישה שהוא ערך עכשיו עם נציגי אש"ף בקהיר. המלה היא: דה-קונפיסקציה.

אדוני היושב-ראש, מלה זו איננה קיימת, ואני משער שחברי המלומדים לא ימצאו אותה בשום מילון. בבית הזה רק שמעון פרס, בגאונותו הבלשנית, מסוגל להמציא את המלה דה-קונפיסקציה. הוא אמר, כפי שמדווח אלוף בן בעיתון "הארץ", שבגבעת-התמר – הוא בוודאי לא השתמש בשם הזה אלא השתמש בוודאי בשם אל-ח'דר; שבאל-ח'דר לא היתה שום הפקעה אלא היתה דה-קונפיסקציה. זאת אומרת, שבוטלה ההחרמה. במלים פשוטות, אנחנו החרמנו ועכשיו ביטלנו את ההחרמה.

אני רוצה להביע את כל המחאה שאני יכול ומסוגל לה על כך שיהודי, מי שמתיימר להיות עדיין ציוני, יכול להשתמש במלה קונפיסקציה או החרמה לגבי אדמה ששייכת ליהודים בגוש-עציון, שהיא בארץ-ישראל. ועכשיו בדיווח לאש"ף הוא אומר: הנה עכשיו עשינו דה-קונפיסקציה.

אני מבקש מחברי הכנסת שלא מאפשרים לאיש אופוזיציה לדבר כאן, לאפשר לי לדבר. אני מבקש את סליחתכם. לא יכול להיות דבר כזה. לא מי שמופיע עכשיו הוא חשוב, הצעת החוק היא חשובה, הנושא חשוב, מדובר בגוש-עציון.

אם מישהו מאנשי מפלגת העבודה לא יודע מה כתוב במצע שלהם, אני מוכן לקרוא זאת. אני מצטט ממצע מפלגת העבודה לכנסת השלוש-עשרה: "ישראל תשמור בידיה שטחים חיוניים שאינם מאוכלסים בצפיפות על-ידי ערבים, כגון: סביבות ירושלים וגוש-עציון".

גבעת-התמר שייכת לגוש-עציון. אתם אמרתם במצע שלכם, שאתם רוצים לשמור בידינו שטחים חיוניים אלה.

רן כהן (מרצ):

במצע של מרצ זה לא כתוב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אז מרצ יכולה להמשיך להפריע. אבל על מרצ אני לא סומך. אני גם לא סומך על מפלגת העבודה, אבל אני מבקש לפחות מחברי הכנסת ממפלגת העבודה לא להפריע לי.

אלי דיין (העבודה):

אם כן, למה אתם לא החלתם את החוק?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

קודם כול, אם עשינו שגיאה, אפשר לתקן אותה. שנית, גם אם עשינו שגיאה, עדיין לא אנחנו ניהלנו משא-ומתן עם אש"ף, עדיין לא אנחנו הכרנו באש"ף, עדיין לא אנחנו הבאנו את ערפאת הביתה ולפרס נובל. את זאת עשתה מפלגת העבודה. ואנחנו, גם אם לא החלנו את הריבונות הישראלית על גוש-עציון, עדיין הקימונו קרוב ל-140 התנחלויות, חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אני מדבר על החוק.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

כאשר הגענו לשלטון ב-1977 מצאנו ביהודה ובשומרון 7,000 או 8,000 מתיישבים יהודים. כאשר עזבנו את השלטון היו שם 140,000.

אלי דיין (העבודה):

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אז אם המחיר היה אי-החלת החוק, זה המחיר.

אלי דיין (העבודה):

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

כן, כן, זה היה לא למען הערבים, זה היה למען היהודים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בן-אלישר, אני רוצה להרגיע את הציבור, לא על חשבון זמנך.

אני מבקש מכל חברי הכנסת לשבת. חבר הכנסת אבי יחזקאל, תואיל בטובך לשבת. שני הכוהנים, רן ורענן, שני כוהנים. אומרים שכוהן הוא עקשן, אבל אתם לא עקשנים, תיכף התיישבתם. עכשיו אני מבקש שההתייעצות הסייעתית תיפסק. חברת הכנסת גז'נסקי. אדוני סגן השר. עכשיו, חבר הכנסת שלמה בניזרי, אתה פה מרכז ההתקהלות, כולם רוצים לדבר אתך. תתיישב, אז גם חבר הכנסת פורז יושב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת דיין – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע. אני רוצה שכולם יאזינו לדבריך. אני חוזר ומבקש, חבר הכנסת רענן כהן, ממלא-מקום יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת רענן כהן, מכובדנו, תואיל לשבת. וגם הפרופסור לס יושב. מה קורה פה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אלה הפרעות מכוונות.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מוכן לסיים מייד.

אני רק רוצה להתחייב בפני הבית – זה בתשובה על הנקודה שאתה עוררת, חבר הכנסת אלי דיין – אני רוצה להתחייב בשם הליכוד. כאן יושבים שני אנשים, חבר הכנסת שרון, חבר הכנסת דוד לוי, שלשניהם זכות גדולה מאוד ביישוב חלקים אלה של ארץ-ישראל על-ידי יהודים. אני מוכן להתחייב בשם הליכוד, בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים: דבר ראשון, כאשר אנחנו נגיע לשלטון, כאשר נחזור לשלטון – וזה יתקיים, אם ירצה השם ואם ירצו הבוחרים, לכל המאוחר בשנת 1996 – אנחנו נאפשר למועצת אפרת להתיישב בגבעת-התמר וגם לפתח אותה ולבנות אותה לתפארת. אנחנו גם נחיל את המשפט, השיפוט והמינהל הישראליים לא רק על גוש-עציון – לא רק על גוש-עציון – אלא גם מעבר לו. זאת התחייבתי.

אני רוצה לסיים ולבקש מכל אותם חברי הכנסת אשר נבחרו בשם מצע מפלגת העבודה, למלא את חובתם, את התחייבותם, את הבטחתם. אנחנו חייבים את זה, בשמנו, בשמכם, לאלה שלחמו ב-1947, לאלה שנפלו ב-1948, לאלה שהלכו לשבי, לאלה שגאלו את המקום הזה בשנת 1967. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לפעמים מפריעים בקול רם וצועקים. הפעם הזאת איש לא צועק ולא מפריע, אבל כולם מדברים, והזמזום פה בחלל האוויר כבנוורת דבורים. חברת הכנסת דליה יצחק – – –

דליה איציק (העבודה):

איציק.

היו"ר ד' שילנסקי:

איציק, סליחה. הגב שלך מקסים.

דליה איציק (העבודה):

אבל הפנים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

שני הדברים. השר רוצה לראות את פנייך המאירות. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נראה לי שבאהבת ארץ-ישראל אנחנו כולנו יכולים לנצח, כולנו, כל אלה שיושבים בבית הזה. אני חושב שאת ארץ-ישראל אוהב יצחק רבין, את ארץ-ישראל אוהבים יצחק שמיר וכבוד היושב-ראש שילנסקי, ואני יכול לומר את זה על כל אחד שיושב בבית הזה. לכן כל הניסיון לערוך את זה כמצג של תחרות – מי אוהב יותר את ארץ-ישראל, מי אוהב יותר את גוש-עציון, זה בעצם מצג שווא.

גוש-עציון יקר לכולנו, אם משום ההיסטוריה שלנו, אם משום מלחמת השחרור ואם משום אהבת הארץ, וגם חלק זה של הארץ. לכן גם אלה שיושבים בצד אחד של המשכן הנכבד הזה ונבחרו לפי מצע מסוים זוכרים היטב את המצע שלהם, ואם במצע שלהם נאמר, שהיה ויהיה משא-ומתן על פתרון הקבע של הסכסוך בינינו לבין הפלשתינים, אנחנו נעמוד על כך שחבלי ארץ מסוימים יהיו בתחום הריבונות הישראלית, הרי הדבר ייבחן כאשר תגיע השעה.

הרי אותה שאלה אפשר להציג לכם, אנשי הליכוד. הרי אתם, מתוך אהבת ארץ-ישראל, מאמינים שניתן לפתור את הבעיות תוך שמירת ארץ-ישראל השלמה, והליכוד היה בשלטון שנים רבות. וכשהליכוד היה בשלטון, אותו סעיף 11(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט היה בתוקף. כפי שחבר הכנסת הנכבד בן-אלישר כתב בדברי ההסבר, הסעיף הזה בתוקף מ-1967, ומ-1967 עומד בתוקף הסעיף האומר שהמשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בכל שטח של ארץ-ישראל שהממשלה קבעה בצו. מ-1967 יכולות היו ממשלות הליכוד, ממשלות בראשות הליכוד, בלי קושי, בצו פשוט של ממשלת ישראל, לספח כל שטח של ארץ-ישראל לתחום מדינת ישראל, ויש להם מצע והיה להם מצע והם מכבדים את המצע ולא עשו זאת.

אז מה, זה אומר שהם לא דבקים במצע, שהם לא אוהבים את ארץ-ישראל? שאם הם היו יכולים, הם לא היו עושים זאת? אז רק כדי לקנטר, לבוא ולשאול את הצד השני: היום אתה בממשלה, למה אתה לא עושה זאת? האם אותן סיבות שמנעו מהליכוד לעשות זאת אינן אותן סיבות שיכולות למנוע גם מהממשלה הנוכחית לעשות זאת?

זה כל כך בולט, שאני חושב שזה לא רציני, אלא שכנראה יש פה משהו. שורש הבעיה הוא, כנראה, לא הנושא, אלא שכיוון שיש מכסה לגבי הצעות לסדר-היום – דומני שתי הצעות לסדר-היום למושב, להבדיל מהצעות דחופות לסדר-היום, ואין כאן שום דבר דחוף – אין שום מגבלה לגבי הצעות חוק פרטיות. אז מגישים הצעות חוק פרטיות. אם כן, בואו נגיש הצעת חוק פרטית לעניין הסיפוח הזה, ומחר לעניין הסיפוח האחר, וקיבלנו רשות דיבור. קיבלתם רשות דיבור.

אני לא יודע אם אני יכול לסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ובכן, חברי הכנסת, אני חושב – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אדוני כבר סיים – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יכול לסיים ואני יכול להמשיך, כמידת הצורך.

היו"ר ד' שילנסקי:

כולם מבינים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא זו הנקודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד לוי מהנהן בראשו שאכן כולם מבינים, אבל בבקשה, נא לדבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שהדברים הידועים והגלויים הם במחלוקת הרצינית שישנה לגבי פתרון הבעיה הקרויה "הבעיה הפלשתינית", שהיא גם הבעיה שלנו, שהיא גם בעיית ישראל: איך פותרים את הסכסוך? האם פותרים אותו בדרך של כיבוש, של כפייה, או בדרך של משא-ומתן ובדרך של השלמה? זאת השאלה. עם כל אהבת ארץ-ישראל, השאלה היא האם מגיעים לפתרון שהמדינה הזאת לא תהיה מדינה דמוקרטית ויהודית אלא תהיה מדינה מסוג אחר, שלא התכוונו לו, שלא ביקשנו אותו.

לכן הנושאים האלה שבמחלוקת הם כל כך ידועים, שאני חושב שאין צורך להוסיף ולשכנע מישהו בבית הזה, ואפשר להסתפק בכך ולעבור להצבעה, והרוב יכריע.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעת החוק הזו מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. חברי הכנסת, אני סופר עד – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה. חברי הכנסת, נא לשבת. חבר הכנסת בן-אלישר, בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, בצער רב אני יכול לומר לך – – – אדוני היושב-ראש, אתמול הכנסת היתה במה לחיזיון מביש, אבל גם עכשיו זה לא מכובד. כל אלה שחוששים מפני הצופים בערוץ-33, ידעו שגם עכשיו צופים בהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת אני מבקש מכולם לשבת. חבר הכנסת רענן כהן, אודה לך אם תשב. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אודה לך אם תשב. חברת הכנסת ענת מאור, גם לך אודה אם תשבי. בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מבקש לומר לשר המשפטים – – – אני מצטער, נראה שיש שם שיחות מיניסטריאליות יותר חשובות. אני מחכה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מודיע שכל זמן שלא כולם ישבו, לא אבקש מחבר הכנסת בן-אלישר להמשיך. חבר הכנסת מיכאל איתן, נא לשבת, ואז גם חברת הכנסת לימור לבנת תשב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא כולם, לצערי, אוהבים את ארץ-ישראל באותה מידה. מי שמוכן לתת גבעת טרשים שכבר קיבלה את כל האישורים ונמסרה בעבר לידי יהודים, להפסיק את ההתיישבות בה, להעביר אותם למקום אחר – לא אוהב את ארץ-ישראל באותה מידה, לא יעזור שום דבר.

מי שמוכן לומר כפי שאמר – משהו שכולנו זוכרים היטב – שלא אכפת לו לנסוע לגוש-עציון עם ויזה, לא יכול לאהוב את ארץ-ישראל באותה מידה; זה לא יכול להיות. על אותו אדם הסתמכתי – ואני מוכן להסתמך גם עכשיו – והוא אמר: מי שרוצה להגן על ירושלים, שלא ינסה לעשות רצף מרמאללה עד יריחו. לא מרמאללה עד יריחו, אלא גוש-עציון, גוש-עציון בלבד, שנמצא בלבו של הקונסנסוס הישראלי. זה הכול, לא יותר, כשאתם עצמכם, אנשי מפלגת העבודה, התחייבתם: לא חברון, לא יריחו ולא רמאללה, רק גוש-עציון. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי שלא ישב לא יצביע, כי כבר הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 41

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק גוש-עציון, התשנ"ד-1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

28 בעד, 41 נגד. חלה טעות, מתוך התלהבות לחצתי בעד ואני מקוזז, אבל חבר הכנסת פלד הצביע "בעד" וזה לא נקלט. התוצאה היא: 28 בעד, 41 נגד ואין נמנעים.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא שומע מה צועקים פה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, תשובה על שאלתא לשר המשפטים. השר ישיב על שאלתא מס' 4160 של חבר הכנסת שאול עמור. אדוני לא צריך לחפש הרבה, הוא יכול לעלות על הבמה, נעביד אותו עכשיו חזק מאוד.

אני חייב להודיע, שבהצבעה על החוק הקודם הצביע חבר הכנסת ורדיגר "בעד" – חבר הכנסת בניזרי מאשר זאת – אבל די באמרתו, הוא אמין. להצבעה הקודמת ייתוסף קול אחד.

לשכות ההוצאה לפועל בחיפה, בחדרה ובעכו

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר המשפטים ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

ברצוני לשאול:

1. בכמה תיקים טיפלה כל אחת מלשכות ההוצאה לפועל בחיפה, בחדרה ובעכו בשנים 1993 ו-1994?

2. מה הוא זמן הטיפול הממוצע בביצוע תיק הוצאה לפועל בכל אחת מהלשכות הנ"ל?

3. מה הוא זמן ההמתנה של חייב בחקירת יכולת בכל אחת מהלשכות הנ"ל?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א. בלשכת ההוצאה לפועל בחיפה נפתחו בשנת 1993 26,786 תיקים, ובשנת 1994 נפתחו 28,573 תיקים. סך כל התיקים הפתוחים – 103,939; ב. בלשכת ההוצאה לפועל בחדרה נפתחו בשנת 1993 10,674 תיקים, ובשנת 1994 נפתחו 10,485 תיקים. סך כל התיקים הפתוחים – 34,774; ג. בלשכת ההוצאה לפועל בעכו נפתחו בשנת 1993 14,087 תיקים, ובשנת 1994 – 10,000 תיקים. סך כל התיקים הפתוחים – כ-30,000.

2. אין בידי לשכות ההוצאה לפועל נתונים על זמן טיפול ממוצע בתיק הוצאה לפועל.

3. זמן ההמתנה לחקירת יכולת – לשכת ההוצאה לפועל בחיפה, כחמישה חודשים; לשכת ההוצאה לפועל בחדרה – כשישה חודשים; לשכת ההוצאה לפועל בעכו – כחודשיים.

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (עונשי חובה), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעת חוק ב'שנג, הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (עונשי חובה), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

אני רוצה להגיד משהו בקשר לשאילתא של אדוני השר, על מנת שהציבור ששומע לא יחשוב שחבר הכנסת שאול עמור סתם לא בא לכאן. קראתי בעיתון ושמעתי מהעוזרת שלו, שהוא שבר עצם בירך. אני בטוח שעל דעת השר וחבר הכנסת חנן פורת העומד על הבמה, ועל דעת כל חברי הכנסת, אנו מאחלים לחברנו הטוב והיקר, חבר הכנסת שאול עמור, בשם כל הסיעות ובשם כל הבית רפואה שלמה ומהירה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בנושא הזה יש קונסנסוס מלא.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, אדוני, יש לך עשר דקות.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין לי כוונה לפתוח בשום הודעה דרמטית ובומבסטית כגון זו שהסעירה אתמול את הכנסת ואף גרמה לה חרפה, אף-על-פי שהצעת החוק שלי נוגעת להיבטים שאכן קשורים גם לחטיפת חיילים או אזרחים ולביצוע פיגוע-מיקוח.

הצעת החוק שלי בדבר תיקון לפקודה למניעת טרור אומרת בראש ובראשונה, שיש לקבוע עונשים מחייבים בעיקר למעשי טרור חמורים של רצח בדם קר של אנשים לא בשל סכסוך פלילי, לא בשל בעיות במשפחה, אלא רק באשר הם יהודים, באשר הם בני העם הנרדף על רקע טרור. הצעת החוק הזאת קובעת, שהמבצע מעשה טרור חמור, דהיינו הגדרה של חמור שהוא מביא לידי רצח בדם קר, דינו מיתה – ועונש זה בלבד.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת מזכירה לך בוודאי חוק שנחקק בכנסת באשר לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם. גם אז ידענו שיש מקרים חמורים במיוחד שאי-אפשר לדון אותם בקטגוריה של סתם רצח, סתם שפיכות דמים, עם כל חומרותיהם של אלה, אלא כשהם פשעים נגד מין, נגד גזע באשר הוא – או אז החוק הזה חל לגביהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צוקר, אם אתה תשב כולם יתיישבו.

חנן פורת (מפד"ל):

לא זה עיקרו של החוק שלפנינו. הנקודה המרכזית בחוק שלי היא, שלפי חוק זה גם כאשר יש דין מוות וכאשר השופטים פסקו וגזרו, כפי שהיינו עדים לא מזמן בקשר למעשה הטרור הנורא באוטובוס הדמים בחדרה, שגרם לשפיכות דמים של יהודים – השופטים שם, לאחר שהתרשמו מכל מכלול המעשה, גזרו דין מוות על הפוגע. כמובן, זכותו לעתור לבג"ץ. זכותו לעתור לבית-המשפט העליון לערער על פסק-דינו.

היה ונגמרו כל הדברים ונגזר דינו למוות, על-פי הצעת החוק שלי במצב זה לא ייקבע גזר-הדין מייד אלא יושהה, והעיתוי שלו טעון אישורם של ראש הממשלה ושר המשפטים. שר המשפטים יושב כאן לפנינו. נתנו ראש הממשלה ושר המשפטים את אישורם, יבוצע עונש המיתה בתוך 12 שעות משעת מתן האישור. ועד אז, על-פי הצעת החוק הזאת, יראו את הנידון כמי שהוטל עליו עונש מאסר עולם.

בהצעה זו יש משמעות כפולה. מצד אחד היא אומרת, שגם אם נגזר דין מוות אין מבצעים אותו מייד, כגון במקרה הזה שכבר לפנינו, אלא הוא טעון אישורם של ראש הממשלה ושר המשפטים. שהרי באמת עונש מוות הוא דבר שצריכים לבחון אותו גם בנסיבות הציבוריות המדיניות ואי-אפשר לבצע אותו בלי לראות את הקונטקסט הציבורי והמדיני הכולל.

אבל, מאידך גיסא, אם אירע, חלילה, מאורע דומה לזה שהיה עם נחשון וקסמן, השם ייקום דמו, בין שזה חייל ובין שזה אזרח, ידעו נא החוטפים המבקשים לקפד את פתיל חייו של החטוף, שבכך הם גוזרים לאמיתו של דבר עונש מוות על חברם, שגזר-דינו מיתה בדין. איננו עוסקים כאן באיזה מין מאזן אימה שרירותי. מדובר פה במי שנגזר דינו למוות. הוא עצמו נשאר כבמאסר עולם. אבל, והיה אם יעלו על דעתם ויהיו חוטפים לנסות לקפד פתיל חייו של החטוף, שר המשפטים וראש הממשלה יוכלו לראות את זה כעיתוי שעל-פיו הם, החוטפים, גזרו את גזר-דינו של חברם למיתה.

אני מודע, אדוני שר המשפטים, לפרובלמטיקה שבהצעת החוק הזאת. יכולים לבוא ולומר: האם אתה עושה עינני דין? האם אתה מותיר אותו כבן-ערובה? אני מבין את זה, אבל אני סבור, שחרף אותן נקודות שיכולות לבוא כטיעון, אם אכן אנחנו רוצים שיהיה בידינו כלי הרתעה שעומד במבחן מוסרי ובמבחן משפטי – לא חטיפה של אדם מן השוק, שזה מאזן אימה כדרך שעושות מדינות טרור או כדרך שעושה חברה אנרכיסטית, אלא מאזן אימה שיש בו אכן כל הפרמטרים המשפטיים-המוסריים.

אני חושב שבמציאות הזאת שבה אנחנו נתונים אין פגם, אין בעיה מוסרית בהצעת חוק כזאת. מצד אחד היא משהה את עונש המוות, ואפשר שהאדם הזה אף פעם לא יוצא למיתה, אף שנגזר דינו לכך, אבל מצד שני היא מותירה אותו כמי שמזהיר את חבריו הטרוריסטים: אוי לכם אם אתם תנסו לפגוע בפיגוע-מיקוח בבן-ערובה יהודי, אתם בעצם חורצים את דיני למוות. אני מאמין שמאזן כזה אכן יכול להרתיע.

לכן, לאחר שיקולים רבים, לאחר שנועצתי במשפטנים ובגדולי תורה, החלטתי להביא את הצעת החוק הזאת. אני יודע שהיא צריכה לעבור את ההליכים הנהוגים בהצעת חוק כגון זו. אני גם יודע שגם כיום לפחות אדם אחד כבר קיים, אותו מחבל שפגע ורצח באוטובוס הדמים בחדרה, שלגביו

הצעת חוק כגון זאת יכולה להיות ישימה, אם היא תעבור את כל ההליכים. אני סבור שאכן החוק הזה יכול להוות הרתעה של ממש.

אדוני שר המשפטים, אינני יודע אם יש אמת באותו סיפור על כך שאנחנו מעכבים בידינו גוויות של אנשי "חיזבאללה" או משהו מעין זה, או של אנשי "חמאס", בתמורה לגווייתו של אילן סעדון, השם ייקום דמו. אינני יודע ואינני רוצה להיכנס לכך. אני שמח שלא אני צריך הייתי להיות זה ששוקל דבר מעין זה. אבל אם לגבי כבוד האדם לאחר מותו הדברים אמורים, אני חושב שקל וחומר שהדברים האלה יכולים להיות אמורים לגבי אנשים שאנחנו חייבים לשמור על חייהם. ידעו נא המחבלים מכאן ואילך: פיגוע-מיקוח, בן-ערובה שהם מבקשים לשפוך את דמו, לא את דמו הם שופכים אלא את דם חברם שנידון כדין למוות על-פי החוק הישראלי לאחר שהוא עבר את כל הליכי השיפוט.

אני מקווה שהצעת חוק זו תתקבל גם על דעתך. היא אינה קיצונית, היא אינה מתלהמת, היא שקולה מאוד, ואני מקווה שהיא תעבור את מבחן הכנסת. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אבקש להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום.

ראשית, ירשה לי אדוני היושב-ראש לבקש שלא להשוות דרך שגרה מעשי טרור כלשהם, אפילו מעשי רצח, לפשעי הנאצים. מפלצת אכזרית ומתועבת כמו הנאצים אין דומה לה, ורצוי שלא להפחית מהתיעוב והגועל והאכזריות שבמכונת ההשמדה הנאצית על-ידי השוואתה לדברים אחרים שגם הם בעינינו, כמובן, פסולים ונדחים.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני רוצה להודות לאדוני. אני היסטתי אם להתערב כמי שמנהל את הישיבה, אבל חשבתי בסוף, לפני ההצבעה, לפנות לידידי חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מסכים, ההשוואה מבחינת חומרת הדברים איננה עומדת. אבל השוויתי את זה לצד התכליתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה, אנחנו בהסכמה כללית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כמי שקשה לו מאוד להשלים עם עונש מוות, קשה לו מאוד גם לנמק מדוע לא מגיע לאחד כמו אדולף אייכמן מוות. מכאן לא קרובה אלא רחוקה הדרך להסקת המסקנות שאדוני ביקש להסיק באשר להפעלת עונש המוות, מכל בחינה פרגמטית וריאליסטית.

תרשה לי, אני אעזוב את הנימוקים הפילוסופיים. לשיטתך, חבר הכנסת חנן פורת, היינו אולי מרבים בגזירת עונשי מוות, אבל באפס ביצוע. משום שהטלת גזר-דין מוות, אם יבוא ביצוע בצדה, תחייב – ואנחנו מדברים פה בארגוני טרור – אותם לפעולה, תחייב אותם לחטיפת בני-ערובה, תחייב אותם לנקמות, תחייב אותם לשפיכות דמים.

אנחנו יודעים שזה לשיטתם, גורמי הביטחון יודעים ואומרים זאת. אותם גורמי ביטחון, שכולנו סומכים עליהם, אינם מבקשים מאתנו להפעיל את עונש המוות. גם זה ידוע.

עונש המוות גם משנה והופך את היוצרות. היום, אם אתה דן מחבל ושולח אותו למאסר עולם, אפילו באותו מקרה שדוברת עליו, אין שום התעניינות בין-לאומית, אין שום פוקוס בין-לאומי עליו. כולם מתעניינים בקורבנות, בשפיכות הדמים. מי מתעניין במחבל הזה? ואם תטיל עליו עונש מוות ותעמוד לבצע את זה, תראה שכל העולם מתעניין באדם הזה, במחבל הזה – במה הוא סבל, מה עבר עליו, מה הוא מייצג ומי הם בני משפחתו. אתה משנה את כל הפוקוס של ההתעניינות הבין-לאומית. אתה הופך אותו לגיבור. מי יזכור בכלל את קורבנותיו? למה לך? אנחנו מצליחים להתמודד עם הטרור בהצלחה רבתי מקום המדינה בקומה זקופה, בשמירת הצלם האנושי.

אתה יודע שיש היום תופעת המתאבדים, מתאבדים בזה אחר זה. האם הידיעה שיש עונש מוות בסופה של הדרך תרתיע אותם?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה חדש בתפקיד ואני מאחל לך הצלחה, אבל אני רוצה להגיד לך – – –

רענו כהן (העבודה):

אתה צודק, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

הרי כולם מבינים את המשחק הפרלמנטרי, אבל לא צריך לומר אותו. רציתי לומר על משקל אמרה אחרת, אבל לא יפה לומר את זה מעל דוכן הכנסת. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה להפנות שאלה אחרונה לחבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת חנן פורת, אתה נהגת נכון כאשר לא הפלית בהצעתך בין אדם לאדם, אבל דיברת על חבר בארגון טרור. אם בישראל יש ארגון טרור שחבריו הם יהודים, ואם אדם, שהוא חבר בארגון טרור זה, הורשע ברצח, אתה תעמוד על כך שנפעיל לגביו את עונש המוות מתוך אותה גישה, אני לא רוצה להשתמש במלים שיביכו, אבל על-פי אותה מדיניות שאתה מבקש ומטיף לנו עכשיו לאמץ, או שתירתע ותראה גם את חולשות עונש המוות ועונש מוות חובה. אז אנא, מוטב לחשוב פעמיים לפני, כי כל בני האדם שווים.

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה. יש לאדוני חמש דקות.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, נדמה לי לפעמים שכשאתה אומר כאן דברים, אתה משחית את דבריך לריק, מפני שאפילו מי שאמור לענות על השאלה או על הדברים שאתה מציג, פשוט איננו יורד לסוף דעתך, או עושה עצמו כאילו איננו יורד לסוף דעתך.

אני מצר מאוד על תשובתך, אדוני שר המשפטים, מפני שהיא לא נגעה בנקודה המרכזית של החוק הזה.

אני רוצה, ברשותכם, למרות הרעשים המתחוללים כאן, להבהיר את הנקודה המרכזית בהצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון, הנואם רוצה מאוד שתשמע אותו. הוא לא בטוח בהצבעתך, הוא רוצה לשכנע אותך.

חיים רמון (העבודה):

הצבעתי קבועה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה פתוח לשכנוע, וגם חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מאוד מתלבט בשאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשב, אז יהיה לך יותר קל להתלבט.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני שר המשפטים, לצערי, דומני שלא ירדת לסוף דעתי בהצעת החוק שלי. הצעת החוק שלי לא באה להרבות בעונשי מוות, היפוכו של דבר, היא באה לקבוע שגם במקום שנגזר עונש מוות על מעשים חמורים של רצח טרוריסטי – כפי שנפסק, למשל, על-ידי שופטי בית-המשפט באשר למבצע הפיגוע באוטובוס בחדרה, ולא ראינו שכתוצאה מכך סערה הארץ וארגוני טרור השתוללו; ההצעה שלי, אדוני שר המשפטים, היא להתנות את ביצוע עונש המוות בהסכמת שר המשפטים וראש הממשלה. פירושו של דבר, שבעצם אתה נותן שיקול דעת נוסף שמעכב, גם במקרה של עונש מוות שנגזר על-ידי בית-המשפט, את הדברים על-ידי ראש הממשלה ושר המשפטים.

נכון הוא, וזאת הנקודה המרכזית, ששיקול הדעת שלהם הוא שיקול דעת שיש בו גם היבט מדיני. הווי אומר, באותם מקרים שבהם יתבצע פיגוע-מיקוח, ייחטף אדם ואותו אדם שנחטף יאיימו על חייו, או אז, בשעה כזאת, ידעו החוטפים, שאם הם מוציאים אותו להורג, הם גוזרים גם גזר-דין מוות בפועל על חברם שנידון כדין למוות. זאת עיקרה של ההצעה.

אז אל תביא לי את כל אותן זוועות חבוטות שנאמרות באשר לעונש מוות בדרך כלל. היפוכו של דבר, ההצעה הזאת באה להתלות את עונש המוות ולקבוע אותו רק במקרים שבהם אתה גוזר על חבריך, על אנשים חטופים, אפשרות של מוות. ואז אכן יש פה הרתעה שיש בה היבט מוסרי. זאת הצעת החוק שלי. אם לא הבנת אותה אל נכון, אני מקווה שחברי הכנסת ששמעו את הדברים, ישקלו אותם בטוב טעם ודעת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אף פעם עונש מוות לא – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 30

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (עונשי חובה),

התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, 30 נגד, אין נמנעים.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מבקש לצרף את קולי.

היו"ר ד' שילנסקי:

31 נגד. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת חנן פורת, הצעת חוק לתיקון פקודה למניעת טרור (תיקון – עונשי חובה), התשנ"ה-1994, נדחתה.

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – תשלום מרבי עבור הכשרה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אסעד אסעד יביא מהמקום את הצעת חוק א'תעג, הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – תשלום מרבי עבור הכשרה), התשנ"ד-1994. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, בשנת התשנ"א תוקן חוק כלי הירייה, התש"ט-1949, שבו חייבו כל אדם שמחזיק בנשק לעבור הכשרה מתאימה. אני מברך על הצעת התיקון הזאת.

אנחנו יודעים, שקרוב ל-400,000 אזרחים במדינת ישראל מחזיקים בנשק, יש כאלה שמחזיקים בו עשרות שנים, ואולי מאז לא השתמשו ולא יודעים להפעיל את הנשק הזה.

מאז תוקן החוק, צצו ברחבי הארץ כל מיני מתקנים שעוברים בהם הכשרה, ואלה גובים כספים – והמחיר לא אחיד, כל אחד לפי ראות עיניו.

לכן אני מציע, ששר הפנים, בהתייעצות עם שר האוצר, יביא תקנות ויקבע מחיר אחיד לכל המתקנים האלה בכל הארץ. הצעת התיקון חשובה מאוד, וגביית מחיר אחיד חשובה גם לאזרחים שימשיכו ללכת ולקבל את ההכשרה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלפנינו, עניינה רצון למנוע מבעלי מתקנים למטווחים להעלות את מחיר האימון שנגבה במתקנים שלהם ממי שחייבים לעבור מטווח כדי לקבל או לחדש רשיון לנשיאת ולהחזקת כלי ירייה.

בפני ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק הוצגה עמדתו של שר האוצר המתנגד להצעה, משום שלדעתו רצוי כי בענף זה תהיה תחרות חופשית שתביא לכניסתם של מדריכי ירי חדשים, ובדרך זו יוזל השירות. אולם נציגי משרד הפנים והמשטרה הביעו תמיכה בהטלת פיקוח על המחירים שהאמירו בשל התנאת מתן רשיון לנשק בחובה לעבור מטווח.

לוועדת השרים נראה, שאם גם נדרש פיקוח על המחירים, יוכל הדבר להיעשות על-פי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, ללא צורך בחקיקה ראשית. אך כיוון שעמדת הממשלה בעניין אינה מגובשת די צורכה בשאלה האם להטיל פיקוח, החליטה הוועדה כי השאלה תיבחן בוועדת הפנים של הכנסת והממשלה תגבש את עמדתה בהתחשב בדיונים ובראיות שיובאו שם אגב דיון.

השאלה היא שאלה מהותית ואני חושב שצריך לדון בה, ומבחינה זו אין התנגדות להעברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רבותי, הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – תשלום מרבי עבור הכשרה),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד, הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – תשלום מרבי עבור הכשרה), התשנ"ד–1994, עוברת לוועדת הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הבנתי משר המשפטים שהצעת החוק תעבור לוועדת הפנים. היושב-ראש אמר לוועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

פליטת-פה. רק אתה הבחנת. הצעת החוק תעבור לוועדת הפנים של הכנסת.

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת ענת מאור תנמק, גם היא מהמקום, את הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה-1994, של חברות הכנסת ענת מאור ודליה איציק, הצעת חוק ב'שסב. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני רוצה לנצל את הדקה העומדת לרשותי לא להנמקה אלא לזעקה. העובדה שפתחנו את 1995, ושוב בעל אלים, שהכה את אשתו בעבר ומעשיו היו ידועים, הגיע אל הנשק ורצח את ז'קלין אסרף, זכרה לברכה, חייבת להיות אות אזהרה לכולנו.

אדוני שר המשפטים, החוק שנאשר בוודאי בעוד דקה הוא רק טיפה בים. אין בו כדי לפתור את הבעיה כולה. כאשר השופטים – ואנחנו רגישים להפרדת הרשויות ולא רוצים להתערב בשיקול דעת של השופטים, אבל לא ייתכן שלא תהיה זעקה ציבורית, שיש פסקי-דין מקוממים. וכאשר הבעל אלים, והמשטרה יודעת עובדות – וחל שיפור גדול בטיפול אבל אין בו די – חובת הכנסת לזעוק ולהזעיק, וחובתנו להוסיף תקציבים כדי שנשים תוכלנה לצאת ולא לשוב לבעליהן המכים.

הצעת החוק שלי ושל חברת הכנסת דליה איציק, הצעת חוק כלי הירייה, באה להרחיב את הפיקוח, כך שמי שאינו אמין לא יוכל לאחוז בנשק; וכן שלא רק פסיכולוג אלא גם עובד סוציאלי יהיה רשאי להורות על אי-החזקת נשק בידי אדם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת הנכבדה העלתה את הנושא הכאוב של אלימות בתוך המשפחה, ואני יזמתי דיון בנושא זה בוועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק ביום שני הקרוב, בהשתתפות שרת העבודה והרווחה ושר המשטרה ובהשתתפותי, נוסף על חברי הוועדה, כך שהנושא הזה אמור לקבל את תשומת הלב שגם חברת הכנסת מבקשת לקבל, גם בדרג הממשלתי.

לגבי הצעת החוק אומר כך – – –

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, האם הצעות החוק הפרטיות הנוספות שלנו יידונו ביום שני בוועדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני יודע. אנחנו יכולים לשוחח על כך מייד לאחר תום הדיון.

אדוני היושב-ראש, אשר להצעת החוק שלפנינו, סעיף 1 שבה לפי בחינתנו הוא חוזר על הסדר קיים ולכן אין צורך בתיקון החוק. סעיף 2 שבהצעת החוק הוא רצוי ויש בו טעם. בגלל סעיף 2 אין התנגדות מטעם הממשלה להעברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר. נדמה לי שיש לו חמש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא שונה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, יוצא שלמציעים יש דקה מהמקום ולך, המבקש להסיר, יש חמש דקות מעל הדוכן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שבשבוע הקרוב תדע ועדת הכנסת לתקן את הדברים, בכלל זה ההחלטות החדשות, כך שהדיספרופורציה שנוצרה תתוקן. חבר הכנסת יצחק לוי, אתה פעיל בוועדה, נוצרה כאן דיספרופורציה. להצעה דחופה לסדר-היום מקציבים שלוש דקות; להתנגדות להצעת חוק פרטית בהנמקה מהמקום – חמש דקות. אני מקווה שהבינה תחזור לשכון אצל חברינו בוועדת הכנסת ושתתקנו את אשר עוללתם לנו השבוע.

אדוני שר המשפטים, עניין חוק כלי הירייה חוזר ועולה בשבועות האחרונים במליאת הכנסת. אני מבקש להזכיר לך, שאך לפני שבועות ספורים ביקשתי לתקן את החוק לנוכח נושאים שלמדתי בדיונים בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאשר הוועדה התייחסה לתלונה בדוח נציב תלונות הציבור מס' 21, וכזכור, בין הדיונים השתכנעתי כי המגמה בימים הללו, כאשר אין שר פנים קבוע בממשלה, להעביר את הסמכויות, כפי שחשבתי ואני חושב, לשר המשטרה, לא יאה ולא נאה שתעלה באמצעות חקיקה בימים הללו, לנצל מצב זמני להעברת סמכויות, והסכמתי שהנושא יהפוך להצעה לסדר-היום. אני מקווה שהעניין יידון בוועדת הפנים במסגרת הכללית.

אני מזכיר את הנושא משום שלדעתי, נוכח ההתפתחויות בשנים האחרונות ונוכח תופעות שקרו במהלך 1994 – ואני אסקור את התופעות הללו של גנבת נשק במסגרת הצעת חוק אחרת כאשר אקרא לדוכן בעוד רבע שעה ואולי בעוד 20 דקות – ראוי שהממשלה תבדוק את החוק הזה ביסודיות, תרענן אותו, ויכול להיות שתגיע לרפורמה בכל מה שקשור להצעת החוק.

הרעיונות שהועלו על-ידי חבר הכנסת אסעד אסעד הם רעיונות טובים. הרעיונות של חברת הכנסת ענת מאור, אני לא יכול לומר שהם רעיונות טובים כי עליתי לדוכן כדי לסתור פורמלית את טענותיה, אבל אתה מבין שהרעיונות יכולים להיות רעיונים טובים.

הרעיון למסד את עניין האימון בנשק הוא רעיון טוב והוא נקבע בכללים ובתקנות, אלא שאי-אפשר לאכוף את התקנות הללו. עשרות אלפי אזרחים נושאים נשק בלי שעברו את האימונים וההכשרות שנקבעו בתקנות.

הרעיון – וכאן אני רוצה להזכיר לך – לפשט את מערכת הטיעונים בין משרד הפנים לבין משרד המשטרה ומשרד הבריאות, גם הוא רעיון טוב.

בהזדמנות זאת אני רוצה להעלות קול מחאה, לא מחאה גדולה, מחאה קטנה על כך שהיתה הבנה גם בין יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק לבין קבוצת מציעים, ואני בתוכם, להעלות כאן כהנמקה מהמקום, עוד לפני כחודש, לכל המאוחר לפני שלושה שבועות, הצעת חוק דומה, וכנראה בגלל אי-הבנות בוועדת השרים או בהכנת החומר בוועדת השרים נמנע מאתנו להצטרף ולהעלות את הצעת החוק הזאת היום.

הצעת החוק מדברת בסך הכול על עיבוד לקחים מתוך הנלמד מדוח נציב תלונות הציבור, כך שמערכת התיאום בין שר הפנים לבין שר המשטרה ובין שניהם לבין מערכת הבריאות תהיה

מושלמת, או בוודאי טובה יותר מכפי שהיא היום. והרשיונות יונפקו בשכל, מתוך בדיקה טובה, מתוך בדיקה מעמיקה ומתוך אחריות.

אני מקווה שההערה הזאת, אשר נאלצתי להעלותה מעל הדוכן, תהיה מיותרת בשבוע הבא, וועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק תתמוך בהצעה הזאת כפי שאנחנו הבינונו שהובטח.

בסך הכול אני מאוד מקווה כי בתוך זמן קצר, הן הממשלה ביוזמה משלה – ואני בהחלט רוצה לפנות אליך ולהציב אתגר לוועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק – והן חברי הכנסת אשר העלו פה את ההצעות הפרטיות, לרבות חברי הכנסת אסעד אסעד וענת מאור, יפגשו כדי להוציא מתחת ידיהם, מתחת ידיה של הכנסת, הצעת חוק חדשה כללית, מקיפה, ובה יהיה עיבוד לקחים אמיתי של כל התקלות בכל התחומים שבהם נתקלנו בשנים האחרונות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אני אשיב מהמקום, בגלל השעה.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני רוצה מאוד לברך על העובדה שביום שני תתכנס ועדת השרים לענייני חקיקה בראשותך ותיתן את דעתה לנושא.

אני רוצה להזכירך, שחברת הכנסת דליה איציק ואני, שהיינו אצל כרמלה בוחבוט – שהפכה לסמל – קיבלנו הרבה מאוד פניות והצעות מעורכי-דין, מאנשים ומנשים בשטח, שטענו שהמצב הנוכחי לא מאפשר לאשה להתגונן כיאה לה. הסבו את תשומת לבנו לכך שצריך להעביר את נטל האחריות לגבר המכה. לא נבנה 200,000 מקומות במקלטים לנשים מוכות. הגשנו הצעות חוק איך להחמיר לא רק בענישה אלא בתהליכי המעצר של הבעל המכה, ולשחררו, כפי שקיים בארצות-הברית, רק אם הוא יעבור קורס שימנע ממנו לשוב לדרכי אלימות.

יש נושא של חובת הדיווח של האזרחים. השתכנעתי ממך שאי-אפשר להעניש אזרח שלא מדווח, אבל חובה שזה יהיה בחזקת מצוות עשה. עלינו למנוע מצב שהקהילה כולה תדע ותשתוק. זו חובתנו.

לפיכך אני שמחה שוועדת השרים לענייני חקיקה אישרה את החוק הזה, ואני מקווה שאכן יהיה קידום נוסף של הנושא כולו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק כלי הירייה (תיקון – החמרת התנאים לקבלת רשיון), התשנ"ה–1994, של חברות הכנסת ענת מאור ודליה איציק – אני מבין שיש הסכמה שהצעת החוק הזאת עוברת גם כן לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יצחק לוי, שינמק מהמקום את הצעת חוק ב'רנג, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ה–1994.

המיקרופון הזה מקולקל. יואיל אדוני בטובו לגשת למיקרופון אחר. אומנם חבר הכנסת דוד מגן דיבר מהמיקרופון ההוא ואפילו לא הבחינו שהמיקרופון מקולקל.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ה-1994.

הצעת החוק באה להשוות התפטרות חבר הכנסת ושר להתפטרות חבר מועצה. כפי שהחוק מאפשר לחבר כנסת ולשר להרהר 48 שעות לאחר הגשת מכתב התפטרות, ול-48 השעות האלה יש הצדקה, כי הרבה פעמים, ברגע של רתחה, ברגע של כעס, מגיש חבר כנסת או שר את התפטרותו, והחוק מאפשר 48 שעות לשיקול דעת נוסף – הרי שאותו דין צריך לחול גם על חבר מועצת עיר או חבר מועצת רשות מקומית שנבחר על-ידי ציבור, שנבחר באותה דרך. גם אם הוא הגיש מכתב התפטרות, ההצעה היא שההתפטרות תיכנס לתוקף רק בעבור 48 שעות מעת מתן ההודעה.

אבקש להעביר את ההצעה הזאת גם כן לוועדת הפנים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, מאחר שנמצאת פה כרגע העוזרת הפרלמנטרית המסורה והנאמנה של חבר הכנסת שאול עמור, אני רוצה לבקש ממנה שתמסור לחבר הכנסת שאול עמור בבית-החולים, כפי שקודם כולנו כאחד – ימין, שמאל, אמצע, יהודים, ערבים – כולם פה-אחד שלחו לו הבראה מהירה ובריאות שלמה, ושלא ירוץ, שילך לאט, וכך לא נופלים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גם בשם כל ערי הפיתוח.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם ירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בשם ראשי ערי הפיתוח, פה-אחד. תודה רבה.

לברכה כזאת ודאי אדוני יסכים שעיכבתי אותו חצי דקה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה לאדוני היושב-ראש.

לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי, הוא אומר לנו: הנה בממשלה ובכנסת, גם אם חבר הגיש התפטרות, מותר לו עוד לחזור ולשקול במשך 48 שעות, היינו אומרים, והעולם לא יתהפך גם אם הוא יחזור בו. הוא הדין – הוא אומר – במועצות, ברשויות המקומיות. תנו לחבר מועצה שהתפטר אותן 48 שעות.

משרד הפנים סבור שאין כאן גזירה שווה והיו לו הסתייגויות. אבל ועדת השרים לא שוכנעה שאין מקום לגזור גזירה שווה והחליטה לתמוך בהעברת הצעת החוק שלך לוועדה ולאפשר למשרד הפנים להשיג השגות, שהן בוודאי ענייניות, בדיון בוועדה, מתוך ידיעה שגם אתה תשמע בעניין השגות ענייניות והן תובאנה בחשבון.

לכן, אדוני, בהתאם לדברים שאמרתי, אין התנגדות להעברת הצעת החוק הזאת לתיקון פקודת העיריות לוועדה המתאימה, שהיא ועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה.

אני רק רוצה להגיד לכל חברי הכנסת שהשתתפו בהצבעות על הצעות החוק האחרונות, שאני לא הצבעתי אתם, אם כי בלבי רציתי להצביע, כי אני מקוּזז עם כבוד יושב-ראש הכנסת ואני שומר את הבטחתי, כי גם בהצבעה שהיתה בעלת צביון פוליטי לא נתתי את קולי על מנת לקיים את הקיזוז ולשמור על המלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה),

התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, התוצאה היא: שישה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת יצחק לוי, תעבור גם היא לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת חגי מירום לנמק את הצעת חוק תתמ"ז, הצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות), התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת חגי מירום ויוסי כץ. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה, תנמק מהדוכן.

חגי מירום (העבודה):

לאור תשובת השר, שידועה לי, נדמה לי שאנחנו יכולים לקצר ואנמק מהמקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, תנמק מהמקום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך. רבותי חברי הכנסת, כבוד השר, מדובר בהצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות). זו הצעה גולמית מאוד, שיש בה רעיונות ראשוניים לחקיקה בתחום הבחירות המקדימות. שתי המפלגות הגדולות – העבודה והליכוד – החלו בכך. נראה לנו שהגיעה השעה שוועדת החוקה תתחיל לשקול אפשרות לעגן בחקיקה את השיטה הזו, באופן שלא תכפה על המפלגות אבל תיצור איזו נורמה מתואמת לעיגון השיטה הזאת.

אלה רעיונות ראשוניים. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה. לא נלך בחופזה. נלווה את התהליכים, ואני מקווה גם בהסכמות. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

קודם שר המשפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

עד ששר המשפטים יענה, למען ההומור אני רוצה להגיד, מה יקרה? כל חברי הכנסת מדברים למען הפריימריס. אם לא יהיו פריימריס – אז למה דיברו?

חגי מירום (העבודה):

ננסה לעשות את זה. אני לא מבין למה חבר הכנסת דוד מגן מתנגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש חברי כנסת בודדים, אבל בדרך כלל רבים מחברי הכנסת מדברים למען הפריימריס, והנה לפתע פתאום יגידו שאין פריימריס.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אולי לפעמים גם אכפת להם ממשהו?

היו"ר ד' שילנסקי:

ציינתי שאני אומר זאת בהומור.

בבקשה, אדוני השר. השר ידבר ברצינות ולא בהומור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סעיף 16 לחוק המפלגות, כפי שהוא בתוקף היום, קובע: מועמדי מפלגה לבחירות לכנסת ייקבעו בהליך שיוגדר בתקנון. אנחנו סבורים שזה עניינה של מפלגה לקבוע את דרכי בחירת נציגיה.

בהצעתו של חבר הכנסת חגי מירום יש ניסיון להביא את המפלגות לשיטה אחידה, אבל הוא אמר פה שהרעיונות שלו הם רעיונות גולמיים שניתנים לעיבוד, שהוא רוצה לעשות סדר גם בנושא הזה.

הממשלה משאירה בדרך כלל בנושאים פנים-מפלגתיים את שיקול הדעת לסיעות, לחברי הכנסת, ואינה נוקטת עמדה החלטית. לכן גם במקרה זה אין הממשלה נוקטת עמדה. מבחינה זו היא לא מתנגדת שהצעה זו תעבור לדין בוועדת החוקה, חוק ומשפט, הממונה ומטפלת בחוק המפלגות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתנגד להצעת החוק, אבל אם העברת ההצעה לדין תהיה תלויה בקולי, אני לא אהיה המכשול, כך שלא צריך להזעיק את החברים.

אני מתנגד משלוש סיבות. האחת, משום שהיזום הוא חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, אשר בשבוע האחרון העביר בוועדתו, בוועדה שבראשותו, כמה החלטות תקנוניות או סמי-תקנוניות אשר הפכו את הכנסת לזירת דיונים שטחיים.

חבר הכנסת חגי מירום, זה יומיים אנחנו מנסים לנמק הצעות תחת סד אילוצים של שלוש דקות. הבוקר נאלצתי לנסות לשכנע את הכנסת, בשלוש דקות, לכלול בסדר-היום את עניין הפרסום של החלק הנוסף של דוח ועדת-אגרנט. איך אפשר לקיים דיון אמיתי, יסודי, בשלוש דקות?

לא היית באולם ולכן אומר לך, חבר הכנסת חגי מירום, שכל אשר עשיתי – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, לא הפעלתי נכון את השעון.

דוד מגן (הליכוד):

בינתיים יש לי חמש דקות, עד שחבר הכנסת חגי מירום יתקן זאת. דרך אגב, אני בעד תיקון העניין הזה. אם להצעה דחופה לסדר-היום מקציבים שלוש דקות, אז להתנגדות להצעה בהנמקה מהמקום חמש דקות?

חגי מירום (העבודה):

בהצעת חוק השארנו עשר דקות.

דוד מגן (הליכוד):

במלים אחרות, אני קורא לך ולוועדה שבראשותך להתעשת, ובתחילת השבוע הבא, בעזרת השם, תחזירו את רוח החיים למוסד השאילתא בעל-פה, משום שהפכתם אותה בדיוק לשאילתא רגילה. תאפשרו לחברי הכנסת לנמק את הצעותיהם במינימום זמן. בשלוש דקות אי-אפשר לנמק ברצינות אפילו את ההצעה הפשוטה ביותר. ותחזירו לכנסת, למליאת הכנסת, את נשמתה.

אני אומר את הדברים הללו משום שמה שקרה לפני שלוש דקות מנע ממני להבין בדיוק מהי הצעת החוק שלך. לפי סדר-היום, כפי שהוא כתוב, ידעתי שאתה אמור לעלות לכאן ולנסות להסביר, במשך עשר דקות, לפחות לי, למה אתה מתכוון. במהלך עשר הדקות הללו אני אוכל לחשוב, ולפי דבריך אנסה לגבש לעצמי דעה. עמדת שם, שמרת יפה על הכללים ודיברת במשך דקה. השר ענה לך, אינני יודע מה הוא ענה לך. אדוני השר, שמעתי בדיוק את דבריך, אבל אני מבין, שהשבת תשובה שונה מזו שעליה החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק. לא הבינתי. והיום אני נדרש להצביע בעד או נגד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא. היתה החלטת ביניים שהעבירה למציע הערות שקיבלנו ממשרד המשפטים כדי לקבל את תגובתו. באותו שלב לא היתה החלטה של ועדת השרים. בשלב שני היתה ישיבה נוספת של ועדת השרים, שהחליטה בהתאם להתנהגותי כאן היום. כדי להסיר דאגה מלבך.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, היית צריך להסיר אפליה מלבי ולא דאגה. היה לי חשש מפני אפליה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מגן, תראה כמה חברי כנסת מהאופוזיציה מעבירים פה בהסכמתי הצעות חוק לוועדה.

דוד מגן (הליכוד):

אין לי טענות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני דן בהצעות לגופן ולא לפי שם המציע. אתם מתברכים בזה. לא צריך להטיל ספק בזה.

דוד מגן (הליכוד):

לאור הערתו של שר המשפטים, אתקן קמעא את דברי ואומר: הואיל ושר המשפטים הסכים ברגע האחרון לטכניקת ההנמקה מהמקום, לא הספקתי. אני אומר – חשבתי שלפחות במשך 13 דקות אשמע נימוקים בעד ונגד – אבל במצב החדש לא הספקתי לדעת במה מדובר, כשמדובר בחוק המסובך, בחוק המפלגות.

אני מבקש שבעתיד תינתן, אם אפשר, התרעה מספיקה לחברי הכנסת, כדי שידעו מהי טכניקת הדיון ויוכלו להתכונן היטב. נא להקפיד על כך, ולא חשוב כרגע אם הם חברים בקואליציה או באופוזיציה.

אדוני השר, אתה יודע שאני מכבד ומעריך אותך. לפני כמה דקות היה לי חשבון קטן על כך שלא אפשרו לי לנמק מהמקום, לפי סיכום. גמרנו את החשבון. אני מקווה שבשבוע הבא הדברים יסודרו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

האמן לי, חבר הכנסת מגן, לי אין שום חשבונות. אין לי אפילו מושג על מה דיברת. אם פרקת משהו מעליך ורווח לך, מה טוב.

דוד מגן (הליכוד):

הסתכלתי אליך ודיברתי עם עורכת-הדין אריאלה אלקלעי.

היו"ר ד' שילנסקי:

והמבין יבין.

דוד מגן (הליכוד):

אני מקווה שבעתיד לא תהיה הקפדה על קוצו של יו"ד לגבי הצעות חוק שמונחות, אם הונחו 42 יום או 45 יום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מדבר כבר שש דקות – – –

דוד מגן (הליכוד):

אסכם את הדברים, ואם היושב-ראש לא יעיר לי אני מרשה לעצמי גם לפנות, בידידות, לחבר הכנסת חגי מירום. אני אומר: חגי, לא אעמוד בפני הצעת החוק. ארצה ללמוד אותה. יש לי הרושם, כי לאחר הדיונים המתישים על תקציב המדינה היו מי שחשבו שצריך לייעל את עבודת הכנסת, ותחת האווירה והטראומה של דיונים ליליים על הסתייגויות וכיוצא בזה, נוצרה אנומליה בלתי ברורה. להנמקת הסתייגויות, כאשר ברוב המקרים מדברים לא לעניין וכל המטרה היא לנהל פיליבסטר, מאפשרים ופותרים ופורסים את היריעה בלי גבול.

חגי מירום (העבודה):

עדיין לא הגענו לזה. נגיע לזה.

דוד מגן (הליכוד):

טוב.

לעניינים מהותיים, שמחייבים דיונים מעמיקים, לא נותנים תנאים מינימליים כדי להציג את הנושאים.

אני פונה אליך ומבקש, שהוועדה תחשוב שנית על הגזירות שהיא קבעה השבוע. ובהזדמנות זו אני אומר, במאמר מוסגר, שתאפשר לוועדה לענייני ביקורת המדינה לפעול ברוח הפתק שכתבתי לך, כפי שהיא צריכה וכפי שהיושב-ראש מקווה, ושלא תהיינה התמודדויות מיותרות על עניינים טכניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

שתי הערות. הערה אחת לידידי חבר הכנסת זיסמן. לחבר הכנסת מגן, אחרי חמש דקות הגיעו לו עוד שתי דקות בגלל ההסברים שנתן השר באמצע הדברים. הוא השאיר לי עודף של שתי דקות.

הערה שנייה לחבר הכנסת דוד מגן ידידי. לא יעזור לך, אני חייב להתייחס אליך כאילו אתה הצעת להסיר את ההצעה.

דוד מגן (הליכוד):

הואיל ויש רוב שתומך בהצעת החוק, אני אצביע נגד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא היה צריך לדבר רק דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. לפי התקנון וגם לפי הכללים החדשים – השר דיבר מהמקום; חבר הכנסת מגן היה זכאי לחמש דקות מעל הדוכן.

קריאה:

יש כאן משהו מעוות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אלה התקנות.

אנחנו מצביעים.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות), התשנ"ג–1993,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת חגי מירום, הצעת חוק המפלגות (תיקון – בחירות מקדימות), התשנ"ג–1993, עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – מכירת נשק שלא כדין לגורמים עוינים), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת דוד מגן לנאום מלא, נטו, בזכות עצמו הפעם, להביא את הצעתו, הצעת חוק ב'תל, הצעת חוק העונשין (תיקון – מכירת נשק שלא כדין לגורמים עוינים), התשנ"ה–1994. יש לזה עשר דקות. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יורשה לי להעיר, שהדיון על כמה דקות עומדות לזכותו של הדובר גוזל יותר מהדיון על הנושא עצמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ויינשטיין, זה היום הראשון לתיקון התקנות, תקנות שחברי הכנסת מכנים "הגזירות החדשות". זה טרם נכנס למסלול. צריך להבהיר, להסביר.

אנחנו נכבד עכשיו את חבר הכנסת מגן וניהנה לשמוע את דבריו המוחכמים – שיתקבלו או לא יתקבלו, זה דבר נפרד – שבוודאי יהיו מלומדים. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לכנסת לתקן את חוק העונשין. אני מגדיר את התיקון כתיקון בעניין מכירת נשק שלא כדין לגורמים עוינים.

דיברו כאן על הקצבת הזמן. הייתי שמח לו יכולתי לנמק את הצעת החוק במסגרת דקה, הממשלה היתה תומכת בהצעתו והיינו יכולים לעשות את אשר צריך לעשות. אבל הואיל והממשלה מתנגדת לפי שעה להצעת החוק, אשתדל, במסגרת הזמן שנקבעה, לנסות לשכנע את הכנסת שייקבע, בסעיף קטן (2) בסעיף 144 לחוק העונשין ובסעיף קטן (3) באותו סעיף, שעבירת העברת נשק או מכירת נשק, מסירת ומכירת נשק – נוכח הסחר בנשק המתקיים ומתרחב בין גורמים פליליים לבין אויבי המדינה – מסירת נשק ומכירתו לגורמים עוינים למדינה היא כדין בגידה במדינה, והעונש על עבירה חמורה זו, שהיא מעשה בגידה, יעמוד על 25 שנות מאסר.

אני מציע שהנוסח המתוקן ייקרא כך: "המייצר, מייבא או מייצא נשק או הסוחר בו או עושה בו כל עסקה אחרת שיש עמה מסירת החזקה בנשק לזולתו, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, ללא רשות על-פי דין לעשות פעולה כאמור, דינו" – עד היום היה כתוב "מאסר חמש-עשרה שנים", ואני מציע: "ואם עשה בו עסק כאמור עם גורם העוין את מדינת ישראל, דינו מאסר עשרים-וחמש שנה". ובסעיף (3) לחוק כתוב, בנוסח הקיים היום: "הרשאי על-פי דין למכור או למסור נשק והוא מוכרו או מוסרו לאדם שאינו רשאי על-פי דין להחזיק בו, דינו מאסר חמש-עשרה שנים". במקום המלים הללו – "מאסר חמש-עשרה שנים" – אני רוצה לכתוב ולהציע שהכנסת תאשר: "ואם מכרו או מסרו לגורם עוין את מדינת ישראל, דינו מאסר עשרים-וחמש שנים".

אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי עוקב אחר מערכת ההתכתבות הקיימת בין שר הביטחון לביני, יותר נכון ביני לבין סגן שר הביטחון, במסגרת שאילתות רגילות, שאילתות בעל-פה והרבה מאוד שאילתות ישירות. בשנתיים, שנתיים-וחצי האחרונות אני עוקב בחדרה עצומה, אדוני שר המשפטים, אחר הגל המתרחב של גנבות נשק מבסיסים צבאיים, בקלות מחרידה, בקלות שצריכה לזעזע את כולנו, וגם ממתקנים אזרחיים. אני רואה כיצד הנשק הזה עובר כמעט ללא מכשולים לידי מחבלים בארגונים השונים, אשר משתמשים בו כדי לפגוע בנו, וקורבנות רבים נפלו גם מאז הסכם אוסלו; קורבנות רבים נפלו, אנשים נהרגו ונפצעו כתוצאה מירי מכלי נשק שנגנבו ממחסני צה"ל או ממחסנים של יישובים אזרחיים.

לא אלאה את הכנסת בסקירה ארוכה, אבל אזכיר כמה כותרות בעיתונים הנפוצים במהלך 1994. ב-4 במרס 1994 קראנו כותרת: "שני ערבים חשודים בגנבת נשק ממחנה מטכ"ל בקריה ובהעברתו לתושב רפיח. המשטרה חושדת כי נגנב עוד נשק מבסיסים אחרים של צה"ל וכי אחד החשודים מסתיר אותו". ב-15 באותו חודש אנחנו קוראים באותו עיתון: "עוזי' שגנבה הצעירה הישראלית מבסיס הקריה בתל-אביב נמצא ברשות סלים מועפי, שביצע שורה של פיגועים"; לעניין הזה עוד נחזור בהמשך. עוד קטע, בהמשך אותה ידיעה: "מפקד 'ניצי הפתח' לשעבר ברצועת-עזה, מועפי, היה מעורב בכמה תקריות ירי לעבר כוחות הביטחון ברצועה, עד שחוסל בינואר על-ידי כוח של צה"ל".

באותו חודש אנחנו קוראים ידיעה אחרת על-אודות שני תת-מקלעי "עוזי" שנגנבו, והכותב כותב שם: "כנראה להשיג תמורתו סמים. שניים מכלי הנשק נמצאו ברפיח". כדי להיות זהיר, אדוני היושב-ראש, אני מודה שחלק מהציטוטים מדברים על אותה פרשייה של גנבת נשק מבסיס המטה הכללי בקריה בתל-אביב על-ידי אותה חיילת.

אבל אנחנו ממשיכים ורואים, שגם חודש אפריל מבשר לנו בשורות שצריכות לעורר אצלנו דאגה. אנחנו קוראים ב-10 באפריל כותרת: "עוזי' שנגנב ממושב הודיה היה בידי המחבל שהרג את ישי גדסי. כך נחשף אתמול בכתב האישום שהוגש נגד סעיד סמעאנה, בן 23, תושב בית-להיה. סמעאנה הואשם בגנבת עשרה 'עוזים' מנשקיית המושב ובמכירתם לגורמים עוינים". ועוד כתוב באותה ידיעה ב"ידיעות אחרונות": "אחד מעשרת ה'עוזים' שנגנב תושב הכפר בית-להיה ממושב הודיה בדרום, היה בידיו של המחבל שירה למוות בישי גדסי, זיכרוננו לברכה, מקבוצת יבנה בפיגוע הירי בצומת-אשדוד, לפני כשבועיים". ב-10 באפריל, בהתייחסות לאותו פיגוע בצומת-אשדוד, כותרת אחרת אומרת: "הנשק נגנב ממושב הודיה", ויש כאן תיאור כיצד הנשק הגיע לאותם גורמים עוינים.

לא נרחיק ונגיע לסוף חודש אפריל. ב-29 באפריל אנחנו קוראים כותרת: "שני אחים מאום-אל-פחם נאשמים במכירת אקדח לתושב השטחים. הפרשה הותרה לפרסום אתמול". החשודים בסיוע למבצע הפיגוע בחדרה מצוטטים כאומרים: "לא ידענו שהאיש מחבל".

ועוד, ב-8 ביוני 1994 מופיעה הכותרת: "חשד: מנהלי מטווח היו קשורים לרשת שמכרה נשק לשטחים. אבי חג'ג' ושמעון פרחאן חשודים במכירת תחמושת לערבים ישראלים, שהעבירו נשק לתושבים בגדה וברצועה. חלק מהנשק הגיע לידי מחבלים".

וב-8 בספטמבר – אני מדלג ומגיע לכותרת נוספת – "החשד: כנופיית עולים חדשים גונבת כלי נשק מבסיס צאלים. במהלך חקירת גנבת 20 'גלילונים' – נגנבו עוד ארבעה. חלק מהרובים שימשו מחבלים לפיגועים נגד ישראלים ברצועה".

ב-2 באוגוסט 1994 – דילגתי כאן על עוד ידיעה – הכותרת אומרת: "שלושה נערים חפרו מנהרה מתחת לגדר, חדרו לבסיס צבאי וגנבו נשק ותחמושת", ובהמשך כתובים כאן התיאורים אשר לא יודעים לסכם לאן הנשק הזה הגיע.

באוקטובר – זה היה לא מזמן – אנחנו קוראים על "הלם באשדוד בעקבות מעצר החשודים במכירת נשק למחבלים". איננו מתאוששים מאותה ידיעה, ובנובמבר אנחנו קוראים: "שוטר חשוד במכירת נשק לערבים. על-פי החשד, הועבר נשק זה לארגונים עוינים. בפרשה עצורים שוטר נוסף וחמישה אזרחים". ועוד באותו יום חוזרת הידיעה האומרת, "20 רובי ה'גליל' שגנבו הישראלים מבסיס צאלים חולקו בין ה'חמאס' ל'ג'יהאד האסלאמי'".

אדוני היושב-ראש, אני יכול כאן להלאות את הכנסת בסקירת אירועים רבים של גנבת נשק, של העברתו או מכירתו ביוזעין לגורמים עוינים, כשאנחנו יודעים שהנשק הזה משמש את המרצחים בפיגועים שחלקם נחשפו וחלקם עדיין לא נחשפו.

אבל, אדוני שר המשפטים, אני לא רוצה לחזור לא לינואר, לא למרס, אפילו לא לאוקטובר. אני מבקש להפנות אותך לידיעה שפורסמה אתמול, והיא מסכמת את אחת הידיעות המדברת על גנבת הנשק על-ידי אותה חיילת מבסיס הקריה בתל-אביב. דעת הקהל כפי שהיא מגיעה לידי ביטוי בעיתונות אומרת – אני מצטט את הידיעה של אתמול – "חמש שנות מאסר לחיילת שגנבה שני 'עוזים' מהקריה ומכרה לערבים", ובהמשך, בכותרת המשנה כתוב: "השופטים גזרו עליה עונש חמור ודחו את עסקת הטיעון שחתמה".

אדוני שר המשפטים, על גנבת נשק והעברתו ביודעין למרצחים, עושים עסקת טיעון, שפירושה אי-בקשת עונש כמוגדר בחוק העונשין במקרה של בגידה? יש מעשה בגידה חמור יותר מאשר נטילת כלי נשק, כלי משחית, והעברתם לאויב שאתה יודע מה הוא עושה עמם יום אחר יום? הניסיון ליצור רושם בדעת הקהל כאילו מאסר חמש שנים הוא מאסר כבד, הוא ניסיון שלא יצלח, משום שמי שבוטל נשק ומעבירו, כשהוא יודע שהתוצאה הסופית היא רצח – ראוי שידע כי בחוק העונשין מופיע תיקון הרואה בפעולה הנלווה הזו, האסורה הזו, מעשה של בגידה, ודין בגידה – מאסר 25 שנה, כפי שאני מציע בתיקון סעיף 144 בחוק העונשין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דוד מגן, תרשה לי לספר לך, שבראשית שירותי הצבאי, בתקופה שבה הייתי סניגור צבאי, נתמנתי להגן על חייל שנאשם במכירת נשקו לערבי, אפשר לומר שנחשב אז לגורם עוין. זה היה אולי המשפט הקשה ביותר שהייתי צריך לנהל. אני מבין היטב את הרגשתך לגבי מי שעושה מעשה מעין זה.

עד לא מכבר, לפני שלוש שנים, העונש המרבי על מכירת נשק היה עשר שנים. אותו טיעון שאדוני טען כאן נטען לפני כשלוש שנים בכנסת, ובשלו הועלה העונש המרבי על העבירה ל-15 שנות מאסר.

אנחנו מבקשים בדרך כלל שבחוקי העונשין תהיה גם יציבות מסוימת. כי על כל עונש אפשר תמיד לומר שהוא לא מספיק. והרי אתה הבאת את הדוגמאות כדי להראות שגם בימים אלה, כאשר מבקשים להחמיר בעונשו של מי שמוכר נשק, דנים אותו לחמש שנות מאסר. המספר חמש אולי איננו מרשים, אבל לקט את הימים שבחמש שנות מאסר, ויש לך תקופת מאסר נוראה, שבה סוגרים אדם בכלוב, נכון על עבירה חמורה. ויש מרחב לבתי-המשפט, לא חמש ולא עשר אלא עד 15 שנה.

לכן, לבוא היום לכנסת ולהגיד שאין די בכך, ובואו נעלה את זה ל-20 שנה, ל-25 שנה, כאשר העונש על הריגה הוא 20 שנה, ועל הבגידה יש עונש בפני עצמו – העונש על בגידה הוא מאסר עולם, ולעתים אפילו עונש מוות. אבל פה לא מדובר על בגידה כהגדרתה בחוק. מדובר במכירת נשק, והכנסת העלתה את העונש על כך לפני שלוש שנים.

אני מציע להסתפק בכך, ולא להביא את הדברים לחומרה שלא תבוא לידי ביטוי בפרקטיקה, ואתה תכניס עוד אות מתה לספר החוקים. צריך לשקול את רמת הענישה ואת רמת העונשים המרביים באופן מקביל ובאופן הולם בין סוגי עבירות. אין גם סוף ליוזמות חקיקה פרטיות כאלה. אחד יגיד שמספיק 15 שנה, השני – 16. אחר יבוא ויגיד 17, ועוד אחד – 18 שנה, ותבוא הצעת חוק פרטית ל-19 שנה. אי-אפשר לשים לדברים גבול.

חברי הכנסת, אני מבקש להשאיר מעט יציבות בחוק העונשין. העונש המרבי היום על מכירת נשק הוא 15 שנה, וזה עונש הולם. כאשר נעשה בדיקה מחודשת של רמת הענישה, אם נעשה, הדבר ייבדק באופן שיטתי, גם בהשוואה לרמת הענישה הכללית.

לא שהדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת מגן אינם ראויים להיאמר, אבל אין לדברים סוף. באותו נימוק ובאותו נאום עצמו אפשר להעלות את זה אחר כך מ-25 שנים ל-30 שנים ומ-30 גם ל-50, ואיש לא יוכל לטעון שהעבירה אינה חמורה.

היום יש תגובה מתאימה של המחוקק על עבירות מסוג זה, ויש להשאיר את רמת הענישה במצב סטטי מסוים, ולא בכל תקופה קצרה לטלטל את חוק העונשין ובעקבותיו את כל רמת הענישה שבו.

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת מגן.

אדוני שר המשטרה, תרשה לי לפנות אליך באופן לא פורמלי. לא הבינתי את תשובתך, אולי תכתוב לי.

שר המשטרה מ' שחל:

בקשתו של אדוני היא פקודה בשבילי.

היו"ר ד' שילנסקי:

קטונתי. אני מבקש שחברת הכנסת אסתר סלמוביץ תחליף אותי לכמה דקות.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מאוכזב מתשובתו של שר המשפטים. נכבדי שר המשפטים, לא הצעתי לנקוב במספר מסוים של שנים. ניסיתי להדגיש בדברי את המישור העקרוני. אתה זוכר בוודאי שיחות שהתקיימו בינינו, יש לי הסתייגות מרעיון ההתיישנות, בעניין שבע השנים ובדירוגים השונים – שלוש וחמש שנים.

קטונתי מלבוא ולהציע מספר מסוים של שנים. מה שהצעתי היה במישור העקרוני. לא הצעתי 25 שנה. התרגום של ההצעה שלי זה 25 שנה. אני מנסה לשכנע את הכנסת לקבוע בחוק העונשין, בסעיף 144, כי דין מכירה או מסירה של נשק על-ידי ישראלי למחבלים הוא כדין בגידה. ואם המחוקק קבע שהעונש המקסימלי על בגידה הוא 25 שנה, הרי על עבירה של מכירת נשק לאויב או העברתו לאויב יהיה עונש של 25 שנה. ויודע שר המשפטים שתבונת בית-המשפט לא נסתלקה, ואם יהיו במקרים מסוימים נסיבות מיוחדות, בית-המשפט יוכל לקבוע, כפי שהוא קובע בדרך כלל, עונשים פחותים מהעונש המקסימלי.

אני רוצה להזהיר את עצמנו טרם הצבעה, שאם לא תקבל הכנסת, חלילה, את ההצעה שלי, פירוש הדבר שמכירת נשק והעברת נשק למחבלים אינן בחזקת עבירה של בגידה. ואני רוצה לשכנע את הכנסת לשקול את העניין ולראותו כבגידה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק העונשין (תיקון – מכירת נשק שלא כדין לגורמים עוינים), התשנ"ה–1994, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. נא להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק העונשין (תיקון – מכירת נשק שלא כדין לגורמים

עוינים), התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, שמונה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש חובה ונסיונות מקילות), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק ב'ריא, הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש חובה ונסיונות מקילות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, לפני כמה חודשים, או אפילו למעלה מזה, הודיע הנשיא הנוכחי של מדינת ישראל, עזר ויצמן, כי אין בכוונתו לקצוב עוד את עונשם של מי שנשפטו לתקופות ארוכות או למאסר עולם.

הדבר הזה עורר, כמובן, סערה גדולה ולא אפשר את ביצוע פעולות הקיצוב ולאחר מכן החנינות בצורה סדירה. הדבר הזה הוביל כמה חברי כנסת ליוזמה, שלדעתי היתה יוזמה חפזה, יוזמה לא נכונה, יוזמה שפוגעת, אני חושב, במשפט הישראלי. הם הובילו מצב שבו עבירת רצח לא תחייב היום עונש של מאסר עולם חובה. וכולנו רוצים לדעת שיש מקרים כאלה ומקרים אחרים, ויש אולי הבחנה בין מקרה למקרה.

אבל, כשלווקחים את הדוגמה של ארצות-הברית ואומרים: גם שם יש עונש על רצח מדרגה ראשונה ועונש על רצח מדרגה שנייה, צריך להבין את השינוי המהותי. שם יש גם עונש מוות, ואנחנו לא רוצים שיהיה עונש מוות בישראל. לפי דעתי, לא צריך שיהיה עונש מוות בישראל.

אתה אומר לעצמך לפעמים, עד מתי אתה יכול לעמוד בהתנגדות הקשה הזאת לעונש מוות. האם גם כאשר רוצחים אלימים בצורה הקשה ביותר והקיצונית ביותר מבצעים את זממם, גם אז אפשר לומר שאני נגד עונש מוות? בזמן האחרון, עם כל האירועים שאנחנו חווים – אירועי הרצח של נשים ואירועי רצח של יהודים באשר הם יהודים, אתה אומר לעצמך: האנשים האלה הם כבר לא אנשים, הם כבר לא בני אדם, הם חיות, ואולי צריך להגיע למצב של עונש מוות. אבל אני עדיין נאחז במצב שבו אין לנו הזכות החוקית והמוסרית לקחת חיים של מישהו אחר, אף שהם חיות בהתנהגות ובמעשים. אנחנו כבני אדם נולדנו כיצורי אנוש, ואני חושב שאנחנו לא יכולים ואין לנו הזכות לעשות את מה שהם עשו לאחרים.

אבל, אדוני שר המשפטים, אני חושב שאתה תתמוך בגרסה שלי או תתמוך בכיוון שלי. אנחנו רוצים להגיע למצב שבו אכן נשיא המדינה יעשה את מה שהוא צריך לעשות, שבו נשיא המדינה יקצוב את העונש בצורה שבה הוא צריך לעשות אותה. כי מה יקרה אם זה לא יהיה? בוא נצא מנקודת מוצא, שמישהו הורג אבא של מישהו אחר, והאדם הזה לא מקבל עונש מאסר עולם, אלא עונש מאסר של 12 שנים, ולאחר תקופה מסוימת קוצבים לו את העונש גם לשמונה שנים, ולאחר שמורידים לו שליש הוא יכול לצאת גם לאחר חמש שנים.

מה שיקרה, אדוני שר המשפטים, הוא שיהיו חיסולי חשבונות באופן עצמאי. כי אם אדם הוא חלש, ותבוא אליו החברה ותאמר לו: איך אתה יכול לראות את רוצח אביך כעבור חמש שנים בחוץ? אני אומר לך שאנחנו נהיה עדים לחיסול חשבונות או באופן ישיר או בהזמנה. כי גם כיום רוצח שנידון למאסר עולם בדרך כלל משוחרר לאחר 12 שנים, אתה יודע את זה, כי הוא מקבל בהתחלה את קציבת העונש ל-24 שנים, לאחר מכן ל-18 שנים, ולאחר שהוא מקבל את השליש, הוא יוצא כעבור 12 שנים.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מצא, שהדבר הזה מחייב אותנו להסתכל על העניין בפרספקטיבה הנכונה. אנחנו לא בעד עונש מוות. וכדי שלא נגיע למצב שבו מי שהיום מצדדים בעניין יגידו: בעצם טעינו, בוא נטיל עונש מוות, אז לא מאסר מופחת על רצח ולא עונש מוות. במאסר על רצח, חובה שבסופו של דבר יהיה שיקול דעת לנשיא המדינה לקצוב את העונש כאשר הוא ימצא לנכון.

אני חושב שאתה צריך לתמוך בעניין הזה. שמעתי אותך פעם בהתבטאות שתומכת בעניין הזה, כשאמרת: בעצם אני לא רוצה להגיע למצב של עונש מוות. כולם צריכים לזכור שהאלטרנטיבה היא עונש מוות. ואם אמרת את זה ואתה עדיין עומד על דברך, לפי הינד ראשך, אני מאוד אשמח אם נוכל שנינו יחד – אני רואה שבדרך כלל יש בינינו הסכמות על דברים רבים – לחזור למצב שתהיה יציבות בחוק העונשין.

היציבות בחוק העונשין תביא לכך שאנשים ידעו שלקחת חיי אדם היא הדבר החמור ביותר עלי אדמות, ולקחת חיי אדם מחייבת אותנו לגזור על האנשים עונש מאסר עולם חובה. אם לאחר מכן יש שיקולים שצריכים להנחות את הנשיא ואת שר המשפטים לתת חנינות או להוריד מההקצבה או לקצוב את העונש, כל מקרה ומקרה לגופו. אבל אם נתחיל להגיע למצב שבו לחץ ציבורי כזה או אחר יביא לעונש מדרגה שנייה או להריגה או לדברים כאלה ואחרים, נהיה עדים להשפעה בלתי אפשרית על השופטים. היום כשהשופטים יודעים שיש מאסר עולם חובה, הם גם לא פוחדים, אי-אפשר לאיים עליהם. הרי מה יקרה? יתחילו איומים על השופטים. השופטים עצמם יפחדו: אולי אם לא נפסוק לו מאסר עולם יהיה בסדר, אבל אם נפסוק לו מאסר עולם, אולי יקרה לנו משהו. אנחנו נהיה עדים לשיטה שקיימת באמריקה ובמדינות אחרות, שבה מאיימים על שופטים, שבה עושים חיסול חשבונות ברחובות, וכל שיטת המשפט שלנו בעניין הזה עלולה לקרוס.

המשפט הפלילי הוא משפט יציב, הוא משפט שבו צריך ללכת בעקביות, ואני מאוד אשמח, אדוני שר המשפטים, אם תצטרף אלי. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

תודה לחבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת סילבן שלום היקר, אתה דיברת בהיגיון רב מנקודת המבט האישית שלי. עד היום, גם כיום דינו של רוצח הוא עונש מאסר עולם ומאסר עולם חובה, ומה

שפוסקים וגוזרים בבתי-המשפט לאחר שגזר-הדין סופי מסור לשיקול דעתו של כבוד נשיא המדינה – באיזה מקום, מתי, ולגבי מי להפעיל את סמכות החנינה.

דא עקא שהכנסת הזאת, לפי המלצת ועדת החוקה, חוק ומשפט, לפני תקופה קצרה חוללה מהפך, ובמקום עונש מאסר עולם חובה לרוצחים הסמיכו את בתי-המשפט לפטור רוצח בשקל קנס או ביום מאסר; בהנחה, כמובן, שבתי-המשפט לא יעשו זאת. אבל, הייתי אומר שהם טלטלו את מידת העונש מקצה לקצה, וזה דבר שלא צריך היה להיעשות לדעת הממשלה, וזה עוד נעשה כאשר הצעת חוק מסוימת שלא היתה אמורה כלל לדון בענייני ענישה, בין קריאה ראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית – – –

סילבן שלום (הליכוד):

באישון לילה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – ללא התרעה, חוללו מהפך. נראה שחשבו שזה ירצה את כבוד נשיא המדינה.

המצב לא משביע רצון, וחבר הכנסת סילבן שלום צודק בניתוחו. ואם בכל זאת, חבר הכנסת סילבן שלום, אף שאני מסכים לגישתך, שצריך להחזיר את המטוטלת לצד אחר, וצריך לאזן בין הדברים, ושהיציבות היא אכן טובה – אם אינני מצטרף כרגע להצעת החוק שלך זה מטעם אחד, שלי נראה שאותם שיקולים שהנחו את חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט ואת חברי הכנסת, שלא להשלים עם עונש מאסר עולם חובה בכל המקרים, ימשיכו להנחות אותה. ולכן צריך למצוא את הדרך מצד אחד להחזיר את גורם ההרתעה, שהוא מאסר עולם חובה כתחליף לעונש מוות, וכמו שאמרת, אם בתי-המשפט יתחילו לגזור על רוצחים שנה ושלוש שנים וחמש שנות מאסר, דעת הקהל תתעורר ותקבע את עונש המוות. אבל מצד שני, צריך גם למצוא תשובה לאותם מקרים כאובים שבהם גם דעת הציבור אינה נוחה מעונש מאסר עולם חובה וחשים שיש שם מקום או יש הצדקה לתת שיקול דעת לשופטים.

משרד המשפטים עובד על הצעת חוק. אלא שההבדל הוא בכך שהצעת חוק של משרד המשפטים עובדים עליה חודשים עד שיוצאת הצעת חוק מיושבת, שקולה, אחראית מבחינת מדיניות ומבחינה מקצועית, והצעת חוק פרטית אפשר להניח על השולחן בתוך 45 ימים, ולהעביר אותה לוועדה ולחשוב שאפשר להתקדם אתה.

לכן, כיוון שאני לא יכול לתמוך כאן בכל יוזמת חקיקה פרטית, כאשר הכנסת כבר הוכיחה, לפי דעתי, אי-יציבות מוחלטת וחוסר שיקול דעת בנושא הזה, תסלח לי, עם כל הכבוד לכנסת, אני אומר: אנחנו נגיש את הצעת החוק שלנו, שאנחנו כבר עובדים עליה שבועות וחודשים, וזה לא מתוך קצב לא מתאים, אלא מתוך זה שאנחנו מעבירים זאת לבחינה של לשכת עורכי-הדין, של כבוד השופטים, של הפקולטאות למשפטים, של גורמים ציבוריים, ואנחנו בודקים את עצמנו עד שאנחנו מגיעים לאיזונים פנימיים ומביאים שיטה דבר דבור על אופניו.

לכן אני מבקש מהכנסת לחכות. אלא מה? אין לי ממי לבקש. אין לי ממי לבקש.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר מציע להחמיר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הכיוון הוא להחזיר את עונש מאסר עולם חובה, ובאותם מקרים שלדעת גורמים מבינים בנושא, וגם לדעת הציבור, יש מקום לתת לבתי-משפט שיקול דעת, לאותם מקרים לייחד את שיקול הדעת.

למשל, אדם פעל מתוך הגנה עצמית. מה זו הגנה עצמית? אני נמצא במצב של סכנה, אני בסכנה, חיי בסכנה ואני שולף את האקדח או לוקח את הסכין ודוקר. מה אומרים לי? ירית ירייה אחת, מוצדק. ירייה שנייה – מוצדק. למה לחצת על ההדק פעם שלישית? הוא כבר סובב את גבו, הוא כבר התכוון לנוס. נו טוב, באמת, אני בכזו התרגשות, אני לא יכולתי לשיקול היטב אז לחצתי פעם שלישית; קודם כול, לא אני, הנאשם. אתה יודע מה ההבדל, אדוני? כל ההבדל הוא, ששתי היריות הראשונות הן מוצדקות, ולכן בעצם הוא היה יוצא פטור, אבל כיוון שהוא לחץ על ההדק באותו שוונג, כמו שאנחנו אומרים, פעם שלישית, דינו דין רוצח. אין שיקול דעת לבית-המשפט, דינו מאסר עולם.

אני שואל, איך זה מן הקצה אל הקצה? כמעט יצא זכאי, ופתאום דינו מאסר עולם. למה לא תיתן בין לבין? במקרים כאלה אנחנו צריכים לפתוח פתח לבתי-משפט לעשות צדק עם הנאשם על-פי הנסיבות המיוחדות. את זה אנחנו בודקים ואת זה אנחנו נביא לכנסת דבר דבור על אופניו.

אבל אני עומד פה ניצב לבדי, משאירים את שר המשפטים לבדו. חבר הכנסת שמואל אביטל איננו, חבר הכנסת רפאל אדרי איננו, חבר הכנסת אהוד אולמרט איננו, חבר הכנסת אורי אור איננו. אני אעשה כך, אני לא יודע למה חברי הכנסת אינם. אני עומד פה כשר המשפטים ואני מדבר אל חברי הכנסת. אני לא באתי לדבר לאולם ריק. איפה חבר הכנסת חיים אורון?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא ריק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברת הכנסת דליה איציק, אייך?

אתה, חבר הכנסת מיכאל איתן, לא קראתי בשמך.

היו"ר י' עזרן:

הוא לא קרא בשמך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הנה, חבר הכנסת מיכאל איתן פה.

יהושע מצא (הליכוד):

כבוד השר, יש לי שאלה אליך – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, כבוד היושב-ראש.

יהושע מצא (הליכוד):

ומה השולחן הזה, של הממשלה? ריק, ריק, ריק, עשר פעמים ריק. ממשלת ישראל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה להשיב לך: שרי ממשלה ממונים על משרדים, ואפילו יש כאלה שלא רק על משרד אחד, ואני יודע, וגם אתה יודע, שלהיות ממונה על משרד זה לא יום ולא לילה, עובדים ועובדים ועובדים ללא סוף.

יהושע מצא (הליכוד):

תשלחו את גולדפרב. יש לכם סגן שר חדש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת עיקר עבודתם לא במשרדי הממשלה. וראית קודם, השר שחל היה כאן, השר רובינשטיין היה כאן, עוד שרים היו כאן. אבל איפה חברי הכנסת?

יהושע מצא (הליכוד):

לגולדפרב אין לשכה, תשלחו אותו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מיכאל איתן פה; חבר הכנסת רפאל איתן, אייכה?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מצא, מיצית את רעיוןך והבהרת אותו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת רפי אלול, שולמית אלוני השרה, טלב אלסאנע, אסעד אסעד, יוסף בא-גד – איננו, זאב בנימין בגין – איננו, פיני בדש – איננו, שלמה בוחבוט – איננו, אברהם בורג – איננו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה חושב שאם אתה תקרא להם הם יבואו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא יודע, אולי.

חבר הכנסת יגאל ביבי איננו. קשה לי בלעדיהם. חברי הכנסת יוסי ביילין, סגן השר, נעמי בלומנטל – איננה, פואד, שר, חבר הכנסת אליהו בן-אלישר היה היום – איננו, חבר הכנסת אליהו בן-מנחם, סגן השר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה השמות האלה? אלה שאילתות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת שלמה בניזרי. אלה שמות חברי הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה רוצה? אלה לא שמות מההפטרה, אלה שמות של חברי כנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

"ואלה שמות בני ישראל".

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה שהם יבינו אותי והם אינם.

יהושע מצא (הליכוד):

פני המדינה כפני הקואליציה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

סלח לי, גם האופוזיציה. יש כמה צדיקים שבאים ויושבים וממלאים את חובתם כחברי הכנסת. אני לא אומר שתמיד צריך לשבת באולם, אבל אני רואה את שגרת הספסלים הריקים.

היו"ר י' עזרן:

אבל, אדוני, אתה ממש רגיל. לצערי הרב, הרבה פעמים אתה מדבר אל – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אסור להגיד את זה, יבולע למי שיגיד את זה. אבל מישהו צריך להגיד את זה לחברי הכנסת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מתחיל להעריך שהמשפט הבא שלך יהיה על החוק הנורבגי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זו שאלה אם יש מקום לחוק הנורבגי, אבל החוק הנורבגי הוא תחליף לשרים, ואתה פה מדבר לא על תחליף לשרים, אלא על חוק נורבגי לחברי הכנסת, שיהיה חבר כנסת שיהיה לו תואר "חבר כנסת" ושחליפו יבוא לכנסת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כל חבר כנסת נושא את שרביט השר.

היו"ר י' עזרון:

אני חושב שהדיון – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שהרעיון הובן.

היו"ר י' עזרון:

הובן, הובן.

דוד מגן (הליכוד):

אני מתנגד לכל דבר שקשור לאוסלו.

היו"ר י' עזרן:

ההסכמים עוד לא חוסלו, לכן אתה לא יכול להתנגד לאוסלו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חוץ מקפה אוסלו, זה בסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

אפשר כבר לצלצל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אפשר לצלצל להצבעה?

היו"ר י' עזרן:

כן, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

צלצלו?

היו"ר י' עזרן:

צלצלה. למזלנו לפחות המזכירות הנכבדה והמתמידה יושבת על מקומה ועל דגלה.

יהושע מצא (הליכוד):

ממילא חבר הכנסת דדי צוקר יקבור את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, אני נפעם. השעה היא 18:35, וכמעט שאין אל מי לדבר ואין מי להזעיק להצביע.

מיכאל איתן (הליכוד):

הנה מתחילים להגיע.

היו"ר י' עזרן:

יש פסוק שאומר: "וילך שפי", אתה יודע את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

איך? איך?

יעקב שפי (העבודה):

אני יושבתי ביציע ועקבתי – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, שאול גוטמן, מיכה גולדמן, סגן שר, אלכס גולדפרב, סגן שר – –

סילבן שלום (הליכוד):

באמת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – אלי גולדשמידט, אפרים גור, מרדכי גור, סגן שר, גדליה גל, אריה גמליאל, משה גפני, אלי דיין, יעל דיין, עבד-אלוהב דראושה, אריה דרעי, אברהם הירשזון, זבולון המר, צחי הנגבי, אריאל ויינשטיין פה.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת יוסף ונונו, אברהם ורדיגר, רחבעם זאבי, נסים זוילי – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ספר הטלפונים יותר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – עמנואל זיסמן, אליעזר זנדברג – אינם. חברי הכנסת וליד חאג' יחיא, נעמי חזן, מיכאל חריש, שר, בנימין טמקין, סאלח טריף, שאול יהלום, אברהם יחזקאל, רן כהן, רענן כהן – אינם. חברי הכנסת יוסי כץ, לימור – – –

לימור לבנת (הליכוד):

פה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לימור פה.

יהושע מצא (הליכוד):

רבין איננו, פרס איננו, פואד איננו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אולי יבואו. זאת דרך למשוך זמן, לגיטימית.

יהושע מצא (הליכוד):

ממשלה שלמה איננה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב, שאם אין מי שיצביע, צריך להבהיר לציבור שאין מי שיצביע.

חברי הכנסת מאשה לובלסקי, סגנית שר, דוד לוי – איננו, יצחק לוי – איננו, עוזי לנדאו – איננו, יורם לס – איננו, ענת מאור – איננה.

סילבן שלום (הליכוד):

אף פעם לא נלחמת ככה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני עקשן. חבר הכנסת משה מאיה איננו, חבר הכנסת דוד מגן פה. חבר הכנסת האשם מחאמיד איננו, חבר הכנסת חגי מירום איננו, חבר הכנסת דוד מנע איננו.

יהושע מצא (הליכוד):

נכנס עוד אחד להציל אותך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חכה, הרי גורלה של הצעת החוק תלוי בכל קול.

היו"ר י' עזרן:

הוא נכנס כי יש לו הצעת חוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת חגי מירום, אייכה? חבר הכנסת דוד מנע.

קריאה:

ישנו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת נואף מסאלחה, יהושע מצא – פה.

יהושע מצא (הליכוד):

פה, הכול לכבודך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דן מרידור – איננו, חבר הכנסת רון נחמן – הפעם איננו.

היו"ר י' עזרן:

כתוב: "מצא טוב".

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת אורה נמיר – שרה, משה נסים – איננו, בנימין נתניהו – איננו, סאלח סלים – איננו, אסתר סלמוביץ – איננה, אפרים סנה – שר, כבוד הרב יוסף עזרן – מכובדנו פה, עובדיה עלי – איננו, שאול עמור – חולה, אברהם פורז – איננו, חנן פורת – על הגבעה, משה פלד – איננו.

מיכאל איתן (הליכוד):

"הנה מה טוב ומה נעים".

לימור לבנת (הליכוד):

הנה חנן פורת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חנן פורת פה.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא בא מהגבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חנן פורת על משמרתו. זה מעניין את מי אני מצליח להזעיק, את חברי האופוזיציה.

חנן פורת (מפד"ל):

הנה אני, כי קראת – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא גלש מן הגבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת רפאל פנחס, שמעון פרס – שר – – –

לימור לבנת (הליכוד):

איך הצלחת להביא את כל חברי האופוזיציה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שר מוגבל בעשר דקות בהצעת חוק.

היו"ר י' עזרן:

עוד לא נגמרו.

סילבן שלום (הליכוד):

עוד לא עברו עשר דקות?

היו"ר י' עזרן:

עוד דקה.

סילבן שלום (הליכוד):

הוא מדבר לפחות 25 דקות.

היו"ר י' עזרן:

לא, אל תגזים.

יהושע מצא (הליכוד):

תבדוק את השעון, אולי הוא מקולקל.

היו"ר י' עזרן:

השעון לא מקולקל. הפעלתי את הכרונומטר 14 דקות אחרי שהתחיל לדבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, בדרך כלל אני איתן בדעתי, ואם אני חושב שאין מקום ליוזמת חקיקה פרטית אני אומר זאת. הרי מדברי הובן, שהגישה של חבר הכנסת סילבן שלום היא נכונה. חשבתי שאחרי שהכנסת התנדנדה מקצה לקצה מוטב להשאיר את הנושא ליוזמת חקיקה מסודרת של הממשלה.

היו"ר י' עזרן:

זה נכון, צודק חבר הכנסת סילבן שלום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אבל אני לא רוצה להביע בכך התנגדות להצעת החוק המסוימת הזאת. מאחר שאני מבין שחבריו של סילבן שלום על המשמר – –

לימור לבנת (הליכוד):

על המשמר ועל המשמרת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– והם יתמכו בהצעתו, אני רוצה לומר ששום נזק לא ייגרם אם המסר הזה יימסר לחברי ועדת החוקה, מה דעת אלה שבאים לכנסת ועובדים בכנסת בסוגיה הזאת. מבחינה זו, אני חושב שהנכון הוא שאנחנו לא נתנגד להעברת המסר הזה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל הכבוד.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, אם חברי הכנסת היו עובדים במגן-דוד-אדום או במכבי האש, היו מייד מגיעים, היו לך יותר סיכויים להזעיק.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק של חבר הכנסת סילבן שלום (תיקון – עונש חובה ונסיבות מקילות), התשנ"ה-1994, בקריאה טרומית – מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש חובה ונסיונות מקילות),
התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הזאת עברה בקריאה טרומית, והיא תרד לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – נציב תלונות הציבור), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'קז, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – נציב תלונות הציבור),
התשנ"ד-1994. ינמק מן המקום חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש פה טעות דפוס, ואני שמח שתיקנת אותה. מדובר בחוק מבקר המדינה,
ובטפסים נשתבשו האותיות ונכתבה המלה "משק" במקום "מבקר".

אני מציע, כי בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], לאחר סעיף 47(ב) יבוא סעיף
47(ג): "אין בהוראה על-פי כל דין, לפיה ימונה ממונה על קבילות ציבור בגוף מבוקר, כדי לגרוע
מסמכויותיו של נציב תלונות הציבור על-פי חוק זה".

בדברי ההסבר כתבתי והסברתי, כי לאחרונה פורסמו כמה חוקים המגדירים את מעמדו וסמכויותיו
של הממונה על קבילות הציבור, ברשות השידור ובמוסדות אחרים. במקביל הוחל בתיקון חקיקה
לקביעת ממונים על תלונות הציבור במוסדות גדולים אחרים. כדי לוודא שהחוקים החדשים, התקנות
והרעיונות החדשים לא גורעים מסמכויות נציב תלונות הציבור, אנחנו מציעים להדגיש זאת בחוק.

אני מניח, שמוסדות גדולים נוספים ימנו אף הם את הממונים על קבילות הציבור בחקיקה ובתקנות ויזכרו תמיד לקבוע בתקנות שלהם, כי נציב תלונות הציבור הוא כתובת שממשיכה להיות שרירה וקיימת עם הסמכויות המוגדרות בחוק מבקר המדינה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להתכבד בהתנגדותי להצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן.

מה אומרת הצעת החוק? היא אומרת, שאם הכנסת מחוקקת חוקים, ובהם היא מסכימה למנות נציבי קבילות במוסדות שונים, זה לא יגרע מסמכותו של הנציב במשרד מבקר המדינה.

אני לא מדבר על מקרים שבהם מוסד מחליט שיש לו נציב קבילות. כל מוסד יכול להחליט מרצונו. אבל אם הכנסת מחוקקת חוק ומחליטה שרשות השידור או בתי-חולים הם חשובים מספיק ועניינם מבחינת הציבור הוא כל כך מהותי שראוי שיהיה להם נציב קבילות ציבור, מדוע ימשיכו שני גורמים לטפל באותו נושא? מדוע נציב התלונות במשרד מבקר המדינה יהיה זה שידון בקבילות של אנשים לגבי רשות השידור – ואתה הזכרת את רשות השידור, ששם יש נציב קבילות לפי חוק – מדוע יטפלו שני גורמים באותה קבילה?

קודם כול, איך הם ידעו זה על זה? הרי הם מקבלים עשרות תלונות או רעיונות או הערות או דברי ביקורת. אם הכנסת סומכת לפי חוק על כך שימונה נציב, במה ייגרע חלקו בהשוואה לנציב הגדול שנמצא אצל מבקר המדינה?

אחת מן השתיים: אפשר להחליט שמבקר המדינה מטפל בכל דבר, ואז אין צורך בנציב קבילות במקום אחר. אבל אם אנחנו מחליטים שיש מקום לנציב קבילות במקום אחר, מדוע אנחנו צריכים שיהיה לנו נציב קבילות-על אצל מבקר המדינה? האם ההבדל הוא בכך שהוא נקרא נציב קבילות אצל מבקר המדינה? זה נראה לי לא הגיוני.

נראה לי גם שיש בכך כפילות מבחינת התקציב. שני גורמים יעסקו באותו נושא. הרי אנחנו לא יכולים לאסור על נציב הקבילות ברשות השידור לעסוק בנושא מסוים, וגם לא יכולים לאסור את זה על נציב הקבילות במשרד מבקר המדינה.

לכן, חבר הכנסת דוד מגן, אני באמת חושב שהצעתך ראויה להסבר נוסף. היא באמת לא נראית לי הגיונית. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין. זכות התשובה לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מופתע מדבריו של חברי וידידי חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

הואיל והתקנון מונע מאתנו אפשרות להעלות במליאה דברים שנאמרים בוועדה, די שארמוז כי נאומי של ידידי חבר הכנסת ויינשטיין הוא חוליה נוספת בנאום שנשא בוועדת הכספים כאשר מבקר המדינה ביקש לאשר את תקציבו.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולהזהיר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני בכלל לא התייחסתי לדברים האלה. אתה גם לא היית בישיבה.

דוד מגן (הליכוד):

בסדר, מזכיר הוועדה היה וקיבלתי את כל הדיווח.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חוץ מזה, יכול להיות שדעותי שם אינן שוות לדעותי כאן. היית צריך להתפלא אם שם הייתי מביע דעה אחרת.

דוד מגן (הליכוד):

לכן ביקשתי את רשות הדיבור, כדי לנסות לשכנע אותך, ואני אפילו מאמין שיש לי סיכוי לשכנע אותך.

חבר הכנסת ויינשטיין, מאז הונח דוח מבקר המדינה 44 נפתחו חרצובות לשונם של כמה אישים בממשל, בהנהגתו של ראש הממשלה מר יצחק רבין. מבקרת המדינה העזה, ללא משוא פנים, בתום

לב ובאומץ, להצביע על עניין העברת הכספים לבית-הפלמ"ח. כולנו מעריכים את הפלמ"ח, אבל תגובתו של ראש הממשלה היתה: מי היא מבקרת המדינה שתצפץ על הפלמ"ח? החרה החזיק אחריו היועץ המשפטי. אני מדבר על חודש מאי, אני לא מדבר מעבר לזה.

שרים וחברי ממשלה אחרים קיבלו את האיתות שמותר לפתוח בהתקפות אישיות נגד מבקרת המדינה על שהיא מבצעת את עבודתה נאמנה, איך היא מעזה לשפוט את השלטון כפי שהיא שפטה את השלטון הקודם. נוצרה אווירה מאוד מסוכנת, חלקה מנווטת על-ידי כמה כותבי טורים באחד מעיתוני הבוקר. מבקרת המדינה הפכה יעד להתקפה. מבקרת המדינה בממצאיה פוגעת באווירה, פוגעת ביופיה של הממשלה הנוכחית...

אל לנו להיגרר אחרי אותו מסע. דבריו נתנו לי הזדמנות לחזור ולומר, כמי שעוקב בוועדה ומחוץ לוועדה אחרי עבודת מבקרת המדינה ונציב תלונות הציבור, השופטת בדימוס מרים בן-פורת, כי היא עובדת קשה מאוד, מקיפה הרבה מאוד נושאים, מתמודדת עם כל האתגרים שהוועדה וגורמים אחרים בכנסת מציבים בפניה. וכאשר יש חשד וחשש כי חקיקה בכנסת, גם שלי, אדוני היושב-ראש, שקבעה, בין היתר, אותו נציב תלונות הציבור ברשות השידור, חקיקה זו עלולה ליצור מצב שהנציבים הללו ברשויות השונות יקבלו את סמכויות נציב תלונות הציבור, באה הצעת החוק הזאת כדי לומר שסמכות נציב תלונות הציבור, הלוא הוא מבקר המדינה, עומדת, שרירה וקיימת.

הזמן קצר והחברים מסמנים לי. מספיק שאומר לך, חבר הכנסת ויינשטיין, שסעיף 45 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רק לא מבין מדוע זה קשור לבית-הפלמ"ח. אני הבאתי בעיה עקרונית, ואתה מגן על המבקר. אני מדבר על חוק שיביא לכפילויות.

דוד מגן (הליכוד):

אני מקווה שתהיה לי הזדמנות לאחר הדיון היום במליאה לספר לך על מסע מאורגן בשבועות האחרונות של כמה גורמים בקואליציה שמטרתו לצמצם את עבודת הוועדה לענייני ביקורת המדינה. אתה תשמע על כך בשבוע הבא בוועדת הכנסת. לא מוצא חן בעיניהם שהוועדה לענייני ביקורת המדינה מטפלת בכל הנושאים. וכאשר נושא מסוים דורש חקירה לעומק וצריך לקבוע סדרה של ישיבות, קובעים סדרה של ישיבות.

אמרתי את הדברים הללו כדי להזהיר: אני לא מבין את ראש הממשלה, אני לא מבין את היועץ המשפטי לממשלה, ואני רוצה להסיר מכשול מדרכך. הואיל והשעון מצלצל, אמשיך ואפרט את הדברים הללו בשיחה פרטית אחר כך.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אני רוצה לומר לך, אדוני, שהדרך הטובה ביותר לשכנע אותו היא ההצבעה. היא עומדת להתבצע מייד.

ובכן, אנו ניגשים להצבעה בקריאה טרומית. מי בעד הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – נציב תלונות הציבור), התשנ"ד–1994, והעברתה להכנתה לקריאה ראשונה לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון – נציב תלונות הציבור), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להודיע לפרוטוקול שאני מקוזז.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק זו תרד לוועדה לענייני ביקורת המדינה, לשם הכנתה והשלמתה לקריאה ראשונה ולקריאה שנייה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר שהצעת חוק זו תעלה לוועדה ולא תרד.

היו"ר י' עזרן:

למה, אנחנו לא בקומה שלישית? אתה צודק, הוועדה יושבת בקומה שנייה. הצעת החוק תרד קומה אחת ולא קומתיים. אתה צודק.

הצעה לסדר-היום

ניתוקה הפיסי של שכונת נווה-נוי בבאר-שבע

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5063, של חבר הכנסת יוסף ונונו, וישיב עליה סגן השר. הנושא הוא: ניתוקה הפיסי של שכונת נווה-נוי בבאר-שבע.

"ניתוקה הפיסי"? מעניין. אני רוצה להבין איך קורה דבר כזה שמנתקים שכונה. ניתוק מוניציפלי, אני מבין, אבל ניתוק פיסי?

יוסף ונונו (העבודה):

באופן טבעי.

היו"ר י' עזרן:

עכשיו אנחנו מדברים על הגבעות: אשא עיני אל ההרים ואל הגבעות.

יוסף ונונו (העבודה):

עכשיו יש בארות.

היו"ר י' עזרן:

אני רק רוצה להבין, זה הכול. אדוני יפתח פיו ונבין.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן השר, השבוע השני של חודש נובמבר 1994 ייזכר בעיר באר-שבע זמן רב, ובמיוחד בשכונת נווה-נוי, בעקבות הגשמים העזים וההצפות הגדולות שגשר-אברהם לא היה יכול לעמוד בהם, והמים כיסו את כל האזור.

תושבי שכונת נווה-נוי יצאו להפגין בהמוניהם ולמחות על כך שזה שנים מתמהמהים בבניית עורק תחבורה אמין במבואה הדרומית של באר-שבע.

אני זוכר את המראות באזור הזה של גשר-אברהם עוד מתקופת היותי ילד, כאשר האזור כולו הוצף בימי הגשמים הגדולים בשנות ה-60, והיו אף קורבנות בנפש באותה תקופה. לתומי חשבתי, שבוודאי כבר תוקן כל הטעון תיקון, הוקם גשר חדש והאזור מסודר, אך המראות של אז חזרו על עצמם גם היום, ונדרשו לכוחות אוויר ויבשה של צה"ל כדי להתגבר על המצור.

נכון להיום, קיימות שתי יציאות במבואה הדרומית של העיר באר-שבע: האחת טובה, והאחרת תלויה בחסדי שמים – שכונת נווה-נוי והאזורים הדרומיים, הכוללים את אתר הקרוונים של נחל בקע, מחנות צה"ל, רמת-חובב ומעבר לאזורים הסגורים והמסוגרים, והעיר באר-שבע הופכת פקק תנועה גדול.

בכל אירוע מסוג זה של גשמים והצפות, אשר יכול להתרחש פעמים מספר בכל חורף, העיר באר-שבע מנותקת לחלוטין או למחצה מדרום הארץ. במקרה של אסון שעלול להתרחש, חס וחלילה, במקומות אלה, לא יוכל להגיע שום רכב הצלה מכל סוג שהוא, גם לא יוכל להגיע בזמן. מעבר לאירועי ההצפות שיכולים להתרחש פעמים מספר בכל חורף, תושבי שכונת נווה-נוי חשים זאת על בשרם אחת לשבוע לפחות, ביום חמישי, ביום שמתקיים שוק הבדואים, שבעקבותיו נוצרים לחצי תנועה הגורמים לניתוק כמעט מוחלט של השכונה מהעיר. הרגשה של חוסר אונים ושל יישוב במצור, זו ההרגשה שיש לתושבי שכונת נווה-נוי, וגם בימים רגילים, בעיקר בשעות הבוקר, כשכולם יוצאים מהשכונה, הם מרגישים את הלחץ הזה.

בתשובה על שאלתא ענה שר האוצר, שהוא מבטיח להקציב הקצבה הן לסלילת הכביש והן להקמת גשר במקום גשר-אברהם הנוכחי. העלות הכוללת היא של 14 מיליון שקלים, המתחלקת בין שר השיכון ובין שר התחבורה, כאשר יש להקים גשר זמני שישרת את התחבורה בזמן ביצוע העבודות.

לכן אני מבקש משר האוצר, משר התחבורה ומשר השיכון, שתהיה הודעה מוסמכת ויהיה אישור תקציבי לבאר-שבע על ביצוע הסלילה, הקמת הגשר וגשר זמני, עם לוח זמנים מוגדר, ובאופן מיידי.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת גם כדי להעלות נושא שאינו קשור לעניין נווה-נוי, וזה הנושא של סכסוך העבודה במפעל "חרסה" בבאר-שבע. במסגרת ההבראה של המפעל פרשו או פוטרו כ-70 עובדים. ההנהלה התחייבה שלא לפגוע בשכר, העובדים יעלו את התפוקה ויהיה שינוי במרכיבי השכר, כך שהחלק של שכר היסוד יהיה יותר גבוה, על מנת שתהיה פנסיה יותר גבוהה.

על-פי דברי חברי הוועד היום, הם נתונים במסע של רדיפות. שלושה חברי ועד פוטרו, או הגיעו אתם להסכם פרישה. האחרים מאוימים, מתוך מטרה לפטר את כל חברי הוועד, ורק השבוע הודיעו לאחד מחברי הוועד שתפקידו הנוכחי מיותר. לפני שבוע אף נעצרו שני חברי ועד על-ידי המשטרה, ובימים אלה אף שלחו תביעות אישיות לכל חברי הוועד. אומנם בבירור שקיימתי עם ההנהלה הם טוענים, שהדברים מתנהלים כסדרם במפעל, שמסתדרים עם העובדים, אבל שוב, תשובת חברי הוועד היא, שיש היום מסע רדיפה, פגיעה והפרה של ההסכם שחתמו עם ההנהלה.

לכן אני קורא להנהלת המפעל ולחברת "כור", שהיא הבעלים של המפעל, להפסיק את המסע הזה, לשבת עם הוועד ועם העובדים, ליישר את ההדורים, לקיים את ההסכם כפי שנקבע ולעבור למסלול של יחסי עבודה מסודרים ורגועים, דבר שיכול להבטיח את הצלחת המפעל ואת עתידו. מה עוד שהבעיה ביסודה, כפי שאני מבין, איננה חריפה, היא לא אמיתית. יש פה בעיה של תקשורת בין ההנהלה לבין העובדים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת ונונו. גם תרמת לנו הרבה הרבה מזמנך, לפחות חמש דקות. הוא תרם מזמנו, לא ניצל את כל עשר הדקות. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גם אני אנהג כך. אני מבטיח לך שאני לא אנצל יותר משתי דקות מזמני.

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי כלום לאדוני.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת ונונו, התופעה שמתרחשת בבאר-שבע ידועה לנו ומוכרת למשרדנו, והודענו לעיריית באר-שבע, שתיקון הגשר אינו בתחום אחריות משרדנו.

בהתאם לנתונים שבידינו, אישר שר האוצר בביקורו בבאר-שבע, בתאריך 20 בדצמבר 1994, תקציב מיוחד להקמת גשר חדש במקום.

על אף האמור לעיל, משרד הבינוי והשיכון מבצע, במסגרת תוכנית העבודה לשנת 1994/95, שני גשרים אשר יחברו בעתיד הקרוב את שכונת נווה-נוי ונחל בקע הסמוכים עם יתר חלקי העיר, כלומר, למרות זאת אנחנו מקימים שני גשרים, יש תקציב, ואני מקווה מאוד מאוד שבשנת 1995/96, גם כשהיו גשמים ברוכים, לא יקרה מה שקורה היום.

לכן אני מציע לידידי חבר הכנסת ונונו להסתפק בדברי.

היו"ר י' עזרן:

האמת היא שלפני שבועיים דנו בנושא הזה, ושר התחבורה ישראל קיסר מסר נתונים מדויקים. אפילו נתנו את הסכומים שהקציבו מטעם העירייה. אני מבין – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כן, חוץ מזה גם אנחנו – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא אמר שגם משרד הבינוי והשיכון הצטרף.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אם אתה מסתפק בדברי, חבר הכנסת ונונו, אין בעיה, ואם אתה לא מסתפק, תחליט מה שאתה רוצה ואני אתמוך בהחלטה שלך.

יוסף ונונו (העבודה):

להעביר לוועדה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לאיזו ועדה אתה רוצה שנעביר את הנושא?

יוסף ונונו (העבודה):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

לוועדת הכלכלה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני בעד, אני מקבל את המלצתו ואני בעד העברת הנושא לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

למעשה, גם הנושא הראשון עבר לוועדת הכלכלה. יהיה דיון משולב.

יש לנו כאן הצעה של חבר הכנסת דוד מגן להסיר את הנושא מסדר-היום. בבקשה, למיקרופון.

דוד מגן (הליכוד):

לצד השיחה והדיון על-אודות שכונת נווה-נוי צריך לזכור, כי אך לפני שבועות ספורים, על רקע פגעי מזג האוויר, נותקה העיר באר-שבע כולה, ולא רק שכונה אחת. מן הדין היה כי מוסדות התכנון, יחד עם משרד הבינוי והשיכון, ייתנו דעתם על כך שבשלהי שנות ה-90 במאה הזאת לא ייתכן מצב שמזג האוויר ינתק בחורף מדי פעם עיר ואם בישראל בגודלה של באר-שבע. ראוי שהוועדה שתדון בעניין הזה, ולצד ראיית הבעיות המיוחדות של השכונה הזאת, לצד ראיית הבעיות של שכונת נחל בקע – תראה את הבעיה הכוללת של ניתוקה של העיר באר-שבע בירת הנגב.

פורמלית, אני מבקש להסיר את ההצעה.

היו"ר י' עזרן:

כעת יש לנו הצעה להסיר והצעה להעביר לוועדה, כדברי המציע ובהסכמת סגן השר המשיב. היכון להצבעה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, ארבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון בוועדת הכלכלה.

הצעה לסדר-היום
בניית העיר מזור-אלעד

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5669, של חבר הכנסת אברהם רביץ: בניית העיר מזור-אלעד, שאולי תביא מזור לתחלואי החברה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגני השר, סגן השר אליהו בן-מנחם וסגן השר אלכס גולדפרב, מי מכם עונה על ההצעה לסדר-היום שלי?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תסיים את דברך, ומי שיענה יענה.

היו"ר י' עזרן:

נחלק: על אלעד יענה אחד, על מזור יענה מישהו אחר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בכל זאת אני מאחל למשרד הזה שינצל את ניסיונו הרב של חבר הכנסת גולדפרב בשטח הבנייה בעבר ומאחל לו הצלחה בתפקידו.

אדוני היושב-ראש, כידוע, כלל יסוד במשטר דמוקרטי הוא רציפות השלטון. השלטון הנוכחי קובע היום מציאות חדשה בחברה הישראלית ובמדינת ישראל. השלטון חוזר ואומר, שהוא מקווה שהשלטון שיבוא אחריו – שיהיה אולי בראשות הליכוד – ינהג לפי הכלל של רציפות השלטון וכל ההחלטות שהוא קיבל יכובדו על-ידי הממשלה שתבוא אחרי הממשלה הזאת. אדוני היושב-ראש, אתה יודע שבעניין הזה יש לנקוט את הכלל: קשוט עצמך תחילה – אחר כך קשוט אחרים.

רבותי סגני השרים, גם לי היה הכבוד להיות סגן שר במשרד השיכון, ואספר לכם מה קרה בתקופת היותי סגן שר בעניין העיר מזור-אלעד. בט"ז באלול התש"ן, 6 בספטמבר 1990, בישיבה שהתקיימה אצל שר השיכון והבינוי דאז בהשתתפות המנכ"ל ועוזרים, ובהשתתפות סגן השר ואנשי עמותת "בית ומנוחה", הוחלט להקצות לעמותה הזאת כ-5,000 יחידות דיור. זו היתה עמותה מרכזית, שייצגה את כל חלקי הציבור החרדי במדינת ישראל.

מתוך דאגה לציבור הזה ולמצוקות שלו בנושא הדיור, הוחלט לבנות עיר חדשה בישראל, כדי שהיא תיתן תשובה על המצוקות האלה, במיוחד באזור בני-ברק ובנותיה. אז הוחלט שיש לרכז את בניית העיר על-ידי עמותה אחת, שתוביל בתפיסה כללית אורבנית את יישוב העיר הזאת, ובהסכמת המשרד היא תהיה שותפה לתכנון הכללי של העיר, כדי שיתאים לציבור הדתי והחרדי במדינת ישראל, שהעיר הזאת נועדה לו.

הוקם צוות על-ידי העמותה, ולפי החלטות המשרד ישב הצוות של העמותה יחד עם צוות התכנון שמונה לכך על-ידי משרד הבינוי והשיכון על מנת להתאים את העיר הזאת לצורכי הציבור הזה. הדברים הלכו יפה. כבוד השר דאז מינה את סגן השר שהיה בתקופה ההיא – אנוכי – להיות אחראי לעיר הזאת ועוד לכמה פרויקטים שבאו לתת פתרון למצוקות של הציבור הדתי. ישבתי בישיבות משותפות עם העמותה הזאת ועם האדריכלים אשר זכו במכרז, והם תכננו את העיר לפי צורכי הציבור החרדי שאמור היה לגור בה. העניין נמשך, כי דברים כאלה נמשכים, ובינתיים היו חילופי שלטון.

אדוני סגן השר, אני מבקש את תשומת לבך. חבר הכנסת גולדשמידט, אל תפריע לסגן השר בן-מנחם לשמוע את דברי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גולדפרב, לא גולדשמידט.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אמרתי גולדשמידט? עבר למפא"י נהיה גולדשמידט, קודם היית גולדפרב.

סגני השרים, אני אומר לכם שנתתי הנחיות כיצד לתכנן עיר עבור זוגות צעירים, עבור משפחות ברוכות ילדים, שהם גם מתפללים, יש להם גם מקוואות וגם בתי-ספר, ויש שם, בלי עין הרע, ילדים לרוב. כך תוכננה העיר הזאת. ומה קרה? הוקוס-פוקוס, הפלא ופלא – – – אדוני סגן השר, אני מבקש את תשומת לבך כדי שתיתן לי תשובה שלך ולא מן הנייר, ולכן אני מדבר אליך.

אתה מתכנן הרבה ערים ושיכונים בישראל ואתה מכיר את הנושא. כידוע לך, אדוני סגן השר, דירה עבור זוגות צעירים יכולה לנוע בין 70 ל-80 מ"ר, 90 מ"ר גג; דירה עבור משפחה ברוכה ילדים שהיא גם ענייה וגם במצוקה יכולה להגיע עד 120 או 130 מ"ר גג, זה הממוצע וזה כבר הרבה.

ראה מה קרה מאז התחלף השלטון. המשרד יצא לפני כשבוע במכרז, ואני מוצא שם מכרז משונה, שעוד לא היה כמוהו במדינת ישראל לזכאים בלבד. כמה מ"ר יהיו הדירות שם? אדוני, תסמורנה שערות ראש – 260 מ"ר לדירה. לו היינו מתכננים – יש לי המכרז כאן בכיס – 260 מ"ר לדירה בסביון ובכפר-שמריהו, לא היינו מוציאים מכרז כזה. הממוצע של 1,300 יחידות דיור שמשרדך הוציא – אינני יודע, אתם צריכים להקים ועדת חקירה בעניין הזה – הוא 170 מ"ר לדירה של 6-7 חדרים לזוגות צעירים בלבד, לזכאים בלבד.

אתם הולכים למכור דירה בממוצע – אני אקרא לך: 119 דירות – 261 מ"ר, 120 דירות – 162 מ"ר, 162 דירות – 155 מ"ר, 160 דירות – 149 מ"ר, 162 דירות – 200 מ"ר, 144 דירות – 203 מ"ר, 132 דירות – 184 מ"ר, 120 דירות – 165 מ"ר. והדירות הקטנות ביותר, 185 דירות – 108 מ"ר. זה המכרז שהוצאתם. לפי כללי המכרז, צריך לשלם לפי גודל הדירה.

אני שואל את המשרד: הכיצד?

היו"ר י' עזרן:

מרכיב הקרקע הוא זול?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, מרכיב הקרקע הוא לפי הערכת השמאי לפי מטר בנייה. וכשאני שואל במשרד מה קרה, תכננו משהו אחר, עונים לי בכל מיני תירוצים שאני מתבייש להעלות אותם כאן, מעל הדוכן הזה.

אני לא חושד לא בכך וגם לא בשר, אבל יש הרגשה מאוד מאוד קשה לציבור שמיועד לגור במקום הזה, שמא חס וחלילה רוצים לטרפד את המכרז הזה.

אני דיברתי עם השר בארבע עיניים. הוא היה במבוכה גדולה. הוא אמר לי בארבע עיניים כיצד הוא חושב לפתור את הבעיה. ואני לא אומר לך. אני רוצה, שאם יש לך תשובה, תגיד אותה פה, מעל הדוכן, כדי להרגיע את הציבור.

היו"ר י' עזרן:

מה אדוני מציע?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש מלכוד, אדוני. המלכוד הוא, שאם אתה הולך לתכנן, לעשות תב"ע – תוכנית בניין ערים – חדשה, אתה צריך לחכות שלוש שנים. אומנם אפשר לעשות את זה במסגרת הול"ל, אבל צריך ראשית כול לרצות.

יש כאן שתי בעיות, רבותי. יש בעיה אחת, שעמותה אחת קיבלה הקצאה מפורשת, בחתימת ידי כסגן שר; קיבלה הקצאה במכתב שאני כסגן שר שלחתי למינהל מקרקעי ישראל. יש העתקים של זה במשרד שלך – מכתב שאני שלחתי שהם קיבלו את ההקצאה. כמובן, כל זה היה, אני יודע, לפני חוק המכרזים. אני יודע שאחר כך בא חוק המכרזים, וחוק המכרזים שינה מצב. אבל יש גם הוראות מעבר. היו במשרדנו, במשרדך היום, הוראות מעבר לגבי הבטחות מפורשות של המשרד, ויש להתייחס אליהן.

אדוני היושב-ראש, העמותה הזאת הצילה את המשרד. אתה יודע כיצד? היא הוציאה צו מניעה על-ידי בית-המשפט, הוציאה צו מניעה לבל יוציאו את המכרז. כרגע יש צו מניעה. אבל אני שואל אותך, אדוני סגן השר, הרי אתה קשוב למצוקות של בני אדם, מדוע המשרד צריך להתנגד לצו המניעה הזה? מדוע שהמשרד לא ייתן את הפתרון? הרי זה פתרון מצוין. בעתיד תאכלס העיר הזאת 12,000 משפחות בישראל. הרי ייפתרו כאן בעיות.

אני רוצה לסיים עוד במשפט אחד. כשהייתי במשרד הכנתי גם לתושבי ירושלים איזה פתרון, ותכננו שטח עוד ל-1,200 משפחות בבית-שמש, שהוא מיועד, מותאם מתוכנן לציבור החרדי. הרי זוהי הסכמה לאומית כמעט שהציבור החרדי יגור במקום ולא יפריע לחילונים ולהיפך. ותכננו ליד השיכון החרדי עוד 1,200 יחידות. יצאתי מהמשרד, החליט מאן דהוא להוציא זאת למכרז כללי. לדתיים לא יהיה.

אבל מילא, זאת היסטוריה. היום הוצאתם בבית-שמש מכרז לכ-4,000 יחידות דיור, ואני יודע שזמני חולף.

היו"ר י' עזרן:

כבר עבר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכן אסיים.

דוד מגן (הליכוד):

לא זמנך עבר חלילה, אלא זמן הדיבור.

היו"ר י' עזרן:

היום חבר הכנסת דוד מגן בבחינת תיקון סופרים, תיקון טעויות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תעיין, בבקשה, במכרז. הוצאתם מכרז מבורך ל-4,000 יחידות דיור בבית-שמש. אני אומר לך, שיש אצלך במשרד אנשים שאתה לא יודע והשר לא יודע עליהם, שיש להם רצונות מעוותים. הם עשו תנאי מכרז כאלה שציבור דתי לא יוכל להתרכז ברמת בית-שמש וליצור לעצמו פינה כזו שהוא לא יפריע לאחרים ואחרים לא יפריעו לו. אין אפשרות כזאת להקים רצף של קהילה לפי תנאי התכנון, ואינני רוצה להיכנס לפרטים. תעיין בזה, תבדוק, תקרא את האנשים למשרדך, תנזוף בהם, כי יש למצוא פתרון לאנשים. אחר כך באים וצועקים עלינו, מדוע אנחנו כאן בירושלים לחוצים ואנחנו עומדים לכבוש את ירושלים. לכבוש את ירושלים, חס וחלילה. טוב בסדר, לא נכבוש את ירושלים. תנו לחלק מאתנו ללכת לבית-שמש. לא נותנים עם כל מיני קומבינציות, עם כל מיני תנאים שאינם מאפשרים לציבור הזה להתיישב בבית-שמש. נושא ההצעה הזאת לסדר-היום – מזור-אלעד. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת אברהם רביץ. אני לא חושב שבית-שמש נכללת בערי המקלט של התורה, אבל מוכנים לפשרה.

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח דווקא בדברים שאמר חבר הכנסת רביץ לגבי החלפת השלטון. מה לעשות, יצאו שניים מהאגודה ונכנסו שניים קיצונים. זה הגוף הבוחר שלכם, כך החלטתם. הממשלה הנוכחית מכבדת את החלטות הממשלה הקודמת. כפי שאתה יודע, הרבה מאוד מיליארדים של שקלים הוזרמו לכל מיני קבלנים שלא שמו בלוק על בלוק, בגלל התחייבויות של

הממשלה הקודמת, בגלל סיכומים. אני מעריך שאנחנו נמשיך לשמור על המחויבויות שלנו גם בקדנציה הבאה, לפי עניות דעתי. אתה חושב הפוך, אני חושב שאנחנו נמשיך. הציבור הרחב במדינה יוכיח מי צודק.

נושא נוסף. אני רוצה לגעת בקצה דווקא ביישוב מזור. אתה דיברת על גודל חדרים, על גודל של דירה, דירה גדולה ולא מתאימה. למיטב ידיעתי, זה יישוב לאוכלוסייה שומרת מסורת. כפי שאתה ואני יודעים, זכאים שומרי מסורת הם משפחות לא קטנות. מה לעשות – אני מברך על כך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מדבר על זוגות צעירים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

זוגות צעירים שבתוך ארבע שנים הם משפחה גדולה. אתה לא יכול להחזיק מקל בשני הקצוות: בית-שמש לא מתאימה לי, ופה יותר מדי גדול לי. כלומר, הביאו פה בחשבון את מבנה המשפחה שומרת המסורת. אני מסתובב בבני-ברק ובכל מיני מקומות ורואה שגם דירה של 150 מ"ר לא מספיקה למשפחה שומרת מסורת. הילדים ישנים במיטות קומתיים, בשלוש קומות. חבר הכנסת מגן, תסתובב ותראה מה קורה שם.

היו"ר י' עזרן:

הוא מכיר את זה מקריית-גת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

המשפחות גדולות מאוד. למה לא לבנות דירות כאלה שהם יוכלו לחיות בהן ברווחה? אני בעד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני הייתי פעם, לא עלינו, קבלן, ואני אומר לך שב-260 מ"ר אתה בונה דירה של 13 חדרים.

היו"ר י' עזרן:

ליעקב אבינו היו 12 שבטים, הוא ואשתו – ביחד 14. מה הבעיה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מכיר דירות של 60 מ"ר בשכונת-שפירא, שהפכו אותן לשש דירות. אני לא צוחק, לך תבדוק. כל כמה מטרים עושים פינה לעולה חדש. עזוב את זה, אני לא רוצה להיכנס לפרטים. אני בעד התחשבות באוכלוסייה הדתית – יישוב שלם של שומרי מסורת. גם אם אני ארצה, אני לא אוכל להיכנס לשם, כי אני חילוני ואין לי זכות.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, זו הכרזה רשמית? אני לא מקבל את זה. אדוני אוהב מסורת, שומר מסורת. למה אתה אומר חילוני, חס ושלום? אתה לא חילוני.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מדברים על אוכלוסיות מסוימות שיקנו שם ויגורו שם, ואני בעד זה, מאוד. אבל כשמאפשרים לאוכלוסיות דתיות להגיע לאזורים מסוימים כדי שיוכלו לחיות בשקט ובשלווה, הנושא של בית-שמש לא מובן לי. כי אדם שומר מסורת שרוצה לגור בבית-שמש, יכול לקנות דירה בבית-שמש. אני נגד גטאות, אני בעד שוק פתוח, מי שרוצה ילך ויקנה, למה לא, מישהו מונע מהם?

תחליט למה. הדירות קטנות – תגיד. הדירות גדולות – תגיד. אתה רוצה פינה רק לאוכלוסייה שומרת מסורת – אנחנו עושים את זה בהרבה מאוד מקומות בארץ. אני לא נגד, אבל יש דמוקרטיה, מותר לכל אחד לקנות היכן שהוא רוצה. לגבי האוכלוסייה הדתית, אנחנו שומרים על הפינה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

כבוד סגן השר, אני מבין שבבית-שמש, אם האוכלוסייה הדתית תבקש כמה בלוקים מוגדרים, אתם –

—

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מה זאת אומרת אוכלוסייה דתית תבקש כמה בלוקים? אם אנחנו בונים שם "בנה ביתך", על-פי נקודות זיכוי, על-פי עקרונות המדינה, מי החליט שמי שאינו דתי לא יכול לגור שם? מי שזכאי יכול לבוא ולהירשם. אם יש יותר מדי נרשמים, תהיינה הגרלות. על השוק החופשי אני לא שולט, חבר הכנסת מגן יודע, זו לא שליטה שלי. בשוק חופשי בונים דירות ומוכרים. מי שרוצה בא וקונה. לא ימנעו מאדם לקנות בית כיוון שהוא דתי, וגם לא כיוון שהוא חילוני.

בבית-שמש בונים דירות בגדלים שונים. חבר הכנסת רביץ, אתה היית סגן שר השיכון בקדנציה הקודמת, אני זוכר את זה. אני פשוט לא זוכר למה לא בנו אז לזוגות צעירים. לא בנו במשך הרבה שנים, לצערי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בזמני בנו 5,000 יחידות לציבור הדתי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה מוכן להזכיר לי איפה ומתי? אני מדבר על זכאים. יש זכאים גם לא דתיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מדבר על זכאים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

איפה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בבית-שמש בנינו 1,200 יחידות דיור לזכאים, לדתיים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

בוא נפריד בין דתיים לבין בעיית הזוגות הצעירים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בנו על יד זה גם ללא-דתיים. בנו בכל הארץ. אבל לדתיים, בבית-שמש בנו 1,200 יחידות, בירושלים 2,100, ברכסים בנינו כ-1,000, בבאר-שבע – כ-800.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מה שאתה בא וטוען הוא, שנתנו אז עדיפות לזכאי האוכלוסיות הדתיות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

להיפך, נתנו לכולם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

איזה כולם? אני יודע שאלפי זוגות צעירים התבוססו באוהלים בתקופה ההיא, כי לא היה להם מקום לגור. אתה מדבר אתי על אוכלוסייה דתית, אני מדבר אתך על אוכלוסיית הזכאים במדינת ישראל. כלומר, הבעיה חמורה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני יודע, אני מקשיב לך. הבעיה שלי עם כל הכבוד לך, היא לא רק הזכאים באוכלוסייה הדתית. יש גם זכאים חילונים, ותיקים וגם עולים חדשים. יש הרבה צרות למדינה, ואנחנו משתדלים לפתור את המצוקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מבקש שתבנה עבורם. תן להם קרקע ואפשרות, ואל תטרטר אותם. תן להם אפשרות לחיות כאן במדינה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

למי?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכל אדם – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תאמין לי שנותנים לכל אדם. אתה אפילו לא מבין מה שאני אומר. אל תהיה דמגוג ואל תצעק. אתה בעצמך טוען שבנו 5,000 יחידות דיור לזכאי האוכלוסייה הדתית, אבל לא בנו 5,000 דירות לזכאי האוכלוסייה החילונית. זאת אומרת שקיבלתם. גם לזה אתה מתנגד? אני לא מבין אותך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

דירה אחת לא בניתם מאז עליתם לשלטון. רק לדבר אתם יודעים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אנחנו גם נעשה. את הדמגוגיה תשאיר לך. אנחנו בונים היום ברוב היישובים בארץ דירות לזוגות צעירים, בשיטות שונות, כדי להקל את המצוקה של הזכאים. אנחנו לא בונים רק באזורים מסוימים, מעבר ל"קו הירוק" או לאוכלוסייה דתית. אנחנו בונים גם לדתיים, אבל גם לחילונים, לזוגות צעירים אחרים. תפסיק, אל תמשוך אותי בלשון. אני לא רואה שרק אתם קיימים במדינת ישראל, יש עוד הרבה מאוד זכאים במדינה שסובלים, שמשרתים בצה"ל, משפחות עם ילדים, משפחות גדולות שאין להן סיכוי להגיע לדירה, והם בני אדם בדיוק כמו האוכלוסיות שאתה רוצה לדאוג להן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תבנה להם דירה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני אבנה לכולם, גם לך, אבל לא רק לך. אתם עושים רעש וצלצולים כאילו אתם מחזיקים את כל המדינה. יש עוד אוכלוסיות, ונדאג גם להן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תבנה להן.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

נבנה להן, גם אם זה יבוא קצת על חשבונך. כל אחד בא ותופס לי פינה. אוכלוסיית זכאים דתית. יש לי כל הכבוד וההערכה אליהן, יש לי גם חילונים, ששופכים את דמם בצבא ובכל מיני מקומות ולא היה להם סיכוי להגיע לבית בתקופה שאתה היית סגן שר הבינוי והשיכון. אז אל תבוא בטענות. אני חייתי את התקופה שאתה היית סגן שר. אל תבוא אלי בטענות ותלמד אותנו איך לעשות. הלוואי שבתקופה שלך היית עושה עשירית ממה שאנחנו עושים ומשתדלים לעשות. את זה תבדוק עם החברים האחרים, הם יודעים את זה. כל הזמן אתם רק תוקפים. כאדם דתי עם כיפה אני מצפה שתהיה גם הגון. אל תתקוף בדמגוגיה, כי אני הייתי דמגוג לא פחות ממך.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי.

היו"ר י' עזרן:

אחר כך, אם אדוני רוצה לשאול.

משה גפני (יהדות התורה):

רק משפט אחד. מדובר על זה שבנו לכולם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לא בנו לכולם. כולם זה לא רק אתם. תראה לי דירה אחת לזוגות צעירים. יושבים פה חברי כנסת, שיבוא חבר הכנסת מגן או חבר הכנסת ויינשטיין ויגיד לי אם בעשר השנים האחרונות בנו. אני לא מאשים אותם, אבל תראו לי דירה לזוגות צעירים זכאים באזורי הביקוש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כמה דירות בנו באשקלון, באשדוד, בבאר-שבע?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת רביץ, אתה יודע מה זה אזורי ביקוש ומה זה לבנות אלפי דירות ציבוריות בבאר-שבע, בירוחם ובמקומות כאלה. אני מתכוון לאזורי ביקוש, במקום שיש בעיה, לא במקום שאין בעיה. שם הדירות ריקות, פה האנשים זרוקים באוהלים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

שרון בנה באשדוד 40,000 דירות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לכן יש אתר ענק של קרוונים באשדוד, כי הוא בנה 40,000 יחידות דיור. מה אתה ממציא לי המצאות.

אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אנחנו משתדלים לפתור את הבעיות, אבל דבר אחד שיהיה ברור לך, ואני אומר את זה מעל הבמה, הבעיה היא של הזוגות הצעירים באלפים, זה לא רק אתם, אתם גם, אבל לא רק אתם. כשאתם מדברים על זכאים – זו רק אוכלוסייה מסוימת. מגיע לכם כמו שמגיע לכל האחרים, ונדאג לכולם, לרבות האוכלוסייה הדתית, ואני לא נגד, חס וחלילה. אבל תפסיקו עם הדמגוגיה, כאילו רק אתם קיימים במדינה.

אני רוצה לענות לך עכשיו על ההצעה לסדר-היום. אני אענה בקיצור, כי אנחנו בסיום היום.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה. אם נמשיך להתווכח לעולם לא נבנה כלום.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הם עושים פה דמגוגיה – לא עשינו, כן עשינו. אתה מודד אותי, אני יכול למדוד אותך כשאתה היית סגן שר ולא עשית דבר. אז עזוב את זה. אני יכול להוכיח לך. אני הסתובבתי אתך כשאתה היית סגן שר השיכון, אני הייתי באופוזיציה, הסתובבתי אתך באוהלים. באת, חייכת והלכת. לא ראו אותך יותר. אתה זוכר את זה, או שאתה רוצה שאני אזכיר לך. אל תתקוף את הממשלה, כי אתם עשיתם הכול באוויר. דאגתם לאוכלוסיות שלכם.

היו"ר י' עזרן:

אני זוכר, כשהייתי סגן שר האוצר, שהסתובבת בשכונות. אבל אדוני כבוד סגן השר, למה אתה לוקח את זה חלילה אישית?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מייצג פה את הממשלה. יש גבול לכל תעלול, גם שלכם.

היו"ר י' עזרן:

אבל למה כבודו לוקח את זה חלילה אישית?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני לוקח את זה, כי אני מייצג פה גם את הממשלה, ולא יעלו פה שני חברי כנסת עם דגל שהם מחזיקים, אני לא יודע איזה דגל, ומדברים כאילו בשם כל העם. תדבר בשם הקבוצה הקטנה שלך, ואתם תקבלו. אבל אל תעלה פה ותתקוף, עם מאה החיילים שיש לך, את המדינה. אתה לא תנהל את המדינה, עם כל הכבוד לך. תלמדו לכבד את הממשלה, כי אתם נהנים מהממשלה הזאת יותר מכל אחד אחר.

משה גפני (יהדות התורה):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני אגיד מה שאני חושב. אני מבקש ממך להיות קצת מנומס, חבר הכנסת גפני. אני לא תוקף אותך, ואני לא אומר את המלים שאתה אומר פה.

אני רוצה לענות על ההצעה לסדר-היום. ביום 15 בדצמבר 1994, אדוני היושב-ראש, הוגשה תביעה לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב, בפני כבוד השופט גורן, לפסק-דין הצהרתי בעניין פרסום מכרז לבנייה באלעד-מזור. אם אינני טועה, הם גם שותפים, חלק מאלה שהעלו את הבעיה. הדיון בבית-המשפט נקבע ליום 18 בינואר 1995. כלומר, בעוד שבועיים וחצי. לנוכח זאת, מוצע בזה לדחות את ההצעה הדחופה לסדר-היום עד לאחר הדיון בבית-המשפט.

חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היתה תוכנית לגבי ערר שנטען שלא נבנה באזורי ביקוש. היתה תוכנית לבנות באזורי ביקוש, וועדת הכספים התנגדה לכך ואילצה בקדנציה הקודמת את משרד השיכון לבנות בפריפריה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מה אני אעשה, אני אשם? אני טוען, שכשאני בא ורואה שאנחנו מוכרים היום בתים שנבנו באזורים לא מתאימים – מוכרים בית ונותנים צ'ופר, בית נוסף מתנה, קח שתי דירות במחיר דירה אחת. אתה יודע שיש לנו שם שכונות צללים. אני לא רוצה להיכנס לעניין אם זה טוב או לא. אני פשוט טוען, שבעבר לא פתרו את המצוקה של האנשים. אנחנו יודעים, אולי זו אחת הסיבות לכך שהליכוד ירד מהשלטון. אם אנחנו לא נפתור את הבעיה, גם אנחנו נרד מהשלטון, כי אנשים מתבוססים בבזך, חיים בצפיפות, בחדר וחצי. אנחנו מנסים לעשות היום, וגם זה לא מספיק. לדעתנו, אנחנו עושים רק את הקצה. זה עונה אולי על 10% של הבעיה. אם לא נעשה את זה, גם אנחנו נשלם את המחיר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הנושא של שלושה פלוס ירד.

היו"ר י' עזרני:

אדוני, עכשיו אתה מפריע לי. לך אליו, אתה רוצה להתווכח אתו, לדבר אתו, זו זכותך.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

משה גפני (יהדות התורה):

גם לי יש הצעה אחרת.

היו"ר י' עזרני:

אני אתן לאדוני את זכות הדיבור.

אדוני סגן השר, אני שואל אותך, מה הצעת, להסיר?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, מכיוון שהנושא נדון בבית-משפט והוא בבחינת סוב-יודיציה, הצעתי שלא נדון בו עד לאחר החלטת בית-המשפט. תמיד אפשר לחזור לכאן. הנושא נמצא בבית-משפט. מצד אחד אתם מגישים תביעה לבית-המשפט ומצד שני מנסים לעקוף זאת דרך הכנסת.

ההליך הוא חוקי, ואין לי בעיה. שיציעו מה שהם רוצים. אני טוען, שאם הנושא נמצא בבית-משפט, הנושא לא צריך לעלות בכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אני שומע, אדוני סגן השר. יש כאן תקנון. קודם כול, יש מציע שמבקש שתהיה הצבעה. אם יש חבר כנסת אחד שמתנגד – נקיים הצבעה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעתי היא להעביר את ההצעה לסדר-היום לדיון בוועדת הכלכלה.

אני לא מצליח להבין מדוע התלהטו הרוחות.

יש הצעה, לא רק של חבר כנסת – אלא חבר כנסת בעל מקצוע שמגיע מענף הבנייה, חבר כנסת שמכיר היטב את האווירה ואת הפרמטרים המיוחדים – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מגן, סליחה שאני מפסיק אותך. אדוני לא יכול להציע העברת הנושא לוועדה. כבודו יכול להציע להסיר את הנושא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הממשלה הציעה להסיר.

היו"ר י' עזרן:

לא, לא. סגן השר ביקש לדחות. אתה יכול רק לבקש להסיר. הרי אדוני בקי בתקנון. סגן השר ביקש לדחות את הדיון בנושא עד אחרי הדיון בבית-המשפט.

דוד מגן (הליכוד):

אני מקבל את התיקון. סגן השר אמר קודם להסיר.

אגב, נכבדי סגן השר, ידידי אלי בן-מנחם, עניין הסוב-יודיצה כל כך מורכב, שכדאי שהכנסת לחוד והממשלה לחוד הכנסת והממשלה יחד ייתנו פעם את דעתן לסוגיה הזאת, שהיא פרוצה בדברים הרבה יותר חשובים.

לעצם העניין, איש שבא מענף הבנייה, אדם שבא מהקהילה החרדית, מכיר את הפרמטרים המיוחדים, איש כזה בא ואומר: יש כאן טעות, יש כאן שקלול לא נכון של שטח מול האפיונים של המשפחות החרדיות, הדתיות והמסורתיות, במיוחד הזוגות הצעירים. מה קשה ומה רע להתכנס, במסגרת ועדה פורמלית או במסגרת אחרת, לראות את הנושא, ללמוד ולתקן?

אני חושב שלא היה מקום להתלהטות הרוחות. זו היתה התלהטות מיותרת. לכן הצעתי את הצעתי.

היו"ר י' עזרני:

אדוני המציע, מה אתה אומר?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מסכים שהצעתי תועבר לוועדה.

היו"ר י' עזרני:

אם כך, אני חוזר לממשלה. מה אומר אדוני סגן השר, היות שהמציע לא מסתפק בהצעתך לדחות את הנושא?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ועדת הכספים.

היו"ר י' עזרן:

אם כך, ועדת הכנסת תחליט.

אנחנו נצביע.

משה גפני (יהדות התורה):

אני ביקשתי.

היו"ר י' עזרן:

אתה ביקשת, השאלה אם התקנון מרשה לך. הרשיתי לך לשאול, תשאל.

דוד מגן (הליכוד):

למען העניין, צריך לתת לו.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גפני, אתה צריך להציע להסיר.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

אתה לא יכול. יש תקנון פה. נמציא עכשיו תקנונים חדשים?

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני רוצה לומר לך, ובמתינות: אני לא מבין למה אתה מתרגז. אם אני אומר מה שאתה אומר על המדיניות של הממשלה הזאת בנושאים החברתיים – אתה יותר אופוזיציונר ממני.

לגופו של עניין. בקדנציה הקודמת לא בנתה הממשלה דירה אחת לציבור החרדי. היא אפשרה בקריית-ספר, בירושלים, בבית-שמש, היא אפשרה לבנות באופן פרטי לציבור החרדי. היא אפשרה. היא נתנה את האישורים. לא בנו. בנו אז לציבור הכללי עשרות אלפי יחידות דיור. בנו בערי הפיתוח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לציבור החלש, אליו אתה מתכוון?

משה גפני (יהדות התורה):

סגן השר, אני מתכוון לכל הציבור במדינת ישראל. המדיניות היתה לאפשר לכל אחד, איש באמונתו יחיה. זאת היתה המגמה. זאת היתה מגמה נכונה.

אני רוצה לומר לך, בערי הפיתוח בנו – אני איש ערי הפיתוח – והיום עומדות יחידות דיור ריקות.

היו"ר י' עזרן:

לידיעתך, מגיעה לך דקה, גם זה לפנים משורת הדין. אנא ממך, אל תיכנס לפולמוס.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיים.

זה לא נוגע לסוב-יודיצה, זה לא נוגע לבית-המשפט. הכנסת ריבונית לדון בעניין הזה ולקבל החלטה. אני חושב שצריך להחליט בעניין הזה. מותר למשרד השיכון לומר: טעינו. אתה טוען שזה לא היה במזיד; תגיד: טעינו. תעמידו את הקרקע כפי שצריך.

אני מבקש ממך לא לומר "שותפים לזה". אנחנו לא שותפים לשום דבר. אנחנו רוצים לדאוג לכלל האוכלוסייה, לרבות הציבור החרדי.

היו"ר י' עזרן:

תודה. הבהרת את עצמך. אדוני סגן השר רוצה להגיב? לא. תודה. אם כן, אני מודה לכם. הגענו לתשתית, למנוחה ולנחלה.

אנחנו נצביע.

קריאה:

אני מציע לוועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

שמעתי. ועדת הכנסת תחליט, כי סגן השר ביקש ועדת הכספים.

ובכן, לפנינו שתי הצעות. מי בעד ההצעה שהנושא יועבר לוועדה ומי נגד? הצבעה בעד פירושה בעד העברת הנושא לוועדה.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, שתכריע לאיזו ועדה הוא יועבר לדין.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – מועד החיוב במס והוצאת חשבונית), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר י' עזרני:

אנחנו עוברים לנושא האחרון בסדר-יומנו העמוס: הצעת חוק ב'תכה, הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – מועד החיוב במס והוצאת חשבונית), התשנ"ה-1994.

אני רוצה להסביר. הצעה זו במקורה היתה של שני חברי כנסת, של חבר הכנסת דוד מגן ושל חבר הכנסת אלכס גולדפרב. היות שחבר הכנסת אלכס גולדפרב נבחר לכהן, בשעה טובה ומכובדת, כסגן שר הבינוי והשיכון, הוא לא יכול להתנגד כמובן לממשלה, כי הוא חלק מן הממשלה, והממשלה מתנגדת להצעה. אני אאפשר לו לומר מלים מספר, הוא יסביר. כך תהיה לי ההזדמנות לברך אותו.

חבר הכנסת מגן הוא היחיד שמגיש את ההצעה. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מבקש לתקן ולומר, הצעת החוק היא פרי יוזמתו של חבר הכנסת אלכס גולדפרב, שצירף אותי ליוזמתו. זה 48 שעות חבר הכנסת אלכס גולדפרב נקרא גם סגן שר הבינוי והשיכון. כפי שעשיתי באופן אישי אני עושה גם מעל הבמה. אני מברך אותך, אני מדגיש עוד הפעם, אישית, בבריאיות טובה ובהצלחה אישית. מה דעתי על המפלגה שלך אמרתי במלים קשות בפורום אחר, ולא כאן המקום לערבב שמחה בביקורת. אישית אני מאחל לך בריאות ומאחל לך הצלחה. את החשבונות בין הסיעות השונות נעשה בהזדמנות אחרת.

היו"ר י' עזרני:

פוליטית הוא יתחשבן אתך אחר כך.

דוד מגן (הליכוד):

לא בהזדמנות החגיגית הזאת.

סגן השר גולדפרב, שיזם את ההצעה בהיותו חבר הכנסת מן השורה, פנה אלי בעניין זה לאחר שאני ניסיתי לשכנע את הכנסת לקבל תיקון לחוק מס ערך מוסף לעניין דיירי בתי-האבות.

אני רוצה להזכיר לך, סגן השר בן-מנחם, כי כאשר עלה הנושא לדיון, לפני כמה חודשים, ניסה שר האוצר לפרט את המורכבות של הבעיה בנושא מס ערך מוסף מדיירי בתי-אבות ושכנע אותי להפוך את העניין להצעה לסדר-היום. ואכן הנושא, כהצעה לסדר-היום, נמצא בוועדת הכספים.

במקביל הנחתי גם הצעת חוק שאמורה לנסות לשכנע את הכנסת לשחרר את הסחר והשיווק בביצים ממס ערך מוסף. בהמשך אסביר כי בין ביצים לבין פירות וירקות אין הבדל בכל האלמנטים הקשורים לקביעת האופי המיוחד של המסחר.

אבל, נדבר על ההצעה המונחת היום על שולחן הכנסת, הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) – מועד החיוב במס והוצאת חשבונית). לימד אותנו חבר הכנסת גולדפרב, כי נותני שירותים וקבלנים המבצעים עבודה ונותנים שירות, לא מקבלים תמיד במועד את הכסף בעבור החשבונית שהוציאו, עקב קשיי נזילות של המזמין ועקב תופעות ותנאים אחרים. כתוצאה מכך, אותם נותני שירותים וקבלנים אינם מסוגלים לשלם את המס שלו התחייבו בעקבות הוצאת החשבונית, כמתחייב על-פי החוק, ודבר זה נחשב לעבירה לפי חוק מס ערך מוסף. בעקבות אותה עבירה, ננקטים נגדם הליכי הוצאה לפועל, ובחלק מהמקרים הם גם מועמדים לדיון באשמה פלילית.

חברי הכנסת, מס ערך מוסף מוטל על כל עסקה בישראל, דהיינו על מכירת נכס או מתן שירות על-ידי מי שמוגדר כעוסק במהלך עסקיו. המס היום הוא 17% ממחיר העסקה. מועד החיוב במס לגבי מכר טובין ולגבי עסקאות של מתן שירות שאיננו – ואני מדגיש שאיננו – שירות מתמשך, שאי-אפשר להפריד בין חלקיו ושאיננו שירות של בעלי המקצועות החופשיים, הוא עם מסירת הטובין או עם מתן השירות, בלי קשר לשאלה אם המוכר קיבל את התמורה מהקונה או אם העסקה בוצעה או לא בוצעה. ורק במאמר מוסגר – אדוני היושב-ראש, השבוע נדרשתי כאיש ציבור להתערב בהנהלת מס ערך מוסף באשדוד לגבי תושב קריית-גת, בעל עסק בקריית-גת, שפנה אלי והוכיח לי, כי הוא נדרש לשלם מס ערך מוסף על עסקה שבסופו של דבר לא בוצעה.

חברי הכנסת, כידוע, על המוכר מוטלת החובה להוציא על-פי דרישת הקונה חשבונית מס, ולא חשבונית עסקה, בתוך 14 ימים מיום מסירת הטובין או מתן השירות, ועליו לכלול את העסקה שעליה הוצאה אותה חשבונית מס בדוח התקופתי שלו ולשלם את המס גם אם לא קיבל את התמורה. לדוגמה: אדם מסר טובין לקונה ביום 1 בינואר 1995, עליו להוציא חשבונית מס עד 15 בינואר 1995 ולשלם את המס על העסקה בדוח חודש ינואר שמוגש ביום 15 בפברואר 1995, גם אם ההסכם בינו לבין הקונה קובע כי הקונה ישלם את התמורה רק בחודש מרס 1995. מוצע לתקן מצב זה ולקבוע, כי גם לגבי מכר טובין ומתן שירותים רגילים, קצרי מועד, יחול החיוב במס רק עם קבלת התמורה מהקונה.

חבר הכנסת גולדפרב – סליחה, סגן השר גולדפרב – אני מקווה שאני מציג בדיוק את הדברים שאמרת. אני רוצה לנצל את ההזדמנות, אדוני היושב-ראש, אגלה לך סוד: היועצת המשפטית לוועדה לענייני ביקורת המדינה, שבראשה אני עומד, והיא גם היועצת המשפטית של ועדת הכספים – מילאה תקופה ממושכת את תפקיד היועץ המשפטי לאגף המכס ומס ערך מוסף. במסגרת הדיונים השונים אנחנו, חברי הוועדה, ואני בהם, למדנו ממנה פרקים רבים על-אודות הפרובלמטיקה, המחשבות וההיגיון שמאחורי מס ערך מוסף. אני רוצה לנצל את ההזדמנות של העלאת הצעת החוק הזו כדי לפרט בקצרה חמישה נושאים בתחום מס ערך מוסף, אשר ראויים, לדעתי, לתשומת לב ולדיון.

האחד – חשבוניות מס פיקטיביות ומזויפות. הואיל וחשבונית המס משמשת על-פי החוק כמכשיר לניכוי מס תשלומים ולקבלת ההחזרים הניתנים בפועל, ישירות לחשבון הבנק של העוסק, על-פי

הדיווח התקופתי שלו, אנו עדים, לצערנו, לתופעה של הפצת חשבוניות פיקטיביות, שמטרתן מצד אחד לאפשר לעוסק לקבל סכומי מס תשומות שאינם מגיעים לו, ומצד שני להקטין את הרווחים שלו לצורך מס הכנסה על-ידי ניפוח פיקטיבי של הוצאותיו. ידוע לי שרשויות המס נלחמות בתופעה הקשה הזאת, אולם עתה, לאור קבלתו בכנסת של חוק יישום ההסכם בעניין עזה ויריחו וההתחשבות עם הרשות הפלשתינית בקשר לעסקאות הנעשות או שייעשו בין ישראל לבין האוטונומיה, יש צורך לתת את הדעת ביתר תוקף על נושא זה.

נושא שני הוא הפטורים ממס. חלק מחוסנו של מס ערך מוסף הוא כלליותו – ואני מצטט כאן את דברי שר האוצר כשענה לי על הצעת החוק בעניין פטור ממס ערך מוסף לבתי-אבות – והעובדה שאין בחוק כמעט פטורים; ועם זאת קיימת בעיה לגבי מגורים בבתי-אבות. החוק, כפי שהוא היום, מעניק פטור ממס על השכרה למגורים לתקופה שאינה עולה על עשר שנים. מאידך גיסא, אין פטור מפורש על השכרה או מתן זכות לאדם להתגורר בבית-אבות. הואיל ומבחינה חברתית יש יתרון בכך שקשיש יתגורר בסביבה מוגנת – אני מציע, במסגרת אותה הצעת חוק, במסגרת אותה הצעה לסדר-היום הנמצאת היום בוועדת הכספים, גם במסגרת הצעת החוק המונחת היום בפני חברי הכנסת – לשקול הענקת פטור על השכרה או מתן זכות אחרת לקשיש בבית-אבות, על מנת להוזיל את אופציית המגורים הזאת.

נושא שלישי – חיוב במס ערך מוסף של מכירת דירות עממיות. כיום מוטל מס ערך מוסף בשיעור אחיד על מכירת כל סוגי המקרקעין, לרבות דירות שנמכרות על-ידי קבלנים, בין שמדובר בדירת יוקרה ובין שמדובר בדירה עממית. ידוע לנו, ואנחנו זוכרים, שהוגשו כמה הצעות חוק פרטיות של חברי כנסת, במגמה להביא להוזלת מחירי הדירות. אני מציע לשקול יחד עם אותם חברי הכנסת – חברי הכנסת מאיר שטרית, פורז ואחרים – את האפשרות להעניק פטור ממס ערך מוסף על התשומות לבנייה שישמשו לבניית דירות באזורים מסוימים במדינה, נכבדי סגני שר הבינוי והשיכון, באזורי הפריפריה במיוחד. צריך לפתח את המגמה הזו ולעודד בכך את הוזלת מחירי הדירות באזורים המועדפים.

נושא רביעי – חיוב במס על שירותי תיירות. לפי המצב החוקי היום, מוטל מס ערך מוסף בשיעור של 0% על לינה ואירוח של תייר בבית-מלון ועל שירותים אחרים שקבע שר האוצר לעניין זה. לעומת זאת, תיירות פנים חייבת במס ערך מוסף בשיעור המלא, למעט באזור אילת, כידוע. אנחנו מציעים לשקול נושא זה, ובמיוחד לאור העובדה שלא בכל המדינות בעולם קיים פטור כזה לתיירות נכנסת.

נושא אחרון, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, לא הבנתי, לא קיים פטור או קיים?

דוד מגן (הליכוד):

לא קיים פטור.

היו"ר י' עזרן:

רגע אחד. אז מה, לחייב?

דוד מגן (הליכוד):

לתיירות ושירותים כן קיים. אני רק אומר שאנחנו מציעים, לאור העובדה – – –

היו"ר י' עזרן:

לינות לילה לתיירות פנים – מה אדוני בדיוק אומר על זה?

דוד מגן (הליכוד):

על השירותים הללו מוטל מס בשיעור של 0%. במלים אחרות, אין מס.

היו"ר י' עזרן:

לא, זה לגבי תיירות חוץ. אבל לתיירות פנים ישראלית?

דוד מגן (הליכוד):

זה מה שאני אומר – לעומת זאת, תיירות פנים כן חייבת בתשלום מס ערך מוסף.

היו"ר י' עזרן:

אז מה אדוני מציע?

דוד מגן (הליכוד):

שנתקן את זה.

היו"ר י' עזרן:

דהיינו, לבטל את זה.

דוד מגן (הליכוד):

נכון.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

דוד מגן (הליכוד):

הזכרתי שבאילת לא קיים מס ערך מוסף גם לתיירות פנים. צריך לבדוק את העניין, וכמובן – לגרום לאחידות.

בעניין ירקות ופירות – ואני מוסיף ואומר, שכדאי לחשוב גם על עניין הביצים, כי שיווק הביצים נושא פרמטרים דומים לאלה של ירקות ופירות – לפי המצב החוקי הקיים מוטל מס ערך מוסף גם כאן בשיעור 0% על מכירת פירות וירקות טריים שלא עברו שום עיבוד. זהו למעשה הענף הכלכלי היחיד בתחום המכירות בשוק המקומי שלא מחויב במס ערך מוסף בשיעור המלא. יש מקום, לדעתי, לבדוק לעומק את כל הנושא של חיוב במס ערך מוסף של תוצרת חקלאית, במיוחד לאור הסכם האוטונומיה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו, במסע השכנוע לאישור הצעת החוק הזאת, ולבקש כי בהעברתה לוועדה תינתן האפשרות לפתח את ההצעה לכיוון אותם חמישה נושאים שהם כל כך חשובים. אם הרעיונות יתקבלו, ייעשה רבות בתחום מידת הצדק.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד מגן, מעתה מע"מ בראשי תיבות יהיה: מס ערך מבוטל חלקית.

דוד מגן (הליכוד):

הלואי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

— — —

היו"ר י' עזרן:

לא, מבוטל. כן אדוני, סגן השר, היום אתה ממלא גם את מקום סגן שר האוצר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ממלא-מקום שר האוצר, אין לו סגן.

אדוני היושב-ראש, הצעתי לידידי גולדפרב שיענה על הצעת החוק שלו, אבל משום-מה הוא לא הסכים.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני מוכן. אתה מוכן לרדת?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה מוכן? אתה תקרא את זה בדיוק כמו שזה כתוב? זו החלטה של ממשלה, תתרגל, תתרגל לזה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

בלי משקפיים אני לא קורא — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

התלוצצתי, התלוצצתי. אל תמשוך אותי עכשיו בלשון.

היו"ר י' עזרן:

אני אתן לך, אדוני, לומר כמה מלים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה מבין שמה שכתוב פה מחייב, זו החלטה של ממשלה. אנחנו לא יכולים לומר מה שאנחנו רוצים, למרות הרצונות הפרטיים שלנו.

היו"ר י' עזרן:

סגן השר גולדפרב, אני ארשה לך לדבר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק מס ערך מוסף, פקודת מס הכנסה ודיני החשבונאות הכלליים מבוססים על הכרה בהכנסה לפי הבסיס המצטבר. כלומר, בעת גמר מתן השירות, או בעת מסירת הטובין על-ידי העוסק/הנישום קם החיוב במס, בלי לבדוק אם התקבלה תמורה אם לאו. רק במקרים מיוחדים נקבע כיוצא מן הכלל הבסיס לחיוב במס לפי שיטת המזומנים.

הצעת חוק זו מבקשת להפוך את כללי החיוב במס לפי שיטת המזומנים, כך שחיוב במס יהיה רק אם וכאשר התקבלה התמורה. קביעה כאמור פותחת פתח להעלמת הכנסות, שכן, כידוע, לכסף אין ריח, והנישומים יוכלו לומר, למשל, שתשלום מסוים אינו בגין אספקת הסחורה או השירות אלא ניתן כהלוואה.

עקרונות החשבונאות מכירים בהכנסה על בסיס מצטבר, ובהתאם לכך מוגשים הדוחות לרשויות המס. אי-התאמה בין הדיווח על ההכנסות לדיני החשבונאות הכלליים תיצור בלגן גדול.

לפיכך אבקש מהכנסת, על-פי החלטת הממשלה, להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

ועכשיו אני פונה אל סגן השר גולדפרב כידיד. אין צורך שתצביע. תתרגל לכך שאתה מייצג היום ממשלה, וכך תפעל. לפי מה שאני רואה כאן במליאה, הצעת החוק הזו תעבור גם בלי הצבעה שלך. לכן אני מציע לך כידיד: או תצא או תצביע בהתאם להחלטת הממשלה. אני אומר לך זאת כחבר, וחבר הכנסת דוד מגן יצדיק אותי. הוא הציע לי פעם לעשות אותו דבר, כאשר היה על הפרק נושא שאני – – –

היו"ר י' עזרן:

איך היא תעבור? יש שניים מול שניים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

יש לי הפתעה בשבילך. תחכה להצבעה ותראה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הסכמנו לתת לסגן השר גולדפרב לומר כמה מלים, היות שהוא האב הרוחני של ההצעה הזאת, כפי שהדגיש חבר הכנסת דוד מגן.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, ברצוני להודות על הברכות לחבר הכנסת רביץ, ליושב-ראש הרב עזרן ולידידי חבר הכנסת דוד מגן.

על הדברים של חבר הכנסת המלומד דוד מגן אין לי כמעט מה להוסיף, אבל בכל זאת כמה מלים. במי פוגעים? פוגעים בעמוד השדרה הכלכלי של מדינת ישראל. את מי רומסים? דווקא אנשים אלה. נעשה איזה עיוות לגבי הסקטור היצרני, הסקטור הקבלני וחלק מנותני השירות.

הצעת החוק הזו באה בעצם לתקן עיוות, והעיוות הוא בזה שהאוצר גובה כסף, כאשר אותם יצרנים, קבלנים וספקים לא קיבלו את הכסף. אביא דוגמה קטנה כדי להמחיש את הדבר. יצרן או קבלן מבצע עבודה במיליון שקל. הוא חייב להעביר בתוך 15 יום בממוצע סכום של 170,000 שקל לאוצר. ואם אותו יצרן או קבלן נותן שירות אין לו הכסף, והוא לא מעביר את זה למע"מ, הרי הוא עבר עבירה פלילית. הצעת החוק הזו באה לתקן את העיוות הזה.

אדוני סגן השר, אני חושב שאתה בשם הממשלה, יחד אתי – נצטרך להילחם בתוך הממשלה כדי להעביר את הצעת החוק הזו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, רבותי, אנחנו שומעים כאן דבר והיפוכו, אבל אין מה לעשות.

יעקב שפי (העבודה):

מה אני צריך לעשות, לדעתך, אדוני היושב-ראש? סגן שר אחד אומר נגד, סגן שר שני אומר בעד.

היו"ר י' עזרן:

לפי דעתי, תימנעו כולכם, ואני וחבר הכנסת מגן נצביע, וכך נפתור את הבעיה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אין בעיה. אני אמרתי שאין צורך שהוא יצביע, כי אני יודע איך מצביעים כאן כולם. חבר הכנסת גולדפרב, אל תכריח אותי לקרוא לך חבר כנסת ולא סגן שר. אתה סגן שר, וכדאי שתתרגל לזה ותפעל על-פי החלטות הממשלה. כך גם אני עושה. בזמני, כאשר הייתי צריך להצביע על הצעת חוק בנושא סוציאלי ממדרגה ראשונה, אמר לי חבר הכנסת דוד מגן: אלי, תצא, אל תצביע נגד. הוא לימד אותי. כחבר אני מציע לך לעשות אותו דבר. אמרתי לך לא להצביע, ואני מבקש ממך עכשיו בשם הממשלה שלא תצביע. אני לא יכול לעשות יותר מזה.

אני מדבר, אתה גם יושב ואתה גם בא ומדבר נגד החלטה של ממשלה שאתה שותף לה. תחליט: אתה בפנים או בחוץ. אתה רוצה להיות בחוץ, אז רק תודיע ואנחנו נפעל בהתאם.

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן השר, כמה פעמים הודיעו לו שהוא סגן שר. הוא צריך לעכל את זה. זה לוקח זמן. לכן ההתחבטות הזאת.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד החוק המובא בפנינו בקריאה טרומית בעניין חוק מע"מ, מס ערך מבוטל, והעברתו לוועדה?

2 – בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – מועד החיוב במס והוצאת

חשבונית), התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שניים בעד, אחד – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

– – –

היו"ר י' עזרן:

אז מה היה אמור לעשות? נמנע, זה בסדר? הצלנו את הממשלה ממשבר?

יעקב שפי (העבודה):

– – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

– – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני, הנימוקים שלך לגיטימיים בהחלט.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו"ר י' עזרן:

איפה שלושה? חבר הכנסת שפי היה מצביע – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

מה קרה, חבר הכנסת דוד מגן? אתה מסיים את השבוע בניצחון מוחץ.

דוד מגן (הליכוד):

אני אגלה סוד. יעקב שפי ואנוכי, למרות חילוקי הדעות הפוליטיים, הננו ידידים גדולים. היום הוא הפיל לי חוק חשוב מאוד, חוק העונשין, על חודו של קול, ובסוף היום הוא תיקן את דרכיו.

היו"ר י' עזרן:

טוב, אנחנו חוזרים, אם כן, בתשובה.

אני קובע שהחוק הזה עבר ברוב מוחץ של שניים נגד אחד ואחד נמנע. אילו היה זה במגרש כדורגל היה זה בוודאי ניצחון לא מבוטל, והרי שפי הוא הבוס של "הפועל פתח-תקווה"; האם זה נכון?

יעקב שפי (העבודה):

היום אני יושב-ראש ועדת הספורט.

היו"ר י' עזרן:

מכל מקום, זו תוצאה מכובדת על המגרש. והיות שהמגרש שלנו כמעט ריק מצופים, אני חושב שזו באמת תוצאה מכובדת, ויצאנו בכבוד מההצבעה הזאת, וסיימנו אותה, ועל כך יש להודות. אני קובע שהיא עברה לוועדת הכלכלה. מסכים?

דוד מגן (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

אתה מסכים.

רבתי, הישיבה נעולה, והישיבה הבאה תיפתח, אם ירצה השם, ביום שני הבא, בשעה 16:00. שבת שלום.

הישיבה ננעלה בשעה 19:57.